

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยเรื่อง

การติดตามเส้นทางการเงินของขบวนการค้าผู้หญิงและเด็ก

ในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง

โดย ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เสนอต่อ สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน)

พ.ศ. 2558

บทสรุปผู้บริหาร

1. ความเป็นมาและสภาพปัญหา

สถานการณ์การค้ามนุษย์ในประเทศไทยนั้น ประเทศไทยมีสถานะถูกใช้เป็นประเทศต้นทางคือ มีการแสวงหาประโยชน์จากเหยื่อการค้ามนุษย์ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เป็นประเทศปลายทางคือ มีการแสวงหาประโยชน์จากเหยื่อการค้ามนุษย์ที่มาจากต่างประเทศ และเป็นประเทศทางผ่านคือ ใช้เป็นทางผ่านเพื่อส่งเหยื่อการค้ามนุษย์ออกไปยังประเทศอื่น และจากรายงานเผยแพร่รายงานประจำปี เรื่อง สถานการณ์การค้ามนุษย์ปี 2557 (Trafficking in Persons Report 2014 หรือ TIP Report) ของกระทรวงการต่างประเทศ สหรัฐอเมริกา ประเทศไทยถูกลดอันดับจากบัญชีกลุ่มที่ 2 ซึ่งต้องจับตามอง (Tier 2 Watch List) ลงมาอยู่ในบัญชีกลุ่มที่ 3 (Tier 3) ซึ่งเป็นกลุ่มประเทศที่มีสถานการณ์การค้ามนุษย์ระดับเลวร้ายที่สุด เช่นเดียวกับอีก 22 ประเทศ คือ แอลจีเรีย, แอฟริกากลาง, คองโก, คิวบา, อิควาทอรีเรียล กินี, เจริเทเรีย, แกมเบีย, กินี-บิสเซา, อิหร่าน, เกาหลีเหนือ, คูเวต, ลิเบีย, มาเลเซีย, มอริเตเนีย, ปาปัว นิวกินี, รัสเซีย, ซาอุดีอาระเบีย, ซีเรีย, อุซเบกิสถาน, เยเมน, เวเนซุเอลา, ซิมบับเว

แม้ว่าประเทศไทยจะให้ความสำคัญกับปัญหาการค้ามนุษย์มากขึ้น มีการดำเนินการเพื่อป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์อย่างจริงจัง ด้วยตระหนักว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง มีการพัฒนานโยบาย กฎหมาย มาตรการและกลไกในการดำเนินการเพื่อการป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ดี ปัญหาค้ามนุษย์ก็ยังไม่หมดไปหรือมีแนวโน้มที่จะลดลงแต่ประการใด ด้วยเหตุที่รูปแบบของการกระทำความผิดมีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ยากต่อการปราบปราม โดยเฉพาะการสืบสวนไปถึงตัวผู้บงการ จึงได้มีแนวคิดในการนำมาตรการทางแพ่งตามกฎหมายฟอกเงินมาใช้เพื่อสกัดกั้นเงิน ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์จากการกระทำความผิดเพื่อตัดวงจรอาชญากรรม โดยการยึดอายัดและการร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน รวมถึงการใช้มาตรการกำกับควบคุมสถาบันการเงินและผู้มีหน้าที่รายงาน เพื่อนำไปสู่การเชื่อมโยงข้อมูลธุรกรรมการเงินและการวิเคราะห์ตรวจสอบร่องรอยทางการเงิน โดยการกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงิน ซึ่งตามมาตราฐานสากลว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธ (International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation) ได้กำหนดให้สถาบันการเงินมีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยต่อหน่วยงานข่าวกรองทางการเงิน และดำเนินการอื่นๆ และกำหนดให้มีหน่วยงานการกำกับดูแลและควบคุมสถาบันการเงิน โดยแต่ละประเทศจะต้องดำเนินการให้มั่นใจว่าสถาบันการเงินทั้งหลายต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลและอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลอย่างเพียงพอและได้นำข้อแนะนำ FATF (The Financial Action Task Force) ไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศไทยที่กำหนดให้สถาบันการเงินมีหน้าที่หลายประการในการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและกฎกระทรวง ระเบียบ ประกาศ

ที่ออกตามมา เช่น มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม เมื่อมีการทำธุรกรรมกับสถาบันการเงินเข้าหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง มีหน้าที่การจัดให้ลูกค้าแสดงตน การกำหนดนโยบายการรับลูกค้า การบริหารความเสี่ยงที่อาจเกี่ยวกับการฟอกเงินของลูกค้าและการดำเนินการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า เป็นต้น ในส่วนของการปฏิบัติการและการบังคับใช้กฎหมาย สำนักงาน ปปง. ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายและหน่วยข่าวกรองทางการเงิน ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางแห่งชาติในการรับและวิเคราะห์ข้อมูลรายงานธุรกรรมที่ต้องสงสัย และข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน และความผิดมูลฐานทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน รวมถึงการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายระหว่างกันในขอบเขตที่กว้างขวางที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ด้วยความรวดเร็วและเป็นไปในทางก่อและสัมฤทธิ์ผลในเรื่องที่เกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวน การดำเนินคดี และการพิจารณาคดีเกี่ยวกับการฟอกเงินและความผิดมูลฐานที่เกี่ยวข้องและตอบสนองคำร้องขอจากต่างประเทศที่ร้องขอให้ ระบุ อาศัย ยึด และริบทรัพย์สินที่ได้จากการฟอกเงิน ตลอดจนรายได้จากการฟอกเงิน และจากความผิดมูลฐาน รวมทั้งการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

ในทางปฏิบัติจากรายงานผลการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของประเทศไทยในปี 2557 พบว่า สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ และสำนักงานอัยการสูงสุด ได้บูรณาการการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มข้น โดยได้ตรวจพบคดีค้ามนุษย์ที่เริ่มมีการสอบสวนในปี 2557 รวมทั้งสิ้น 280 คดี จำแนกเป็นคดีแสวงหาประโยชน์ทางเพศ 222 คดี แรงงาน 47 คดี และนำคนมาขอทาน 11 คดี ในช่วงปี 2557 มีจำเลย 155 คน ถูกศาลพิพากษาในความผิดฐานค้ามนุษย์จำนวน 104 คน แต่การบังคับใช้กฎหมายฟอกเงินกับความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์กลับไม่สามารถขยายผลเพื่อดำเนินการกับทรัพย์สินของเครือข่ายขบวนการค้ามนุษย์ได้ พิจารณาจากสถิติมูลค่าทรัพย์สินที่ศาลสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดินตั้งแต่เริ่มมีการบังคับใช้กฎหมายฟอกเงินคือ พ.ศ. 2543 จนถึง พ.ศ. 2556 พบว่ามีการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดในมูลฐานที่ 2 ในความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็กฯ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี หรือความผิดเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการการค้าประเวณีฯ เพียง 20 คดี จำนวน 95,106,989.18 บาท และมีการดำเนินการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินในความผิดฐานค้ามนุษย์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์เพียง 9 เรื่องและมีมูลค่าทรัพย์สินที่ยึดอายัดเป็นจำนวน 45,541,676 บาท โดยในปี 2556 มีการดำเนินการยึดอายัดทรัพย์สิน จำนวน 2 คดี เท่านั้น เป็นการยืนยันข้อเท็จจริงว่าไม่สามารถใช้บังคับกฎหมายฟอกเงินเพื่อดำเนินการกับผู้กระทำความผิดที่เป็นองค์กรอาชญากรรมหรือขบวนการค้ามนุษย์ขนาดใหญ่ได้ สาเหตุหนึ่งมาจากขาดการประสานงานของหน่วยงาน ทำให้สำนักงาน ปปง. ไม่ได้รับเรื่องและข้อมูลเกี่ยวกับคดี จึงขาดความเชื่อมโยงไปสู่การบังคับใช้กฎหมายฟอกเงิน รวมถึงขาดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ทำให้การใช้มาตรการฟอกเงินกับความผิดฐานค้ามนุษย์ทำได้ไม่เต็มที่

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาวิเคราะห์เส้นทางการเงินของธุรกิจหรือเครือข่ายขบวนการค้าผู้หญิงและเด็กในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง และเสนอแนวทางและขั้นตอนที่ชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมาย

ฟอกเงินระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แนวทางการติดตามตรวจสอบเส้นทางการเงินของขบวนการดังกล่าว และการควบคุมดูแลการทำธุรกรรมทางการเงินของสถาบันการเงิน เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายฟอกเงินมีประสิทธิภาพและสามารถขยายผลไปสู่การปราบปรามขบวนการค้ำมนุษย์

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) วิเคราะห์รูปแบบการกระทำความผิดและการฟอกเงินและเส้นทางการเงินในขบวนการค้ำผู้หญิงและเด็กในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง
- 2) วิเคราะห์ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายฟอกเงินกับความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์
- 3) วิเคราะห์แนวทางการติดตามเส้นทางการเงินของขบวนการค้ำมนุษย์ ตั้งแต่ประเด็นของความผิดฐานมูลฐาน ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐาน หรือความผิดฐานฟอกเงินทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด การตรวจสอบทรัพย์สินและการทำธุรกรรม และการตรวจสอบข้อมูลทางการเงิน
- 4) วิเคราะห์แนวทางการกำกับดูแลสถาบันการเงินของประเทศไทย เพื่อป้องกันการถูกใช้เป็นช่องทางในการทำธุรกรรมและการฟอกเงินในขบวนการค้ำมนุษย์

3. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยมีขอบเขตรอบคลุมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการติดตามเส้นทางการเงินของขบวนการค้ำผู้หญิงและเด็กในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง โดยมุ่งศึกษาปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เป็นสำคัญ โดยการศึกษาวิจัยมุ่งวิเคราะห์เปรียบเทียบกับมาตรฐานสากลด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation) เพื่อให้การกำหนดแนวทางในการติดตามเส้นทางการเงินในขบวนการค้ำมนุษย์เป็นไปตามหลักสากล

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ประกอบด้วย

1) รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาและทบทวนวรรณกรรมต่าง ๆ และการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง จากหนังสือ งานวิจัย ตำรา วารสาร บทความที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมตลอดถึงข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

2) การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) เป็นบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายและมาตรการเพื่อติดตามเส้นทางการเงินของขบวนการค้ำผู้หญิงและเด็กในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง มีกลุ่มประชากรสัมภาษณ์เป็นผู้แทนหน่วยงาน ได้แก่ สำนักงาน

ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ศูนย์ต่อต้านการค้ำมนุษย์ระหว่างประเทศ สำนักงานอัยการสูงสุด กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ กองบัญชาการตำรวจตรวจคนเข้าเมือง และกรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม

5. ผลการวิจัย

แนวโน้มและรูปแบบการฟอกเงินที่อาชญากรนำมาใช้ในการแปรสภาพทรัพย์สินและปกปิดแหล่งที่มาเพื่อให้ยากแก่การตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่รัฐ เป็นการฟอกเงินผ่านสถาบันการเงินในลักษณะที่เป็นจำนวนเงินไม่มากและฟอกเงินผ่านธุรกิจบังหน้า เช่น ธุรกิจสถานบริการ ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ การลงทุนในหลายรูปแบบ เพื่อปกปิดเงินที่ได้จากการกระทำความผิดกับธุรกิจที่ถูกกฎหมาย และกระทำเป็นเครือข่ายองค์กรอาชญากรรม วิธีการฟอกเงินที่นิยมใช้ในองค์กรอาชญากรรมมักกระทำผ่านธุรกิจบริการเงิน การซื้อสินทรัพย์มูลค่าสูงด้วยเงินสด และการใช้ระบบธนาคารใต้ดิน หรือ Underground Banking เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกรายงานธุรกรรมทางการเงินโดยสถาบันการเงินในระบบ อีกทั้งไม่ทิ้งร่องรอยของพยานหลักฐานไว้ให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบได้ วิธีการฟอกเงินยังมีความแตกต่างตามภูมิภาค ขบวนการค้ำมนุษย์ในยุโรปมีแนวโน้มเน้นไปที่ธุรกิจที่ใช้เงินสด เช่น ธุรกิจบริการเงิน การซื้อขายอสังหาริมทรัพย์และสินค้าที่มีมูลค่าสูง ในสหรัฐอเมริกามีการใช้คาสิโน การโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ และการใช้บริษัทนำเข้า/ส่งออกบังหน้า เพื่อเคลื่อนย้ายและฟอกเงินได้จากการค้ำมนุษย์ ในเอเซียนิยมใช้ระบบการเงินอย่างไม่เป็นทางการมากกว่าการโอนเงินผ่านธนาคาร และขบวนการค้ำมนุษย์ในแอฟริกา มักใช้ระบบการธนาคารใต้ดินและผู้ส่งเงินสดเพื่อเคลื่อนย้ายเงินสดและซื้ออสังหาริมทรัพย์

ลักษณะของการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กในประเทศลุ่มแม่น้ำโขง ส่วนใหญ่เป็นการแสวงหาประโยชน์ทางเพศ ธุรกิจที่มีความเกี่ยวข้อง ได้แก่ ธุรกิจสถานบริการ เช่น อาบอบนวด บาร์ ร้านคาราโอเกะ โรงแรม ธุรกิจรับทำงานบ้าน (ส่วนใหญ่เหยื่อมาจากประเทศลาวและพม่า) และส่วนหนึ่งเป็นการแสวงหาประโยชน์จากการบังคับใช้แรงงาน ในภาคธุรกิจก่อสร้าง การเกษตร การประมง และการขุดถ่าน (ส่วนใหญ่เป็นชาวกัมพูชา) โดยลักษณะของผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดโดยตรงจากความผิดฐานค้ำมนุษย์จะเป็นเงินจำนวนต่อครั้งไม่สูงนักเมื่อเทียบกับองค์กรอาชญากรรมประเภทอื่น แต่ความผิดดังกล่าวจะมีความเชื่อมโยงกับองค์กรอาชญากรรมร้ายแรงประเภทอื่นเสมอ เช่น ธุรกิจการค้าประเวณี การเข้าเมืองผิดกฎหมาย การค้ายาเสพติดและค้าอาวุธ การพนัน การปลอมแปลงเอกสาร เป็นต้น

ปัญหาเรื่องการติดตามเส้นทางการเงินและการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการค้ำมนุษย์พบว่า แต่ละประเทศใช้มาตรการเพื่อปราบปรามการค้ำมนุษย์โดยมุ่งเน้นไปที่ตัวผู้กระทำความผิดเป็นหลัก ไม่ได้มุ่งเน้นไปที่เงิน ทรัพย์สินหรือรายได้ที่ได้มาจากการกระทำความผิดและเงินทุนที่หมุนเวียนในวงจรการค้ำมนุษย์ ส่งผลให้ไม่มีการสอบสวนเพื่อขยายผลเพื่อจัดการกับเงิน ทรัพย์สิน รายได้และกิจกรรมทางการเงินที่เกี่ยวกับขบวนการค้ำมนุษย์ และคดีค้ำมนุษย์ที่เป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติก็ยิ่งพบ

ความยากลำบากในการดำเนินคดีและการสืบสวนสอบสวนคดีระหว่างประเทศอีกด้วย รวมทั้งมีความยากในการเข้าถึงและการแสวงหาพยานหลักฐาน โดยเฉพาะพยานหลักฐานจากเหยื่อการค้ามนุษย์ ซึ่งเมื่อนำมาวิเคราะห์กับหลักเกณฑ์ตามกฎหมายไทยพบว่า ยังขาดกฎหมายในด้านความร่วมมือประเทศในการดำเนินการตรวจสอบเส้นทางการเงิน การยึดอายัดและการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ ประเด็นด้านความร่วมมือระหว่างประเทศจึงเป็นปัญหาที่สำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อการบังคับใช้มาตรการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินคดีและการติดตามเส้นทางการเงินในความผิดฐานค้ามนุษย์พบว่า มีปัญหาหลายประการดังนี้

1) ในการดำเนินคดีอาญาในความผิดฐานค้ามนุษย์ พบปัญหาด้านพยานหลักฐานในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด โดยเฉพาะพยานบุคคล เนื่องจากส่วนใหญ่เหยื่อหรือผู้เสียหายจะไม่สามารถติดต่อไปถึงนายหน้า หรือผู้ที่ชักจูงตนเข้ามาเพื่อแสวงหาประโยชน์ทางเพศ ส่วนหนึ่งมาจากผู้ที่ชักจูงมักเป็นบุคคลรู้จัก หรือเป็นคนที่รู้จักกันแค่ผิวเผินจึงทราบแต่ชื่อสมมติ ทำให้การติดตามขยายผลต่อไปเพื่อไปถึงผู้บงการค่อนข้างยาก จะเห็นได้จากการดำเนินคดีประเภทนี้ ส่วนใหญ่จะดำเนินคดีกับผู้ที่เป็นรายเล็ก ไม่สามารถดำเนินคดีกับผู้บงการหรือองค์กรอาชญากรรมได้ นอกจากนี้ยังพบว่า ไม่มีการสืบสวนขยายผลให้ไปถึงผู้บงการและขาดการขยายผลคดีเพื่อตรวจสอบและติดตามเส้นทางการเงินและดำเนินการกับทรัพย์สิน เนื่องจากคดีส่วนใหญ่อยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวนในพื้นที่ และพนักงานสอบสวนส่วนใหญ่ต้องการปิดคดี ไม่อยากขยายผล การขยายผลเป็นการเพิ่มภาระหน้าที่และสำนวนคดี ทั้งนี้ สาเหตุสำคัญมาจากระบบการจัดการคดีและการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในสถานีตำรวจที่พนักงานสอบสวนมักจะทำงานคนเดียว ไม่ได้ทำงานเป็นทีม และเป็นเอกเทศจากสายงานอื่นในสถานีตำรวจ เช่น ฝ่ายสืบสวน ฝ่ายปราบปราม ไม่มีการประสานความร่วมมือกัน และในการดำเนินคดียังขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงาน หรือมีการบูรณาการอย่างเต็มประสิทธิภาพ ในปัจจุบันมีลักษณะต่างฝ่ายต่างทำ ไม่มีการแบ่งปันข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทำให้การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

2) ในการดำเนินคดีอาญาฐานฟอกเงิน ในปัจจุบันไม่พบว่ามีคดีอาญาฐานฟอกเงินกับผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ ส่วนใหญ่แล้วเป็นการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด สาเหตุประการหนึ่งคือ สำนักงาน ป.ง. มีมาตรการทางกฎหมายที่มุ่งเน้นเรื่องการค้ามนุษย์ เพื่อเป็นการตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมมิให้ได้นำเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้นมากระทำการในรูปแบบต่าง ๆ อันเป็นการฟอกเงิน และนำเงินหรือทรัพย์สินนั้นไปใช้เป็นประโยชน์ในการกระทำความผิดต่อไปได้อีก อีกทั้ง การดำเนินคดีอาญาฐานฟอกเงินจะต้องประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดีอาญาหลักในความผิดมูลฐาน ซึ่งที่ผ่านมาแม้จะมีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พ.ศ. 2544 ที่กำหนดให้ในกรณีที่มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ หรือจับกุมดำเนินคดีในความผิดมูลฐานให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่หรือหน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ทำการ

สอบสวนในความผิดดังกล่าวดำเนินการสืบสวนสอบสวนว่ามีหรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการกระทำความผิดฐานฟอกเงินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ด้วยหรือไม่ หากปรากฏว่ามีมีการกระทำความผิดฐานฟอกเงินฐานใดฐานหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสืบสวนสอบสวนในความผิดฐานนั้นๆ ด้วย แล้วให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่หรือหน่วยงานนั้นรับรายงานต่อสำนักงาน ปปง. โดยให้รายงานทุกฐานความผิด แต่ในทางปฏิบัติไม่ปรากฏว่าเป็นเช่นนั้นที่ผ่านมามีการจะเน้นการจับกุมผู้กระทำความผิดในพื้นที่เท่านั้น อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันการดำเนินการตามกฎหมายฟอกเงินในส่วนของการจับกุมผู้กระทำความผิดในคดีการค้ำมนุษย์ทุกคดี โดยให้มีการรายงานพฤติการณ์และบุคคลที่เกี่ยวข้องทางคดีไปยังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทราบ เพื่อดำเนินการตรวจสอบธุรกรรมทางการเงินและดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลเพื่อให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตกเป็นของรัฐ

3) ในการดำเนินคดีแพ่งเพื่อร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามกฎหมายฟอกเงินนั้น จากการวิเคราะห์คำพิพากษาเรื่องการร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินในความผิดมูลฐานมาตรา 3 (2) ความผิดเกี่ยวกับเพศและการค้าหญิงและเด็กตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจารหญิงและเด็ก เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่นและความผิดฐานพรากเด็กและผู้เยาว์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี หรือความผิดเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการการค้าประเวณี และความผิดที่เกี่ยวข้องกับการค้ำมนุษย์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 14 พบว่า นับตั้งแต่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มีผลใช้บังคับ มีจำนวนทั้งสิ้น 18 เรื่อง ซึ่งส่วนใหญ่แล้ว เป็นการกระทำความผิดตามความผิดมูลฐานที่ 2 เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจารหญิงและเด็ก เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น จากคำพิพากษาทั้งหมด มีเพียง 2 เรื่องที่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 กล่าวคือ คำพิพากษาศาลแพ่งที่ พ. 38/2556 ที่ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินจำนวน 2,991,961.02 บาท และ คำพิพากษาศาลแพ่งที่ พ. 52/2557 ที่ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน จำนวน 31,699.092.86 บาท โดยพบว่าปัญหาและอุปสรรคการดำเนินการกับทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์และความผิดที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

- อาชญากรรมมักทำธุรกรรมโดยไม่ผ่านสถาบันการเงิน แต่จะใช้รูปแบบเงินสดเป็นหลัก จึงมีความยากในการตรวจสอบร่องรอยทางการเงิน เพื่อเชื่อมโยงไปยังเครือข่าย
- มีปัญหาในการพิสูจน์ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ของทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดมาว่าเกี่ยวข้องกับความผิดมูลฐานและเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐานหรือไม่ การใช้ดุลพินิจของสำนักงาน ปปง. ในการดำเนินการกับทรัพย์สินใดๆ โดยหลักแล้วจำเป็นต้องได้ข้อมูลที่ปรากฏชัดเจนว่าเป็นการกระทำความผิดมูลฐานและเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐาน เช่น มีการชี้มูล

ความผิดจากสำนักงาน ป.ป.ช. แล้ว หรือมีการดำเนินคดีอาญาในความผิดมูลฐานแล้ว ทำให้การดำเนินงานของสำนักงาน ปปง. อาจมีความล่าช้าและส่งผลทำให้มีการยกย้ายถ่ายเททรัพย์สินของ ผู้กระทำความผิด และปัญหาที่พบอีกกรณีคือ การตั้งข้อหาหรือวินิจฉัยความผิดที่เกี่ยวกับการลักลอบขน คนเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ว่าเป็นความผิดฐานค้ามนุษย์ เพื่อจะได้ดำเนินการด้านทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงินได้ แต่ต่อมาเมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าไม่ใช่การ ค้ามนุษย์ จึงมีปัญหาตามมาว่าสำนักงาน ปปง. จะดำเนินการอย่างไรในทรัพย์สินที่ได้ยึดหรืออายัดไป

- การดำเนินการกับทรัพย์สินในทางแพ่งของสำนักงาน ปปง. มีกระบวนการ ตรวจสอบที่ค่อนข้างมากและมีความชัดเจน เพราะเป็นเรื่องที่กระทบสิทธิและทรัพย์สินของประชาชน โดยในขั้นตอนการตรวจสอบของพนักงานเจ้าหน้าที่ ในทางสอบสวนจะต้องมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า ผู้กระทำความผิดได้ไปซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานบัญญัติป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน พ.ศ. 2542 หรือไม่ อย่างไร และจะทำการตรวจสอบข้อมูลทะเบียนราษฎร์จากฐานข้อมูลของ กรมการปกครอง ตรวจสอบข้อมูลการทำธุรกรรมทางการเงินจากระบบ Smart Search & DSS ตรวจสอบข้อมูลจากระบบสารสนเทศสาธารณะ (www.Google.com) ตรวจสอบข้อมูลการถือครอง ยานพาหนะ ตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับที่ดินและอาคารจากสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร และสำนักงาน ที่ดินจังหวัด ซึ่งการสอบสวนของพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องอาศัยข้อมูลจากการสืบสวนสอบสวนของตำรวจ หรือพนักงานสอบสวนร่วมด้วย โดยเฉพาะประเด็นการกระทำความผิดมูลฐาน เมื่อตำรวจหรือพนักงาน สอบสวนในระดับพื้นที่มีปัญหาในการดำเนินคดีประเภทนี้อยู่แล้ว ข้อมูลที่ได้จากชั้นตำรวจจึงไม่เพียงพอ ต่อการวินิจฉัยและไม่สามารถเชื่อมโยงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ของทรัพย์สินกับความผิดมูลฐาน ไม่ปรากฏ หลักฐานว่าอันควรเชื่อได้ว่าได้ไปซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดและปรากฏหลักฐานอันควร เชื่อได้ว่า ทรัพย์สินที่เป็นกรรมสิทธิ์หรืออยู่ในความครอบครองของผู้กระทำความผิดเป็นทรัพย์สินที่ เกี่ยวกับการกระทำความผิด จึงจำเป็นต้องมีสิ่งเพิกถอน หรือไม่ดำเนินการกับทรัพย์สินดังกล่าว ส่งผลให้ การร้องขอให้ความทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินในความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์มีน้อย

- แม้ว่าข้อมูลจะปรากฏจากรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ในประเทศไทยปี 2557 ว่า ประเทศไทยได้มีการปรับกลยุทธ์ในการดำเนินคดีเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์การค้ามนุษย์ โดย หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายได้กำหนดยุทธศาสตร์การปฏิบัติงานแบบบูรณาการและเพิ่มความพยายามใน การสืบสวน ขยายผลเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดให้ครบขบวนการตั้งแต่กลุ่มนายหน้า ผู้นำพา ผู้รับ ผู้ควบคุม ผู้ค้า รวมตลอดถึงผู้ใช้บริการหรือลูกค้า และให้มีการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดให้ครบทุก ตัวบทกฎหมาย โดยเฉพาะการดำเนินการยึดทรัพย์สินผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 รวมทั้งนำมาตราการทางด้านภาษีมาบังคับใช้กับโรงงาน สถานบริการ สถานประกอบการ รวมทั้งนิติบุคคลและบุคคลที่เกี่ยวข้องที่เป็นนายทุนอยู่เบื้องหลัง สนับสนุนหรือมี ส่วนร่วมในการกระทำผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ ซึ่งอาจจะยังไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะดำเนินคดี ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ประมวลกฎหมายอาญา หรือ กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องได้ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการกดดันและลดรอบปัจจัยที่สนับสนุนการกระทำผิด แต่ผลการ

ดำเนินการเรื่องยึดทรัพย์สินกลับได้ผลที่สวนทางกับผลการดำเนินการตามกฎหมายฟอกเงินในส่วนของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในปีงบประมาณ 2557 ที่ปรากฏว่า มีเรื่องที่อยู่ระหว่างการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและตรวจสอบทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์ที่ได้รับรายงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 107 เรื่อง ได้ดำเนินการสืบสวน รวบรวมพยานหลักฐานและตรวจสอบทรัพย์สินแล้วไม่พบว่าผู้กระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์มีทรัพย์สินที่สามารถ ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้ จำนวน 50 เรื่อง ได้ดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน จำนวน 1 เรื่อง มูลค่าทรัพย์สินประมาณ 2 ล้านบาท กรณีความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ในลักษณะของการแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี เหตุเกิดที่อำเภอสุโขทัย-ลก จังหวัดนราธิวาส ขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลแพ่งและศาลแพ่งได้มีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์ตกเป็นของแผ่นดิน จำนวน 1 เรื่อง มูลค่าทรัพย์สินประมาณ 30 ล้านบาทกรณีเกี่ยวกับการดำเนินการช่วยเหลือหญิงชาวลาว 31 คน เมียนมา 2 คน ไทยใหญ่ 20 คน ซึ่งเป็นเหยื่อของการกระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์ในลักษณะของการแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี เหตุเกิดที่อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงข้อบกพร่องในการบังคับใช้กฎหมายกับความผิดฐานค้ำมนุษย์และการดำเนินการกับทรัพย์สินในความผิดประเภทนี้

6. ข้อเสนอแนะ

เครื่องมือตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่สามารถนำมาใช้เพื่อต่อต้านขบวนการค้ำมนุษย์ที่สำคัญมี 4 ประการคือ

1) การรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยและการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินของผู้มีหน้าที่รายงาน เป็นเครื่องมือที่เป็นประโยชน์ต่อการติดตามร่องรอยทางการเงินและวิเคราะห์แนวโน้มการฟอกเงิน

2) การสนับสนุนการสอบสวนทางการเงินโดยหน่วยข่าวกรองทางการเงินและหน่วยบังคับใช้กฎหมายที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เป็นหน่วยงานที่สามารถสอบสวนเพื่อระบุเส้นทางการเงินและระงับการทำธุรกรรมที่เชื่อมโยงกับธุรกิจในช่วงการค้ำมนุษย์ได้

3) กลไกด้านความร่วมมือระหว่างประเทศในคดีที่ได้รับการร้องขอเกี่ยวข้องกับความผิดฐานค้ำมนุษย์ การฟอกเงิน และความผิดอื่นที่เชื่อมโยง โดยเฉพาะความร่วมมือในการสอบสวน การยึดอายัดทรัพย์สิน รับทรัพย์สิน และการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยข่าวกรองทางการเงิน

4) มาตรการระงับการทำธุรกรรม การยึดและอายัดชั่วคราว และมาตรการด้านทรัพย์สินที่ส่งผลกระทบต่อตรงต่อเงินทุนดำเนินงานของขบวนการค้ำมนุษย์ มีบทบาทต่อการลดความสามารถในการทำกำไรของขบวนการค้ำมนุษย์ และตัดเงินทุนในการประกอบอาชญากรรมครั้งต่อไป

ดังนั้น ข้อเสนอแนะแนวทางการติดตามเส้นทางการเงินของขบวนการค้ำมนุษย์และแนวทางการกำกับดูแลสถาบันการเงินของประเทศไทย เพื่อป้องกันการถูกใช้เป็นช่องทางในการทำธุรกรรมและการฟอกเงินในขบวนการค้ำมนุษย์ที่ปรากฏนี้ จะเป็นกระบวนการหลังจากมีการกระทำความผิด

เกิดขึ้น ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับการค้าหญิงและเด็ก ความผิดฐานค้ามนุษย์ ความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และความผิดร้ายแรงประเภทอื่นซึ่งเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงินของประเทศไทยและมีความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ร่วมอยู่ด้วย และได้มีการสืบสวนสอบสวนเพื่อขยายผลไปสู่การดำเนินคดีในความผิดฐานฟอกเงินและการสอบสวนทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิดและองค์กรอาชญากรรมที่เกี่ยวข้อง มีเหตุผลที่ไว้วิเคราะห์สามประการคือ

ประการแรก เห็นว่าการติดตามเส้นทางการเงินในขบวนการค้ามนุษย์ที่มีลักษณะเป็น ความผิดข้ามชาติ ปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการสอบสวน ดำเนินคดีและดำเนินการกับทรัพย์สินใน ความผิดฐานค้ามนุษย์มาจากความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีกฎหมายบัญญัติไว้อย่างจำกัด โดยจะเห็น ได้ว่าในทุกๆรายงานการศึกษาเกี่ยวกับการฟอกเงิน ประเด็นเรื่องความร่วมมือระหว่างประเทศเป็นประเด็น ปัญหาที่สำคัญมาก ความร่วมมือระหว่างประเทศจะกระทำได้อาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศทั้ง ประเทศที่เป็นต้นทาง ทางผ่านและปลายทางของการค้ามนุษย์ เพื่อร่วมกันดำเนินการสืบสวน สอบสวน รวบรวมพยานหลักฐาน การยึดอายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว และการริบทรัพย์สินโดยใช้กระบวนการ ตามกฎหมายฟอกเงิน ซึ่งไม่ใช่กระบวนการทางอาญาทั้งหมด ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องพิจารณาความ พริ้มของกฎหมายภายในที่รองรับกระบวนการติดตามและดำเนินการกับทรัพย์สินเหล่านี้ เพราะการจะ ได้รับความช่วยเหลือทางทรัพย์สินจากประเทศอื่น ประเทศไทยต้องมีมาตรการหรือบทบัญญัติในการให้ ความช่วยเหลือในทางเดียวกัน ในลักษณะต่างตอบแทนเสียก่อน ข้อเสนอแนะประเด็นนี้จะเสนอแนะ เกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินคดีฟอกเงิน ซึ่งครอบคลุมทั้งความผิดฐานค้ามนุษย์ และความผิดอื่นที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับความผิดฐานค้ามนุษย์ด้วย

ประการที่สอง เห็นว่านอกจากด้านความร่วมมือระหว่างประเทศแล้ว ที่มาสำคัญของ ข้อมูลที่นำไปสู่การตรวจสอบเส้นทางการเงินของขบวนการค้ามนุษย์ข้ามชาติ ได้แก่ ข้อมูลจากการ รายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยและการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า การที่กฎหมายป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงินกำหนดหน้าที่ให้สถาบันการเงินมีส่วนสำคัญในการป้องกันการฟอกเงินโดย ผ่านการรายงานธุรกรรม การจัดให้ลูกค้าแสดงตนและการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า นับเป็น เครื่องมือที่เป็นประโยชน์ในการระบุและวิเคราะห์เส้นทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับขบวนการค้ามนุษย์ ตลอดจนผู้มีส่วนได้เสียและผู้ที่เกี่ยวข้องในขบวนการได้ ดังนั้น จึงเสนอให้สำนักงานป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงินออกแนวปฏิบัติในการเฝ้าระวังการกระทำผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ สำหรับ สถาบันการเงิน โดยการกำหนดกลุ่มอาชีพเป้าหมาย พื้นที่เป้าหมายเพื่อเฝ้าระวังมิให้มีการใช้สถาบัน การเงินเป็นช่องทางในการฟอกเงิน ซึ่งนอกจากจะเป็นการสกัดกั้นการแปรสภาพของเงินที่ได้จากการ กระทำความผิดแล้ว ยังเป็นแหล่งข้อมูลในการสนับสนุนการดำเนินคดีทั้งความผิดฐานค้ามนุษย์ ความผิด ฐานฟอกเงินและความผิดอื่นที่เกี่ยวข้องและเป็นเครื่องมือตรวจสอบเส้นทางการเงินในขบวนการค้า มนุษย์ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศอีกด้วย

ประการที่สาม เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของกฎหมายฟอกเงินที่อาจไม่ครอบคลุมไปถึง รูปแบบการฟอกเงินที่ใช้ระบบธนาคารใต้ดินซึ่งเป็นวิธีการฟอกเงินที่นิยมใช้เพื่อหลีกเลี่ยงการถูก

ตรวจสอบธุรกรรมและเส้นทางการเงินจากสถาบันการเงินในระบบ และกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไม่สามารถตรวจสอบควบคุมได้ จึงได้เสนอแนวทางในการตรวจสอบและป้องกันการฟอกเงินโดยใช้ระบบธนาคารใต้ดิน เพื่อให้รัฐสามารถกำหนดมาตรการกฎหมายในการตรวจสอบและควบคุมที่มีประสิทธิภาพ

6.1 ด้านความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการกับทรัพย์สินในขบวนการค้ายาเสพติด

ประเด็นเรื่องการค้นและยึด

ในการติดตามเส้นทางการเงินและดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับความผิดฐานค้ายาเสพติดในระหว่างประเทศกลุ่มแม่น้ำโขง แม้ว่าประเทศไทยจะมีพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้หลักความช่วยเหลือเฉพาะกรณีที่เป็นความผิดอาญาของทั้งสองประเทศ (ประเทศผู้ร้องขอและประเทศผู้รับคำร้องขอ) และใช้หลักการให้ความช่วยเหลือและส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนในกรณีที่มีสนธิสัญญาต่อกันหรือกรณีช่วยเหลือต่างตอบแทน อย่างไรก็ตาม ภายใต้อาณัติดังกล่าว ได้กำหนดวิธีการให้ความช่วยเหลือ หรือประเภทของความช่วยเหลือ โดยยึดหลักเกณฑ์วิธีการดำเนินกระบวนยุติธรรมทางอาญาเป็นหลักเท่านั้น ซึ่งกระบวนการตามกฎหมายฟอกเงิน โดยเฉพาะการยึดอายัดและการร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินนั้น เป็นกระบวนการทางแพ่ง อีกทั้งยังมีความจำเป็นต้องขอความช่วยเหลือด้านข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีร่วมด้วย จึงทำให้เมื่อมีความผิดฐานฟอกเงินเกิดขึ้นซึ่งเป็นความผิดอาญา แต่วิธีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินชั่วคราวเป็นกระบวนการทางแพ่ง จึงทำให้เกิดปัญหาในการให้ความร่วมมือระหว่างประเทศในคดีฟอกเงิน

เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดบทบัญญัติกฎหมายที่รองรับการบังคับใช้เรื่องดำเนินการกับทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงินในทางระหว่างประเทศ จึงเห็นควรให้มีการเพิ่มเติมพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 เกี่ยวกับกระบวนการที่เอื้อต่อการตรวจสอบและติดตามเส้นทางการเงินที่เกี่ยวกับการฟอกเงิน แต่ในส่วนกระบวนการฟ้องคดีอาญาที่มีใช้เรื่องดำเนินการทางทรัพย์สิน ยังคงสามารถนำกฎหมายว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญาที่มีอยู่มาใช้บังคับได้ ประเด็นที่เสนอให้แก้ไข ได้แก่ เรื่องการได้รับการร้องขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศให้ค้น ยึด และส่งมอบสิ่งของ ซึ่งตามพระราชบัญญัติฯ มาตรา 24 ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้นมาใช้บังคับโดยอนุโลม ดังนั้น จึงเห็นควรเพิ่มเติมประเด็นเรื่องความร่วมมือในเรื่องการค้นหรือยึดเอกสารทางการเงินจากสถาบันการเงินและนิติบุคคล ที่อาจเข้าข่ายเป็นเอกสารความลับของลูกค้า ซึ่งสถาบันการเงินหรือนิติบุคคลอื่นมีหน้าที่ต้องรักษาความลับตามกฎหมายเฉพาะของประเทศที่ถูกร้องขอ โดยการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา ฯ กำหนดให้ “ในกรณีได้รับคำร้องขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศให้ค้น ยึด และส่งมอบสิ่งของตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 หากคำร้องขอดังกล่าวเป็นเรื่องเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย และเป็นการค้นหรือยึดเพื่อตรวจพบเอกสารทางการเงินหรือเอกสารอันเป็นความลับของลูกค้าของสถาบันการเงินหรือนิติบุคคลอื่นหรือผู้อื่นที่

เกี่ยวข้อง ให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 อันเกี่ยวกับการค้นหรือยึดมาใช้บังคับโดยอนุโลม”

ประเด็นเรื่องอำนาจในการตรวจสอบและจัดส่งข้อมูลทางการเงิน

ในกรณีนี้คำร้องขอเป็นเรื่องที่กระทบถึงความลับของลูกค้าสถาบันการเงิน ควรบัญญัติให้เป็นอำนาจของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งเป็นหน่วยข่าวกรองทางการเงินและเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง มีอำนาจหน้าที่ในการขอและให้ความช่วยเหลือ รวมถึงแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงินและมีอำนาจในการได้มาซึ่งข้อมูลดังกล่าว เป็นผู้พิจารณาและดำเนินการตามคำร้องขอ เพราะปัจจุบันกฎหมายกำหนดให้อำนาจในการพิจารณาดังกล่าวอยู่ที่ผู้ประสานงานกลางคือสำนักงานอัยการสูงสุด จึงทำให้เกิดปัญหาในการพิจารณาให้ความช่วยเหลือ ดังนั้นควรกำหนดให้ผู้ประสานงานกลางส่งคำร้องขอมายังหน่วยงานที่รับผิดชอบเป็นผู้พิจารณาโดยตรง เนื่องจากมีความเชี่ยวชาญในการบังคับใช้กฎหมายมากกว่า โดยเฉพาะความร่วมมือในการติดตามทรัพย์สินและดำเนินคดีในคดีฟอกเงิน เอกสารหรือบันทึกทางการเงิน เป็นพยานหลักฐานที่มีความสำคัญมาก ซึ่งโดยหลักทั่วไป กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทั่วโลก ต่างกำหนดให้หน่วยข่าวกรองทางการเงิน มีอำนาจในการได้มาซึ่งบัญชีหรือบันทึกทางการเงินของลูกค้าสถาบันการเงินเพื่อตรวจสอบหรือสืบสวน ดังนั้น กรณีหากมีคำร้องขอจากต่างประเทศ เพื่อให้ประเทศไทยจัดส่งเอกสารหรือบันทึกด้านการเงินของลูกค้าสถาบันการเงิน ผู้ประสานงานกลางอาจส่งเรื่องให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อพิจารณาดำเนินการ เนื่องจากพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ให้อำนาจสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในการเข้าถึงเอกสารทางการเงินหรือบัญชีลูกค้าสถาบันการเงิน โดยไม่ถือว่าขัดต่อกฎหมายว่าด้วยการรักษาความลับของลูกค้าสถาบันการเงิน อีกทั้งด้วยสภาพการเป็นสมาชิกกลุ่มหน่วยข่าวกรองทางการเงินระหว่างประเทศ Egmont Group ทำให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีพันธกรณีในการแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ดังนั้น เพื่อสร้างกระบวนการให้เรื่องได้ที่รับการร้องขอได้รับการช่วยเหลือโดยหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่อย่างรวดเร็ว เป็นการลดขั้นตอน ทำให้การช่วยเหลือตรงกับความต้องการและรวดเร็วกว่าการประสานผ่านผู้ประสานงานกลาง ควรเพิ่มเติมอำนาจดังกล่าวนี้โดยการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 กำหนดให้ “กรณีคำร้องขอความช่วยเหลือจากประเทศผู้ร้องขอเกี่ยวเนื่องกับคดีฟอกเงิน ในเรื่องการขอให้จัดส่งเอกสารทางการเงินของลูกค้าของผู้มีหน้าที่รายงานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ให้ผู้ประสานงานกลางส่งคำร้องขอให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการประสานงานโดยตรงกับประเทศที่ร้องขอ และเมื่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการตามคำร้องขอเสร็จสิ้นแล้ว ให้ส่งรายงานการดำเนินการให้ผู้ประสานงานกลาง”

ประเด็นเรื่องการดำเนินการกับทรัพย์สิน

ประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการแบ่งเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด เนื่องจากพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญา พ.ศ. 2535 มาตรา 32-35 กำหนดกระบวนการให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการยึดอายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญาซึ่งไม่ได้เจาะจงว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับความผิดทางอาญาที่เป็น การฟอกเงิน และในตอนท้ายระบุว่าทรัพย์สินที่ศาลไทยให้ความร่วมมือในการพิพากษาให้ริบนี้ จะตก เป็นของแผ่นดินไทย ไม่มีนโยบายหรือกฎหมายกำหนดให้ส่งคืนประเทศที่ร้องขอแต่อย่างใด จะเห็นว่า มาตรการการให้ความช่วยเหลือในการริบทรัพย์สินตามคำร้องขอของต่างประเทศ ยังมีความเหลื่อมล้ำและไม่ เป็นธรรมด้านผลประโยชน์ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะทรัพย์สินที่ริบตามคำร้องขอนั้นเป็นทรัพย์สินที่มา จากการฟอกเงิน ทั้งที่เป็นความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์และความผิดอื่น เนื่องจากรูปแบบของการ กระทำความผิดฐานฟอกเงินที่เป็นกระบวนการข้ามชาตินั้น ผู้กระทำความผิดอาจลงมือกระทำความผิด ซึ่งก่อให้เกิดผลประโยชน์อันเป็นเงินผิดกฎหมายจำนวนมหาศาลจากประเทศใดประเทศหนึ่ง ทำให้ ประเทศนั้นเกิดความเสียหายด้านเศรษฐกิจอย่างมาก และต่อมาผู้กระทำความผิดดำเนินการเคลื่อนย้าย เงินโดยวิธีการฟอกเงิน โดยทำด้วยวิธีการใดๆ ให้เงินทั้งหมดมาอยู่ในอีกประเทศหนึ่ง เพื่อผู้กระทำ ความผิดจะได้ใช้เงินนั้นในประเทศนั้นอย่างถูกกฎหมาย หรือส่งต่อไปยังประเทศอื่นและใช้ในประเทศอื่น ต่อไป

จึงเห็นว่า ควรพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศทาง อาญา พ.ศ. 2535 โดยมีสาระสำคัญในการส่งคืนทรัพย์สินที่ริบให้ตามคำร้องขอ กรณีที่ประเทศผู้ร้องขอ พิสูจน์ได้ว่า ทรัพย์สินที่ขอให้ริบนั้น เป็นทรัพย์สินของประเทศผู้ร้องขอ และการที่ประเทศไทยส่งคืน ทรัพย์สินดังกล่าว ไม่เป็นการปฏิบัติที่ทำให้ประเทศไทยสูญเสียผลประโยชน์ของชาติในทางสุจริตแต่ อย่างไม่ได้ แต่จะต้องกำหนดให้ประเทศเจ้าของทรัพย์สินรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการดำเนินการช่วยเหลือ ต่างๆ โดยอาจทำความตกลงก่อนดำเนินการให้ความช่วยเหลือ ซึ่งหากดำเนินการตามหลักการนี้ จะทำ ให้เกิดความเป็นธรรมในการรักษาผลประโยชน์ระหว่างประเทศทั้งสองและจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดี ระหว่างกันต่อไป

จากข้อเสนอแนะใน 3 ประเด็นข้างต้นเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาการติดตามเส้นทางการเงินใน ความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินระหว่างประเทศในระยะสั้น อย่างไรก็ตาม กฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์ใน การให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศในคดีอาญามีเพียงฉบับเดียว ได้แก่ พระราชบัญญัติความร่วมมือ ระหว่างประเทศทางอาญา พ.ศ. 2535 ซึ่งมีได้ระบุถึงเงื่อนไขในการช่วยเหลือเรื่องการดำเนินการทาง ทรัพย์สินในความผิดฐานฟอกเงิน ซึ่งมีหลักการที่แตกต่างจากหลักการทั่วไปเรื่องการริบทรัพย์สินทางอาญา ดังนั้น แนวทางในระยะยาว เห็นว่าควรจัดทำร่างพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในความผิด เกี่ยวกับการฟอกเงิน พ.ศ. .... โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินคดี ฟอกเงินและการดำเนินการกับทรัพย์สิน ดังนี้

- นิยามคำว่า “ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” หมายถึง ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

- การดำเนินการต่อทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด กำหนดไว้ในกรณีที่มีคำร้องขอจากรัฐต่างประเทศเกี่ยวกับการดำเนินการต่อทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ทั้งนี้ โดยไม่คำนึงถึงความผิดมูลฐานอันเป็นที่มาของความผิดฐานฟอกเงินที่เกิดขึ้นในคำร้องขอรัฐต่างประเทศ แต่พิจารณาจากความผิดฐานฟอกเงินที่เป็นความผิดปลายเหตุ ประเทศไทยอาจพิจารณาให้ความช่วยเหลือ ดังนี้

- 1) การตรวจสอบเส้นทางการเงินหรือทรัพย์สิน เพื่อระบุทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามคำร้องขอ
- 2) ดำเนินกระบวนการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เพื่อยึดหรืออายัดชั่วคราว หรือร้องขอให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามคำร้องขอตกเป็นของแผ่นดิน โดยขอพยานหลักฐานเพื่ออ้างถึงการกระทำความผิดตามคำร้องขอจากประเทศที่ร้องขอเพื่อดำเนินการดังกล่าว (ในกรณีที่มีกระบวนการทางศาล ต้องนำเสนอพยานหลักฐานต่อศาลตามหลักกระบวนการยุติธรรมของไทย)
- 3) ในกรณีที่ประเทศผู้ร้องขอพิสูจน์ได้ว่า ทรัพย์สินที่ขอให้ริบนั้น เป็นทรัพย์สินของประเทศผู้ร้องขอ ให้ดำเนินการส่งคืนทรัพย์สินที่ริบให้ตามคำร้องขอ ทั้งนี้ เพื่อให้ความร่วมมือระหว่างประเทศ ในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมต่อความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินบรรลุผล ประเทศไทยควรกำหนดความผิดมูลฐานให้มากที่สุด เพื่อที่จะลดปัญหาในเรื่องการไม่สามารถให้ความร่วมมือเนื่องจากขัดกับหลัก Dual Criminality

6.2 แนวทางปฏิบัติในการเฝ้าระวังการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ สำหรับสถาบันการเงิน

ในด้านการกำกับดูแลสถาบันการเงิน สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินควรจัดทำแนวทางปฏิบัติในการเฝ้าระวังการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ สำหรับสถาบันการเงิน เพื่อให้สถาบันการเงินทุกแห่งใช้เป็นแนวทางในการตรวจสอบและเฝ้าระวังการกระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์และเพื่อป้องกันมิให้สถาบันการเงินถูกขบวนการค้ำมนุษย์ใช้เป็นช่องทางในการฟอกเงิน มีสาระสำคัญดังนี้

กำหนดบทนิยาม

ความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ หมายถึง ความผิดตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์และความผิดอื่นที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ ซึ่งเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

การตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า หมายถึง การขยายขอบข่ายของข้อมูลเกี่ยวกับลูกค้าให้เพิ่มมากขึ้นในเชิงการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า ทั้งนี้ เป็นไปตามกฎกระทรวงการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า พ.ศ. 2556

ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย หมายความว่า ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ากระทำขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงมิให้ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือธุรกรรมที่เกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานหรือการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการทำธุรกรรมเพียงครั้งเดียวหรือหลายครั้ง และให้หมายความรวมถึงการพยายามกระทำธุรกรรมดังกล่าวด้วย

การตรวจสอบเฝ้าระวังอย่างเข้มข้น หมายถึง การตรวจสอบการทำธุรกรรม การตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า การรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย อย่างเข้มข้นต่อกลุ่มบุคคลที่มีความเสี่ยงกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ ไม่ว่าจะมีความเสี่ยงด้านอาชีพหรือความเสี่ยงด้านพื้นที่

กำหนดประเภทความผิด

สถาบันการเงินจะต้องตรวจสอบเฝ้าระวังอย่างเข้มข้นต่อการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ โดยต้องตระหนักว่าความผิดฐานค้ามนุษย์ อาจมีหลายความผิดมูลฐานที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะมีความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจารหญิงและเด็ก เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่นและความผิดฐานพรากเด็กและผู้เยาว์ หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไปหรือชักพาไปเพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณี หรือความผิดเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการการค้าประเวณี ผู้ดูแลหรือผู้จัดการกิจการการค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี หรือความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดหรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือความผิดตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ หรือความผิดเกี่ยวกับการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน เป็นต้น

กำหนดกลุ่มอาชีพที่มีความเสี่ยง

สถาบันการเงินจะต้องดำเนินการการตรวจสอบเฝ้าระวังอย่างเข้มข้นในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ผ่านบทบาทและหน้าที่ของสถาบันการเงินตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยกลุ่มเป้าหมายที่ต้องเฝ้าระวังเป็นพิเศษ ได้แก่ บุคคล กลุ่มบุคคล นิติบุคคล (ทั้งที่เป็นบุคคลสัญชาติไทยและต่างประเทศ) ที่ปรากฏข้อมูลด้านอาชีพที่มีความเสี่ยงสูงตามประกาศสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเรื่อง แนวทางการกำหนดปัจจัยเพื่อพิจารณาความเสี่ยงของลูกค้าเกี่ยวกับอาชีพ และอาชีพในภาคธุรกิจที่ต้องเฝ้าระวังเพิ่มเติมเป็นพิเศษตามที่ปรากฏในแนวปฏิบัติ

กำหนดพื้นที่เป้าหมาย/พื้นที่เสี่ยง

พื้นที่เป้าหมายหรือพื้นที่เสี่ยงของการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ข้ามชาติ และการฟอกเงินที่ต้องตรวจสอบเฝ้าระวังอย่างเข้มข้น ได้แก่ จังหวัดที่มีชายแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้าน 31 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ตาก กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร ระนอง พะเยา น่าน อุตรดิตถ์ พิษณุโลก หนองคาย บึงกาฬ เลย นครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ สระแก้ว จันทบุรี ตราด สงขลา นราธิวาส ยะลา สตูล

แนวทางการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

การรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ให้สถาบันการเงินที่มีสาขาดำเนินการอยู่ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการค้ำมนุษย์ใน 31 จังหวัด พิจารณาการทำธุรกรรมของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องเฝ้าระวังการกระทำความผิดเป็นพิเศษที่มีข้อมูลปรากฏว่าเป็นอาชีพที่มีความเสี่ยงสูงตามประกาศสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเรื่อง แนวทางการกำหนดปัจจัยเพื่อพิจารณาความเสี่ยงของลูกค้าเกี่ยวกับอาชีพ ซึ่งตามประกาศดังกล่าวอาชีพที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับความผิดฐานค้ำมนุษย์ ได้แก่ อาชีพประกอบธุรกิจสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ อาชีพที่เกี่ยวข้องกับขบวนการนำพาเหยื่อทั้งในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ อาชีพบริษัทหรือนายหน้าจัดหางาน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการรับคนเข้ามาทำงานจากต่างประเทศหรือส่งคนไปทำงานในต่างประเทศ และอาชีพธุรกิจนำเที่ยว บริษัททัวร์ ส่วนอาชีพที่เป็นช่องทางในการฟอกเงินโดยเฉพาะพื้นที่บริเวณชายใต้ ได้แก่ อาชีพรับแลกเปลี่ยนเงินตราทั้งนิติบุคคลและบุคคลธรรมดา อาชีพที่ให้บริการโอนและรับโอนมูลค่าเงินทั้งภายในประเทศและข้ามประเทศซึ่งไม่ใช่สถาบันการเงิน นอกจากนั้น ต้องพิจารณาเพิ่มเติมถึงภาคธุรกิจที่ต้องเฝ้าระวังเป็นพิเศษ เช่น ภาคบันเทิง ภาคเกษตรกรรม ภาคบริการ ภาคเหมืองแร่ ภาคการประมง ธุรกิจโรงแรม ภัตตาคาร ร้านอาหาร ธุรกิจก่อสร้าง ธุรกิจโรงงานสิ่งทอ ธุรกิจค้าปลีก ภาคการทำเหมืองแร่และการประมง ให้สถาบันการเงินใช้ดุลพินิจอย่างเข้มข้นเพื่อพิจารณาว่าการทำธุรกรรมดังกล่าวเป็นธุรกรรมที่เข้าข่ายเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยหรือไม่ หากเข้าข่ายให้รายงานเป็นธุรกรรมสงสัยและรายงานอย่างมีคุณภาพต่อสำนักงาน ปปง.

การตรวจสอบเพื่อรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

หลังจากที่พบเบื้องต้นว่า ลูกค้ามีการทำธุรกรรมที่อาจเกี่ยวข้องกับความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ ผู้สถาบันการเงินต้องกำหนดกระบวนการให้บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า สามารถตรวจสอบและแสวงหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับลูกค้าอย่างกว้างขวาง ไม่จำเป็นต้องตรวจสอบเฉพาะข้อมูลการดำเนินความสัมพันธ์กับผู้มีหน้าที่รายงานเท่านั้น อาจพึงพาข้อมูลสาธารณะอื่นหรือข้อมูลจากสถาบันการเงินอื่นๆ ที่สามารถให้ข้อมูลได้ ทั้งนี้ แนวทางการตรวจสอบข้อเท็จจริง อาจพิจารณาตรวจสอบข้อมูลการเส้นทางการโอนเงิน ตัวอย่างเช่น

- ตรวจสอบข้อมูลผู้ที่ทำธุรกรรมกับลูกค้าในยอดจำนวนเงินมูลค่าสูง ว่าผู้ทำธุรกรรมดังกล่าวอยู่ในพื้นที่หรือประเทศที่มีความเสี่ยงต่อการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์หรือไม่ เช่น อยู่ในกลุ่มประเทศที่ถูกจัดอันดับให้อยู่ในบัญชีกลุ่มที่ 3 (Tier 3) ตาม Trafficking in Persons Report 2015 หรือ TIP Report หรือไม่

- ตรวจสอบข้อมูลการทำธุรกรรมของลูกค้าว่า มีการโอนเงินไปยังบัญชีที่อยู่ในพื้นที่ที่เสี่ยงสูงต่อการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์หรือไม่

- ตรวจสอบข้อมูลการทำธุรกรรมของลูกค้าว่า มีการถอนและเบิกเงินสดระหว่างบัญชีในจำนวนหลายครั้งจนผิดปกติในสาขาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงตามแนวปฏิบัติหรือไม่

- ตรวจสอบการทำธุรกรรมหลายทอดของลูกค้าและผู้ที่ทำธุรกรรมกับลูกค้า โดยเฉพาะเมื่อพบว่า มีการโอนมูลค่าเงินจำนวนมากถึงลูกค้าและลูกค้าโอนต่อไปยังบุคคลนิติบุคคลอื่น/ออกไป ณ พื้นที่/ประเทศที่มีความเสี่ยงต่อการในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน และบัญชีปลายทางได้ถอนเงินออกกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์หรือไม่

ข้อพิจารณาเพิ่มเติมในการส่งรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

การรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย นอกจากการรายงานเนื่องจากพบว่าเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ากระทำขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงมิให้ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือเป็นธุรกรรมที่เกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดฐานหรือการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ยังหมายรวมถึงกรณีการรายงานเรื่องต่อไปนี้ด้วย

- เมื่อพบว่า พฤติการณ์ในการขอสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจของลูกค้า มีความผิดปกติอันอาจเกี่ยวข้องกับหลักการเบื้องต้นของการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยและมีผลการประเมินความเสี่ยงในระดับสูงถึงขั้นที่ผู้มีหน้าที่รายงานธุรกรรมพิจารณาปฏิเสธการสร้างความสัมพันธ์และเห็นควรแจ้งต่อสำนักงาน ปปง.

- เมื่อตรวจสอบในขั้นตอนการระบุตัวตน หรือขั้นตอนการบริหารความเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง พบว่า ลูกค้าหรือบุคคลที่ทำธุรกรรมแบบครั้งคราว มีข้อมูลตรงกับรายชื่อที่กฎหมายกำหนดให้ตรวจสอบ

- เมื่อตรวจสอบในขั้นตอนการตรวจทานความเคลื่อนไหวทางการเงินหรือการทำธุรกรรมหรือการดำเนินความสัมพันธ์ พบว่า ลูกค้ามีความเคลื่อนไหวที่ผิดปกติมากและอาจเกี่ยวข้องกับพฤติการณ์ตามหลักการเบื้องต้นของการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย นอกจากผู้มีหน้าที่รายงานธุรกรรมจะปรับปรุงความเสี่ยงของลูกค้าไปสู่ระดับสูงหรือพิจารณายุติความสัมพันธ์แล้ว อาจพิจารณารายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยต่อสำนักงานได้ด้วย

การกำหนดขั้นตอนการกลั่นกรองก่อนส่งรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

ให้สถาบันการเงินปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และแนวทางในการรายงานธุรกรรมและธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยตามแนวปฏิบัติของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและกำหนดขั้นตอนในการตรวจสอบและตรวจอีกครั้งเพื่อให้มั่นใจว่าเป็นพฤติกรรมที่น่าจะเข้าข่ายการรายงานต่อสำนักงาน ปปง. โดยเฉพาะอย่างยิ่งในความผิดที่เกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ในกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ที่มีความเสี่ยงตามแนวปฏิบัตินี้ โดยต้องกำหนดหลักการในการตรวจสอบข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อยืนยันว่ามีเหตุอันควรสงสัยเพียงพอที่จะรายงาน กล่าวคือ ในการพิจารณาว่าจะส่งรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ผู้มีหน้าที่รายงานควรมีขั้นตอนในการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับธุรกรรมและผู้ทำธุรกรรม ซึ่งอย่างน้อย ผู้มีหน้าที่รายงานควรมีรายงานข้อเท็จจริงอันเป็นเหตุผลประกอบการพิจารณาว่า เหตุจึงทำให้เชื่อว่าธุรกรรมดังกล่าวเป็นไปธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยที่ต้องถูกรายงาน และเพื่อให้การรายงานธุรกรรมเป็นรายงานธุรกรรมที่มีคุณภาพและมีประโยชน์ต่อการสอบสวนติดตามเส้นทางการเงินและตรวจสอบการฟอกเงิน สถาบันการเงินต้องกำหนดให้ผู้บริหารที่มีอำนาจซึ่งอาจมอบอำนาจช่วงหรือไม่ก็ตาม เป็นผู้อนุมัติการส่งรายงานธุรกรรมและข้อมูลการรายงานธุรกรรม รวมถึงอนุมัติข้อเท็จจริงที่ระบุในรายงานด้วย

กำหนดแนวทางการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าที่มีความเสี่ยงสูง

ในการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า สถาบันการเงินต้องพิจารณาจากปัจจัยด้านอาชีพตามประกาศสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเรื่อง แนวทางการกำหนดปัจจัยเพื่อพิจารณาความเสี่ยงของลูกค้าเกี่ยวกับอาชีพ สถาบันการเงินต้องตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับลูกค้าเพื่อทราบว่าลูกค้าแต่ละรายมีปัจจัยความเสี่ยงในระดับสูงหรือไม่ โดยต้องทราบข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพอันเป็นแหล่งที่มาของเงินหรือรายได้ของลูกค้า ในกรณีที่สถาบันการเงินพบว่าลูกค้าประกอบอาชีพที่กำหนดไว้ในประกาศฯ อาจพิจารณาได้ว่าลูกค้าดังกล่าวมีปัจจัยความเสี่ยงระดับสูงอันเนื่องมาจากการประกอบอาชีพ สถาบันการเงินอาจพิจารณาปฏิเสธการสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจหรือยุติความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับลูกค้าและรายงานเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยก็ได้ ถือเป็นการบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการภายในองค์กรของสถาบันการเงิน

ทั้งนี้ การดำเนินธุรกรรมของสถาบันการเงินตามแนวปฏิบัตินี้ สถาบันการเงินจะต้องดำเนินกระบวนการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงสำหรับกลุ่มลูกค้าที่มีความเสี่ยงสูงคือ การเพิ่มระดับความเข้มข้นในขั้นตอนต่างๆ ตั้งแต่ขั้นตอนการระบุด่วน ขั้นตอนการบริหารความเสี่ยง ขั้นตอนการตรวจสอบความเคลื่อนไหวทางการเงินหรือธุรกรรม จนถึงขั้นตอนการทบทวนข้อมูลของลูกค้า โดยให้สถาบันการเงินต้องกำหนดนโยบายหรือมาตรการหรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า พ.ศ. 2556 และประกาศที่เกี่ยวข้อง

การตรวจสอบความเคลื่อนไหวทางการเงินของลูกค้าที่มีความเสี่ยงสูง

ในการกำหนดมาตรการสำหรับขั้นตอนการตรวจสอบความเคลื่อนไหวทางการเงิน การทำธุรกรรมหรือการดำเนินความสัมพันธ์อย่างเข้มข้นกับลูกค้าที่เป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงเกี่ยวกับความผิดฐานค้ำมนุษย์ สถาบันการเงินต้องกำหนดวิธีการหรือลักษณะการตรวจสอบที่ชัดเจนและมีความเข้มข้นกว่าการมาตรการตรวจสอบสำหรับลูกค้าที่มีความเสี่ยงต่ำกว่า โดยต้องคำนึงถึงรูปแบบหรือลักษณะของความสัมพันธ์ทางธุรกิจของลูกค้ากับสถาบันการเงินด้วย ซึ่งอย่างน้อยควรพิจารณาถึงแนวทางดังต่อไปนี้ โดยอาจพิจารณาดำเนินการทุกข้อหรือเลือกเฉพาะข้อที่เหมาะสมกับรูปแบบความสัมพันธ์ทางธุรกิจที่สามารถดำเนินการได้จริง

- 1) การกำหนดระบบการกลั่นกรอง ตรวจสอบและตรวจทานข้อมูลที่เข้มข้นกว่าลูกค้ากลุ่มอื่น หรือ
- 2) การกำหนดระยะเวลาในการทบทวนข้อมูลที่สูงหรือดีกว่าลูกค้ากลุ่มอื่น หรือ
- 3) การกำหนดระบบการอนุมัติรายงานการสรุปผลวิเคราะห์ ข้อเท็จจริง หรือการประเมินผลข้อมูล ที่เข้มข้นหรือซับซ้อนกว่าลูกค้ากลุ่มอื่น และกำหนดให้ผู้บริหารระดับสูงที่มีอำนาจเป็นผู้อนุมัติผลลัพธ์สำหรับลูกค้ากลุ่มนี้เสมอ หรือ
- 4) การตรวจสอบและทบทวนข้อมูลการระบุตัวตนที่เข้มข้นกว่าลูกค้ากลุ่มอื่น โดยเฉพาะ ในเรื่องแหล่งรายได้ ที่มาของเงินและทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินความสัมพันธ์ทางธุรกิจระหว่างลูกค้ากับสถาบันการเงิน เรื่องผู้รับประโยชน์ที่แท้จริงของลูกค้า และกรณีที่ลูกค้ามีความเสี่ยงสูงเนื่องมาจากการมีสถานภาพทางการเมือง ควรตรวจสอบการพันสภาพหรือการคงอยู่ของสถานภาพทางการเมืองของลูกค้า

6.3 การตรวจสอบป้องกันการใช้ระบบธนาคารใต้ดิน

ในกรณีการฟอกเงินโดยใช้ระบบธนาคารใต้ดิน แน่แน่นอนว่าจะต้องมีการนำตราสารทางการเงินออกไปนอกประเทศเพื่อไปเรียกให้ชำระเงินปลายทางให้ได้เสียก่อน และธนาคารใต้ดินปลายทางจะต้องรับภาระในการออกเงินชำระแก่ผู้ถือตราสารเสียก่อน แล้วจึงจะได้รับการชำระเงินที่ตนเองได้เสียไป โดยวิธีการชำระเงิน อาจเป็นการส่งเงินไปให้ธนาคารใต้ดินปลายทางในภายหลัง (ซึ่งอาจเป็นร้านแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ หรือธุรกิจลักษณะเดียวกัน) โดยใช้วิธีโอนเงินผ่านธนาคารพาณิชย์หรือวิธีการนำเงินตราออกนอกประเทศอื่นๆ ที่ถูกต้องตามกฎหมายและนำไปเข้าบัญชีของธนาคารใต้ดินปลายทางโดยตรง หรือใช้วิธีให้มีการหักกลบลบหนี้โดยสร้างการทำธุรกรรมเกี่ยวกับการชำระราคาในสิ่งอื่นที่ไม่ใช่การโอนเงินผ่านธนาคารพาณิชย์ เช่น มีการส่งสินค้าที่มีมูลค่าเท่ากับมูลค่าของจำนวนเงินที่ธนาคารใต้ดินปลายทางที่ได้จ่ายไป เช่น ทองคำ อัญมณี ฯลฯ หรือทำธุรกรรมเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้า แต่มีการตกแต่งบัญชีให้ผิดจากความเป็นจริงเพื่อไปหักกลบลบหนี้เท่าที่มีอยู่เดิม

ปัญหาของประเทศไทยคือกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันเกี่ยวกับการควบคุมการเคลื่อนย้ายเงินตราคือ พระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 และพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 สามารถบังคับได้เพียงธุรกรรมเงินสดหรือเงินตราหรือหลักทรัพย์ที่ใช้ในการชำระหนี้ได้ตามกฎหมายเท่านั้น และแม้ควบคุมการทำธุรกรรมเกี่ยวกับการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราในสถาบันการเงินต่างๆ ได้ แต่ก็ไม่มีมาตรการที่บังคับหรือจัดการเงินตราหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับกระบวนการนำเงินตราออกนอกประเทศอย่างผิดกฎหมายได้ ส่วนมาตรการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เป็นมาตรการที่สามารถเข้าไปควบคุมมิให้มีการธุรกรรมทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงินในสถาบันการเงิน โดยมาตรการตามพระราชบัญญัตินี้ได้แก่ การเรียกให้สถาบันการเงินที่มีความน่าสงสัยว่าจะกระทำการฟอกเงินหรือเกี่ยวข้องกับการฟอกเงินมาสอบถามเพื่อตรวจสอบว่าธุรกรรมที่กระทำในสถาบันการเงินแต่ละรายการเกี่ยวข้องกับการฟอกเงินหรือไม่ มาตรการในการเรียกให้สถาบันการเงินระงับการทำธุรกรรมที่เป็นการฟอกเงินตามมาตรา 34 และมาตรการในการบังคับเอาเกี่ยวกับทรัพย์สินทางแพ่ง ซึ่งได้แก่ การยึดอายัดและริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำผิด แต่การใช้ระบบธนาคารใต้ดินเป็นรูปแบบของการเคลื่อนย้ายเงินระหว่างประเทศที่หลีกเลี่ยงการรายงานธุรกรรมทางการเงินในตัวเองอยู่แล้วเพราะไม่ได้กระทำผ่านสถาบันการเงินในระบบ และก็ไม่ใช่การขนเงินตราข้ามประเทศในอันที่จะเป็นของที่สามารถตรวจสอบได้ ณ ด่านศุลกากร

วิธีป้องกันการใช้ระบบธนาคารใต้ดินในการฟอกเงิน จึงมุ่งเน้นการใช้มาตรการควบคุมการลักลอบนำเงินตราออกนอกประเทศ ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยมีพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 มาตรา 8 ทวิ ที่กำหนดให้เงินตราเป็น “ของ” ตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 โดยการส่งหรือนำ หรือพยายามส่งหรือนำ หรือช่วยเหลือหรือเกี่ยวข้องด้วยประการใด ๆ ในการส่งหรือนำเงินตรา เงินตราต่างประเทศ ธนาครบัตรต่างประเทศ หรือหลักทรัพย์ไม่ว่าของไทยหรือต่างประเทศ ออกไปนอกหรือเข้ามาในประเทศไทย โดยฝ่าฝืนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวง ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามความในมาตรานี้ ไม่ว่าจะกระทำด้วยวิธีใด ๆ ให้ถือว่าเป็นการส่งหรือนำของต้องจำกัดออกไปนอกหรือเข้ามาในประเทศไทยอันเป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร และให้นำบทกฎหมายว่าด้วยศุลกากรและอำนาจพนักงานศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ว่าด้วยการตรวจของและป้องกันลักลอบหนีศุลกากร การตรวจค้น การยึดและริบของ หรือการจับกุมผู้กระทำผิด การแสดงเท็จ และการฟ้องร้องมาใช้บังคับแก่การกระทำดังกล่าวรวมทั้งบุคคลและสิ่งของที่เกี่ยวข้อง แต่อย่างไรก็ดี มาตรา 8 ทวิ ยังไม่ครอบคลุมไปถึงตราสารทางการเงินในรูปแบบต่างๆ ทำให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรมีอำนาจในการตรวจและยึดเฉพาะเงินตราที่ผู้ถือไม่สำแดงต่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรตามกฎหมาย นอกจากนั้น เจ้าหน้าที่ศุลกากรยังไม่มีอำนาจสืบสวนเงินตราที่เจ้าของทำการสำแดงตามกระบวนการของกฎหมายอย่างถูกต้อง ดังนั้น หากพบบุคคลที่ถือเงินตราเป็นจำนวนมากทำการสำแดงต่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรตามหลักเกณฑ์ เจ้าหน้าที่ศุลกากรก็ไม่มีอำนาจตามกฎหมาย ในการกักตัวหรือยึดเงินตราดังกล่าวไว้ชั่วคราวแต่ประการใด จึงมีข้อเสนอแนะแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 บทบัญญัติกำหนดให้ “ตราสารทางการเงิน” เป็นของตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรและออกประกาศกระทรวงการคลังกำหนดวงเงินในการถือตราสารทางการเงินเข้ามาในราชอาณาจักรไทยและออกนอกราชอาณาจักรไทย เช่นเดียวกับการกำหนดวงเงินของเงินตรา
- แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 กำหนดให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรมีอำนาจในการสอบถาม ขอข้อมูล และตรวจสอบเบื้องต้น เกี่ยวกับการถือเงินตราหรือตราสารทางการเงินเข้าหรือออกนอกประเทศ เพื่อวัตถุประสงค์ในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้ และมีอำนาจในการกักเงินตราหรือตราสารทางการเงินที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าอาจเกี่ยวข้องกับการฟอกเงินและแจ้งให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทราบเพื่อส่งเจ้าหน้าที่มาดำเนินการตรวจสอบอย่างเร่งด่วนต่อไป
- แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2452 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรผู้ใดได้รับแจ้งรายการเกี่ยวกับการนำเงินตราตามกฎหมายควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน เข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักร อันมีมูลค่าเกินกว่าที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกำหนด ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรดังกล่าวรวบรวมข้อมูลและจัดส่งข้อมูลที่ได้รับแจ้งนั้นไปยังสำนักงาน ป.ง. โดยสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะต้องมีการเก็บบันทึกข้อมูลที่ได้รับการรายงานจากเจ้าหน้าที่ศุลกากร และในกรณีที่พบเหตุอันควรสงสัยว่าการถือเงินตราหรือตราสารทางการเงินผ่านแดนที่เกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน ให้ดำเนินการสืบสวนสอบสวนขยายผลเพื่อดำเนินคดีและติดตามเส้นทางการเงินตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร.....	ก
สารบัญ.....	๕
ส่วนที่ 1 บทนำ	1
1. ที่มาและความสำคัญ.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
3. ขอบเขตของโครงการวิจัย.....	3
4. วิธีดำเนินการวิจัย.....	4
5. แผนการดำเนินงาน.....	5
6. แผนการถ่ายทอดผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย.....	5
7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
ส่วนที่ 2 สถานการณ์ รูปแบบการกระทำความผิดและแนวโน้มการฟอกเงินในขบวนการค้ำมนุษย์	
1. ความเป็นมาของการค้าผู้หญิงและเด็ก.....	6
1.1 สถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับการค้าผู้หญิงและเด็กในกลุ่มประเทศ ลุ่มแม่น้ำโขง.....	8
1.2 ปัญหาโครงสร้างทางสังคม.....	10
2. รูปแบบของการค้ำมนุษย์ในกลุ่มประเทศลุ่มแม่น้ำโขง.....	15
3. ความเชื่อมโยงระหว่างการฟอกเงินและการค้าหญิงและเด็ก.....	20
4. แนวโน้มรูปแบบการฟอกเงินในขบวนการค้ำมนุษย์.....	22
5. กรณีศึกษาการฟอกเงินในขบวนการค้ำมนุษย์.....	27
ส่วนที่ 3 กรอบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง.....	33
1. ความผิดฐานค้ำมนุษย์.....	33
1.1 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551.....	33
1.2 ประมวลกฎหมายอาญา.....	38
1.3 กฎหมายอื่น.....	38
2. มาตรการและการบังคับใช้กฎหมาย.....	39
2.1 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542.....	39
2.2 พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547	41
2.3 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กร อาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556	45

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ส่วนที่ 4 ความร่วมมือระหว่างประเทศ.....	46
1. ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือในการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก (ASEAN Declaration Against Trafficking in Persons Particularly Women and Children)	46
2. สนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องทางอาญาของภูมิภาค อาเซียน (Treaty on Mutual Legal Assistance in Criminal Matters)	47
3. บันทึกความเข้าใจในระดับทวิภาคี	47
ส่วนที่ 5 การดำเนินคดีและการบังคับใช้กฎหมายในความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์.....	48
1. ด้านการดำเนินคดีอาญา.....	48
2. การดำเนินการกับทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงินกับความผิดเกี่ยวกับ การค้ามนุษย์.....	51
ส่วนที่ 6 การติดตามเส้นทางการเงินเส้นทางการเงินในขบวนการค้าผู้หญิงและเด็กใน อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง.....	53
1. มาตรฐานสากลด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุน ทางการเงินแก่การก่อการร้าย (International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation).....	53
2. การตรวจสอบและติดตามร่องรอยทางการเงิน.....	57
3. ระบบตรวจสอบและป้องกันโดยผู้มีหน้าที่รายงาน.....	60
3.1 การรายงานธุรกรรม	60
3.2 การจัดให้ลูกค้าแสดงตน	63
3.3 การตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า	64
3.4 การเก็บบันทึกข้อมูลลูกค้า.....	70
4. การดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด.....	71
5. ความร่วมมือระหว่างประเทศ.....	75
5.1 ความร่วมมือกับ FATF	76
5.2 ความร่วมมือกับ APG.....	77
5.3 ความร่วมมือกับ ASEAN และ BIMSTEC.....	78
5.4 ความร่วมมือกับ Egmont Group.....	78
5.5 ความร่วมมือกับ IMF และ World Bank.....	78
5.6 ความร่วมมือในกรอบทวิภาคี.....	79

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

6. ความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินใน อนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง.....	79
ส่วนที่ 7 รายงานผลการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก.....	80
ส่วนที่ 8 ปัญหาการดำเนินคดีและการติดตามเส้นทางการเงินในความผิดฐานค้ำมนุษย์	97
1. การดำเนินคดีอาญาในความผิดฐานค้ำมนุษย์.....	97
2. การดำเนินคดีอาญารฐานฟอกเงิน	98
3. การดำเนินคดีแพ่งเพื่อร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามกฎหมายฟอกเงิน	98
ส่วนที่ 9 ข้อเสนอแนะแนวทางการติดตามเส้นทางการเงินของขบวนการค้ำมนุษย์ข้ามชาติ	102
1. ความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการกับทรัพย์สินในขบวนการค้ำมนุษย์	105
2. แนวทางปฏิบัติในการเฝ้าระวังการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ สำหรับสถาบันการเงิน	109
3. การตรวจสอบป้องกันการใช้ระบบธนาคารใต้ดิน	114
รายการอ้างอิง	116

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ การติดตามเส้นทางการเงินของขบวนการค้าผู้หญิงและเด็กในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง

ส่วนที่ 1 บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญ

สถานการณ์การค้ามนุษย์ในประเทศไทยนั้น ประเทศไทยมีสถานะถูกใช้เป็นประเทศต้นทางคือ มีการแสวงหาประโยชน์จากเหยื่อการค้ามนุษย์ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เป็นประเทศปลายทางคือ มีการแสวงหาประโยชน์จากเหยื่อการค้ามนุษย์ที่มาจากต่างประเทศ และเป็นประเทศทางผ่านคือ ใช้เป็นทางผ่านเพื่อส่งเหยื่อการค้ามนุษย์ออกไปยังประเทศอื่น และจากรายงานเผยแพร่รายงานประจำปี เรื่อง สถานการณ์การค้ามนุษย์ปี 2557 (Trafficking in Persons Report 2014 หรือ TIP Report) ของกระทรวงการต่างประเทศ สหรัฐอเมริกา ประเทศไทยถูกลดอันดับจากบัญชีกลุ่มที่ 2 ซึ่งต้องจับตามอง (Tier 2 Watch List) ลงมาอยู่ในบัญชีกลุ่มที่ 3 (Tier 3) ซึ่งเป็นกลุ่มประเทศที่มีสถานการณ์การค้ามนุษย์ระดับเลวร้ายที่สุด เช่นเดียวกับกับอีก 22 ประเทศ คือ แอลจีเรีย, แอฟริกากลาง, คองโก, คิวบา, อิควทอเรียลกินี, เอิเรียม, แกมเบีย, กินี-บิซเซา, อิหร่าน, เกาหลีเหนือ, คูเวต, ลิเบีย, มาเลเซีย, มอริเตเนีย, ปาปัวนิวกินี, รัสเซีย, ซาอุดีอาระเบีย, ซีเรีย, อุซเบกิสถาน, เยเมน, เวเนซุเอลา, ซิมบับเว

แม้ว่าประเทศไทยจะให้ความสำคัญกับปัญหาการค้ามนุษย์มากขึ้น มีการดำเนินการเพื่อป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์อย่างจริงจัง ด้วยตระหนักว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง มีการพัฒนานโยบาย กฎหมาย มาตรการและกลไกในการดำเนินการเพื่อการป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ดี ปัญหาค้ามนุษย์ก็ยังไม่หมดไปหรือมีแนวโน้มที่จะลดลงแต่ประการใด ด้วยเหตุที่รูปแบบของการกระทำความผิดมีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ยากต่อการปราบปราม โดยเฉพาะการสืบสวนไปถึงตัวผู้บงการ จึงได้มีแนวคิดในการนำมาตรการทางแพ่งตามกฎหมายฟอกเงินมาใช้เพื่อสกัดกั้นเงิน ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์จากการกระทำความผิดเพื่อตัดวงจรอาชญากรรม โดยการยึดอายัดและการร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน รวมถึงการใช้มาตรการกำกับควบคุมสถาบันการเงินและผู้มีหน้าที่รายงาน เพื่อนำไปสู่การเชื่อมโยงข้อมูลธุรกรรมการเงินและการวิเคราะห์ตรวจสอบร่องรอยทางการเงิน โดยการกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงิน ซึ่งตามมาตรฐานสากลว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธ (International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation) ได้กำหนดให้สถาบันการเงินมีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยต่อหน่วยงานข่าวกรองทางการเงิน และดำเนินการอื่นๆ และกำหนดให้มีหน่วยงานการกำกับดูแล

และควบคุมสถาบันการเงิน โดยแต่ละประเทศจะต้องดำเนินการให้มั่นใจว่าสถาบันการเงินทั้งหลายต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลและอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลอย่างเพียงพอและได้นำข้อแนะนำ FATF (The Financial Action Task Force) ไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศไทยที่กำหนดให้สถาบันการเงินมีหน้าที่หลายประการในการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและกฎกระทรวง ระเบียบ ประกาศ ที่ออกตามมา เช่น มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม เมื่อมีการทำธุรกรรมกับสถาบันการเงินเข้าหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง มีหน้าที่การจัดให้ลูกค้าแสดงตน การกำหนดนโยบายการรับลูกค้า การบริหารความเสี่ยงที่อาจเกี่ยวกับการฟอกเงินของลูกค้าและการดำเนินการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า เป็นต้น ในส่วนของการปฏิบัติการและการบังคับใช้กฎหมาย สำนักงาน ปปง. ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายและหน่วยข่าวกรองทางการเงิน ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางแห่งชาติในการรับและวิเคราะห์ข้อมูลรายงานธุรกรรมที่ต้องสงสัย และข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน และความผิดมูลฐานทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน รวมถึงการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายระหว่างกันในประเทศที่กว้างขวางที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ด้วยความรวดเร็วและเป็นไปในทางก่อและสัมฤทธิ์ผลในเรื่องที่เกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวน การดำเนินคดี และการพิจารณาคดีเกี่ยวกับการฟอกเงินและความผิดมูลฐานที่เกี่ยวข้องและตอบสนองคำร้องขอจากต่างประเทศที่ร้องขอให้ ระบุ आयัด ยึด และริบทรัพย์สินที่ได้จากการฟอกเงิน ตลอดจนรายได้จากการฟอกเงิน และจากความผิดมูลฐาน รวมทั้งการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

ในทางปฏิบัติจากรายงานผลการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ของประเทศไทยในปี 2557 พบว่า สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ และสำนักงานอัยการสูงสุด ได้บูรณาการการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มข้น โดยได้ตรวจพบคดีค้ำมนุษย์ที่เริ่มมีการสอบสวนในปี 2557 รวมทั้งสิ้น 280 คดี จำแนกเป็นคดีแสวงหาประโยชน์ทางเพศ 222 คดี แรงงาน 47 คดี และนำคนมาขอทาน 11 คดี ในช่วงปี 2557 มีจำเลย 155 คน ถูกศาลพิพากษาในความผิดฐานค้ำมนุษย์จำนวน 104 คน แต่การบังคับใช้กฎหมายฟอกเงินกับความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์กลับไม่สามารถขยายผลเพื่อดำเนินการกับทรัพย์สินของเครือข่ายขบวนการค้ำมนุษย์ได้ พิจารณาจากสถิติมูลค่าทรัพย์สินที่ศาลสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดินตั้งแต่เริ่มมีการบังคับใช้กฎหมายฟอกเงินคือ พ.ศ. 2543 จนถึง พ.ศ. 2556 พบว่ามีการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดในมูลฐานที่ 2 ในความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็กฯ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี หรือความผิดเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการการค้าประเวณีฯ เพียง 20 คดี จำนวน 95,106,989.18 บาท และมีการดำเนินการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินในความผิดฐานค้ำมนุษย์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์เพียง 9 เรื่องและมีมูลค่าทรัพย์สินที่ยึดอายัดเป็นจำนวน 45,541,676 บาท โดยในปี 2556 มีการดำเนินการยึดอายัดทรัพย์สิน จำนวน 2 คดี เท่านั้น เป็นการยืนยันข้อเท็จจริงว่าไม่สามารถใช้บังคับกฎหมายฟอกเงินเพื่อดำเนินการกับผู้กระทำความผิดที่เป็นองค์กรอาชญากรรมหรือขบวนการค้ำมนุษย์

ขนาดใหญ่ได้ สาเหตุหนึ่งมาจากขาดการประสานงานของหน่วยงาน ทำให้สำนักงาน ปปง. ไม่ได้รับเรื่อง และข้อมูลเกี่ยวกับคดี จึงขาดความเชื่อมโยงไปสู่การบังคับใช้กฎหมายฟอกเงิน รวมถึงขาดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ทำให้การใช้มาตรการฟอกเงินกับความผิดฐานค้ำมนุษย์ทำได้ไม่เต็มที่

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาวิเคราะห์เส้นทางการเงินของธุรกิจหรือเครือข่ายขบวนการค้าผู้หญิงและเด็กในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง และเสนอแนวทางและขั้นตอนที่ชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมายฟอกเงินระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แนวทางการติดตามตรวจสอบเส้นทางการเงินของขบวนการดังกล่าว และการควบคุมดูแลการทำธุรกรรมทางการเงินของสถาบันการเงิน เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายฟอกเงินมีประสิทธิภาพและสามารถขยายผลไปสู่การปราบปรามขบวนการค้ำมนุษย์

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) วิเคราะห์รูปแบบการกระทำความผิดและการฟอกเงินและเส้นทางการเงินในขบวนการค้าผู้หญิงและเด็กในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง
- 2) วิเคราะห์ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายฟอกเงินกับความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์
- 3) วิเคราะห์แนวทางการติดตามเส้นทางการเงินของขบวนการค้ำมนุษย์ ตั้งแต่ประเด็นของความผิดฐานมูลฐาน ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐาน หรือความผิดฐานฟอกเงินทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด การตรวจสอบทรัพย์สินและการทำธุรกรรม และการตรวจสอบข้อมูลทางการเงิน
- 4) วิเคราะห์แนวทางการกำกับดูแลสถาบันการเงินของประเทศไทย เพื่อป้องกันการถูกใช้เป็นช่องทางในการทำธุรกรรมและการฟอกเงินในขบวนการค้ำมนุษย์

3. ขอบเขตของโครงการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยมีขอบเขตรอบคลุมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการติดตามเส้นทางการเงินของขบวนการค้าผู้หญิงและเด็กในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง โดยมุ่งศึกษาปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เป็นสำคัญ โดยการศึกษาวิจัยมุ่งวิเคราะห์เปรียบเทียบกับมาตรฐานสากลด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation) เพื่อให้การกำหนดแนวทางในการติดตามเส้นทางการเงินในขบวนการค้ำมนุษย์เป็นไปตามหลักสากล

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย บุคคลผู้เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายและมาตรการเพื่อติดตามเส้นทางการเงินของขบวนการค้าผู้หญิงและเด็กในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง

ขอบเขตด้านพื้นที่

ทำการศึกษากลุ่มประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ประกอบด้วย

1) รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาและทบทวนวรรณกรรมต่าง ๆ และการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง จากหนังสือ งานวิจัย ตำบทยกกฎหมาย ตำราวารสาร บทความที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงเข้าถึงข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ

- รูปแบบการกระทำความผิดและการฟอกเงินและเส้นทางการเงินของขบวนการค้าผู้หญิงและเด็กในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง
- การบังคับใช้กฎหมายฟอกเงินกับความผิดฐานค้ามนุษย์
- มาตรฐานสากลด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (AML/CFT)
- การตรวจสอบและติดตามร่องรอยทางการเงินผ่านหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย
- ระบบตรวจสอบและป้องกันโดยผู้มีหน้าที่รายงาน
- การดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด
- ความร่วมมือระหว่างประเทศในการติดตามและตรวจสอบเส้นทางการเงินของขบวนการค้าผู้หญิงและเด็กในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง

2) การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview)

โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) เป็นบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายและมาตรการเพื่อติดตามเส้นทางการเงินของขบวนการค้าผู้หญิงและเด็กในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง

ประชากรสัมภาษณ์

หน่วยงานภาครัฐ

- สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- ศูนย์ต่อต้านการค้ามนุษย์ระหว่างประเทศ สำนักงานอัยการสูงสุด

- กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค
- กองบัญชาการตำรวจตรวจคนเข้าเมือง
- กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม

ประเด็นสัมภาษณ์

1. ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับรูปแบบการกระทำความผิดและการฟอกเงิน และเส้นทางการเงินของขบวนการค้าผู้หญิงและเด็กในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง
2. ปัญหาและอุปสรรคการบังคับใช้กฎหมายกับความผิดฐานค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก
3. ปัญหาการดำเนินการกับทรัพย์สินและการตรวจสอบร่องรอยการเงินในความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะการค้าผู้หญิงและเด็ก
4. ความร่วมมือระหว่างประเทศในการบังคับใช้กฎหมาย โดยเฉพาะด้านการติดตามและตรวจสอบเส้นทางการเงินในขบวนการค้าผู้หญิงและเด็กในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง
5. ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายกับความผิดฐานค้ามนุษย์

5. แผนการดำเนินงาน

กิจกรรม	ระยะเวลา (เดือนที่)							
	1	2	3	4	5	6	7	8
ศึกษา ทบทวนและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง	←→							
ส่งมอบงานงวดที่ 1 รายงานการศึกษาขั้นต้น			←→					
ดำเนินการสัมภาษณ์สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ				←→				
ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล					←→			
ส่งมอบงานงวดที่ 2 รายงานความก้าวหน้า						←→		
วิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกและจัดทำข้อเสนอแนะงานวิจัย							←→	
ส่งมอบงานงวดที่ 3 รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์								←→

6. แผนการถ่ายทอดผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย

- 1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลวิจัยไปเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อเชื่อมโยงมาสู่การบังคับใช้กฎหมายฟอกเงินเพื่อดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของเครือข่ายองค์กรอาชญากรรม

- 2) TIU และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลจากการศึกษาวิจัยไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์และผลักดันไปสู่การแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ผลการศึกษาวิจัยจะนำไปสู่การป้องกันและปราบปรามความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะการค้าผู้หญิง และเด็กในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) มีแนวทางการบังคับใช้กฎหมายฟอกเงินและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อมุ่งป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิด และเพื่อประโยชน์ในการติดตามตรวจสอบเส้นทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามมาตรฐานสากล
- 3) ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการพัฒนากฎหมายและปรับปรุงระบบการบังคับใช้กฎหมายของประเทศไทย

ส่วนที่ 2 สถานการณ์ รูปแบบการกระทำความผิดและแนวโน้มการฟอกเงินในขบวนการค้ามนุษย์

1. ความเป็นมาของการค้าผู้หญิงและเด็ก

ประเด็นปัญหาการค้าประเวณีและสถานการณ์การค้าผู้หญิงและเด็กถือเป็นเรื่องที่มีส่วนคาบเกี่ยวกันอย่างมาก กล่าวคือ ในสถานการณ์การค้าผู้หญิงและเด็กส่วนมากที่มีการตรวจพบนั้น เหล่านี้มักตกอยู่ภายใต้การแสวงหาผลประโยชน์ทางด้านการค้าบริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้าบริการทางเพศจากผู้ค้าหรือนายจ้าง และแม้ในปัจจุบันจะมีจำนวนของหญิงค้าบริการ หรือสถานบริการในลักษณะดังกล่าวเพิ่มมากขึ้น โดยอาจมีการกล่าวอ้างว่าผู้หญิงเหล่านี้มิได้ถูกลักลอบ หลอกลวงนำมาค้าบริการแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม การที่ขนาดของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวตามสถานบริการในรูปแบบเช่นนี้ (sex tourism) ขยายตัวเพิ่มออกไปอย่างรวดเร็ว นั้น นับเป็นแรงผลักดันและเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยกลายเป็นศูนย์กลางการรับ-ส่งต่อ-ส่งผ่าน ของธุรกิจการค้าบริการทางเพศ ทั้งยังเป็นจุดหมายที่ดึงดูดให้กระบวนการการบังคับค้าประเวณีหรือการค้าผู้หญิงและเด็กในประเทศไทยขยายวงกว้างเพิ่มมากยิ่งขึ้นเรื่อยๆ อีกด้วย

จากการที่ประเทศไทยถูกมองว่าเป็น “เมืองหลวงแห่งเซ็กซ์”¹ โดยที่ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน กิจกรรมธุรกิจการค้าบริการดังกล่าวถือเป็นความผิดตามกฎหมายในประเทศไทยนั้น ย่อมอนุมานได้ว่า นอกเหนือจากปัจจัยด้านการบังคับใช้กฎหมายเพื่อกำจัดหรือปราบปรามกิจกรรมดังกล่าวยังไม่เป็นที่น่า

¹ Tarancon, 2013,

https://repository.library.georgetown.edu/bitstream/handle/10822/558363/Tarancon_georgetown_0076M_12079.pdf?sequence=1

พอใจหรือประสบความสำเร็จเท่าใดนัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโครงสร้างทางสังคมตลอดจนเศรษฐกิจของประเทศไทย ที่มีได้มีสภาพเอื้ออำนวยให้ความพยายามของทั้งภาครัฐและเอกชนว่าด้วยเรื่องกรณีปัญหาการค้าผู้หญิงและเด็กตลอดจนการค้าประเวณีนั้นเป็นไปอย่างราบรื่นและบรรลุผล เพราะฉะนั้น การศึกษาด้านความเป็นมาและการก่อเกิดอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ของการค้าผู้หญิงและเด็กและการค้าบริการในประเทศไทย ณ ขณะนี้นั้น น่าจะเป็นส่วนเติมเต็มที่ทำให้เราสามารถเข้าใจรูปแบบและพื้นฐานตลอดจนต้นตอของปมปัญหาได้ดียิ่งขึ้น

จากการศึกษาพบว่าการตั้งสถานบันเทิงที่มีการค้าบริการทางเพศรวมอยู่ด้วยนั้นมีมาแต่เดิมอยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์ช่วงสงครามโลกครั้งที่สองและสงครามระหว่างสหรัฐอเมริกาและเวียดนาม ถือเป็นช่วงเวลาสำคัญที่ทำให้ธุรกิจนี้ในลักษณะดังกล่าวขยายตัวเติบโตขึ้นอย่างมาก กล่าวคือ หลังจากสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สองในปี พ.ศ. 2488 ผู้คนต่างแสวงหาความบันเทิงหลังจากที่รัฐบาลมีประกาศให้งดความบันเทิงทุกชนิดเพื่อความสงบเรียบร้อยในภาวะสงคราม ส่งผลให้สถานบันเทิงอาทิ บาร์ ไนท์คลับ เกิดการขยายตัว ตั้งแต่ปี 2500 เป็นต้นมา นอกจากนี้การเข้ามาของกองทหารอเมริกันนับเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้อุตสาหกรรมการค้าบริการและความบันเทิง (Rest and Recreation) นำไปสู่การก่อตัวขึ้นของสถานบันเทิงหลากหลายรูปแบบรูปแบบ อาทิเช่น ไนท์คลับ บาร์อะโกโก้ ในเขตพื้นที่ที่มีฐานทัพตั้งอยู่ เพื่อให้ทหารอเมริกันใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ การประกอบกิจการในลักษณะที่ได้ยกตัวอย่างมานั้น มีการพบว่าทหารอเมริกันใช้เงินกับสิ่งที่กล่าวมานี้ระหว่างปี 2507-2512 รวมเป็นเงินราว 20,000 ล้านบาท²

อย่างไรก็ดี การพัฒนาเศรษฐกิจที่เน้นความเจริญเติบโตปีละไม่ต่ำกว่า 7-8 เปอร์เซ็นต์ต่อเนื่องกันมาในรอบ 30 ปี ไม่ได้ทำให้โสเภณีลดลง จำนวนโสเภณีในรูปแบบต่างๆกลับยิ่งเพิ่มในอัตราสูงกว่าการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจหลายเท่า เพราะเศรษฐกิจโต แต่ไม่ได้กระจายอย่างเป็นธรรม การศึกษาของมูลนิธิเพื่อนหญิง รายงานว่าปี 2500 เมืองไทยมีโสเภณี 2 หมื่นคน ปี 2527 เพิ่มขึ้นเป็น 7 แสนคน ตั้งแต่ปี 2531 มีไม่ต่ำกว่า 1 ล้านคน คิดเฉลี่ยแล้วอัตราเพิ่มปีละกว่า 100 % สถิติโสเภณีของทางการอาจจะต่ำกว่าของมูลนิธิเอกชนแต่เป็นที่ยอมรับกันว่า ตั้งแต่ใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจมากกว่า 30 ปี แล้วที่จำนวนโสเภณียังคงเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2513 เป็นต้นมา อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยเริ่มประสบปัญหาเมื่อสงครามเวียดนามสิ้นสุดลง และเกิดสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลกใน นำไปสู่สภาวะอุปทานส่วนเกินในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จนทำให้เจ้าของกิจการต่างๆ เช่น สายการบิน สถานบันเทิง และโรงแรมต่างๆ ต้องนำใช้กลวิธีต่างๆ เพื่อให้กิจการของตนอยู่รอด เช่น การใช้ภาพผู้หญิงเป็นจุดจูงใจในการโฆษณา การลดเวลาขั้นต่ำในการให้เช่าห้องพัก จากหนึ่งคืนเป็นสามชั่วโมง และเก็บค่าเช่าห้องในราคาที่ถูกลง โดยลูกค้าที่เช่าห้องระยะสั้นแบบนี้มักใช้ห้องในการร่วมประเวณีกับหญิงบริการ ในขณะที่

² สมร นิติทัศน์ประภาส, คำบรรยายวิชาการยธรรมอเมริกันปีที่ 1, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ :คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2512), 107. http://www.smartssociety.com/file_upload/article/2-2.pdf

โรงแรมขนาดใหญ่บางแห่งก็มีการแนะนำสถานที่ที่มีการขายประเวณีให้กับผู้มาพักเป็นต้น การปรับตัวของโรงแรมเช่นนี้นับเป็นการสร้างโครงสร้างพื้นฐานอุตสาหกรรมทางเพศที่สำคัญ โดยทำให้หญิงขายบริการมีสถานที่ในการให้บริการได้สะดวกขึ้น และผู้ใช้บริการก็สามารถเช่าสถานที่ร่วมประเวณีได้ในราคาถูก ในช่วงนั้นกรุงเทพฯมีสถานบันเทิงที่จดทะเบียนมากกว่าหนึ่งพันแห่ง และมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นอาบอบนวด อะโกโก้บาร์ และโรงน้ำชา ซึ่งให้บริการที่หลากหลายรูปแบบจนกรุงเทพฯถูกขนานนามว่าเป็น sex capital, erotic theme park, sexual supermarket³

เพื่อบรรเทาสถานการณ์อุปทานส่วนเกินของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทยที่ยังคงดำเนินต่อไป รัฐบาลต้องส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างหนัก กลยุทธ์ที่นำมาใช้นั้นการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น ซึ่งนับว่ากลยุทธ์ที่ใช้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีเมื่อดูจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่หลั่งไหลเข้ามาในประเทศไทยมีมากขึ้น และรายได้ที่ได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจนแซงหน้ารายได้ที่ได้จากการส่งออกสินค้าเกษตรซึ่งเป็นอุตสาหกรรมหลักของประเทศ แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมนี้อย่างมาก

ในช่วงปี ค.ศ. 1975-1985 สัดส่วนของนักท่องเที่ยวชายต่อหญิงที่เข้ามาในประเทศไทยเปลี่ยนจาก 2 ต่อ 1 เป็น 3 ต่อ 1 และมีการเพิ่มจำนวนของสถานบันเทิงทางเพศอย่างมากเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชายเหล่านี้ โดยสถานบันเทิงเหล่านี้พบได้ทั้งในกรุงเทพฯ เช่น ถนนพัฒนาพงษ์ ซอยธนิยะ ซอยคาวบอย และย่านนานา เป็นต้น และเมืองท่องเที่ยวในต่างจังหวัด เช่น พัทยาในจังหวัดชลบุรี และป่าตองในจังหวัดภูเก็ต เป็นต้น⁴ และเมื่อประกอบกับการที่ประเทศไทย ณ ขณะนั้นยังไม่ได้มีความพร้อมอย่างเพียงพอสำหรับการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่นๆ นอกเหนือไปจากการท่องเที่ยวทางเพศ เหตุนี้เองจึงทำให้สถานบันเทิงทางเพศของประเทศไทยเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวพบเห็นและจดจำได้ชัดเจนที่สุด ส่งผลให้ภาพลักษณ์ของประเทศถูกเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวทางเพศอย่างมาก ในปี 1993 พจนานุกรม Longman ให้คำนิยามของกรุงเทพมหานครว่าเป็นเมืองแห่งโสเภณี "The capital city and main ... and is also mentioned as a place where there are a lot of prostitutes."⁵

1.1 สถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับการค้าผู้หญิงและเด็กในกลุ่มประเทศลุ่มแม่น้ำโขง

หลังจากที่ประเทศไทยถูกจับตาเกี่ยวกับปัญหาการค้ามนุษย์มาโดยตลอดนั้น ล่าสุดเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2557 กระทรวงต่างประเทศสหรัฐฯได้ออกแถลงรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์

³ Askew, M. (2002). Bangkok: Place, Practice and Representation. London and New York: Routledge, p. 251 <http://www.ccsenet.org/journal/index.php/ass/article/viewFile/12012/8439>

⁴ Meyer, W. Beyond the mask: toward a transdisciplinary approach of selected social problems related to the evolution and context of international tourism in Thailand., Sozialwissenschaftliche Studien zu Internationalen Problemen 1988 , quoted in Askew, 2002

⁵ Ibid

ประจำปี 2557 อย่างเป็นทางการ (TIP Report 2014)⁶ ปรากฏว่าประเทศไทยถูกปรับลดระดับจากรดับ 2 (Tier 2 Watch List) ลงไปอยู่ Tier 3 ซึ่งถือเป็นระดับต่ำสุด เทียบเท่ากับซีเรีย ซาอุดีอาระเบีย เยเมน ซิมบับเว เกาหลีเหนือ คิวบา รัสเซีย โดยให้เหตุผลว่าไทยไม่ยอมปฏิบัติตามมาตรฐานในการจัดการปัญหาการค้ามนุษย์อย่างที่มีการเตือนตลอด 4 ปีที่ผ่านมา

จากรายงานของเหยื่อค้ามนุษย์ชาวไทยส่วนใหญ่ที่ได้รับการระบุอัตลักษณ์ในช่วงปีที่ผ่านมาเป็นเหยื่อค้ามนุษย์เพื่อการค้าประเวณี สตรีและเด็กจากไทย ลาว เวียดนามและพม่ารวมถึงบางรายที่เดิมมีความตั้งใจหางานในธุรกิจทางเพศในประเทศไทยตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ การค้าเด็กเพื่อธุรกิจทางเพศซึ่งเดิมพบแต่ในสถานธุรกิจที่โจ่งแจ้งเริ่มมีลักษณะซ่อนเร้นมากขึ้น โดยจะพบเด็กที่ถูกแสวงประโยชน์ในธุรกิจทางเพศในสถานอาบอบนวด บาร์ ร้านอาหารโอเคะ โรงแรม และบ้านส่วนบุคคล เด็กที่ใช้บัตรประจำตัวปลอมถูกแสวงประโยชน์ในธุรกิจทางเพศในร้านอาหารโอเคะและสถานอาบอบนวด องค์การนอกภาครัฐภายในประเทศรายงานว่า มีการใช้สื่อสังคมในการแสวงหาสตรีและเด็กเพื่อการค้ามนุษย์เพื่อธุรกิจทางเพศ เหยื่อถูกขายเพื่อทำงานธุรกิจทางเพศในสถานที่ที่สนองต่ออุปสงค์ในพื้นที่และในสถานประกอบธุรกิจที่สนองอุปสงค์ด้านการค้าประเวณีของนักท่องเที่ยวต่างชาติ

นอกเหนือไปกว่านั้น สถานการณ์การค้าหญิงและเด็กหญิงเข้าสู่ธุรกิจการค้าประเวณี ทั้งการบังคับ ล่อลวง หลอกลวง กักขัง เอารัดเอาเปรียบ ยังเป็นสถานการณ์ที่รุนแรง ประเทศไทยถูกประเมินเป็นประเทศที่ถูกจับตามองเกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นพิเศษ เนื่องจากจะเห็นได้ว่าประเทศไทยยังคงมีสถานะเป็นประเทศต้นทาง ปลายทาง และทางผ่านของกระบวนการการค้ามนุษย์ซึ่งรวมถึงการค้าผู้หญิงและเด็ก อนึ่ง ในปี 2557 มีผู้เสียหายคดีค้ามนุษย์ รวมทั้งสิ้น จำนวน 381 คน เป็นชายจำนวน 93 คน เป็นหญิง จำนวน 288 คน เป็นคนไทย จำนวน 212 คน คนลาว จำนวน 69 คน เมียนมา จำนวน 69 คน กัมพูชาจำนวน 24 คน และอื่นๆ จำนวน 7 คน และมีการตรวจพบว่าผู้เสียหายจากการแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี ส่วนใหญ่เป็นคนไทย ผู้เสียหายจากการบังคับใช้แรงงานส่วนใหญ่เป็นคนเมียนมา ผู้เสียหายจากการนำคนมาขอทานส่วนใหญ่เป็นคนกัมพูชา และผู้เสียหายส่วนใหญ่ทั้งหมดนั้นมีอายุต่ำกว่า 18 ปี

ในส่วนของสถิติการจับกุมคดีที่เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ในประเทศไทยปี 2553 พบว่าตำรวจมีการจับกุมสอบสวนไว้ 70 คดี มีการพิพากษาผู้กระทำความผิดจริงฐานการค้ามนุษย์จำนวน 79 ราย ส่วนปี 2554 มีจำนวนคดีค้ามนุษย์ที่ตำรวจจับกุมสอบสวนทั้งสิ้น 83 คดี ในจำนวนนี้ 67 คดี เป็นคดีค้าหญิงเพื่อธุรกิจทางเพศ ส่วน 16 คดี เป็นคดีค้ามนุษย์ด้านแรงงาน แต่มีผู้ที่ถูกตัดสินว่ากระทำความผิดตามพระราชบัญญัติการค้ามนุษย์ในชั้นศาลเพียง 67 ราย ซึ่งตัวเลขดังกล่าวต่ำกว่าความเป็นจริงมาก⁷

⁶ รายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ 2557, <http://thai.bangkok.usembassy.gov/tipthaireport14-t.html>

⁷ สุชาติ ทวีสิทธิ์, 2556, <http://www2.ipsr.mahidol.ac.th/newsletter/index.php/2012-11-08-03-49-15/mnu-vol33-no4/86-vol33-no3/99-vol33-no3-03.html>

นอกจากนั้น ในส่วนของการค้าเด็ก วราภรณ์ มุทุมล ตัวแทนเครือข่ายองค์กรที่ทำงานด้านประชากรข้ามชาติด้านเด็ก ยกข้อมูลสถิติจากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่ระบุว่าในการค้ามนุษย์ 1 พันคน จะมีเด็กที่อยู่ในกระบวนการค้ามนุษย์ถึงร้อยละ 52 แบ่งเป็นเด็กผู้หญิงและชาย โดยเด็กผู้หญิงส่วนใหญ่จะมาจากประเทศลาวและเด็กผู้ชายส่วนใหญ่จะมาจากประเทศพม่า โดยส่วนมากจะมีการแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศกับเด็ก เช่น การเผยแพร่รูป สื่อบริการกอนาจารเด็กอีกด้วย⁸

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายและการติดตามนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษนั้น พบว่าปี พ.ศ. 2556 มีการดำเนินการสอบสวนคดีเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ 674 คดี (ซึ่งถือว่ามียุทธศาสตร์เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2555) มีทำการสอบสวน 306 คดี มีการสืบสวนเพียง 80 กรณีที่ต้องสงสัยว่ามีการบังคับใช้แรงงานอพยพแม้จะมีรายงานว่าการค้ามนุษย์เพื่อเป็นแรงงานเป็นจำนวนมากในประเทศไทย อย่างไรก็ตาม ภายใต้อำนาจของกรมการตรวจคนเข้าเมืองได้ดำเนินการสอบสวนผู้ต้องสงสัยค้ามนุษย์ 483 ราย ซึ่งในจำนวนนี้เป็นผู้ต้องสงสัยค้ามนุษย์เพื่อการค้าประเวณี 374 ราย ผู้ต้องสงสัยค้ามนุษย์เพื่อไปเป็นขอทาน 56 ราย และอีก 53 รายเป็นผู้ต้องสงสัยค้ามนุษย์เพื่อการบังคับใช้แรงงานในรูปแบบอื่นๆ โดยได้มีการพิพากษาลงโทษผู้ต้องหาซื้อค้ามนุษย์จำนวน 225 รายตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และกฎหมายอื่นๆ ผู้ต้องหาที่ศาลพิพากษาว่ากระทำความผิดจริงส่วนใหญ่ต้องโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งถึงเจ็ดปี โดยมี 29 รายรับโทษจำคุกเกินเจ็ดปี และ 31 รายรับโทษจำคุกน้อยกว่าหนึ่งปี นอกจากนี้ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้มีการดำเนินการยึดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดด้านการค้ามนุษย์จำนวน 2 ราย โดยมีมูลค่าทรัพย์สินรวมกันทั้งสิ้นประมาณหนึ่งล้านหนึ่งแสนเหรียญสหรัฐ⁹

จากข้อมูลในเบื้องต้นที่ได้กล่าวมานั้น จะเห็นได้ว่าสถานการณ์ความรุนแรงในผู้หญิงและเด็กซึ่งตกอยู่ในกระบวนการค้ามนุษย์นั้นยังคงดำเนินอยู่อย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งนี้ หากภาครัฐและเอกชนไม่สามารถหาวิธีในการดำเนินการจำกัดขอบเขต ลดความเสี่ยง และเข้าปราบปรามอุตสาหกรรมการค้ามนุษย์โดยเฉพาะในผู้หญิงและเด็กได้แล้วนั้น ประเทศไทยก็จะยังคงเผชิญกับกรณีปัญหาการค้ามนุษย์และก่อให้เกิดผลเสียอย่างมากต่อทั้งสังคมและในระดับประเทศได้

1.2 ปัญหาโครงสร้างทางสังคม

การค้าหญิงและเด็กเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาช้านานโดยมีสาเหตุมาจากปัญหาโครงสร้างทางสังคมซึ่งมีองค์ประกอบในหลายด้าน คือ เศรษฐกิจ นโยบายรัฐ และด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

⁸ สำนักข่าวอิศรา, 2557, <http://www.isranews.org/thaireform-other-news/item/35184-registration01.html>

⁹ ศูนย์ข้อมูล ICR, 2557, <http://thai.bangkok.usembassy.gov/tipthaireport14-t.html>

1. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (ความยากจน)

จากรายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมครอบครัวของผู้ตกเป็นเหยื่อและกลุ่มเสี่ยงที่มีผลให้เกิดการค้ำมนุษย์โดยเฉพาะกรณีการค้าหญิงและเด็ก¹⁰ พบว่าความจำเป็นทางเศรษฐกิจ หรือความยากจนเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้หญิงและเด็กมีโอกาสตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ได้มากขึ้น เนื่องจากความยากจนทำให้คุณภาพของชีวิตต่ำ กล่าวคือผู้ที่ยากจนจะไม่สามารถเข้าถึงสิ่งที่อำนวยความสะดวกทางสังคมที่จำเป็นได้ อาทิ การรักษาพยาบาล การมีที่อยู่อาศัย และการไร้สถานการศึกษา เป็นต้น เหล่านี้ต่างส่งเสริมให้ผู้ที่ยากจนกลายเป็นผู้ไร้พลัง อำนาจ ไม่มีค่าและศักดิ์ศรีในสังคม และง่ายต่อการถูกบังคับ ชูเซ็น ล่อลวง หรือ ชักจูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มประชากรจากประเทศในแถบกลุ่มแม่น้ำโขง คือ กัมพูชา และลาว มีจำนวนประชากรที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน โดยมีรายงานว่าในปี 2555 กัมพูชาและลาวมีจำนวนประชากรที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนจำนวน 30.1 และ 27.6 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ

2. นโยบายรัฐ (การขาดโอกาสทางการศึกษา)

บันทึกข้อตกลงว่าด้วยแนวทางการปฏิบัติร่วมกันในการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ 17 จังหวัด ภาคเหนือ พ.ศ. 2550 ระบุว่าสาเหตุส่วนหนึ่งของการตกเป็นเหยื่อของการค้ำมนุษย์เกิดจาก ความด้อยโอกาสทางการศึกษา หรือ การขาดความรู้ ทั้งนี้รายงานการวิจัยเรื่อง กระบวนการย้ายถิ่นข้ามชาติของผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์¹¹ พบว่าเหยื่อจากการค้ำมนุษย์ชาวลาวส่วนมากไม่เคยเข้าเรียนหนังสือ ทั้งนี้เนื่องมาจากเหยื่อส่วนใหญ่เป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองมาค้าแรงงานในประเทศไทยและแม้รัฐจะจัดการศึกษาให้กับเด็กชาวต่างชาติแต่ในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่ผู้ที่เกี่ยวข้องจะคัดเลือกให้เด็กที่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรครบก่อน อีกทั้งหากสำเร็จการศึกษาเด็กเหล่านี้ก็ไม่สามารถนำวุฒิการศึกษาหางานทำในประเทศไทยได้ จึงเป็นจุดอ่อนให้ถูกหลอกลวงสู่ขบวนการค้ำมนุษย์¹²

¹⁰ มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์. รายงานการวิจัยการศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมครอบครัวของผู้ตกเป็นเหยื่อและกลุ่มเสี่ยงที่มีผลให้เกิดการค้ำมนุษย์โดยเฉพาะกรณีการค้าหญิงและเด็ก, กรุงเทพมหานคร: บริษัท มิสเตอร์ก๊อปปี (ประเทศไทย), 2549.

¹¹ พัชรกร ศาสนะสุพินธ์, ดุษฎี อายุวัฒน์ และมณีนัย ทองอยู่. “กระบวนการย้ายถิ่นข้ามชาติของผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์”, วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น: ฉบับสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 เมษายน - มิถุนายน 2554.

¹² กิตติ อินทรกุล. การจัดสวัสดิการชุมชนแก่เด็กที่ติดตามครอบครัวเข้ามาทำงานในไทย. รายงานการศึกษาส่วนบุคคล, หลักสูตรบริหารการทูต รุ่นที่ 5 , สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ, 2556.

3. ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม

3.1 ค่านิยมและเจตคติสังคมชายเป็นใหญ่

ปัจจุบันสังคมยังคงเชื่อในค่านิยมและเจตคติในเรื่องบทบาทหญิงชาย กล่าวคือ ยังให้ความสำคัญกับผู้ชายมากกว่าผู้หญิงทั้งในเรื่องของบทบาททางการเมือง สังคม การทำงาน หรือ แม้แต่โอกาสทางการศึกษา ผู้ชายนับได้ว่าเป็นเพศที่มีโอกาสเข้าถึงสิทธิต่างๆ มากกว่าผู้หญิง และผู้หญิง ถูกจำกัดสิทธิต่างๆ มาเป็นเวลานาน เพราะเพศชายเป็นผู้สืบทอดเชื้อสายทางครอบครัว มีร่างกายที่ แข็งแรงกว่า จึงเชื่อว่าสามารถปกป้องผู้อ่อนแอทางร่างกาย คือ เด็กและผู้หญิงได้ จึงเกิดแนวคิดที่ว่า ผู้ชายมีอำนาจเหนือสตรี สตรีเป็นวัตถุทางเพศ ผู้ชายจึงมีฐานะเป็นผู้ดูแลคุ้มครองเด็กและสตรี แต่ ขณะเดียวกันก็มีสิทธิที่จะใช้อำนาจบังคับ ควบคุมหรือแม้แต่ทำร้ายร่างกายและจิตใจได้ อีกทั้งสังคมยัง ยอมรับความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างเพศที่ไม่เท่าเทียมนี้ ส่งผลให้เกิดความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจ และสังคมของผู้หญิงและทำให้ผู้หญิงอยู่ในสถานภาพที่เป็นรองและถูกเอารัดเอาเปรียบได้ง่าย¹³

3.2 ทศนคติเกี่ยวกับการกตัญญูรู้คุณ

จากผลการวิจัยเรื่องกระบวนการเข้าสู่การค้ามนุษย์¹⁴ พบว่าปัจจุบันปัจจัย ทศนคติเรื่องบทบาทของบุตรสาวเป็นสาเหตุของการค้ามนุษย์ ความเชื่อนี้มีมาดั้งเดิมแต่ยังคงฝังรากลึกมา จนถึงสมัยปัจจุบันโดยเชื่อว่าผู้หญิงควรตอบแทนบุญการในเชิงเศรษฐกิจจึงจะถือเป็นการทดแทนบุญคุณ กล่าวคือบุตรสาวมีหน้าที่ต้องทำงานบ้าน และรับภาระหาเลี้ยงครอบครัวในทุกวิถี¹⁵ รวมถึงจัดหาวัตถุ สิ่งของที่ช่วยอำนวยความสะดวกของคนในครอบครัวให้มีวิถีชีวิตที่สบายแม้สิ่งของนั้นจะไม่ใช่สิ่งจำเป็นแต่ ก็ต้องจัดหามาให้เพื่อให้ดูเหมือนว่าครอบครัวมีสถานภาพทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้น¹⁶ แม้ว่าสถานภาพทาง เศรษฐกิจของครอบครัวโดยแท้จะยากจน จึงส่งผลให้ผู้หญิงจำนวนมากมีความกดดันและต้องออกไปหา งานทำเพื่อหาเงินมาจุนเจือสมาชิกในครอบครัว และเกิดทัศนคติที่ว่า การขายตัวเป็นการแสดงออกถึง ความกตัญญู แต่ในขณะเดียวกันผู้ชายสามารถตอบแทนบุญคุณบุญการได้โดยการบวช¹⁷

¹³ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. โครงการ ศึกษาคติของคณโฑนรุ่นใหม่ต่อการส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ รัตนชัยการพิมพ์, 2551.

¹⁴ ศูนย์วิจัยและพัฒนาอาชญาวิทยาและกระบวนการยุติธรรม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. โครงการวิจัยเรื่องกระบวนการเข้าสู่การค้ามนุษย์, 2550.

¹⁵ ศิบัติ นพประเสริฐ. ความมั่นคงของมนุษย์: การค้ามนุษย์ในไทย, จุลสารความมั่นคงศึกษา, ฉบับที่ 84, กรุงเทพมหานคร: บริษัทสแควร์ปรีนซ์, 2553.

¹⁶ Swagler, Roger. (1994). Evolution and Applications of the Term Consumerism: Theme and Variations. The Journal of Consumer Affairs, Winter; 28(2) (1994), p. 354.

¹⁷ มาตลาักษณ์ ออรุงโรจน์. รายงานการวิจัยการศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมครอบครัวของผู้ตกเป็นเหยื่อและ กลุ่มเสี่ยงที่มีผลให้เกิดการค้ามนุษย์โดยเฉพาะกรณีการค้าหญิงและเด็ก , 2549.

ก. ปัจจัยเร่ง (Catalyst)

ระบบทุนนิยม (Capitalism)

นโยบายของรัฐไทยตั้งแต่รัฐสมัยใหม่ในรัชกาลที่ 5 มาจนถึงรัฐทุนนิยมในปัจจุบันที่ส่งเสริมการพัฒนาแบบทุนนิยมพึ่งพา ส่งผลให้เกิดความไม่เท่าเทียมระหว่างสังคมความเป็นเมือง-ชนบท และ เกิดช่องว่างระหว่างคนจน-คนรวย ผู้หญิงชั้นสูง-ผู้หญิงชั้นล่าง มากยิ่งกว่านั้น กลไกของทุนนิยมยังสร้างกระบวนการทำให้มนุษย์กลายเป็นสินค้าเพราะหลักการสำคัญของระบบทุนนิยมเน้นการบริโภค ซึ่งเป็นสาเหตุของการที่ผู้หญิงกลายมาเป็นปัจจัยการผลิตธุรกิจการค้าประเวณีในโฉมหน้าของการส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวภายใต้อุดมการณ์บริโภคนิยม¹⁸ ในปี 2557 ประเทศไทยมีนักท่องเที่ยวต่างชาติจำนวน 7.5 ล้านคน และมี รายได้จากการท่องเที่ยว 394.8 พันล้านบาท¹⁹ ทั้งนี้ ในปี 2550 รัฐบาล นักวิจัย มหาวิทยาลัย และองค์กรพัฒนาเอกชนได้ประเมินว่ามีเด็กเป็นจำนวนมากถึง 60,000 คนที่ตกอยู่ใน กระบวนการค้าประเวณีเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ในทำนองเดียวกัน มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กใน ประเทศไทยระบุว่า 40 เปอร์เซ็นต์ของผู้ที่ตกอยู่ในกระบวนการค้าประเวณีเป็นเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี

ข. ปรากฏการณ์โลกาภิวัตน์ (Globalisation)

ปัจจุบันรูปแบบของการค้ามนุษย์ได้พัฒนาไปจากเดิมและมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นโดยมีสาเหตุจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่ทำให้เกิดสภาวะโลกไร้พรมแดน เกิดความเจริญก้าวหน้าในเส้นทางคมนาคม และเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร จากรายงานในปี 1995 ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (The Commission on Global Governance) ได้นำเสนอไว้ว่า “คำว่าโลกาภิวัตน์นั้นแต่แรกสุดถูกใช้เพื่อบรรยายถึงด้านสำคัญของการเปลี่ยนแปลงในระดับเปลี่ยนย้ายของกิจกรรมทางเศรษฐกิจของโลก แต่กระนั้น กิจกรรมอีกหลายประการซึ่งออกไปในทางลบกว่า อันรวมถึงการค้ายาเสพติด การก่อการร้าย การค้าวัสดุด้านนิวเคลียร์ ก็ล้วนถูกกระทำในระดับโลกาภิวัตน์เช่นกัน การเปิดเสรีทางการเงินการคลังที่ดูเหมือนจะได้สร้างโลกไร้พรมแดนขึ้นนั้น ได้ช่วยอำนวยความสะดวกให้กับอาชญากรรมข้ามชาติ และก่อปัญหามานับการให้กับประเทศที่ยากจนกว่า ความร่วมมือกันระดับโลกได้กำจัดไข้ทรพิษ และยังได้กำจัดวัณโรคและอหิวาตกโรคไปจากพื้นที่มากมายยิ่ง แต่กระนั้น ในบัดนี้โลกก็กลับต้องดิ้นรนเพื่อป้องกันการกลับฟื้นคืนมาใหม่ของโรคร้ายดั้งเดิมเหล่านี้ และยังคงพยายามควบคุมการแพร่กระจายในระดับโลกของโรคเอดส์”

โลกาภิวัตน์ถือได้ว่าเป็นหนึ่งในปัจจัยเร่งให้เกิดการแผ่ขยายของเครือข่ายอาชญากรรม เป็นตัวเร่งที่เชื่อมต่อเครือข่ายอาชญากรรมระดับท้องถิ่นเข้ากับระดับข้ามชาติ มีการดำเนินงานให้ความร่วมมือระหว่างกันและกันและแผ่ขยายอิทธิพลไปทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นความร่วมมือใน

¹⁸ ยศ สันตสมบัติ. แม่หญิงสี่ชายตัว : ชุมชนการค้าประเวณีในสังคมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ : สถาบันชุมชน-ท้องถิ่นพัฒนา, 2535.

¹⁹ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. GDP ไตรมาสที่สี่และทั้งปี 2557 และแนวโน้มปี 2558. 2558, หน้า 7.

การค้ายาเสพติด ค่าของเถื่อน ค่าผู้หญิงและเด็ก นำแรงงานเข้าเมืองแบบผิดกฎหมาย ค่าอาวุธสงคราม ต่างๆ ตลอดจนแลกเปลี่ยนความรู้ในการก่อการร้ายและการโจรกรรมรูปแบบต่างๆ เป็นต้น²⁰

ดังนั้น จะเห็นได้ว่ายุคปัจจุบันนับเป็นโลกแห่งยุคโลกาภิวัตน์ การที่แรงงานต่างชาติจะเข้ามายังประเทศปลายทาง หรือใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านย่อมมีมากขึ้นและมีโอกาสง่ายขึ้น และเมื่อนำความก้าวหน้าและองค์ประกอบที่เอื้ออำนวยเหล่านี้มาปรับเข้ากับประเด็นการค้ามนุษย์แล้ว นั้น อาจกล่าวได้ว่าโลกาภิวัตน์นั้นเป็นปัจจัยเร่งและผลักดันให้กระบวนการค้ามนุษย์และการค้าผู้หญิง และเด็กเป็นไปได้ง่ายมากขึ้นหากเทียบกับในอดีต²¹

อนึ่ง การที่ทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย ได้ก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์นั้นได้ทำให้ การค้ามนุษย์ถูกยกระดับขึ้นมาให้เป็นประเด็นที่ต้องจับตามองและต้องตรวจตราปราบปรามด้วยความ ระมัดระวังเป็นอย่างมาก เนื่องจากเมื่อเกิดการในการค้ามนุษย์ได้ถูกรังและสนับสนุนด้วยกระแสโลกาภิ วัตน์แล้วนั้น กิจการดังกล่าวจากเดิมที่อาจเป็นเพียงแค่ขบวนการระดับท้องถิ่นกลับกลายเป็นส่วนหนึ่ง ของอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ร้ายแรง และ เป็นปัญหาที่บั่นทอนความมั่นคง ของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้าเด็กและผู้หญิง นอกจากนี้แล้วการเกิดขึ้นของกระบวนการ อาชญากรรมข้ามชาติดังกล่าว (โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้าผู้หญิงและเด็กที่มักเป็นไปในทางแสวงประโยชน์ ทางเพศหรือผลิตสื่อลามกอนาจาร) ได้ก่อให้เกิดปัญหาสังคมต่างๆ เช่น การแพร่ระบาดของโรคติดต่อ หลายชนิดโดยเฉพาะโรคเอดส์ ปัญหายาเสพติด เป็นต้น โดยปัญหาเหล่านี้มีผลกระทบอย่างมีนัยยะสำคัญ ต่อการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีของมนุษย์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคม ตลอดจนผลกระทบ ระดับประเทศ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม²²

อีกทั้งการที่ประเทศในอาเซียนได้ก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ในปี 2558 นี้ โดยมีเป้าหมายของการรวมตัวกันของประเทศสมาชิกอาเซียนเพื่อเพิ่ม อำนาจในการเจรจาต่อรองในเวทีโลก และขยายขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีระหว่างประเทศใน ทุกด้าน อาทิเช่น มีการเปิดการค้าอย่างเสรีเพื่อดึงดูดให้มีการลงทุนเพิ่มมากยิ่งขึ้น รวมถึงความสามารถ ในการรับมือกับปัญหาใหม่ๆ ม่ว่าจะเป็นในระดับภูมิภาคหรือนานาชาติที่อาจส่งผลกระทบต่อประชาคม อาเซียน ซึ่งประเทศไทยถือเป็นหนึ่งในประชาคมอีกด้วย²³ เพราะฉะนั้นเมื่อพิจารณาถึงประเด็นการค้า

²⁰ บุญส่ง ชัยสิงห์กานานนท์, 2545, http://hadesworld-boonsong.blogspot.com/2013/10/blog-post_5061.html

²¹ สว่าง กันศรีเวียง, สิทธิมนุษยชนในกระแสโลกาภิวัตน์ , http://www.baanjomut.com/library/global_community/06_2.html

²² มูลนิธิกระจกเงา, 2554, รายงานการค้ามนุษย์ประจำปี พ.ศ. 2554, http://www.notforsale.in.th/autopagev4/show_page.php?topic_id=1349&auto_id=8&TopicPk=

²³ สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรและสำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร , การก้าวสู่ประชาคมอาเซียน. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2555, <http://www.copag.msu.ac.th/journal/filesjournal/n4-1/no4-1-13.pdf>

มนุษย์และการค้าผู้หญิงและเด็กในอาเซียน ถือเป็นความท้าทายอีกประเด็นหนึ่งในเรื่องของอาชญากรรมข้ามชาติที่จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงระหว่างประเทศที่ประชาคมอาเซียนต้องหาหนทางในการรับมือกับผลต่างๆไม่ว่าจะเป็นส่วนของข้อดีหรือข้อเสียในการเปิดประตูแห่งความร่วมมือในครั้งนี้

2. รูปแบบของการค้ามนุษย์ในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำ

สำหรับรูปแบบของการค้ามนุษย์ในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำ จากรายงาน The Mekong Region Human Country Datasheets on Human Trafficking 2010 ที่รวบรวมโดย the United Nations Inter-Agency Project on Human Trafficking (UNIAP)²⁴ ระบุว่า

ประเทศกัมพูชา

แนวโน้มของการค้ามนุษย์ในประเทศกัมพูชาพบว่า ชาวกัมพูชาที่ย้ายถิ่นฐานจากพื้นที่ชนบทเข้าไปยังพื้นที่เมืองมีจำนวนมากขึ้น หรือจากประเทศกัมพูชาไปยังประเทศใกล้เคียง เพื่อหาโอกาสในการทำงาน เนื่องจากปัจจัยด้าน ๑หลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นปริมาณแรงงานที่ล้นตลาด หรืออิทธิพลจากครอบครัว การขาดโอกาส การเสียที่ดิน และภัยธรรมชาติ แรงงานหลายคนถูกล่อลวงหรือหลอกลวงโดยนายหน้าเข้าไปสู่การแสวงหาประโยชน์ทางเพศ ส่วนใหญ่ชาวกัมพูชามักตกเป็นเหยื่อในภาคแรงงานต่างๆ ได้แก่ ธุรกิจด้านความบันเทิง ขอทาน โรงงาน (อย่างเช่น อีซู) ภาคการเกษตร แรงงานในครัวเรือน และแรงงานในนาเกลือ โดยมีการค้ามนุษย์ภายในประเทศในเหยื่อที่เป็นเด็กและหญิงเพื่อการหาประโยชน์ทางเพศเชิงพาณิชย์และการค้ามนุษย์ในเหยื่อที่เป็นเด็กและหญิงเพื่อการทำงานบ้าน ส่วนมากจากพื้นที่ชนบทไปยังพื้นที่เมือง และมีรายงานว่าประเทศกัมพูชากำลังพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพื่อใช้บริการทางเพศ และบางภาคส่วนกำลังถูกพัฒนาขึ้นเพื่อให้บริการทางเพศ เช่น จังหวัดเสียมราฐ โดยเฉพาะสำหรับนักท่องเที่ยวและนักลงทุนจากจีน ญี่ปุ่นและเกาหลีใต้

²⁴ โครงการความร่วมมือหลายหน่วยงานว่าด้วยการค้ามนุษย์ในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงแห่งสหประชาชาติ (UNIAP) ก่อตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมให้มีการตอบสนองที่มีการประสานงานกันอย่างเข้มแข็งและกลมกลืนมากขึ้นต่อปัญหาการค้ามนุษย์ในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ด้วยเครือข่ายการปฏิบัติงานที่ครอบคลุมในวงกว้างอันประกอบด้วยรัฐบาล องค์การพัฒนาเอกชน องค์การของสหประชาชาติ และผู้บริจาคต่างๆ โครงการ UNIAP ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในระบบสหประชาชาติ ปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงาน จัดระเบียบค่าใช้จ่ายของหน่วยงานและการปฏิบัติของผู้บริจาคให้กลมกลืนกันในส่วนที่พัวพันกับปัญหาาระดับชาติที่มีความจำเป็นเร่งด่วน โครงการเหล่านี้เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับการทำงานร่วมกันระหว่างสหประชาชาติ หน่วยงานการที่เป็นพันธมิตร และประชาสังคม เพื่อสนับสนุนนโยบายระดับประเทศที่เป็นความจำเป็นเร่งด่วน และทำให้แน่ใจว่าความก้าวหน้าในการบรรลุเป้าหมาย MDGs อย่างแน่นอน

จากข้อมูลระบุว่าจำนวนผู้ให้บริการทางเพศในกัมพูชาเพิ่มขึ้นจาก 20,829 คน ในปี 2545 เป็น 27,925 คน ในปี 2551 และในจำนวนนี้ประมาณการว่า 15,070 คนทำงานอยู่ในกรุงเทพมหานคร และจำนวน 12,855 ทำงานอยู่ในต่างจังหวัด และบางส่วนในจำนวนนี้เป็นเหยื่อการค้ามนุษย์²⁵

สำหรับการค้ามนุษย์ที่เชื่อมโยงกับประเทศอื่นมีข้อมูลระบุว่า มีการค้ามนุษย์ไปยังประเทศไทย ในเหยื่อที่เป็นทั้งชาย หญิงและเด็ก เพื่อการหาประโยชน์จากแรงงาน (โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การขอทาน การก่อสร้าง การเกษตรและการประมง) และหญิงและเด็กหญิง เพื่อการหาประโยชน์ทางเพศและการทำงานบ้าน มีการค้ามนุษย์ไปยังประเทศเวียดนาม ในเหยื่อที่เป็นเด็กเพื่อการขอทาน โดยเฉพาะในนครโฮจิมินห์ มีการค้ามนุษย์ไปยังประเทศมาเลเซีย ในเหยื่อที่เป็นทั้งชายและหญิง เพื่อการหาประโยชน์จากแรงงาน รวมถึงผ่านหน่วยงานตัวแทนจัดหางาน และมีการค้ามนุษย์ไปยังต่างประเทศอื่นๆ อย่างเช่น ประเทศซาอุดีอาระเบีย เพื่อการทำงานบ้าน และได้หวันและเกาหลี โดยการแต่งงาน และมีชาวเวียดนามและจีนเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ผ่านทางประเทศกัมพูชาไปยังสถานที่ในต่างประเทศอื่นๆ²⁶

ประเทศจีน

แนวโน้มของการค้ามนุษย์ในประเทศจีนพบว่า ส่วนใหญ่มีการค้ามนุษย์ในภาคการจ้างงาน จากรายงานการศึกษาซึ่งยังไม่มีสถิติพิมพ์เผยแพร่โดยองค์การแรงงานระหว่างประเทศพบว่า ภาคหลักของการจ้างงานเหยื่อการค้ามนุษย์คือ การบังคับให้ค้าประเวณี อุตสาหกรรมความบันเทิง ร้านทำผม โรงนวด โรงเผาอิฐ ภาคการผลิตและการบังคับให้ขอทาน นอกจากนี้ หญิงและเด็กอาจเป็นเหยื่อของการบังคับให้แต่งงานและการรับบุตรบุญธรรมที่ผิดกฎหมายด้วย

ประเทศต้นทางของเหยื่อการค้ามนุษย์มายังประเทศจีนคือ เวียดนาม รัสเซีย เกาหลี และเมียนมา และโดยส่วนใหญ่แล้วชาวจีนที่เป็นเหยื่อการค้ามนุษย์มาจากมณฑลยูนนาน มณฑลกุ้ยโจว และมณฑลเหอหนาน และประเทศปลายทางสำหรับเหยื่อการค้ามนุษย์จากประเทศจีนรวมถึงประเทศไทยและมาเลเซียคือ บางประเทศในทวีปแอฟริกา ยุโรปและอเมริกา ส่วนมณฑลปลายทางสำหรับเหยื่อการค้ามนุษย์ภายในประเทศโดยปกติแล้วอยู่ในมณฑลฮกเกี้ยน มณฑลกวางตุ้ง มณฑลชานตงและมณฑลเหอหนาน

ประเภทของการค้ามนุษย์ภายในประเทศจีนส่วนใหญ่เกิดขึ้นในรูปแบบของการบังคับให้แต่งงาน การรับบุตรบุญธรรมที่ผิดกฎหมาย การหาประโยชน์ทางเพศและการหาประโยชน์จากแรงงาน สาเหตุปัจจัยบางส่วนมาจากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างภูมิภาคของประเทศจีน ปัญหาความยากจนและระบบสวัสดิการสังคมที่ด้อยพัฒนาและความไม่สมดุลทางเพศ วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียม

²⁵ United Nations Office on Drugs and Crime , Transnational Organized Crime in East Asia and the Pacific : A Threat Assessment ,2013, p. 18.

²⁶ UNIAP , SIREN, The Mekong Region Human Country Datasheets on Human Trafficking 2010 , www.no-trafficking.org/reports_docs/siren/uniap_2010ht_datasheets.pdf., p. 2.

ท้องถิ่น ข้อมูลระบุว่า มีประชาชนจีนกว่า 150 ล้านคนได้ย้ายถิ่นฐานภายในประเทศ เพื่อหาชีวิตที่ดีกว่า และโอกาสที่มากขึ้น และมีเด็กประมาณ 20 ล้านคนย้ายถิ่นฐานตามพ่อแม่ของตน และมีเด็กชนบทกว่า 58 ล้านคนถูกทิ้งไว้ที่บ้าน ขณะที่พ่อแม่ของพวกเขาหางานทำเต็มเวลาในพื้นที่เมือง

แนวโน้มของการค้ามนุษย์ในปัจจุบันพบว่า

- มีการบังคับให้ค้าประเวณี การบังคับใช้แรงงาน การบังคับให้ขอทานและลักขโมยเพิ่มมากขึ้น
- มีการใช้ความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นในอาชญากรรมการค้ามนุษย์ข้ามพรมแดน
- การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อล่อลวงเด็กหญิงอายุต่ำกว่าเกณฑ์ให้ค้าประเวณีเพิ่มขึ้น เนื่องจากประเทศจีนมีจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุดในโลก
- อาชญากรรมค้ามนุษย์มีความซับซ้อนมากขึ้น
- เหตุการณ์ค้ามนุษย์มีอายุโดยเฉลี่ยลดลง เนื่องจากมีจำนวนของเด็กทารกที่เป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ซึ่งอายุไม่ถึงหนึ่งเดือนเพิ่มมากขึ้น
- มีการตั้งเป้าหมายการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเหยื่อซึ่งเป็นเด็กหญิงมากขึ้น²⁷

ประเทศลาว

ในประเทศลาวมีผู้ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในปี 2552 คือ 128 คน ซึ่งตัวเลขนี้รวมทั้งการค้ามนุษย์ข้ามพรมแดนและภายในประเทศ แต่ไม่รวมชาวลาวที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ไปยังประเทศไทย โดยในปี 2552 กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมได้รับการส่งคืนเหยื่อ 155 คนจากประเทศไทย (เป็นเด็กหญิง 148 คน และเด็กชาย 7 คน)

แนวโน้มเหยื่อการค้ามนุษย์ในประเทศลาว ส่วนใหญ่อยู่ในภาคบันเทิง ส่วนการหาประโยชน์จากแรงงานมีจำนวนเล็กน้อยซึ่งพบในสวนยางพารา ส่วนในทางระหว่างประเทศ เหยื่อของการค้ามนุษย์ในประเทศลาวจะทำงานในบริการในครัวเรือน ภาคความบันเทิง การเกษตร การประมง และโรงงานสิ่งทอ และส่วนใหญ่อยู่ในประเทศไทย โดยปัจจัยสำคัญของสาเหตุการค้ามนุษย์ในประเทศลาวเกิดจากปัญหาความยากจน ปัญหาการศึกษา และปัญหาการว่างงาน

ประเทศลาวเป็นทั้งประเทศต้นทาง ประเทศปลายทางและประเทศทางผ่านและของการค้ามนุษย์ กล่าวคือ เป็นประเทศต้นทาง โดยส่วนใหญ่เหยื่อการค้ามนุษย์จะมาจากแขวงจำปาศักดิ์ แขวงสาระวัน แขวงสุวรรณเขต และนครหลวงเวียงจันทน์ โดยประเทศปลายทางสำคัญสำหรับเหยื่อของการค้ามนุษย์ชาวลาวคือประเทศไทย มาเลเซียและจีน เป็นประเทศปลายทางสำหรับหญิงซึ่งเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์จากประเทศเวียดนามและประเทศจีน เพื่อวัตถุประสงค์ของการหาประโยชน์ทางเพศ

²⁷ Ibid, pp. 7-8.

และเป็นประเทศทางผ่านของเหยื่อการค้ามนุษย์จากประเทศจีนและเวียดนามเพื่อไปยังประเทศไทย โดยจุดผ่านทางสำหรับการค้ามนุษย์ไปยังประเทศไทย อย่างเช่น เวียงจันทน์ สุวรรณเขตและจำปาศักดิ์²⁸

ประเทศเมียนมา

ตามข้อมูลของหน่วยต่อต้านการค้ามนุษย์ของเมียนมา จากจำนวนคดีค้ามนุษย์ในปี 2552 คือ 155 คดี ซึ่งในจำนวนดังกล่าว แยกเป็นคดีเกี่ยวกับการบังคับให้แต่งงานจำนวน 85 คดี คดีเกี่ยวกับการบังคับให้ค้าประเวณีจำนวน 19 คดี คดีเกี่ยวกับการบังคับใช้แรงงานจำนวน 13 คดี และคดีเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ในเหยื่อที่เป็นเด็กจำนวน 8 คดี

ชาวเมียนมาที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ ส่วนใหญ่พบว่าต้องไปทำงานในอุตสาหกรรมทางเพศ ในการหาประโยชน์จากแรงงาน อย่างเช่น ในโรงงานหรือทำงานในแหล่งเพาะปลูก เรือประมง หรือในการแต่งงานกับชายชาวจีน

ส่วนใหญ่เหยื่อการค้ามนุษย์มาจากเขตย่างกุ้ง เขตมณฑลพะเย่ รัฐฉานตอนเหนือ รัฐกะฉิ่น เขตพะโค รัฐมอญ เขตมาเกว รัฐกะเหรี่ยง เขตหงสาวดี (ตะวันตก) และเขตอิรวดี

เมียนมาเป็นประเทศต้นทางของผู้หญิง เด็กและผู้ชาย ซึ่งเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ไปยังประเทศไทย จีน มาเลเซีย เกาหลีใต้และมาเก๊า เพื่อวัตถุประสงค์ของการบังคับใช้แรงงาน การทำงานบ้านและการหาประโยชน์ทางเพศเชิงพาณิชย์ และพบว่ามี การส่งเหยื่อมายังประเทศไทย โดยช่องทางที่ใช้ผ่านเข้ามายังประเทศไทยคือ จากเมืองเชียงตุงและท่าซี้เหล็ก ไปยังอำเภอแม่สาย จากเมืองเมียวดี ไปยังอำเภอแม่สอด ประเทศไทย จากตำบลเกาะสอง ไปยังจังหวัดระนอง จากเมืองตาน-บยูชะยะ ผ่านด่านเจดีย์สามองค์ ไปยังกรุงเทพฯ โดยเส้นทางสังขละบุรีและกาญจนบุรี และในบางครั้งอาจใช้ทางผ่านเหล่านี้เพื่อไปยังประเทศมาเลเซีย ส่วนการส่งเหยื่อจากประเทศเมียนมาไปยังประเทศจีนนั้น มีการใช้ช่องทางผ่านจากตำบลมูเซอ ประเทศเมียนมา ไปยังเมืองรัฐหลี่ มณฑลยูนนาน และจากเมืองลเวจ ไปยังเมืองเมืองเชียงรุ่งและเมืองรัฐหลี่ มณฑลยูนนาน

ประเทศปลายทางของเหยื่อการค้ามนุษย์จากประเทศเมียนมา ที่เด่นที่สุดคือประเทศจีน ประเทศมาเลเซียและประเทศไทย โดยมีประเทศจีนเป็นปลายทางหลักสำหรับการค้ามนุษย์ข้ามพรมแดน หญิงซึ่งเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ที่ถูกนำไปยังประเทศจีน โดยปกติจะได้รับข้อเสนอให้ทำงานที่พรมแดน แต่จากนั้นจะถูกบังคับให้แต่งงานเมื่อเข้าไปยังประเทศจีน มณฑลปลายทางหลักคือยูนนาน กุหนิง ฮกเกี้ยน เหวหนาน เสฉวนและอานฮุย

นอกจากนั้น ประเทศเมียนมายังเป็นประเทศทางผ่านสำหรับการค้ามนุษย์จากบังคลาเทศไปยังมาเลเซียและจีนไปยังไทยอีกด้วย

มีข้อมูลที่บ่งชี้ว่าประมาณร้อยละ 75 ของผู้เข้าเมืองผิดกฎหมายในประเทศไทย มาจากประเทศเมียนมา ตามข้อมูลของหน่วยต่อต้านการค้ามนุษย์ของพม่า ในปี 2552 พบว่าร้อยละ 84.8

²⁸ Ibid, pp. 13-14.

ของเหยื่อการค้ามนุษย์ซึ่งได้รับความช่วยเหลือ ถูกส่งไปยังประเทศจีน ร้อยละ 9.8 ไปยังประเทศไทย และร้อยละ 6 ถูกค้าอยู่ในเมียนมา

แนวโน้มของการค้ามนุษย์ภายในประเทศเมียนมา มีรายงานหลายฉบับบ่งชี้ว่ามีแนวโน้มการค้ามนุษย์ในเหยื่อเป็นหญิงจากรัฐฉาน (ตอนเหนือ) เขตเมียวดีและเขตพะโค ไปยังประเทศไทย เพื่อบังคับให้แต่งงานกับพลเมืองจีน เด็กและหญิงสาวที่มีรายได้ต่ำมีแนวโน้มถูกใช้ในการแสวงหาประโยชน์จากแรงงานหรือทางเพศ เด็กหญิงบางคนถูกพาไปด้วยวิธีการหลอกลวง และหญิงในแถบสามเหลี่ยมปากแม่น้ำมักเผชิญกับการไม่มีโอกาสในการทำงานและความยากลำบากทางเศรษฐกิจ ประกอบกับการศึกษาต่ำหรือไม่มีเลย และมีทักษะทางวิชาชีพไม่เพียงพอ เป็นเป้าหมายของขบวนการค้ามนุษย์ ปัจจัยส่วนหนึ่งมาจากการปิดโรงงานในเขตอุตสาหกรรมโล่งตาเยา เทาะจัน ลอว์กาและชเว-ปยีตา เนื่องมาจากการคว่ำบาตรด้านการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ ทำให้คนงานหญิงหลายคนว่างงานและเผชิญกับภาระในการหาเลี้ยงตนเองและครอบครัว รวมทั้งปัญหาหนี้ซึ่งเกิดจากราคาตลาดที่ตกต่ำหรือจากการสร้างไร่นา การเพาะปลูกและร้านขึ้นมาใหม่หลังจากเสียหายจากพายุฮาร์กิส²⁹

ประเทศเวียดนาม

ตามข้อมูลของ The Ministry of Public Security (MPS) พบว่าระหว่างปี 2547 - ปี 2552 มีเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวเวียดนามจำนวน 2,935 คน โดยส่วนใหญ่เป็นการแสวงหาประโยชน์ทางเพศ การทำงานบ้าน การทำเหมือง การก่อสร้าง การประมง การบังคับให้ขอทาน การขายดอกไม้และสลากกินแบ่งและภาคการผลิต

โดยหลักแล้ว ประเทศเวียดนามเป็นประเทศต้นทางสำหรับเหยื่อการค้ามนุษย์ และผู้ที่เป็นเหยื่อมักเป็นเด็กสาวกัมพูชาที่เข้ามาয়พื้นที่เมืองของเวียดนามเพื่อบังคับใช้แรงงาน และสำหรับภาคการท่องเที่ยว ที่มีการใช้เด็กเพื่อให้บริการทางเพศ ผู้กระทำความผิดมักมาจากญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี จีน ไต้หวัน สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย ยุโรปและสหรัฐอเมริกา และมีการส่งเหยื่อค้ามนุษย์ไปยังประเทศปลายทางคือ ประเทศจีน กัมพูชา ลาว มาเลเซีย เวียดนาม ไต้หวัน เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น ไทย อินโดนีเซีย และประเทศในยุโรปตะวันตกและตะวันออกกลาง

แนวโน้มการค้ามนุษย์ในประเทศเวียดนามพบว่า

- พบว่าการค้ามนุษย์ของเหยื่อชาวเวียดนาม โดยเฉพาะในผู้หญิงและเด็กหญิงจากจังหวัดชนบทที่ยากจนไปยังเมืองต่างๆของเวียดนาม รวมถึงฮานอยและนครโฮจิมินห์ และพื้นที่เมืองซึ่งถูกพัฒนาขึ้นใหม่ อย่างเช่น บีญูถ่วน มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยผู้จัดหาเหยื่อมักเป็นญาติ เพื่อนบ้านหรือเพื่อน ที่ชักชวนให้เข้ามาทำงานและหลังจากนั้นจึงบังคับให้ใช้แรงงานและแสวงหาประโยชน์ทางเพศ

²⁹ Ibid, pp. 18-19.

- มีการค้ามนุษย์ในเหยื่อที่เป็นชาย หญิงและเด็กหญิง เพื่อการแสวงหาประโยชน์ทางเพศและแรงงานโดยส่งไปยังประเทศจีน กัมพูชา ฮองกง มาเก๊า ไทย ไต้หวัน มาเลเซีย เกาหลีใต้ สหราชอาณาจักร สาธารณรัฐเช็กและลาว
- มีการค้ามนุษย์ในเหยื่อเป็นชายชาวชนกลุ่มน้อยของเวียดนาม เพื่อการแสวงหาประโยชน์จากแรงงานในเมืองและโรงงานทำอิฐในประเทศจีน
- มีการค้ามนุษย์ที่เหยื่อเป็นชาวเวียดนาม ไปยังประเทศจีน ไต้หวัน เกาหลีใต้และสิงคโปร์ โดยผ่านทางสำนักงานนายหน้าของการหลอกลวงให้แต่งงาน โดยหน่วยงานตัวแทนการจัดการทำงานทั้งที่มีใบอนุญาตและไม่มีใบอนุญาต เมื่อได้เอกสารทะเบียนสมรสและวีซ่าสำหรับประเทศปลายทางแล้ว นายหน้าหรือสามีตามกฎหมายของเหยื่อ อาจวางแผนนำเหยื่อไปยังช่องเพื่อขายให้แก่ชายอื่น หรือถูกบังคับใช้แรงงานในภาคการผลิต หรือเจ้าสาวอาจถูกจับให้ไปอยู่ในสภาพคล้ายทาสโดยสามีและ/หรือครอบครัวของสามี
- มีการค้ามนุษย์ในเหยื่อเป็นเด็กชาวเวียดนาม โดยผ่านการรับบุตรบุญธรรมของครอบครัวต่างชาติ (ส่วนใหญ่มักเป็นชาวจีน) มีรายงานว่าเด็กชายอายุไม่เกินหกปีถูกลักพาตัวเพื่อวัตถุประสงค์นี้³⁰

3. ความเชื่อมโยงระหว่างการฟอกเงินและการค้าหญิงและเด็ก

การฟอกเงินเป็นการดำเนินการด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำ ความผิดเปลี่ยนเป็นเงินหรือทรัพย์สิน ซึ่งบุคคลทั่วไปหลงเชื่อว่าได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย การฟอกเงินได้กลายเป็นรูปแบบที่นิยมกันแพร่หลายของผู้กระทำความผิด ในการใช้เป็นเครื่องมือเพื่อปกปิดและแสวงหาผลประโยชน์จากการกระทำความผิด การฟอกเงินยังก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง อย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ และเงินดังกล่าวยังถูกนำไปใช้ในการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ และนักการเมืองตลอดจนนำไปใช้เพื่อการขยายเครือข่ายของการประกอบอาชญากรรม จนกลายเป็นอาชญากรรมข้ามชาติที่มีอิทธิพลอย่างมาก

ขบวนการค้ามนุษย์มีรูปแบบของการกระทำความผิดในลักษณะขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ มีการรวมตัวกันของอาชญากรรมหลายอย่าง มีการแบ่งงานแบ่งหน้าที่รับผิดชอบมีเครือข่ายเพื่อการติดต่อประสานงานกันในหลายๆประเทศ เพื่อก่ออาชญากรรมที่เกี่ยวกับสิ่งผิดกฎหมาย โดยมุ่งหวังให้ได้เงินจำนวนมหาศาลเป็นผลตอบแทน เงินเหล่านี้จะถูกนำไปผ่านกระบวนการเปลี่ยนสภาพในหลายๆลักษณะเพื่ออำพรางที่มาของเงินได้นั้นๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะอาศัยสถาบันการเงินหรือการประกอบธุรกิจในรูปแบบต่างๆในการดำเนินการ และเงินได้จากการดำเนินการเหล่านั้นจะย้อนกลับไปเป็นเงินทุนเพื่อประกอบอาชญากรรมขึ้นมาอีก เป็นวงจรการประกอบอาชญากรรม ที่ยากต่อการจับกุมปราบปราม

³⁰ Ibid, pp. 30-31.

ขบวนการค้ามนุษย์จึงจะใช้การฟอกเงินเป็นเครื่องมือในการแปรสภาพเงินที่ได้จากการกระทำความผิด เพราะมีความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของเงินที่ได้จากการกระทำความผิด เพื่อให้เงินอยู่ในรูปแบบเงินสดให้น้อยที่สุด และปกปิดแหล่งที่มาของเงินหรือทรัพย์สินนั้น เพื่อมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถติดตามร่องรอย รวมทั้งต้องการควบคุมเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิด เพื่อให้ตนเองหรือองค์กรของตนนั้น สามารถนำเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวกลับมาใช้ประโยชน์ได้ตามความประสงค์ ให้องค์กรอาชญากรรมจึงเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยเงินที่ทำการฟอกแล้วจะถูกนำมาใช้เป็นต้นทุนในการประกอบอาชญากรรมครั้งต่อไป ดังนั้น มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจึงถูกกำหนดขึ้นเพื่อทำลายการประกอบอาชญากรรมและเพื่อจัดการกับทรัพย์สินหรือเงินได้ทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ซึ่งกระบวนการยุติธรรมในอดีตไม่อาจประสบความสำเร็จในการบังคับใช้กฎหมายกับทรัพย์สินที่หมุนเวียนอยู่ในวงจรนี้ได้เนื่องจากทรัพย์สินเหล่านั้นได้ถูก โอน แปรสภาพ หรือ เปลี่ยนรูปไปแล้ว

จุดเริ่มต้นของการกำหนดมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นไปตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ. 1988 (Vienna Convention) ที่ได้กำหนดความผิดอาชญาฐานฟอกเงิน เพื่อให้รัฐสมาชิกนำไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหากฎหมายภายใน โดยกำหนดให้เป็นความผิดทางอาญาแก่ผู้ครอบครองทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด หรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ผู้ที่ช่วยเหลือในการโอนสิทธิในทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติดหรือทรัพย์สินการกระทำความผิดดังกล่าว ผู้ที่เปลี่ยนสภาพทรัพย์สินซึ่งมีที่มาจากยาเสพติดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะปกปิดหรือเปลี่ยนแปลงแหล่งที่มาของทรัพย์สิน แต่ละประเทศจึงกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นความผิดมูลฐานของประเทศตนเพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาฯ ซึ่งต่อมาแต่ละประเทศได้นำมาตรการฟอกเงินไปใช้กับความผิดอาญาประเภทอื่นที่มีความรุนแรงและมีความจำเป็นในการสกัดกั้นเงินและทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด โดยประเทศไทยเป็นไปตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ที่กำหนดความผิดอาชญาฐานฟอกเงินและกำหนดความผิดมูลฐานไว้ทั้งสิ้น 25 ความผิดมูลฐาน ซึ่งรวมถึงความผิดเกี่ยวกับการค้าหญิงและเด็กและความผิดเกี่ยวกับการมนุษย์ด้วย โดยยึดแนวคิดที่ว่าหากกฎหมายมีมาตรการที่มีประสิทธิภาพในดำเนินการริบทรัพย์สินและติดตามตรวจสอบเส้นทางการเงินแล้ว จะเป็นเครื่องมืออย่างดีของภาครัฐในการปราบปรามผู้กระทำความผิด เพราะเมื่อองค์กรอาชญากรรมไม่สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดแล้ว แรงจูงใจและต้นทุนของการกระทำความผิดจะหมดไป ส่งผลให้อาชญากรรมลดน้อยลง

4. แนวโน้มรูปแบบการฟอกเงินในขบวนการค้ำมนุษย์

ขบวนการค้ำมนุษย์มีลักษณะเฉพาะอยู่ที่มีต้นทุนในการกระทำความผิดต่ำ แต่ความสามารถในการทำกำไรสูง นอกจากนั้น ตามแนวปฏิบัติด้านขบวนการยุติธรรมทางอาญาในปัจจุบันพบว่า อาชญากรที่เข้าร่วมในขบวนการค้ำมนุษย์มีความเสี่ยงต่ำในการถูกจับกุม ถูกคุมขังเป็นระยะเวลาสั้น และถูกดำเนินการกับทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิด ขบวนการค้ำมนุษย์มีเส้นทางโดยเริ่มจากในระดับครอบครัว คนรู้จัก ไปจนเครือข่ายและองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ในหลายๆ ภูมิภาคของโลก³¹ กล่าวได้ว่า การค้ำมนุษย์กระทำโดยอาชญากรในทุกระดับ ตั้งแต่ผู้ขนส่งในระดับล่างไปจนถึงเครือข่ายการค้ำมนุษย์ระหว่างประเทศ โดยมีความเชื่อมโยงในประเทศต้นทาง ทางผ่านและปลายทาง ตัวอย่างเช่น องค์กรอาชญากรรมของรัสเซียและอัลบาเนีย และมาเฟียอิตาลีให้การสนับสนุนขบวนการค้ำมนุษย์ในยุโรป ขณะที่การค้ำมนุษย์ในเอเชียส่วนมากจะกระทำโดยองค์กรอาชญากรรมจีนและยาгуซ่าญี่ปุ่น องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเหล่านี้มีปฏิสัมพันธ์กับเครือข่ายระดับท้องถิ่น เพื่อจัดการขนส่ง จัดหาที่หลบซ่อนและการจัดทำเอกสารเพื่อการค้ำมนุษย์ ผู้ค้ำมนุษย์มักเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมอื่นๆ ด้วย อย่างเช่น การลักลอบค้ายาเสพติด โดยการใช้ให้เหยื่อค้ำมนุษย์เป็นคนเดินยาหรือบังคับให้เหยื่อช่วยในอาชญากรรมอื่นๆ อย่างเช่น การโจรกรรม³² โดยขบวนการค้ำมนุษย์จะอยู่ในภาคส่วนความบันเทิง เกษตรกรรม ภาคบริการ โรงแรม/ภัตตาคาร/ร้านอาหาร อุตสาหกรรมก่อสร้าง อุตสาหกรรมสิ่งทอ การค้าปลีก การตัดไม้ การทำเหมืองแร่และการประมง

การฟอกเงินในขบวนการค้ำมนุษย์จากรายงานของ FATF ใน Money Laundering Risks Arising from Trafficking in Human Beings and Smuggling of Migrants³³ (ซึ่งเป็นรายงานที่จัดทำโดยสมาชิกและผู้สังเกตการณ์ของ FATF ที่ให้ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามในประเด็นเรื่องหน่วยงานปราบปรามการค้ำมนุษย์ การฟอกเงินในขบวนการค้ำมนุษย์ แหล่งที่มาของการตรวจจับการฟอกเงิน แนวโน้มในการฟอกเงินในการค้ำมนุษย์ การสอบสวนและการดำเนินคดี และปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น) ระบุว่า ขบวนการค้ำมนุษย์เป็นธุรกิจที่ฟอกเงินโดยเน้นการใช้เงินสด เช่น ในประเทศแคนาดา มีรายงานการฟอกเงินโดยใช้เงินสดจากผู้แทนจำหน่ายรถยนต์ ร้านสะดวกซื้อ และบริษัทนำเข้า/ส่งออก

³¹ Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE), Leveraging Anti-Money Laundering Regimes to Combat Trafficking in Human Beings , <http://www.osce.org/secretariat/121125> , p. 13.

³² US Congressional Research Service (CRS) (2010), *Trafficking in Persons: US Policy and Issues for Congress*, Report for Congress Prepared for Members and Committees of Congress, 23 December 2010 www.fas.org/sgp/crs/misc/RL34317.pdf

³³ FATF, Money Laundering Risks Arising from Trafficking in Human Beings and Smuggling of Migrants, 2011, <http://www.fatfgafi.org/media/fatf/documents/reports/trafficking%20in%20human%20beings%20and%20smuggling%20of%20migrants.pdf>

หรือใช้เงินสดซื้อชิปในบ่อนการพนันและขึ้นเงินหลังจากการเล่นการพนันเพียงเล็กน้อย มีการฟอกเงิน โดยการนำเงินที่ได้จากการกระทำความผิดไปปนกับธุรกิจถูกกฎหมายในบัญชีบริษัทซึ่งเป็นบริษัทบังหน้าที่ใช้หาประโยชน์จากเหยื่อ และพบว่ามีการใช้ธุรกิจให้บริการทางการเงินในการฟอกเงินจากการค้ามนุษย์คือ การใช้ระบบโพยก๊วนหรือธนาคารใต้ดิน โดยเฉพาะในรูปแบบของ Hawala ซึ่งโพยก๊วนเป็นการทำธุรกรรมนอกระบบอีกประเภทหนึ่งที่นิยมใช้ในการโอนเงินเข้าออกนอกประเทศโดยไม่ผ่านสถาบันการเงิน และการใช้โพยก๊วนเป็นธุรกรรมทางการเงินที่ไม่ทิ้งร่องรอยแห่งพยานหลักฐานให้เจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบได้ หรือเรียกว่า Paperless Transaction การใช้โพยก๊วนภาษาอังกฤษใช้ศัพท์ว่า Underground Banking หรือระบบธนาคารใต้ดิน โดยการทำธุรกรรมทางการเงินโดยใช้โพยก๊วน อาศัยหลักการพื้นฐานที่สำคัญ คือ ต้องอาศัยความไว้นื้อเชื่อใจระหว่างหน่วยธุรกิจที่เกี่ยวข้อง คนหนึ่งคนสามารถใช้กระดาษธรรมดาเปล่า ๆ เพียงใบเดียวเพื่อเบิกจ่ายเงินจำนวนหลายล้านได้ หรือการชำระราคา ที่สำเร็จเสร็จสิ้นได้โดยไม่ต้องเคลื่อนย้ายเงินทุนหรือทองรูปพรรณ เป็นต้น จึงทำให้องค์กรอาชญากรรมที่ประกอบธุรกิจผิดกฎหมาย เช่น ค้ายาเสพติด การหลีกเลียงภาษี การโอนเงินเข้าออกนอกประเทศ ฯลฯ หันมาใช้วิธีการโอนเงินทางธนาคารใต้ดินหรือโพยก๊วนเพื่อเคลื่อนย้ายเงินขององค์กรอาชญากรรมเพื่อการฟอกเงิน และเพื่อหลบหลีกการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งโพยก๊วนที่นิยมใช้กัน ได้แก่ Chops มีลักษณะเป็นตราประทับ Seal อาจทำจาก ตะกั่ว ไม้ หิน หรือวัตถุมีค่าอื่น ๆ ที่มีหมึกป้ายเป็นตัวอักษร แสดงมูลค่า ใช้แทนเงินสด พกพาสะดวก ไม่ต้องทำรายการบัญชีทางการเงินให้ยุ่งยาก ซึ่งได้กล่าวเป็นแบบอย่างของการใช้โพยก๊วนระบบ Underground Banking ในปัจจุบัน มีการใช้ Chop ข้ามทวีป ผ่านเครือข่ายของธนาคารใต้ดิน โดยมีการแยกบัญชีธุรกรรมออกเป็นสองบัญชี บัญชีหนึ่งเป็นบัญชีปกติที่ทำไว้รายงานต่อรัฐบาล และอีกบัญชีหนึ่งเป็นบัญชีลับ ที่กระทำผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ที่แยกเครือข่ายออกมาจากธนาคารในระบบ หน่วยธุรกิจเหล่านี้ล้วนใช้วิธีการเคลื่อนย้ายเงินระหว่างกันโดยใช้โพยก๊วนทั้งสิ้น และพบว่าร้านทองบางแห่งที่อยู่ ในกรุงเทพฯ ฮองกง และ Los Angelis ในอเมริกา มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การเคลื่อนย้ายเงินที่ได้จากกระบวนการค้ายาเสพติด ส่วน Hawala เป็นโพยก๊วนในรูปแบบที่ไม่ต้องใช้กระดาษเป็นตัวโพยแต่ใช้วาจาของบุคคลเป็นโพยแทน ส่วนมากจะใช้ในการโอนเงินเพื่อการสนับสนุนทางการเมืองหรือเพื่อการคอร์รัปชัน องค์กรก่อการร้ายข้ามชาติที่มีโครงสร้างในการดำเนินงานเป็นองค์กร การกุศลทางศาสนาบางองค์กรก็ใช้โพยก๊วนประเภทนี้เป็นสื่อในการโอนเงินเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรในเครือข่ายเดียวกัน

ข้อมูลการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยจากรายงานของ FATF ฉบับนี้พบว่า จำนวนธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยที่เกี่ยวกับความผิดฐานค้ามนุษย์มีจำนวนค่อนข้างต่ำซึ่งเมื่อเทียบกับความผิดมูลฐานร้ายแรงอื่น เนื่องจากการค้ามนุษย์เป็นความผิดที่ยากในการสืบสวนสอบสวนผู้บงการหรือองค์กรอาชญากรรมที่อยู่เบื้องหลัง โดยเฉพาะการสืบสวนไปถึงการฟอกเงินในความผิดดังกล่าว โดยจากรายงานระบุว่า ;

- ปี 2552 หน่วยข่าวกรองทางการเงิน (FIU) ของประเทศสเปนได้รับรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์จำนวน 84 ราย จากรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

ทั้งหมด 2,764 ราย

- ปี 2550 - 2552 หน่วยข่าวกรองทางการเงินของโคลัมเบียได้รับรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยที่เกี่ยวข้องกับการค้ำมนุษย์ จำนวน 14 ราย

- ปี 2552 หน่วยข่าวกรองทางการเงินของแคนาดาได้รับรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยที่เกี่ยวข้องกับการค้ำมนุษย์จำนวน 8 คดี จากจำนวนทั้งสิ้น 579 คดี

- ปี 2550 - 2552 หน่วยข่าวกรองทางการเงินของเปรูได้รับรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยที่เกี่ยวข้องกับการค้ำมนุษย์ 10 ราย โดย 6 รายเกี่ยวข้องกับการเป็นธุระจัดหา

- หน่วยข่าวกรองทางการเงินของเบลเยียมส่งคดีเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ 60 คดี (มูลค่า 4.61 ล้านยูโร) และคดีเกี่ยวกับการหาประโยชน์จากการค้าประเวณี (มูลค่า 5.14 ล้านยูโร) ให้แก่พนักงานอัยการเพื่อดำเนินคดี คิดเป็นร้อยละ 11 ของคดีที่ถูกส่งให้พนักงานอัยการ และร้อยละ 0.46 ของยอดรายได้ในคดีที่ส่งให้แก่อัยการสูงสุด ความผิดค้ำมนุษย์จึงเป็นคดีที่มีจำนวนคดีมากแต่อัตราของรายได้ได้น้อย

จากรายงานระบุว่า ประเทศส่วนใหญ่ไม่มีหน่วยงานเฉพาะในการสืบสวนสอบสวนคดีฟอกเงิน และติดตามเส้นทางเงินในความผิดฐานค้ำมนุษย์ แต่จะให้หน่วยงานตำรวจและหน่วยข่าวกรองทางการเงิน (FIU) เป็นหน่วยงานที่ดำเนินการสืบสวนสอบสวนและติดตามเส้นทางทางการเงิน มีในบางประเทศที่มีการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ในการสอบสวนคดีฟอกเงินในความผิดฐานค้ำมนุษย์ซึ่งมีความผิดมูลฐาน เช่น ประเทศสเปน มีการจัดตั้งคณะทำงานเฉพาะทางด้าน การสอบสวนการฟอกเงินจากการค้ำมนุษย์ โดยขึ้นอยู่กับหน่วยงานระดับชาติต่อต้านการค้ามนุษย์ (The National Unit against Human Trafficking) ซึ่งประสานงานร่วมกับกรมการตรวจคนเข้าเมืองและตระเวนชายแดน กระทรวงกิจการภายใน คณะทำงานนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อทำหน้าที่ด้านการสอบสวนและติดตามความเคลื่อนไหวของเงินได้จากองค์กรอาชญากรรมของขบวนการค้ำมนุษย์ หรือตัวอย่างในประเทศสหรัฐอเมริกามีโครงการ The US Project STAMP (Smugglers and Traffickers Assets, Monies & Proceeds) เป็นโครงการที่ตั้งขึ้นเพื่อการสอบสวนเงินและรายได้ที่ผิดกฎหมายของขบวนการค้ำมนุษย์ และลักลอบเข้าเมือง³⁴

แหล่งที่มาของข้อมูลที่น่าไปสูการตรวจสอบเส้นทางฟอกเงินในขบวนการค้ำมนุษย์มาจาก 2 กรณีคือ

- 1) แหล่งที่มาหลักคือ ข้อมูลที่ได้มาจากการสอบสวนของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย การสอบสวนทางการเงินในคดีฟอกเงินจะเกิดขึ้นภายหลังจากที่มีการตรวจพบความผิดมูลฐานค้ำมนุษย์และใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้จากการสอบสวนเพื่อนำไปสูการสอบสวนและติดตามเส้นทางฟอกเงิน

³⁴ FATF, Money Laundering Risks Arising from Trafficking in Human Beings and Smuggling of Migrants , 2011, p. 27.

2) แหล่งที่มาอันดับสองคือ จากการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยโดยหน่วยข่าวกรองทางการเงิน (FIU) และบทวิเคราะห์แนวโน้มการฟอกเงินของรายงานเหล่านั้น

วิธีการฟอกเงินมีความแตกต่างตามภูมิภาค ขบวนการค้ำมนุษย์ในยุโรปมีแนวโน้มเน้นไปที่ธุรกิจที่ใช้เงินสด เช่น ธุรกิจบริการเงิน การซื้อขายอสังหาริมทรัพย์และสินค้าที่มีมูลค่าสูง ในสหรัฐอเมริกามีการใช้คาสีโน การโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ และการใช้บริษัทนำเข้า/ส่งออกบังหน้า เพื่อเคลื่อนย้ายและฟอกเงินได้จากการค้ำมนุษย์ ในเอเชียผู้ค้ำมนุษย์จะใช้ระบบการโอนเงินอย่างไม่เป็นทางการมากกว่า การโอนเงินผ่านธนาคารและผู้ค้ำมนุษย์ในแอฟริกา มักใช้ระบบการธนาคารใต้ดินและผู้ส่งเงินสด เพื่อเคลื่อนย้ายเงินสดและซื้ออสังหาริมทรัพย์³⁵

แนวโน้มการฟอกเงินในความผิดฐานค้ำมนุษย์แตกต่างกันตามภูมิภาค ตัวอย่างเช่น

- ในทวีปยุโรป การค้ำมนุษย์มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการหาประโยชน์ทางเพศและการบังคับใช้แรงงาน ผู้ค้ำมนุษย์มักใช้เหยื่อช่วยในการฟอกเงิน เช่น การใช้เงินสด หรือใช้ธุรกิจบริการทางการเงินหรือระบบธนาคารใต้ดิน มีการตรวจพบการใช้บริษัทบังหน้าและธุรกิจที่เน้นเงินสดในการฟอกเงิน และมักแบ่งการโอนเงินหลายครั้ง หรือวิธีที่นิยมอย่างมากคือการฟอกเงินโดยการนำเงินมาลงทุนในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และการซื้อรถยนต์

- ในประเทศแคนาดา ธุรกิจที่ใช้ฟอกเงินมากที่สุดคือตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ ร้านสะดวกซื้อและบริษัทนำเข้าและส่งออก และบ่อนการพนัน

- ในประเทศโคลัมเบีย ตรวจพบแนวโน้มการฟอกเงินหลายแบบขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการค้ำมนุษย์ กล่าวคือ ใช้การโอนเงินทางธนาคารในการค้ำมนุษย์ที่มีวัตถุประสงค์ในการหาประโยชน์ทางเพศ ใช้การโอนเงินโดยบัตรเครดิตหรือบนอินเทอร์เน็ตในการค้ำมนุษย์ที่มีวัตถุประสงค์คือสื่อลามก (โดยมากเหยื่อจะเป็นเด็ก) และใช้ธนาคัตติและชำระเงินสดในการค้ำมนุษย์ที่มีวัตถุประสงค์ทางเพศ การบังคับใช้แรงงานหรือขอตาน

- ประเทศออสเตรเลีย มีรายงานการฟอกเงินโดยการนำเงินไปปนในธุรกิจที่ถูกกฎหมาย และการโอนเงินผ่านระบบการธนาคารทั้งในระบบและธนาคารใต้ดิน

จะเห็นว่า แนวโน้มหลักในการฟอกเงินรายได้จากความผิดฐานค้ำมนุษย์ ยังคงเป็นการฟอกเงินโดยเงินสดเพื่อนำไปใช้ซื้อสินค้าหรือลงทุนในธุรกิจที่ถูกกฎหมาย การใช้บริการการส่งจ่ายเงินผ่านบัญชีระหว่างธนาคาร บริการโอนเงิน การโอนเงินสด การหลบเลี่ยงการทำธุรกรรมที่ต้องถูกรายงาน เช่น การโอนเงินจำนวนน้อยหลายครั้ง การส่งเงินสดโดยหลายบุคคลไปยังผู้รับเดียวกัน นอกจากนี้ มีแนวโน้มใหม่ในการฟอกเงินในขบวนการค้ำมนุษย์โดยการใช้ประโยชน์จากบัญชีธนาคารเพื่อเข้าถึงสินเชื่อในรูปแบบต่างๆ เช่น ในสหราชอาณาจักรได้รายงานแนวโน้มของอาชญากรที่อำนวยความสะดวกในการค้ำมนุษย์จากยุโรปตะวันออก ได้นำเอกสารแสดงตัวตนของเหยื่อ เช่น บัตรประชาชน ไปใช้เปิดบัญชีในชื่อ

---

³⁵ Louise Shelley, *Human Trafficking: A Global Perspective* (Cambridge University Press, 2010), pp. 112-31

เหยื่อ เพื่อใช้ในการขอสินเชื่อการเบิกเงินบัญชี การกู้เงิน บัตรเครดิต หรือบัตรเดบิต และยังได้ใช้บัญชีดังกล่าวในการฉ้อฉลเพื่อให้ได้รับสินเชื่อภาษีและเงินกู้สำหรับกรณีฉุกเฉิน หนี้ที่สะสมในบัญชีดังกล่าวจะไม่มีภาระคืนแก่ผู้ให้กู้ เมื่อผู้ให้กู้พยายามติดต่อกับเจ้าของบัญชีเพื่อทวงหนี้ องค์กรอาชญากรรมนั้นจะส่งตัวเหยื่อกลับประเทศต้นทางและกลายเป็นหนี้สูญสำหรับผู้ให้กู้

ปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการสอบสวนและตรวจสอบคดีฟอกเงินในความผิดฐานค้ำมนุษย์นั้น ในรายงานระบุว่า ปัญหาจากความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีอย่างจำกัด โดยจะเห็นได้ว่าในทุก รายงานการศึกษาเกี่ยวกับการฟอกเงิน ประเด็นเรื่องความร่วมมือระหว่างประเทศเป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญมาก นอกจากนี้ ปัญหายังเกิดจากการขาดความตระหนักหรือสนใจจากหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายและดำเนินคดีอาญา ซึ่งเป็นปัญหาอุปสรรคเช่นเดียวกับการฟอกเงินจากความผิดมูลฐานอื่น โดยประเด็นปัญหาสำคัญคือ การต้องมีการพิสูจน์ความผิดอาญาในความผิดมูลฐานก่อนเริ่มกระบวนการสอบสวนการฟอกเงินและการติดตามเส้นทางการเงินของรายได้ขององค์กรอาชญากรรม โดยหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายให้ความสำคัญกับการดำเนินคดีอาญาในความผิดมูลฐานมากกว่าการสอบสวนความผิดฐานฟอกเงิน และพบปัญหาว่า เจ้าหน้าที่ซึ่งทำการสอบสวนคดีฟอกเงินอาจไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญด้านการเงิน จึงทำให้การสอบสวนและตรวจสอบเส้นทางการเงินไม่ได้ผลเท่าที่ควร

นอกจากนั้น ยังพบว่า การสอบสวนและติดตามเส้นทางในขบวนการค้ำมนุษย์มีความยากลำบาก ในการตรวจพบการฟอกเงิน เนื่องจากขบวนการค้ำมนุษย์ส่วนใหญ่ทำธุรกรรมเป็นเงินสด อย่างเช่น ในธุรกิจการค้าประเวณี และมีการนำเงินรายได้ไปฟอกเงินผ่านกระบวนการโอนเงินในธุรกิจที่ถูกกฎหมาย และมีการใช้เครือข่าย Hawala ในการโอนหนี้ยระหว่างสมาชิกในเครือข่าย ซึ่งอาจอยู่คนละประเทศกัน โดยไม่จำเป็นต้องมีการโอนเงินจริงๆ³⁶ ตัวอย่างเช่น เมื่อผู้ส่งจ่ายเงินในประเทศ ก. ต้องการโอนเงินให้ผู้รับประโยชน์ในประเทศ ข. เครือข่าย Hawala ผู้ส่งจ่ายเงินก็จะนำเงินสดของตนไปจ่ายให้เครือข่าย Hawala ในประเทศ ก. ตัวแทนของเครือข่าย Hawala ในประเทศ ก. จะแจ้งตัวแทนของเครือข่าย Hawala ในประเทศ ข. ว่าตนได้รับเงินแล้ว และให้ตัวแทนของเครือข่าย Hawala ในประเทศ ข. จ่ายเงินจำนวนที่ผู้ส่งจ่ายต้องการให้แก่ผู้รับประโยชน์ในประเทศ ข. โดยไม่จำเป็นต้องมีการโอนเงินระหว่างสาขาของเครือข่าย Hawala ที่อยู่คนละประเทศกันเลย นอกจากนี้ ผู้ส่งจ่ายยังสามารถส่งจ่าย โดยการนำทรัพย์สินอย่างอื่นไปให้ตัวแทนของเครือข่าย Hawala แทนการจ่ายเงินสดให้ก็ได้ ตัวแทนของเครือข่าย Hawala มักเป็นคนรู้จักใกล้ชิดหรือเครือญาติกันและใช้เงินส่วนตัว จึงไม่ต้องมีการนำเงินเข้าออกบัญชีระหว่างแต่ละสาขาอย่างเป็นทางการ

³⁶ Ibid , p. 30.

5. กรณีศึกษาการฟอกเงินในขบวนการค้ำมนุษย์

5.1) รูปแบบที่เน้นการใช้เงินสด

ในสหราชอาณาจักร มีรายงานข้อมูลของขบวนการค้ำมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการลักลอบขนคนเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย มีการเก็บค่าธรรมเนียมต่อผู้เข้าเมืองประมาณ 3,500 ปอนด์ ต่อคน และสูงถึง 14,500 ยูโร ต่อคน สำหรับการเดินทางจากประเทศตุรกีไปที่ต่าง ๆ ในยุโรป เงินส่วนนี้จะครอบคลุมต้นทุนการขนส่ง ต้นทุนของการจัดทำเอกสารและหลักฐานเข้าเมืองปลอม และค่าที่พักในสหราชอาณาจักร มีข้อมูลจากแฟ้มรายงานคดีว่า ขบวนการค้ำมนุษย์ประเภทนี้ได้ใช้วิธีการฟอกเงินเป็นรูปแบบของการใช้เงินสด อาทิเช่น การสร้างธุรกิจที่ถูกกฎหมายขึ้นบังหน้า โดยใช้ร้านแค็บ ร้านขายอาหารแบบห่อไปทานนอกร้าน และห้องบริการไอ้ตะสนุกเกอร์ เพื่อฟอกเงิน หุ้นส่วนของบริษัทจะเป็นสมาชิกในครอบครัวและเพื่อนของผู้กระทำความผิด และในทุก ๆ ระยะเพียงไม่กี่ปีจะมีการจัดตั้งบริษัทขึ้นใหม่ และมีการแต่งตั้งพนักงานของบริษัทใหม่ เพื่อให้เชื่อว่าเป็นกิจการใหม่ ส่วนใหญ่ของเงินทุนของกิจการเป็นลักษณะของเงินสด จึงไม่สามารถหาที่มาของเงินได้ มีการซื้อสินทรัพย์ภายในธุรกิจที่เปิดบังหน้าด้วยการใช้เงินสด วิธีการนี้ทำให้ยากแก่การพิสูจน์ว่ามีการฟอกเงินผ่านบัญชีของกิจการธุรกิจ นอกจากนี้ มีการใช้บัญชีธนาคารหลายบัญชีต่างธนาคารกัน เพื่อหมุนเวียนเงินทุนและไม่ให้เป็นที่ผิดสังเกตหรือถูกตรวจสอบได้ง่าย

5.2) การใช้ผู้ขนส่งเงินสด /เช็ดบุคคลอื่นขึ้นบังหน้า

ตัวอย่างของการฟอกเงินในรูปแบบนี้ ปรากฏในประเทศอิตาลี โดยหน่วยข่าวกรองทางการเงินได้รับรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยจำนวน 4 รายงาน มีข้อมูลเกี่ยวกับการลักลอบขนเงินสด การนำเข้ารถยนต์หรูราคาแพง การจัดสรรเงินผ่านบุคคลภายนอก และการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ เป็นรายคดีของ นาง H ซึ่งเป็นผู้นำในองค์กร ในอดีตเคยเป็นหญิงนครโสเภณีในอิตาลี มีหน้าที่เก็บรายได้ภายในอิตาลี และเป็นเจ้าของสถานประกอบการมากกว่า 6 แห่งในบัลแกเรีย มีความเกี่ยวข้องกับธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในสถานตากอากาศแถบหุบเขาในบัลแกเรีย

รายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยฉบับแรก เรื่องการนำส่งเงินสด พบว่า

นาย A เข้าร่วมกิจการใน 2 บริษัทของ นาง H

นาย A นำเข้าและสำแดงเงินจำนวน 200,000 ยูโร โดยไม่ระบุที่มา นาย A เดินทางออกนอกประเทศเป็นประจำ ส่วนมากอยู่ในต่างประเทศไม่กี่ชั่วโมงก่อนกลับเข้าบัลแกเรีย

รายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยฉบับที่สองและสาม เรื่องการซื้อรถยนต์ราคาแพง พบว่า ภริยาของ นาย A นำเข้ารถยนต์ราคาแพงจากเยอรมนี เธอเป็นหุ้นส่วนในบริษัทหนึ่งของนาง H

และเกี่ยวข้องกับอีกสองบริษัทผ่านทาง นาย A ที่มาของเงินที่ใช้ซื้อรถยนต์ไม่แนชัด โดยปรากฏว่าญาติอย่างน้อย 5 คนของครอบครัวนี้ก็นำเข้ารถยนต์เช่นกัน

รายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยฉบับที่สี่ เรื่องการจัดสรรเงินผ่านบุคคลภายนอกพบว่า มารดาของนาง H เป็นเจ้าของธุรกิจค้าปลีก เธอเปิดบัญชีธนาคารและฝากเงินสดจำนวน 150,000 ยูโร ด้วยธนบัตรที่มีมูลค่าสูง มีการฝากเงินสดจำนวนมากครั้งอื่นๆ อีก การฝากเงินนั้นมีการรายงานเหตุอันควรสงสัยเนื่องจากการใช้ธนบัตรที่มีมูลค่าสูง

หน่วยข่าวกรองทางการเงินส่งข้อมูลดังกล่าวต่อให้แก่หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายเนื่องจากเข้าลักษณะโครงสร้างขององค์กรอาชญากรรม หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายรู้จักกิจการของนาง H เป็นอย่างดี ซึ่งนำไปสู่การตรวจสอบธุรกรรมในบัญชีของนาง H เพิ่มเติม และพบว่าสภาพวิถีความเป็นอยู่ไม่สอดคล้องกับรายได้ที่แสดง มีการยึดทรัพย์สินของธุรกิจและยื่นฟ้องคดีต่อศาลเพื่อยึดและอายัดทรัพย์สิน ได้แก่ อสังหาริมทรัพย์ 5 แห่ง เงินฝาก 500,000 ยูโร และรถยนต์

จากกรณีศึกษานี้มีข้อสังเกตเกี่ยวกับรูปแบบการฟอกเงินว่า มีการวางโครงสร้างโดยใช้ธุรกิจบังหน้าและการโอนเงินโดยใช้สัญญา (การกู้ยืมเป็นนิติกรรมอำพราง) เงินทุนส่วนใหญ่ของบริษัทอยู่ในรูปเงินฝากอย่างไม่มีกำหนด มีผู้ใช้ขนส่งเงินสดและถอนเงินสดซ้ำๆกัน มีการเชิดบุคคลอื่นขึ้นบังหน้า ซึ่งจากการตรวจสอบพบว่า มีพินิจเนื่องจากวิธีการดำเนินชีวิตไม่สอดคล้องกับข้อมูลการทำธุรกรรมและข้อมูลประวัติของลูกค้าสถาบันการเงิน และมีความสัมพันธ์กับบุคคลที่ต้องสงสัยหรือเป็นที่ทราบว่ามิประวัติอาชญากรรม

5.3) การใช้ระบบธนาคารใต้ดิน

ในประเทศไนจีเรีย มีการดำเนินธุรกิจ Hawala โดยการรับเงินสดจากหลาย ๆ สถานที่เพื่อมารับเงินที่ไนจีเรีย ระบบ Hawala จะขึ้นอยู่กับชำระเงินล่วงหน้าและขึ้นอยู่กับความเชื่อถือของบุคคล โดยลูกค้าต้องจ่ายค่าธรรมเนียมการทำธุรกรรมร้อยละ 10 ส่วนใหญ่จะใช้สกุลเงินยูโรในการทำธุรกรรม รายงานคดีระบุว่า จำเลยคนหนึ่งซึ่งอาศัยอยู่ในเดนมาร์ก รับเงินในออสโล ประเทศนอร์เวย์ ทุก ๆ สี่หรือหกสัปดาห์ (สูงสุดครั้งละ 20,000 ยูโร) และได้ขนส่งเงินไปยังประเทศไนจีเรีย (โดยผู้นำส่งเงินสด) องค์กรค้าประเวณีชาวไนจีเรียส่วนมากใช้ระบบนี้ในการส่งเงิน กล่าวได้ว่าผู้ค้าประเวณีทั้งหมดได้ใช้เครือข่าย Hawala ในการขนส่งเงิน

5.4) การลงทุนในต่างประเทศ

จากข้อมูลรายงานการสอบสวนของประเทศแอฟริกาใต้พบว่า กิจกรรมทางการเงินของเจ้าของสถานค้าประเวณีที่มีความเชื่อมโยงกับการค้ำมนุษย์และมีเหยื่อที่มาจากประเทศยูเครน โรมาเนีย และบัลแกเรีย มีข้อมูลเชื่อมโยงถึงรูปแบบการฟอกเงินคือ ธุรกรรมของสถานค้าประเวณี ส่วนมากเป็น

ธุรกรรมเงินสดและไม่เคยมีการนำเงินสดฝากเข้าธนาคารเลย ธุรกรรมของสถานค้าประเวณีมีความเชื่อมโยงไปถึงการรับและแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ เนื่องจากมีการตรวจพบที่ท่าอากาศยานและได้ยึดเงินตราต่างประเทศจำนวนหนึ่ง การดำเนินธุรกิจของสถานค้าประเวณีมีหลักฐานของการลงทุนในต่างประเทศ อย่างเช่น มีการจัดตั้งการลงทุนโดยไม่เปิดเผยชื่อในกองทุนที่เป็นฉาบบังหน้าในเกิร์นซีย์ (Guernsey) และในบัญชีมีเงินกว่า 40 ล้านปอนด์ โดยเป็นรายได้จากการประกอบกิจการค้าประเวณี นอกจากนี้ยังพบว่า จำเลยยังมีบัญชีธนาคารอีกสองบัญชีในสหรัฐอเมริกา ภายหลังจากมีการโอนเงินทุนในสหรัฐอเมริกาไปยังกองทุนในเกิร์นซีย์และโอนเงินทุนจากเกิร์นซีย์กลับไปยังแอฟริกาใต้เพื่อตั้งสถานค้าประเวณีใหม่อีกสองแห่ง

5.5) การตั้งบริษัทบังหน้า

ในประเทศเบลเยียม นาย A อาศัยอยู่ในเบลเยียม ประกอบการสำนักงานบัญชีและจัดการบริษัทอื่น ๆ อีกประมาณสิบแห่ง นายแดงก่อตั้งบริษัทเหล่านี้ทั้งหมดในช่วงเวลาเดียวกัน โดยจดทะเบียนว่าดำเนินกิจการธุรกิจก่อสร้าง

ธนาคารได้สังเกตเห็นธุรกรรมที่ต้องสงสัยในบัญชีของสองบริษัทในกลุ่มนี้ ธุรกรรมสินเชื่อประกอบด้วยการโอนเงินตามคำสั่งของบริษัทในภาคเดียวกัน เมื่อมีการรับเงิน นาย A ซึ่งถือหนังสือมอบอำนาจให้เดินบัญชี ก็ทำการถอนเงินสดอย่างสม่ำเสมอ

ส่วนมากบริษัทเหล่านี้มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ ณ ที่อยู่เดียวกัน ซึ่งเป็นเพียงที่อยู่ในการรับส่งไปรษณีย์เท่านั้น แสดงถึงเจตนาที่จะตั้งบริษัทเหล่านี้เพื่อประโยชน์ของบุคคลภายนอก ไม่ใช่เพื่อดำเนินกิจการ และยังพบว่ามี การนำฝากเงินสดและถอนเงินสดออกอย่างเป็นระบบในส่วนของทุนจดทะเบียนของทุกบริษัทที่เกี่ยวข้อง ภายในไม่กี่วันหลังจากการจัดตั้ง ต่อจากนั้น มีธุรกรรมในบัญชีเกิดขึ้นเพียงสองบริษัท หลาย ๆ บริษัทในภาคเดียวกันและตัวการของการโอนเงินเป็นที่รู้จักกันว่ามีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการค้ามนุษย์เพื่อหาประโยชน์จากการใช้แรงงาน

จากกรณีศึกษานี้มีข้อสังเกตเกี่ยวกับรูปแบบการฟอกเงินว่า มีการจัดตั้งหลายบริษัทในไม่นานพร้อม ๆ กัน จัดตั้งบริษัทเพื่อขายให้แก่บุคคลภายนอก มีความเกี่ยวข้องกับสำนักงานบัญชี มีความเกี่ยวข้องกับบริษัทที่ไม่ประกอบกิจการ มีการนำฝากทุนจดทะเบียนเป็นเงินสดตามด้วยการถอนเงินสดออกอย่างสม่ำเสมอและมีการถอนเงินสดออกทันทีที่ได้รับเงิน

5.6) การใช้บริการส่งจ่ายเงินและบัญชีธนาคารและลงทุนในอสังหาริมทรัพย์

ในประเทศสเปน มีรายงาน ว่า องค์การอาชญากรรมค้ามนุษย์มีผู้บงการเป็นเจ้าของสถานบันเทิงหลายแห่งในประเทศสเปน ได้แสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเหยื่อที่เป็นสตรี และมีการส่งรายได้บางส่วนจากธุรกิจผิดกฎหมายออกนอกประเทศโดยบริษัทส่งจ่ายเงิน เพื่อชำระหนี้ค่าตัวของเหยื่อ

แต่ละคน โดยมีลักษณะของการใช้บริการส่งจ่ายเงินคือมีการส่งเงินเป็นจำนวนน้อย ๆ ให้เหยื่อเป็นคนส่งเงินไปยังประเทศของตน ผู้รับเงินในประเทศปลายทางเป็นคนเดียวกัน มีข้อมูลของผู้ส่งและผู้รับเงินบางรายปรากฏในฐานข้อมูลของหน่วยข่าวกรองทางการเงิน มีการเปิดบัญชีธนาคารหลายรายในสเปนโดยคนต่างตัวด้วยหนังสือเดินทางต่างฉบับกัน ซึ่งต่อมาพบว่าเจ้าของบัญชีเหล่านั้นเป็นบุคคลคนเดียวกัน โดยความเคลื่อนไหวพื้นฐานในบัญชีเหล่านั้นคือ การฝากเงินเข้าหลายครั้งในจำนวนน้อย ๆ (ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดให้ต้องแสดงตน) จากหลายเมืองของสเปน และมีการโอนเงินดังกล่าวไปยังประเทศแถบยุโรปตะวันออก และในบางธุรกรรมมีผู้รับคนเดียวกัน

หน่วยข่าวกรองทางการเงินมีข้อมูลที่เชื่อว่าสมาชิกบางคนขององค์กรอาชญากรรมได้ซื้อสลากกินแบ่งที่ถูกรางวัลจากผู้ถูกรางวัลตัวจริงเพื่อเป็นการฟอกเงิน และจากการสอบสวนพบว่ามีการเปิดบริษัทบังหน้า บางบริษัทไม่ได้ดำเนินกิจการจริงๆ และบริษัทเหล่านี้ได้ซื้อทรัพย์สินโดยใช้เงินสด

ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของประเทศต้นทางของเหยื่อและปฏิบัติการร่วมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในประเทศมีประโยชน์มากต่อการแกะรอยจากเงินทุนนำไปสู่การจับกุมสมาชิกขององค์กรอาชญากรรมในประเทศต้นทางและยึดทรัพย์สินและเงินที่ได้จากการกระทำความผิด

จากกรณีศึกษาของประเทศสเปน ซึ่งเป็นประเทศปลายทางพบข้อสังเกตเกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการฟอกเงินคือ มีการใช้เงินสด มีการโอนเงินผ่านบริการส่งจ่ายเงิน ในลักษณะเป็นจำนวนน้อยๆ โอนจากหลายภูมิภาคไปยังบุคคลคนเดียวกันที่อยู่ต่างประเทศ (ประเทศต้นทางของเหยื่อ) โอนเงินโดยหลายคน ผู้รับเงินคนเดียวได้รับเงินจากหลายคน ธุรกรรมเหล่านั้นขาดธุรกิจหรือกิจกรรมเชิงพาณิชย์ที่รองรับ มีการทำธุรกรรมผ่านธนาคาร ในลักษณะที่ใช้เอกสารแสดงตนปลอม ฝากเงินเป็นจำนวนน้อยๆ เพื่อเลี่ยงเกณฑ์ที่ต้องแสดงตน โอนเงินไปยังประเทศต้นทางของเหยื่อ ธุรกรรมเหล่านั้นขาดธุรกิจหรือกิจกรรมเชิงพาณิชย์ที่รองรับ มีการใช้บริษัทบังหน้าเพื่ออำพรางที่มาอันผิดกฎหมายของเงินทุนและการนำเงินไปซื้อสลากที่ถูกรางวัลแล้ว

5.7) การฟอกเงินในบ่อนคาสีโน

ในประเทศแคนาดา มีรายงานจากหน่วยข่าวกรองทางการเงินว่า ในขบวนการค้ำมนุษย์ที่มีส่วนพัวพันกับการลักลอบพาคนเข้าเมือง มีการฟอกเงินโดยการนำฝากเช็คและเงินสดหลายครั้งเข้าบัญชีธนาคารส่วนตัวรายหนึ่ง ซึ่งเป็นบัญชีที่ได้รับการฝากเงินสดหลายครั้งโดยบุคคลภายนอกจากทั่วประเทศ และมีการทำธุรกรรมโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ภายในประเทศในทันทีหลังจากการฝากเงินเข้าบัญชีดังกล่าว และผู้ที่ทำธุรกรรมนั้นได้ใช้ชื่อปลอมเพื่อเปิดอีกบัญชีในธนาคารเดียวกัน และยังคงพบว่าการใช้ธุรกิจบ่อนคาสีโนในการฟอกเงิน โดยได้ซื้อตั๋วแลกเงินของธนาคารซึ่งส่งจ่ายไปยังบ่อนคาสีโนในทันทีหลังจากการนำฝากเงิน เพื่อนำไปซื้อชิพของบ่อนคาสีโน และหลังจากการเล่นพนันเพียงเล็กน้อยจะแลกชิพดังกล่าวเป็นเงินโดยการขอให้บ่อนคาสีโนออกเช็ค หรือโดยการนำฝากเงินรายได้ไปยังบัญชีเงินหน้าบ่อน ซึ่งการเล่นการพนันไม่ได้สะท้อนถึงจำนวนเงินที่นำมาแลก และอาจมีการใช้บริการตีพิมพ์ตัว

แลกเงินโดยเครื่องสล็อตแมชชีนในวิธีเดียวกัน เนื่องจากบริการที่พิมพ์ตัวแลกเงินโดยเครื่องสล็อตแมชชีน ออกแบบมาให้ใช้แทนเหรียญกษาปณ์หรือเหรียญแลกเงิน สามารถนำไปสแกนที่จุดรับ-จ่ายเงินสดเพื่อ ออกเป็นเช็คหรือเงินสด หรือเบิกออกเป็นเงินสดผ่านเครื่องจ่ายเงินอัตโนมัติได้ ซึ่งจ่ายเงินในลักษณะนี้ เป็นการยากสำหรับบ่อนคาสีโนที่จะเฝ้าติดตามพฤติกรรมของลูกค้าผู้ใช้บริการและยังเป็นไปไม่ได้ที่จะ ยืนยันอัตลักษณ์ของลูกค้าผู้ใช้บริการ

5.8) การใช้บริการจ่ายเงิน

ในประเทศฝรั่งเศส หน่วยข่าวกรองทางการเงินได้รับรายงานธุรกรรมที่ต้องสงสัยฉบับ แรกเกี่ยวกับบัญชีธนาคารของโรงแรมที่ได้รับการฝากเงินเข้าสองแบบคือ การโอนเงินสดและการโอนเงิน บริการช่วยเหลือทางสังคม ซึ่งผิดปกติ และพบว่าหญิงสาวชาวบัลแกเรียสามคนที่ส่งเงินไปยังบัลแกเรีย ผ่านบริษัทบริการจ่ายเงิน โดยให้ที่อยู่เดียวกันและผู้รับประโยชน์ตรงกันหลายรายจากการจ่ายเงินหลาย ครั้ง บางครั้งหนึ่งในหญิงสาวกลุ่มนี้เดินทางไปยังบัลแกเรียและกลายเป็นผู้รับการจ่ายเงินจากหญิงสาวคน อื่นๆ และจากข้อเท็จจริงพบว่าผู้จัดการโรงแรมมีประวัติอาชญากรรมด้านการเป็นธุระจัดหาบุคคลเพื่อ การค้าประเวณี

5.9) การใช้เหยื่อและตัวกลาง

ข้อมูลจาก Eurojust พบว่าในฝรั่งเศส องค์กรอาชญากรรมที่เกี่ยวกับการค้าประเวณี ของหญิงสาวชาวบัลแกเรียจะเชื่อมโยงอยู่กับองค์กรอาชญากรรมอื่น เช่น การปล้น โดยองค์กรสามารถ ควบคุมรายได้ทั้งหมดของหญิงโสเภณีได้อย่างใกล้ชิด โดยโสเภณีจะได้รับเงินร้อยละ 30 ของเงินที่พวก เธอหาได้เป็นค่าตอบแทน ดังนั้น องค์กรจะได้เงินร้อยละ 70 ของกำไร และหญิงโสเภณีทำการโอนเงิน จำนวนนี้ไปยังหมู่บ้านแห่งหนึ่งในบัลแกเรีย ซึ่งเป็นสถานที่ต้นทางของทั้งอาชญากรและหญิงที่ตกเป็น เหยื่อ โดยพวกเธอใช้ธุรกิจบริการเงิน (จากข้อมูลตรวจพบเงินทั้งหมด 2.5 ล้านยูโรถูกส่งผ่านทางระบบนี้) ผู้มีชื่อในการรับเงินคือคนกลางที่เป็นผู้ชาย เงินทั้งหมดนี้หัวหน้าขององค์กรเก็บเงินร้อยละ 20 และมี การโอนเงินโดยใช้ประโยชน์จากโครงสร้างของธุรกิจบัลแกเรีย ที่มีข้อสังเกตว่าบริษัททั้งหมดตั้งอยู่ใน หมู่บ้านดังกล่าวในบัลแกเรียและใช้หมายเลขโทรศัพท์ร่วมกัน ผู้บริหารของบริษัทเหล่านี้คือคนกลางและ ญาติของพวกเขา

5.10) การเปิดกิจการบังหน้า

หน่วยงานตำรวจแอฟริกาใต้ได้รับข้อมูลว่า มีการใช้เด็กหญิงจากแอฟริกาใต้เพื่อการค้า ประเวณีในจังหวัดหนึ่ง และได้ทำการตรวจค้นสถานที่ซึ่งจำเลยทั้งห้าคนประกอบการอยู่และพบเด็กหญิง

เจ็ดคนและพวกเธอทั้งหมดยืนยันว่า ผู้หญิงคนหนึ่งพาตัวพวกเธอมาจากเมืองเล็กๆ ในจังหวัดหนึ่งของ The Northern Cape โดยสัญญาว่าจะจ้างให้ทำงานในคลับ มีการใช้โรงแรมเป็นกิจการบังคับที่ใช้กักตัวเหยื่อและให้เหยื่อทำการค้าประเวณี นอกจากนี้หญิงผู้จัดหาคนแล้ว ยังมีจำเลยอีกสามคนช่วยในการประกอบกิจการ เหยื่อถูกบังคับให้ให้บริการทางเพศแก่ชายหลายคนตลอดทั้งวันทั้งคืนในราคา 350 แรนต์แอฟริกาใต้ต่อคืนต่อลูกค้าหนึ่งคน

จำเลยคนสำคัญในคดีนี้เป็นเจ้าของโรงแรมอีกแห่งเช่นเดียวกับโรงแรมเล็กๆ ตำรวจพบสมุดใบเสร็จสามเล่มอยู่ในสถานที่แห่งหนึ่งในการตรวจค้น จำเลยมีบัญชีธนาคารในนามของธุรกิจกฎหมายอย่างโรงแรม รายการเดินบัญชีธนาคารแสดงการนำฝากเงินเพียงเล็กน้อย เป็นที่ชัดเจนว่ากิจการผิดกฎหมาย (การค้าประเวณี) ทำกำไรได้มากกว่า เนื่องจากมีการยึดเงินได้หลายพันแรนต์จากสถานประกอบการนั้น ซึ่งมีจำนวนมากกว่าที่มีการแสดงในบัญชีธนาคาร จึงเป็นที่ชัดเจนว่าธุรกิจนั้นเป็นแค่เพียงฉากบังหน้า นอกจากนี้ สมุดบัญชียังแสดงจำนวนเงินค่าเช่าห้องต่างๆ จาก 75 แรนต์ต่อชั่วโมงถึง 300 แรนต์ต่อคืน จึงอนุมานว่าโรงแรมเป็นสถานค้าประเวณี เนื่องจากให้เช่าห้องรายชั่วโมงแทนที่จะเป็นรายวัน ในคดีนี้มีการยึดโรงแรมขนาดเล็ก ยานพาหนะและสินทรัพย์ต่าง ๆ รวมทั้งเพิกถอนการอนุญาตประกอบกิจการโรงแรม

5.11) การฉ้อโกงผลประโยชน์สวัสดิการของเด็ก

ข้อมูลจากสหราชอาณาจักรพบว่า ในยุโรปมีการหาประโยชน์จากเหยื่อของขบวนการค้ามนุษย์แบบใหม่ที่มีเป้าหมายอยู่ที่เงินประกันสังคม สวัสดิการและผลประโยชน์ต่างๆ ของเด็กที่ตกเป็นเหยื่อค้ามนุษย์ โดยพบว่ามีการนำพาตัวเด็กมาจากชนบทหรือพื้นที่ด้อยโอกาสของประเทศต้นทาง โดยคำมั่นว่าจะได้ทำงานในต่างประเทศ มีการขนส่งเด็กเหล่านั้นไปยังประเทศปลายทางและนำเด็กไปพบเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร้องขอสวัสดิการซึ่งเด็กควรจะได้รับ โดยให้มีการโอนสวัสดิการเหล่านั้นไปยังบัญชีธนาคารของอาชญากรซึ่งไม่ใช่เหยื่อค้ามนุษย์ และมีการถอนสวัสดิการดังกล่าวเป็นเงินสดที่เครื่องเบิกจ่ายเงินอัตโนมัติ ภายในไม่กี่ชั่วโมงหลังการถอนเงิน จะกลับมาฝากเงินจำนวนเท่ากันเข้าไปในบัญชีเดิม ซึ่งการสอบสวนทางการเงินเปิดเผยว่า การนำฝากเงินกลับคืนนั้นเป็นรายได้จากการค้ามนุษย์ และหลังจากนั้นไม่กี่สัปดาห์จะมีการถอนเงินสดจำนวนมากในบัญชีดังกล่าวและโอนไปยังต่างประเทศโดยใช้ธุรกิจบริการเงิน

ส่วนที่ 3 กรอบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

1. ความผิดฐานค้ามนุษย์

พิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก กำหนดนิยามให้ "การค้ามนุษย์" หมายถึง การจัดหา การขนส่ง การส่งต่อ การจัดให้ อยู่อาศัย หรือการรับไว้ซึ่งบุคคล ด้วยวิธีการขู่ข่มขู่ หรือด้วยการใช้กำลัง หรือด้วยการบีบบังคับในรูปแบบอื่นใด ด้วยการลักพาตัว ด้วยการฉ้อโกง ด้วยการหลอกลวง ด้วยการใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือด้วยการใช้สถานะความเสี่ยงภัยจากการค้ามนุษย์โดยมิชอบ หรือมีการให้หรือรับเงินหรือผลประโยชน์เพื่อให้ได้มาซึ่งความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจควบคุมบุคคลอื่น เพื่อความมุ่งประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์ การแสวงหาประโยชน์อย่างน้อยที่สุด ให้รวมถึงการแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณีของบุคคลอื่นหรือการแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การเอาคนลงเป็นทาสหรือการกระทำอื่นเสมือนการเอาคนลงเป็นทาส การทำให้ตกอยู่ใต้อำนาจบังคับ หรือการตัดอวัยวะออกจากร่างกาย

โดยทั่วไปการค้ามนุษย์ จะประกอบด้วยขั้นตอนหลักๆ 3 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นตอนของการจัดหาเหยื่อ/ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์
2. ขั้นตอนของการนำพาเหยื่อ/ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ไปยังจุดหมายปลายทาง

ซึ่งโดยส่วนใหญ่คือสถานที่ที่เกิดการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ

3. ขั้นตอนสุดท้ายคือขั้นตอนของการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ

บุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องไม่ว่าในขั้นตอนใดโดยรู้หรือโดยเจตนาย่อมมีความผิดฐานค้ามนุษย์ด้วยกันทุกคน

ปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายเฉพาะเพื่อดำเนินการป้องกัน ปราบปราม และช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์คือ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และมีกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องอีกหลายฉบับ ดังนี้

1.1 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

กฎหมายฉบับนี้ได้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 และมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2551 เป็นต้นมา โดยการประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้มีผลเป็นการยกเลิกพระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 โดยเหตุผลสำคัญของการประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้ คือ

- เพื่อกำหนดลักษณะความผิดให้ครอบคลุมการกระทำเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบที่หลากหลายมากขึ้น
- เพื่อขยายความคุ้มครองไปยังผู้ชายที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์
- เพื่อปรับปรุงกลไกที่ใช้ในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับพันธกรณีที่กำหนดในข้อตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยได้ร่วมลง

นาม ได้แก่ อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร และพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก เป็นต้น

- เพื่อปรับปรุงการช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพของผู้เสียหายให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ปัจจุบันมีการแก้ไขเพิ่มเติม 1 ครั้งโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558 โดยมีสาระสำคัญ 6 หมวด – 57 มาตรา ประกอบด้วย หลักการทั่วไป และ คำนียาม , หมวด 1 – บททั่วไป – กำหนดองค์ประกอบความผิด , หมวด 2 – คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ , หมวด 3 – อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ , หมวด 4 – การช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ , หมวด 5 – กองทุนเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ และหมวด 6 - บทกำหนดโทษ

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ได้มีการกำหนดความผิดฐานค้ามนุษย์ ซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษทางอาญาขึ้นมาใหม่ โดยการกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดฐานค้ามนุษย์มีปรากฏอยู่ใน มาตรา 6 โดยได้กำหนดลักษณะของความผิดฐานค้ามนุษย์เอาไว้ 2 ประการคือ

“ผู้ใดเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(1) เป็นธุระจัดหา ซื้อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยว กักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด โดยข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวง ใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือโดยให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลบุคคลนั้น เพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิดในการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล หรือ

(2) เป็นธุระจัดหา ซื้อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยว กักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งเด็กผู้นั้นกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์”

จากบทบัญญัติดังกล่าว สามารถแยกองค์ประกอบของความผิดฐานค้ามนุษย์ได้ ดังนี้³⁷

องค์ประกอบภายนอก ประกอบด้วย

1. การกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่าง คือ การเป็นธุระจัดหา ซื้อ ขาย จำหน่าย พามาจาก หรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยว กักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด

2. การกระทำตามข้อ 1. ได้กระทำลงโดยใช้วิธีการต่างๆ อย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่าง คือ ข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวง ใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือโดยให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลบุคคลนั้น เพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิด

³⁷ คณะทำงานจัดทำคู่มือสำหรับเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ , คู่มือสำหรับเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ , (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ , 2555) , หน้า 4-5.

องค์ประกอบภายใน ประกอบด้วย

1. มีเจตนาในการกระทำผิด
2. เป็นการกระทำโดยมีเจตนาพิเศษ เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากเหยื่อหรือผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์

โดยมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติดังกล่าว ได้อธิบายความหมายของการ “แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ” ไว้ โดยให้หมายรวมถึง

- การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี
- การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุลามกหรือสื่อลามก เช่น นำตัวมาเพื่อแสดงภาพยนตร์ลามก
- การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น เช่น บังคับให้เดินระบำเปลื้องผ้า
- การเอาคนมาเป็นทาส
- การนำคนมาขอตาน ในบางประเทศถือว่าการขอตานเป็นการทำงานอย่างหนึ่ง (เป็นการทำงานในความหมายอย่างกว้าง) แต่สำหรับประเทศไทยการขอตานไม่ถือเป็นอาชีพ จึงไม่ถือเป็นการทำงาน ดังนั้น จึงได้บัญญัติแยกออกมาต่างหาก
- การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การกระทำที่จะถือว่าเป็นการค้ำมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อวัตถุประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์ด้านแรงงาน ต้องเป็นการบังคับใช้แรงงานเท่านั้น ดังนั้น หากเป็นการทำงานโดยไม่ได้ถูกบังคับ ก็ไม่ใช่ค้ำมนุษย์ อาจต้องไปพิจารณาว่าเป็นการกระทำที่เข้าข่ายกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงานหรือไม่

อย่างไรจึงจะถือว่าเป็นการบังคับใช้แรงงาน ให้พิจารณานิยามของคำว่า “การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ” ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 4 ซึ่งกล่าวโดยสรุป คือ

- เป็นการข่มขืนใจให้บุคคลอื่นทำงาน โดยการใช้วิธีการบีบบังคับต่างๆ เช่น การขู่ว่าจะทำร้ายหรือทำอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของบุคคลนั้นเองหรือผู้อื่น การขู่เชิญด้วยประการใดๆ การใช้กำลังประทุษร้าย หรือการทำให้บุคคลนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ด้วยอย่างเช่น คนงานที่เดินทางไปทำงานต่างประเทศโดยได้รับค้ำมั่นสัญญาว่าจะได้รับค่าตอบแทนสูง แต่เมื่อเดินทางไปถึงกลับพบว่าเงื่อนไขของการทำงานเปลี่ยนไปโดยนอกจากจะได้ค่าจ้างต่ำกว่าที่ตกลงแล้ว ยังถูกนายจ้างยึดหนังสือเดินทางเพื่อไม่ให้หลบหนี และถูกบังคับให้ทำงานวันละหลายชั่วโมง ดังนี้ ถือว่าเข้าข่ายเป็นการค้ำมนุษย์ แต่ถ้าข้อเท็จจริงเปลี่ยนไปว่าเมื่อเดินทางไปถึงแล้วนายจ้างผิดเงื่อนไขเฉพาะการจ่ายค่าจ้าง โดยลูกจ้างเหล่านั้นสามารถที่จะเลือกทำหรือไม่ก็ได้ ดังนี้ อาจไม่เข้าข่ายการค้ำมนุษย์

- การบังคับต่อวิยะเพื่อการค้า หรือ
- การอื่นใดที่คล้ายคลึงกันอันเป็นการขูดรีดบุคคล ได้แก่ การเอารัดเอาเปรียบอย่างไม่เป็นธรรมเช่น การทำให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งต้องทนทำงานเพื่อชดใช้หนี้ที่ไม่เป็นธรรม หรือที่ตนไม่รู้หรือไม่ได้รับแจ้งล่วงหน้า หรือที่เรียกว่า debt bondage หรือ debt work เป็นต้น

การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบตามมาตรานี้ ไม่คำนึงว่าบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่หมายความว่า แม้จะปรากฏว่ามีบุคคลใดยินยอมหรือเต็มใจที่จะถูกพามาเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งทีกล่าวมาข้างต้น แต่หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าความยินยอมดังกล่าวสืบเนื่องมาจากการถูกผู้ที่พามาใช้วิธีการต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ใน มาตรา 6(1) เช่น ฉ้อฉล หลอกหลวง ซึ่งหากผู้ที่พามาไม่ใช้วิธีการดังกล่าวบุคคลนั้นก็จะไม่ยินยอม ดังนี้ ต้องถือว่าบุคคลนั้นเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ด้วย เช่น ไปชักชวนหญิงสาวจากต่างจังหวัดให้มาค้าประเวณีในกรุงเทพฯ โดยหลอกว่าจะช่วยให้สามารถหาเงินได้ดี แต่เมื่อเดินทางมาถึง กลับนำหญิงสาวดังกล่าวไปกักขังบังคับให้ค้าประเวณีโดยไม่ได้เงินเช่นนี้แม้หญิงสาวคนดังกล่าวจะยินยอมมาค้าประเวณีแต่ก็สืบเนื่องมาจากการถูกหลอกหลวงจากผู้พามา จึงต้องถือว่าหญิงสาวผู้นี้เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เช่นกัน

อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่า ความผิดฐานค้ามนุษย์อาจเป็นการกระทำความผิดเฉพาะกฏหมายหลายบท ซึ่งผู้กระทำความผิดนอกจากจะต้องรับผิดตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว หากการกระทำนั้นเข้าองค์ประกอบความผิดทางอาญาตามกฎหมายอื่น เช่น ประมวลกฎหมายอาญา กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี กฎหมายคนเข้าเมือง หรือกฎหมายแรงงาน ผู้กระทำก็ต้องรับผิดตามกฎหมายนั้นๆ ด้วย อย่างไรก็ตาม ในการลงโทษ กฎหมายกำหนดให้ใช้บทที่มีโทษหนักที่สุดลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มีดังนี้

- 1) มีการบัญญัติความผิดฐานค้ามนุษย์ขึ้นใหม่ (มาตรา 6)
- 2) กฎหมายฉบับนี้กำหนดให้มี “พนักงานเจ้าหน้าที่” โดยมีทั้งบุคคลที่เป็นโดยตำแหน่ง คือ พนักงานฝ่ายปกครองและตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและบุคคลที่ต้องได้รับการแต่งตั้งจากรัฐมนตรีคือ ข้าราชการประเภทใด สังกัดใดก็ได้ ซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าข้าราชการพลเรือนสามัญระดับ 3 และมีคุณสมบัติตรงตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง
- 3) มีการกำหนดโทษและความผิดสำหรับผู้ช่วยเหลือ สนับสนุน หรือเตรียมเพื่อกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ (มาตรา 7 และมาตรา 8)
- 4) กำหนดโทษและความผิดสำหรับความผิดที่กระทำลงโดยการสมคบกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปรวมทั้งความผิดที่กระทำลงโดยการร่วมกันกระทำผิดตั้งแต่ 3 คนขึ้นไปหรือโดยสมาชิกขององค์กรอาชญากรรม (มาตรา 9 และมาตรา 10)

5) ความผิดฐานค้ามนุษย์แม้กระทำการนอกราชอาณาจักร ก็สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดในราชอาณาจักรได้ ทั้งนี้ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 11 ซึ่งหลักการดังกล่าวเป็นหลักการลงโทษอำนาจสากล เช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 7

6) กฎหมายกำหนดโทษหนักขึ้นกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีตำแหน่งหน้าที่ เช่น เป็นเจ้าพนักงานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการ เป็นต้น (มาตรา 13 และมาตรา 14)

7) ให้นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจออกประกาศกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ในสถานประกอบกิจการ โรงงาน และยานพาหนะ และประกาศกำหนดให้สถานประกอบกิจการ โรงงาน และยานพาหนะใด ๆ ต้องอยู่ภายใต้บังคับของมาตรการดังกล่าว (มาตรา 16/1)

8) ให้อำนาจคณะกรรมการตามมาตรา 25 วรรคสองพิจารณาสั่งปิดสถานประกอบกิจการหรือโรงงานชั่วคราว การพักใช้ใบอนุญาตประกอบการสำหรับการประกอบธุรกิจหรือโรงงาน การห้ามใช้ยานพาหนะเป็นการชั่วคราวหรือการดำเนินมาตรการที่จำเป็นเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นอีก ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจพบว่ามี การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์หรือพบการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ในสถานประกอบกิจการ โรงงาน หรือยานพาหนะตามมาตรา 16/1 (มาตรา 16/2)

9) กฎหมายได้กำหนดให้ความผิดฐานค้ามนุษย์เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงิน (มาตรา 14)

10) ให้ความสำคัญกับการกำหนดนโยบายและการกำกับดูแลการดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์อย่างจริงจังมากขึ้น โดยการกำหนดให้มีคณะกรรมการ 2 ระดับ คือ ระดับนโยบายโดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และระดับประสานงานและกำกับดูแลซึ่งกฎหมายกำหนดให้นายกรัฐมนตรีมอบหมายรองนายกรัฐมนตรีท่านใดท่านหนึ่งมาทำหน้าที่เป็นประธาน (หมวด 2)

11) เสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยการกำหนดมาตรการต่างๆหลายประการที่ช่วยให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำงานได้สะดวกยิ่งขึ้น ที่สำคัญคืออำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 27

12) กฎหมายให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองชั่วคราวบุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

13) กฎหมายฉบับนี้ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการได้มาซึ่งข้อมูล เอกสาร หรือข่าวสารที่ถูกใช้หรืออาจถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ในทุกรูปแบบ แต่ทั้งนี้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับอนุมัติจะต้องได้รับอนุญาตจากศาลเสียก่อน ส่วนหลักเกณฑ์และวิธีการในการได้มาซึ่งข้อมูล ข่าวสารหรือเอกสารเป็นไปตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

14) กฎหมายกำหนดให้สามารถทำการสืบพยานไว้ล่วงหน้าได้ (มาตรา 31) ซึ่งเหตุผลของการขอสืบพยานล่วงหน้าตามกฎหมายฉบับนี้จะกว้างกว่าที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 237 ทวิ

15) มีการขยายการคุ้มครองและให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ไว้อย่างกว้างขวางที่สำคัญได้แก่ การให้ความช่วยเหลือในระหว่างการฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ (มาตรา 33) สิทธิในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน (มาตรา 34, 35) สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองความปลอดภัย (มาตรา 36) ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ที่จะดำเนินการให้มีการพ่นผันให้ผู้เสียหายอยู่ในราชอาณาจักรและทำงานเป็นการชั่วคราว (มาตรา 37) กำหนดห้ามพนักงานสอบสวนดำเนินคดีกับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในความผิดบางฐาน (มาตรา 41)

16) มีการกำหนดความผิดฐานขัดขวางกระบวนการยุติธรรม (มาตรา 54) กำหนดความผิดสำหรับผู้ขัดขวางการได้มาซึ่งข้อมูลตามมาตรา 30 รวมทั้งเปิดเผยข้อมูล เช่นว่ากับผู้ที่ไม่มีความเกี่ยวข้อง (มาตรา 55) กำหนดความผิดสำหรับผู้เผยแพร่ภาพ เสียง ข้อความ หรือทำด้วยประการใดๆ อันอาจทำให้รู้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ (มาตรา 56)

1.2 ประมวลกฎหมายอาญา

การกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ มักจะเกี่ยวข้องกับการที่เหยื่อถูกบังคับ ค่าประเวณีหรือแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบต่างๆ ซึ่งเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา หลายมาตราด้วยกันทั้งความผิดที่เกี่ยวกับเพศและความผิดต่อเสรีภาพ กล่าวคือ ความผิดฐานเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจาร ตามมาตรา 282 ความผิดฐานเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจาร โดยหลอกลวง ชูเชิญ ตามมาตรา 283 ความผิดฐานพาบุคคลอายุยังไม่เกิน 18 ปีเพื่อการอนาจาร ตามมาตรา 283 ทวิ ความผิดฐานพาบุคคลไปเพื่อการอนาจาร ตามมาตรา 284 และเหตุฉกรรจ์ของมาตราต่างๆ ในความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามมาตรา 285 ความผิดฐานดำรงชีพอยู่ด้วยรายได้ของผู้ค้าประเวณี ตามมาตรา 286 ความผิดฐานเผยแพร่สิ่งลามก ตามมาตรา 287 ความผิดฐานข่มขืนใจผู้อื่น ตามมาตรา 309 ความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวหรือกักขัง ตามมาตรา 310 ความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังเพื่อให้ยอมกระทำการใด ตามมาตรา 310 ทวิ ความผิดฐานเอาคนลงเป็นทาส ตามมาตรา 312 , มาตรา 312 ทวิ ความผิดฐานรับตัวหรือเป็นธุระจัดหาบุคคลอายุไม่เกินสิบแปดปีโดยทุจริต ตามมาตรา 312 ตริ ความผิดฐานพรากผู้เยาว์ ตามมาตรา 317-319 ความผิดฐานพาหรือส่งคนออกไปนอกราชอาณาจักร ตามมาตรา 320

1.3 กฎหมายอื่น

การกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ยังเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอาญาตามกฎหมายอื่น เช่น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 มาตรา 9 และมาตรา 11 พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ตามมาตรา 63 มาตรา 64 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.

2546 ตามมาตรา 26 และมาตรา 27 พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 มาตรา 16/1 มาตรา 16/2 มาตรา 19 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 14 (4) – (5) และองค์กรอาชญากรรมในขบวนการค้ามนุษย์มักกระทำความผิดอื่นร่วมด้วย เช่น ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ความผิดเกี่ยวกับการทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ และความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน เป็นต้น

2. มาตรการและการบังคับใช้กฎหมาย

2.1 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายที่ออกมาเนื่องจากมีผู้ประกอบอาชญากรรมซึ่งกระทำความผิดกฎหมายบางประเภท ได้นำเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้นมากระทำการในรูปแบบต่างๆ อันเป็นการฟอกเงิน เพื่อนำเงินหรือทรัพย์สินนั้นไปใช้เป็นประโยชน์ในการกระทำความผิดต่อไปได้อีก ทำให้ยากแก่การปราบปรามการกระทำความผิดกฎหมายเหล่านั้น และโดยที่กฎหมายที่มีอยู่ในก่อนที่จะมีการออกกฎหมายฉบับนี้ไม่สามารถนำมาใช้เพื่อปราบปรามการฟอกเงินหรือดำเนินการกับเงินหรือทรัพย์สินนั้นได้เท่าที่ควร ดังนั้นเพื่อเป็นการตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมดังกล่าว จึงจำเป็นที่จะต้องมีการออกกฎหมายเฉพาะที่กำหนดมาตรการต่างๆ ให้สามารถดำเนินการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กฎหมายฟอกเงินของประเทศไทยมีที่มาจากกรณีเห็นปัญหาการฟอกเงินที่ได้จากการประกอบอาชญากรรมที่ประเทศต่างๆ ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยกำลังประสบอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชญากรรมยาเสพติด ดังนั้นองค์การสหประชาชาติจึงได้กำหนดให้มีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 (Vienna Convention) ขึ้นหรืออีกนัยหนึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า "อนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988" โดยอนุสัญญาฉบับนี้ได้กำหนดมาตรการทางกฎหมายไว้หลายประการเพื่อให้ประเทศที่เป็นสมาชิกนำไปเป็นแนวทางในการแก้ไขหรือบัญญัติกฎหมายภายในให้มีความสอดคล้องเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับอนุสัญญาดังกล่าวโดยในส่วนของมาตรการฟอกเงินได้กำหนดให้ทุกประเทศต้องตรากฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินโดยเฉพาะ เนื้อหาหลักของกฎหมาย ได้แก่ การกำหนดฐานความผิดและบทลงโทษที่รุนแรงต่อการกระทำความผิดฟอกเงิน และกำหนดความผิดมูลฐานอันเป็นความผิดพื้นฐานที่จะนำมาซึ่งการดำเนินคดีความผิดฐานฟอกเงิน นอกจากกำหนดฐานความผิดและบทลงโทษการฟอกเงินและความผิดมูลฐานแล้ว การกำหนดวิธีการด้านการสืบสวนสอบสวนโดยใช้เทคโนโลยีและอำนาจการตรวจค้นที่มีมากกว่าการสืบสวนสอบสวนความผิดอาญาทั่วไป ก็เป็นอีกส่วนหนึ่งของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและกำหนดให้ประเทศต่างๆ ต้องจัดตั้งหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทำหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยเฉพาะในด้านการสืบสวนสอบสวนคดีฟอกเงิน และจัดตั้งหน่วยข่าวกรอง

ทางการเงิน หรือ Financial Intelligence Unit : FIU ทำหน้าที่ในการวิเคราะห์ข้อมูลการทำธุรกรรมที่บรรดาสถาบันการเงิน หรือหน่วยธุรกิจต่างๆ รายงานเข้ามาว่ามีความเสี่ยงในการเกี่ยวข้องกับฟอกเงินมากน้อยเพียงใด และหากพบธุรกรรมที่ต้องสงสัยว่าอาจเกี่ยวข้องกับฟอกเงิน จึงส่งรายงานดังกล่าวไปยังฝ่ายบุคลากรเพื่อสืบสวนสอบสวนต่อไป หัวใจหลักของ FIU ก็คือ ระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่มีประสิทธิภาพในการรับข้อมูล เรียบเรียงและประมวลผลข้อมูลธุรกรรมนับแสนนับล้านข้อมูล และวิเคราะห์เบื้องต้นถึงความผิดปกติของการทำธุรกรรมของบุคคล รวมทั้งการกำหนดการควบคุมการรายงานธุรกรรมของสถาบันการเงินและองค์การภาคธุรกิจเอกชนอื่นที่มีโอกาสเสี่ยงต่อการฟอกเงิน

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีความประสงค์ที่จะเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกของอนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988 โดยที่ประเทศไทยได้มีกฎหมายรองรับมาตรการต่างๆตามทีอนุสัญญาฯได้กำหนดไว้เป็นหลักเกณฑ์ให้แก่ประเทศที่ประสงค์จะเข้าเป็นภาคีสมาชิกรวมทั้งได้มีการตรากฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินขึ้นคือพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2542 นับตั้งแต่ที่กฎหมายฉบับนี้มีผลใช้บังคับได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรวมทั้งสิ้น 4 ครั้ง คือพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2552 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2556

ปัจจุบันประเทศไทยมีการกำหนดความผิดมูลฐานไว้ทั้งสิ้น 25 ความผิดมูลฐานกล่าวคือ (1) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (2) ความผิดเกี่ยวกับการค้าหญิงค้าเด็ก (3) ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชน (4) ความผิดเกี่ยวกับการยักยอก ฉ้อโกง ซึ่งกระทำลงโดยผู้บริหาร หรือผู้มีอำนาจสั่งการของสถาบันการเงิน (5) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม (6) ความผิดเกี่ยวกับกรรโชก ริดเอาทรัพย์โดยอ้างอำนาจอัยย์ ช่องโงจ (7) ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีภาษีศุลกากร (8) ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย (9) ความผิดเกี่ยวกับการพนัน (10) ความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ และ (11) ความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง (12) ความผิดเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกอัยย์หรือการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรม (13) ความผิดเกี่ยวกับการรับของโจร (14) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา (15) ความผิดเกี่ยวกับการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา (16) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมเอกสารสิทธิ (17) ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม (18) ความผิดเกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อชีวิตหรือร่างกายจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายสาหัส (19) ความผิดเกี่ยวกับการหน่วงเหนี่ยวหรือกักขัง (20) ความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์ กรรโชก ริดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกงหรือยักยอกอันมีลักษณะเป็นปกติธุระ (21) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นโจรสลัด (22) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ (23) ความผิดเกี่ยวกับอาวุธสงคราม (24) ความผิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และ (25) ความผิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย โดยให้ความผิดมูลฐานดังกล่าว ให้หมายความรวมถึงการกระทำความผิดอาญานอกราชอาณาจักรซึ่งหาก

การกระทำความผิดนั้นได้กระทำลงในราชอาณาจักรจะเป็นความผิดมูลฐานด้วย บรรดาทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดทั้ง 25 ความผิดมูลฐาน ย่อมจะต้องถูกดำเนินการตามกฎหมายฟอกเงินทั้งสิ้น

โดยหนึ่งในความผิดมูลฐานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้ คือ “ความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจารหญิงและเด็ก เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่นและความผิดฐานพรากเด็กและผู้เยาว์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไปหรือชักพาไปเพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณี หรือความผิดเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการการค้าประเวณี ผู้ดูแลหรือผู้จัดการกิจการการค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี” ซึ่งเป็นความผิดมูลฐานตาม (2) และความผิดตามมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ที่กำหนดให้เป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

สำหรับในส่วนเนื้อหาของบทบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้มีทั้งสิ้น 66 มาตรา โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 9 ส่วน ดังนี้

- (1) บทนำของพระราชบัญญัติ (มาตรา 1 - มาตรา 4)
- (2) หมวด 1 บททั่วไป (มาตรา 5 - มาตรา 12)
- (3) หมวด 2 การรายงานและการแสดงตน(มาตรา 13 - มาตรา 23)
- (4) หมวด 3 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (มาตรา 24 - มาตรา 31)
- (5) หมวด 4 คณะกรรมการธุรกรรม (มาตรา 32 - มาตรา 39/2)
- (6) หมวด 5 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน(มาตรา 40 - มาตรา 47)
- (7) หมวด 6 การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน(มาตรา 48 - มาตรา 59)
- (8) หมวด 7 กองทุนการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน(มาตรา 59/1 - มาตรา 59/7)
- (9) หมวด 8 บทกำหนดโทษ (มาตรา 60 - มาตรา 66)

2.2 พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

สืบเนื่องจากปัญหาอาชญากรรมในสังคมได้ทวีความรุนแรงและมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากการพัฒนาในด้านเทคโนโลยี การสื่อสาร การคมนาคม ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและวิธีการกระทำความผิดที่มีความซับซ้อนและยากต่อการดำเนินคดี ทั้งนี้เนื่องจากอาชญากรมักเป็นผู้ความรู้และได้นำความรู้ความเชี่ยวชาญของตนไปใช้ในการกระทำความผิดเพื่อแสวงหาประโยชน์และปกปิดซ่อนเร้นทำลายพยานหลักฐาน เพื่อให้รอดพ้นจากการกระทำความผิด

ดังนั้น หากไม่มีการปรับปรุงระบบการสอบสวน ให้ทันสมัยแล้วเป็นการยากที่จะนำเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ โดยเฉพาะปัญหาในการปราบปรามอาชญากรรมพิเศษที่กระทำในลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรม หรือองค์กรอาชญากรรมข้ามชาตินั้น ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มของอาชญากรที่มีการบริหารองค์กรอย่างเป็นระบบ มีลำดับชั้นในการบังคับบัญชา ผู้นำองค์กรอาชญากรรมมักเป็นผู้ทรงอิทธิพลซึ่งมีเครือข่ายหรือมีปฏิสัมพันธ์กับผู้มีอิทธิพลในแวดวงต่างๆ อาทิ วงการเมือง วงราชการหรือ วงการธุรกิจ โดยขั้นตอนสำคัญในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดที่เป็นองค์กรอาชญากรรมได้แก่ การแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดให้ได้ ซึ่งในทางปฏิบัติการแสวงหาพยานหลักฐานในคดีความผิดเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรมกระทำได้อย่างยิ่ง ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งการนำมาตรการสืบสวนสอบสวนตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญายังไม่เพียงพอและยังไม่เท่าทันกับพัฒนาการของผู้กระทำความผิดที่เป็นองค์กรอาชญากรรม

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ประเทศไทยได้ตราพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 จัดตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษ (Department of Special Investigation: DSI) ขึ้น ให้เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรมจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 โดยพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้กรมสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่มีลักษณะเป็นคดีพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีที่มีความยุ่งยากสลับซับซ้อน โดยหน่วยงานสอบสวนคดีพิเศษจะเป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่มีความเป็นอิสระบุคลากรที่เป็นพนักงานสอบสวนจะเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับพนักงานอัยการหรือผู้พิพากษามีความเชี่ยวชาญในคดีพิเศษต่างๆ อันจะทำให้ประสิทธิภาพในการสอบสวนดีมากยิ่งขึ้น โดยให้มีภารกิจคือการป้องกัน ปราบปรามและควบคุมอาชญากรรมที่มีผลกระทบร้ายแรงต่อเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์หลักของการสอบสวนอยู่ที่การแสวงหาพยานหลักฐาน โดยเฉพาะในกรณีที่เกิดอาชญากรรมพิเศษนั้น จะไม่มีประจักษ์พยาน วิธีและมาตรการสอบสวนตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่สามารถแสวงหาพยานหลักฐานได้อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ จึงทำให้ไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดในคดีที่สำคัญมาลงโทษได้ การมีมาตรการพิเศษในการรวบรวมพยานหลักฐานจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น

เจตนารมณ์ที่สำคัญในการกำหนดให้มีงานสอบสวนคดีพิเศษขึ้นก็เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องในกระบวนการยุติธรรมและปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพและสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนให้มากขึ้น กล่าวคือในการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทั่วไป ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชน แต่กลับพบว่าระบบการสอบสวนในปัจจุบันไม่สามารถแก้ไขปัญหาความบกพร่องในการรวบรวมพยานหลักฐานในคดีบางประเภทได้ รวมทั้งระบบการสอบสวนตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ยังไม่เอื้ออำนวยต่อการสืบหาข้อเท็จจริงและหลักฐานที่ซับซ้อนในขณะที่ปัญหาอาชญากรรมได้มีการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาไปในรูปแบบต่างๆ มากมาย รวมทั้งระบบเทคโนโลยีการสื่อสารที่ได้รับการพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าทำให้การคมนาคมติดต่อกันของมนุษยชาติไร้พรมแดน ส่งผลทำให้อาชญากรรมเกิดการเคลื่อนย้าย เปลี่ยนแปลงและพัฒนาในรูปแบบต่างๆ มากมาย

ซึ่งหากหน่วยงานด้านกระบวนการยุติธรรมไม่มีการปรับปรุงระบบการสอบสวนให้ทันสมัยแล้ว อาจเป็นการยากที่จะติดตาม ควบคุม อาชญากรได้ทันและเป็นการยากที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ นอกจากนี้ ความรอบรู้เกี่ยวกับอาชญากรรม พนักงานสอบสวนเพียงฝ่ายเดียวไม่สามารถรอบรู้ได้ทุกเรื่อง เมื่อเทียบกับอาชญากรที่ได้พัฒนาลักษณะและรูปแบบของการกระทำความผิดอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น การติดตาม สืบค้น หาความจริงจึงจำเป็นต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ความชำนาญพิเศษเข้ามาร่วมทำการสอบสวน เพื่อแสวงหาพยานหลักฐาน โดยให้เป็นไปตามหลักการรับฟังพยานหลักฐานของศาล ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องมีการจัดระบบการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาให้มีประสิทธิภาพ

จุดประสงค์ของการสอบสวนคดีพิเศษ จึงอยู่ที่การแสวงหาพยานหลักฐาน โดยเฉพาะในกรณีที่เกิดคดีนั้นไม่มีประจักษ์พยาน ซึ่งการสอบสวนในรูปแบบปัจจุบันไม่อาจล้วงลึกแสวงหาพยานหลักฐานให้เพียงพอได้ จึงทำให้คดีที่สำคัญๆ ที่มีอิทธิพลและอาชญากรรมที่สะท้อนขวัญประชาชนต้องหลุดพ้นจากเงื้อมมือกฎหมายไปได้ ทั้งที่สังคมโดยทั่วไปรู้ว่าผู้นั้นกระทำความผิดจริง แต่พยานหลักฐานมาลงโทษไม่ได้ ถ้าหากใช้ระบบการสอบสวนรวมกันหลายฝ่ายอาจประสบความสำเร็จในการนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษก็ได้ และการสอบสวนโดยบุคคลหลายฝ่ายเป็นการสร้างให้ระบบสอบสวนมีน้ำหนักเพียงพอให้ศาลยอมรับฟังพยานหลักฐานเพราะพนักงานสอบสวนและผู้เชี่ยวชาญต้องไปเป็นพยานเบิกความเกี่ยวกับการแสวงหาพยานหลักฐานด้วยตนเอง ทำให้พยานหลักฐานมีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกับพยานอื่นจนบอกได้ชัดว่าผู้นั้นกระทำความผิดจริง ดังนั้น การกำหนดให้การสอบสวนมีบุคคลหลายฝ่ายที่มีความเชี่ยวชาญต่างกันเข้ามาร่วมทำการสอบสวนจึงเป็นแนวทางที่แก้ไขข้อบกพร่องในการแสวงหาพยานหลักฐานในคดีที่มีความยุ่งยากให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ได้กำหนดประเภทของคดีอาญาที่จัดให้เป็น “คดีพิเศษ” อันอยู่ในอำนาจกำกับดูแลและดำเนินการสืบสวนสอบสวนของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งตามมาตรา 21 กำหนดลักษณะของคดีพิเศษ 2 ประการ กล่าวคือ

(1) คดีความผิดทางอาญาตามกฎหมายที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ และที่กำหนดในกฎกระทรวงโดยการเสนอแนะของคณะกรรมการคดีพิเศษ โดยคดีความผิดทางอาญาตามกฎหมายดังกล่าว จะต้องมึลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(ก) คดีความผิดทางอาญาที่มีความซับซ้อน จำเป็นต้องใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานเป็นพิเศษ

(ข) คดีความผิดทางอาญาที่มีหรืออาจมีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือระบบเศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศ

(ค) คดีความผิดทางอาญาที่มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติที่สำคัญหรือเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรม

(ง) คดีความผิดทางอาญาที่มีผู้ทรงอิทธิพลที่สำคัญเป็นตัวการ ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุน

(จ) คดีความผิดทางอาญาที่มีพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ซึ่งมิใช่ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษหรือเจ้าหน้าที่คดีพิเศษเป็นผู้ต้องสงสัยเมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าน่าจะได้กระทำความผิดอาญาหรือเป็นผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา

(2) คดีความผิดทางอาญาอื่นนอกจาก (1) ตามที่คณะกรรมการคดีพิเศษมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

ในคดีที่มีการกระทำอันเป็นกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท และบทใดบทหนึ่งจะต้องดำเนินการโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษตามพระราชบัญญัตินี้ หรือคดีที่มีการกระทำความผิดหลายเรื่องต่อเนื่องหรือเกี่ยวพันกัน และความผิดเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะต้องดำเนินการโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจสืบสวนสอบสวนสำหรับความผิดบทอื่นหรือเรื่องอื่นด้วย และให้ถือว่าคดีดังกล่าวเป็นคดีพิเศษ

บรรดาคดีใดที่ได้ทำการสอบสวนเสร็จแล้วโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ให้ถือว่าการสอบสวนนั้นเป็นการสอบสวนในคดีพิเศษตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว

บทบัญญัติในมาตรานี้ให้ใช้บังคับกับบุคคลที่เป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนการกระทำความผิดด้วย

ในกรณีที่มีข้อโต้แย้งหรือข้อสงสัยว่าการกระทำความผิดใดเป็นคดีพิเศษตามที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง (1) หรือไม่ให้ กคพ. เป็นผู้ชี้ขาด

ในการแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐาน พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ได้บัญญัติให้อำนาจพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ในการใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือข้อมูลข่าวสารที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด ประเภทที่เป็นข้อมูลข่าวสารซึ่งสื่อสารถึงกันโดยทางไปรษณีย์ โทรเลข โทรศัพท์ โทรสาร คอมพิวเตอร์ เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ในการสื่อสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยไม่จำกัดวิธีการ แต่ต้องได้รับการอนุมัติจากอธิบดีและคำอนุญาตจากอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา (มาตรา 25) นอกจากนี้ ยังให้อำนาจเจ้าพนักงานสอบสวนคดีพิเศษในการค้นโดยไม่มีหมายในกรณีที่มีเหตุสงสัยตามสมควรว่ามีบุคคลหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษอยู่ และมีเหตุอันควรเชื่อว่าหากเนิ่นช้ากว่าจะเอาหมายมาได้ บุคคลจะหลบหนีหรือทรัพย์สินนั้นจะถูกยักย้าย ซุกซ่อนหรือทำลายไปเสียก่อน (มาตรา 24) และยังให้การรับรองบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากอธิบดีให้เข้าไปแฝงตัวในองค์กรหรือกลุ่มผู้กระทำความผิด เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษอีกด้วย (มาตรา 27)

ทั้งนี้ ตามประกาศ คคพ. (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2555 เรื่อง กำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ได้กำหนดให้คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ เป็นคดีพิเศษที่จะต้องดำเนินการสืบสวนและสอบสวนตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

2.3 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

พ.ศ. 2556

ประเทศไทยได้ลงนามในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (United Nation Convention Against Transnational Organized Crime) เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2543 จึงจำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่หรือร่างกฎหมายใหม่เพื่ออนุวัติการตามอนุสัญญาฯ โดยกำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องกำหนดให้การมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเป็นความผิดอาญา (ข้อ 5) และกำหนดมาตรการพิเศษต่างๆ ในกฎหมายภายใน เช่น การสะกดรอยผู้ต้องสงสัย การปฏิบัติการอำพรางการเคลื่อนย้ายภายใต้การควบคุม (ข้อ 20) รวมทั้งให้ประเทศสมาชิกกำหนดเรื่องความร่วมมือที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดีความผิดดังกล่าว (ข้อ 26) คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเมื่อวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2543 อนุมัติให้สำนักงานอัยการสูงสุดเป็นหน่วยงานหลักเพื่อแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่หรือร่างขึ้นใหม่ เพื่อรองรับพันธกรณีตามอนุสัญญาฯ

พระราชบัญญัติฉบับนี้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2556 และมีผลใช้บังคับอย่างสมบูรณ์เมื่อวันที่ 14 กันยายน พ.ศ. 2556 โดยเป็นกฎหมายที่กำหนดมาตรการในการปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรม ซึ่งหมายถึง คณะบุคคลตั้งแต่สามคนขึ้นไป ที่รวมตัวกันช่วงระยะเวลาหนึ่งและร่วมกันกระทำการใด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระทำความผิดร้ายแรงและเพื่อได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์ทางวัตถุอย่างอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม (บทนิยามในมาตรา 3) กฎหมายตราขึ้นเนื่องจากปัจจุบันประเทศไทยมีปัญหาเกี่ยวกับการประกอบอาชญากรรมที่มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติซึ่งส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของประเทศเป็นอย่างมากและยังไม่มีกฎหมายสารบัญญัติใดที่จะใช้ในการป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติได้เนื่องจากกฎหมายสารบัญญัติส่วนใหญ่จะใช้บังคับกับการกระทำความผิดอาญาที่กระทำโดยปัจเจกบุคคลหรือบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ที่สมคบกันเท่านั้น กฎหมายสารบัญญัติดังกล่าวจึงไม่สามารถนำมาใช้บังคับกับการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติหรือการกระทำความผิดอาญาที่มีลักษณะที่มีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายหรือขบวนการได้ นอกจากนี้กฎหมายวิธีสบัญญัติที่ใช้บังคับอยู่ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดอาญาโดยทั่วไปเมื่อนำมาใช้บังคับกับการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติแล้วก็ไม่สามารถใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเนื่องจากไม่มีบทบัญญัติที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานที่จะใช้มาตรการพิเศษในการสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานรวมทั้งการแสวงหาความร่วมมือระหว่างประเทศในการสืบสวนและดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดและองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติได้ ประกอบกับประเทศไทยได้ลงนามในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร จึงสมควรกำหนดลักษณะความผิดให้ครอบคลุมการกระทำดังกล่าว รวมทั้งกำหนดวิธีการสืบสวน สอบสวนการกระทำความผิดดังกล่าวนั้นด้วย รวมทั้งกำหนดบทกำหนดโทษที่เหมาะสมแก่การกระทำความผิดเพื่อให้การ

ป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์อาชญากรรมข้ามชาติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สำหรับเนื้อหาของบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์อาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 มี 32 มาตรา โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 หมวด ดังนี้

หมวด 1 บททั่วไป (มาตรา 5 – มาตรา 9)

หมวด 2 การสืบสวนสอบสวนคดีความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์อาชญากรรมข้ามชาติ (มาตรา 10 – มาตรา 22)

หมวด 3 ความร่วมมือที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดี (มาตรา 23 – มาตรา 24)

หมวด 4 บทกำหนดโทษ (มาตรา 25 – มาตรา 32)

ส่วนที่ 4 ความร่วมมือระหว่างประเทศ

1. ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก (ASEAN Declaration Against Trafficking in Persons Particularly Women and Children)

ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก (ASEAN Declaration Against Trafficking in Persons Particularly Women and Children) ปี 2547 เป็นการสมาชิกประเทศอาเซียนมีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยอาชญากรรมข้ามชาติที่มีลักษณะจัดตั้งเป็นองค์กรและพิธีสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเน้นการบังคับใช้กฎหมาย การตัดแยกเหยื่อออกจากผู้กระทำผิด และการกำหนดบทลงโทษที่รุนแรงแก่ผู้กระทำผิดฐานค้ามนุษย์ โดยมีมาตรการในการดำเนินงาน ดังนี้

- จัดตั้งศูนย์เครือข่ายระดับภูมิภาคเพื่อการป้องกันและขจัดกระบวนการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก
- จัดทำมาตรการคุ้มครองเพื่อไม่ให้เกิดการกระทำการใดที่ขัดต่อกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหนังสือเดินทาง หรือเอกสารเดินทางอื่น ๆ ที่ออกให้โดยหน่วยงานราชการ
- จัดให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการอพยพเข้าเมืองของประชากร แนวโน้มและรูปแบบของการอพยพ การเสริมสร้างความเข้มแข็งในเรื่องการควบคุมตามแนวชายแดน กลไกในการติดตามผล และการบังคับใช้กฎหมาย
- กระชับความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบงานตรวจคนเข้าเมือง และหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- แยกผู้ตกเป็นเหยื่อออกจากกลุ่มผู้กระทำผิด และสืบหาประเทศต้นทางและสัญชาติของเหยื่อ เพื่อเป็นหลักประกันว่าเหยื่อจะได้รับการปฏิบัติเยี่ยงมนุษย์ และได้รับการ

ช่วยเหลืออย่างพอเพียงในเรื่องของการรักษาพยาบาล หรือเรื่องอื่น ๆ รวมถึงการส่งกลับประเทศต้นทางภายในเวลาอันรวดเร็ว

- ดำเนินการเพื่อปกป้องศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และสิทธิมนุษยชนของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อกระบวนการค้ามนุษย์
- ใช้มาตรการที่เข้มงวดเพื่อจัดการกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องในกระบวนการค้ามนุษย์ และกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้ผู้กระทำผิดนั้นได้รับการลงโทษ
- จัดทำมาตรการเพื่อกระชับความร่วมมือในระดับภูมิภาคและในระดับโลก ในการป้องกันและขจัดการค้ามนุษย์

2. สนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องทางอาญาของภูมิภาคอาเซียน (Treaty on Mutual Legal Assistance in Criminal Matters (ASEAN MLAT))

ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันสนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องทางอาญาของภูมิภาคอาเซียน (ASEAN MLAT) เมื่อ 31 มกราคม 2556 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายของบรรดาภาคีในสนธิสัญญา ในเรื่องการป้องกัน การสืบสวนสอบสวน และการฟ้องคดี เกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญา โดยผ่านความร่วมมือและการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องทางอาญา เป็นการทำสนธิสัญญาพหุภาคีสอดคล้องกับไปตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ข้อ 18 (30) ได้กำหนดมาตรการความช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งกันและกัน (Mutual Legal Assistance) ไว้ทั้งสองฉบับ เพื่อให้รัฐใดรัฐหนึ่ง หรือทั้งสองรัฐ หรือมากกว่าสองรัฐขึ้นไป สามารถสืบสวน จับกุม สอบสวน ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดโดยมีข้อเท็จจริง พยานหลักฐาน สามารถจับกุม พิจารณาคดี ยึดอายัด และริบทรัพย์สินได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงนับว่าเป็นเครื่องมือทางกฎหมายของอาเซียนที่มีความใกล้เคียงกันกับกฎหมายระหว่างประเทศในระดับสากลพอที่สามารถจะนำไปใช้ปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติทั้งในกลุ่มอาเซียนและประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก และทำให้สามารถเพิ่มประสิทธิภาพความร่วมมือในการดำเนินคดีค้ามนุษย์ในอาเซียนได้อีกทางหนึ่ง

3. บันทึกร่วมความเข้าใจในระดับทวิภาคี

การประสานความร่วมมือระหว่างประเทศมีนโยบายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ เพื่อให้ความสำคัญและผลักดันมาตรการการป้องกัน การดำเนินคดี การคุ้มครองช่วยเหลือและการพัฒนาเทคโนโลยีเชิงนโยบายและการขับเคลื่อน และการพัฒนาและบริหารข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ครอบครัวและชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายเข้าถึงบริการของรัฐอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง และเพื่อผลักดันการดำเนินการอย่างจริงจัง เข้มงวด ในการจัดการกับผู้กระทำผิดฐานค้ามนุษย์ และองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งผู้ค้ามนุษย์ และผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ในปี 2547 ประเทศในกลุ่มแม่น้ำโขงมีบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือในการต่อต้านการค้ามนุษย์ในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง (Memorandum of Understanding on Cooperation against Trafficking in Persons in the Greater Mekong Sub-Region) และประเทศไทยได้ลงนามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยการจัดการค้าเด็กและสตรีและการช่วยเหลือเหยื่อของการค้ามนุษย์ (MOU on Bilateral Cooperation for Eliminating Trafficking in Children and Women and Assisting Victims of Trafficking) ในระดับทวิภาคีกับประเทศในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง จำนวน 4 ประเทศ ซึ่งการลงนาม MOU ร่วมกัน ได้ส่งผลให้ความร่วมมือระหว่างประเทศมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น และทำให้การดำเนินงานต่อต้านการค้ามนุษย์มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ การติดตามครอบครัว การประเมินความพร้อม และการส่งกลับคืนสู่ครอบครัว กล่าวคือ บันทึกความเข้าใจระหว่างไทย - กัมพูชา ลงนามเมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2546 บันทึกความเข้าใจระหว่างไทย - ลาว ลงนามเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2548 บันทึกความเข้าใจระหว่างไทย - เวียดนาม ลงนามเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2551 และบันทึกความเข้าใจระหว่างไทย - เมียนมา ลงนามเมื่อวันที่ 24 เมษายน 2552 โดยกำลังมีความริเริ่มปรับเนื้อหาของ MOU เพื่อให้เป็นปัจจุบันเพื่อสามารถรองรับสถานการณ์การค้ามนุษย์ที่เปลี่ยนแปลงไป และอยู่ระหว่างการหารือเพื่อจัดทำกรอบความร่วมมือกับอีกหลายประเทศที่มีความเป็นไปได้มากกว่าจะเป็นต้นทางของผู้เสียหายในประเทศไทย และ/หรือปลายทางของคนไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ส่วนที่ 5 การดำเนินคดีและการบังคับใช้กฎหมายในความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์

1. ด้านการดำเนินคดีอาญา

จากรายงานผลการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของประเทศไทย ประจำปี 2557³⁸ และรายงานการประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ (SOMTC) พ.ศ. 2557³⁹ ระบุว่า ประเทศไทยได้มีการปรับกลยุทธ์ในการดำเนินคดี เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์การค้ามนุษย์โดยหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายได้กำหนดยุทธศาสตร์การปฏิบัติงานแบบบูรณาการ มุ่งเน้นให้มีทีมงานคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่มีประสิทธิภาพและเพิ่มความพยายามในการสืบสวนขยายผลเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดให้ครบขบวนการตั้งแต่กลุ่มนายหน้า ผู้นำพา ผู้รับ ผู้ควบคุม ผู้ค้า รวมตลอดถึงผู้ใช้บริการหรือลูกค้า และให้มีการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดให้ครบทุกตัวบทกฎหมาย โดยเฉพาะการดำเนินการยึดทรัพย์ผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

³⁸ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, รายงานผลการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของประเทศไทย ประจำปี 2557, หน้า 14-16.

³⁹ THAILAND'S COUNTRY REPORT, 14th ASEAN Senior Officials Meeting on Transnational Crime – SOMTC, 22 – 27 June 2014, Brunei, pp. 14-17.

รวมทั้งนำมาตรการทางด้านภาษีมาบังคับใช้กับโรงงาน สถานบริการ สถานประกอบการ รวมทั้งนิติบุคคลและบุคคลที่เกี่ยวข้องที่เป็นนายทุนอยู่เบื้องหลัง สนับสนุนหรือมีส่วนร่วมในการกระทำผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ ซึ่งอาจจะยังไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ประมวลกฎหมายอาญา หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการกดดันและลดรอบปัจจัยที่สนับสนุนการกระทำผิด

จากสถิติคดีพบว่า ในปี 2557 มีผู้เสียหายคดีค้ามนุษย์ รวมทั้งสิ้น 522 คน เป็นชาย 137 คน หญิง 385 คน หากแยกจำนวน ตามสัญชาติจะพบว่ามีผู้เสียหายเป็นคนไทย 292 คน ลาว 108 คน เมียนมา 89 คน กัมพูชา 27 คน และอื่นๆ 6 คน โดยแยกเป็นการค้ามนุษย์ในรูปแบบการแสวงหาประโยชน์จากทางเพศ มีจำนวน 222 คดี พฤติการณ์ทางคดีมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น ผู้เสียหายส่วนใหญ่ยังคงเป็นหญิงไทยและหญิงลาวอายุต่ำกว่า 18 ปี ส่วนการค้ามนุษย์ในรูปแบบการแสวงหาประโยชน์จากการบังคับใช้แรงงานมีจำนวน 47 คดี เป็นคดีค้ามนุษย์โดยการบังคับใช้แรงงานในเรือประมงจำนวน 11 คดี ผู้เสียหายส่วนใหญ่เป็นชาวเมียนมาอายุเกินกว่า 18 ปี และการค้ามนุษย์รูปแบบการนำคนมาขอตาน มีจำนวน 11 คดี ผู้เสียหายส่วนใหญ่เป็นเด็กชายชาวกัมพูชาที่อายุต่ำกว่า 15 ปี

การดำเนินคดีในชั้นสอบสวน

สถิติคดีในชั้นสอบสวน มีจำนวนคดีที่เริ่มสอบสวน โดยพนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษและพนักงานอัยการ รวมทั้งสิ้น 280 คดี และมีจำนวนคดีที่สอบสวนย้อนหลัง 5 ปี ปรากฏตามตารางดังนี้

สถิติคดีที่เริ่มสอบสวน					
ปี พ.ศ.	จำนวนคดี	ร้อยละที่เพิ่ม/ลด	รูปแบบการแสวงหาประโยชน์		
			เพศ	แรงงาน	ขอตาน
2553	81	-21.4	65	12	4
2554	97	+19.8	74	19	4
2555	306	+215.5	226	44	36
2556	674	+120.2	520	80	74
2557	280	-27.46	222	47	11

ที่มา : กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

การดำเนินคดีในชั้นพนักงานอัยการ

สำนักงานอัยการสูงสุดได้เพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย โดยจัดตั้งสำนักงานการสอบสวนเพื่อเข้าร่วมสอบสวนกับพนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติและกรมสอบสวนคดีพิเศษเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินคดีค้ำมนุษย์

สำหรับคดีค้ำมนุษย์ที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการและศาล ได้มีการประสานความร่วมมือระหว่างทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม โดยจัดประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินคดีด้านการค้ำมนุษย์เป็นประจำทุกเดือน เพื่อเร่งรัดและเพิ่มประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนคดี ทำให้สามารถลงโทษผู้กระทำผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ เฉพาะบริบทของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2551 ได้ในสัดส่วนที่เพิ่มขึ้น โดยคดีตั้งแต่ปี 2551-2557 พนักงานสอบสวนรับแจ้งความร้องทุกข์จำนวน 1,576 คดี พนักงานอัยการได้เห็นชอบและส่งฟ้องต่อศาลไปแล้ว จำนวน 725 คดี หรือคิดเป็นร้อยละ 46 ของคดีที่รับแจ้ง ปรากฏตามตารางดังนี้

สถิติการฟ้องคดีต่อศาล									
ปี พ.ศ.	จำนวนคดี	ร้อยละที่เพิ่ม/ลด	จำนวนจำเลย	รูปแบบการแสวงหาประโยชน์					
				เพศ		แรงงาน		ขอตาน	
				คดี	คน	คดี	คน	คดี	คน
2553	57	+50.0	126	42	85	14	40	1	1
2554	59	+3.5	128	45	89	10	30	4	9
2555	56	-5.1	93	46	72	9	20	1	1
2556	386	+589.3	483	298	374	37	53	51	56
2557	115	-70.21	155	102	128	7	21	6	6

หมายเหตุ : ปี 2551 มีคดีที่พนักงานอัยการฟ้องต่อศาลจำนวน 14 คดี ในปี 2552 จำนวน 38 คดี ที่มา : กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

การพิพากษาลงโทษ

ปัจจุบันสำนักงานศาลยุติธรรมได้มีการจัดเก็บรวบรวมและประมวลผลข้อมูลคดีความผิดต่อพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2551 ในปี 2557 มีจำเลย 104 คน ถูกศาลพิพากษาในความผิดฐานค้ำมนุษย์ โดยจำนวน 40 คน ถูกศาลพิพากษาลงโทษ จำคุก 3 ปี แต่ไม่ถึง 5 ปี จำนวน 11 คนถูกศาลพิพากษาลงโทษ จำคุก 5 ปี แต่ไม่ถึง 7 ปี ทั้งนี้ ในปี 2553-2557 มีจำเลยที่ถูกศาลพิพากษาและลงโทษจำนวน 490 คน ในจำนวนดังกล่าว มีจำเลยที่ถูกศาลพิพากษา

ลงโทษจำคุกตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป จำนวน 316 คน คิดเป็นร้อยละ 64.48 ของจำนวนจำเลยที่ถูกศาลพิพากษา ปรากฏตามตารางดังนี้

สถิติการพิพากษาลงโทษของศาลถึงที่สุด					
บทลงโทษ	จำนวนจำเลยที่ถูกศาลพิพากษา (คน)				
	ปี 2553	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556	ปี 2557
จำคุกน้อยกว่า 6 เดือน	4	-	3	18	5
จำคุก 6 เดือน – ไม่ถึง 12 เดือน	0	-	-	18	4
จำคุก 1 ปี – ไม่ถึง 2 ปี	2	5	2	23	6
จำคุก 2 ปี – ไม่ถึง 3 ปี	13	12	-	35	18
จำคุก 3 ปี – ไม่ถึง 5 ปี	13	9	12	77	40
จำคุก 5 ปี – ไม่ถึง 7 ปี	9	12	14	30	11
จำคุก 7 ปี – ไม่ถึง 10 ปี	5	4	4	12	9
จำคุก 10 ปี – ไม่ถึง 15 ปี	-	3	12	3	10
จำคุก 15 ปี – ไม่ถึง 20 ปี	-	4	-	1	-
จำคุก 20 ปี – ไม่ถึง 30 ปี	-	2	-	9	1
จำคุก 30 ปีขึ้นไป	-	4	2	4	-
รวมจำเลยที่ถูกศาลพิพากษา	46	55	49	225	104
ร้อยละที่เพิ่ม / ลด	+15	+19.5	-10.9	+359.2	-46.22

หมายเหตุ : ปี 2551 มีจำนวนจำเลยที่ถูกศาลพิพากษา 2 คนและในปี 2552 จำนวน 40 คน

ที่มา : กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

2. การดำเนินการกับทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงินกับความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์..

การดำเนินการตามกฎหมายฟอกเงินในส่วนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้กำชับการปฏิบัติในส่วนของการดำเนินคดีตามกฎหมายฟอกเงินในคดีการค้ำมนุษย์ทุกคดีโดยให้มีการรายงานพฤติการณ์และบุคคลที่เกี่ยวข้องทางคดีไปยังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทราบ เพื่อดำเนินการตรวจสอบธุรกรรมทางการเงินและดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลเพื่อให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตกเป็นของรัฐ

จากสถิติข้อมูลผลการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานค้าหญิงและเด็กตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ในห้วงปีงบประมาณ 2555

- 2558 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้ดำเนินการตรวจสอบ ยึดอายัดทรัพย์สินและดำเนินร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน โดยจำนวนที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินมีเพียง 5 รายคดี มูลค่าทรัพย์สินรวม 39,058.986.56 บาทเท่านั้น โดยมีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

ในปี 2555 คณะกรรมการธุรกรรมได้มีคำสั่งมอบหมายพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบธุรกรรมหรือทรัพย์สินจำนวน 18 เรื่อง มีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินจำนวน 4 รายคดี เป็นเงินจำนวน 31,885,092.86 บาท และมีมติเห็นชอบให้พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณายื่นคำร้องขอต่อศาลจำนวน 1 รายคดี จำนวนเงิน 16,000 บาท ซึ่งต่อมาศาลชั้นต้นได้มีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินในปี 2556

ในปี 2556 คณะกรรมการธุรกรรมได้มีคำสั่งมอบหมายพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบธุรกรรมหรือทรัพย์สินจำนวน 18 เรื่อง มีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินจำนวน 3 รายคดี เป็นเงินจำนวน 6,034,243.95 บาท มีคำสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดทรัพย์สินจำนวน 1 รายคดี และมีมติเห็นชอบให้พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณายื่นคำร้องขอต่อศาลจำนวน 3 รายคดี จำนวนเงิน 37,904,888.54 บาท โดยพนักงานอัยการพิจารณาแล้วยื่นคำร้องจำนวน 3 รายคดี จำนวนเงิน 37,512,769.04 บาทและศาลชั้นต้นได้มีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินจำนวน 2 รายคดี เป็นเงิน 3,025,361.02 บาท

ในปี 2557 คณะกรรมการธุรกรรมได้มีคำสั่งมอบหมายพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบธุรกรรมหรือทรัพย์สินจำนวน 42 เรื่อง มีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน และมีมติเห็นชอบให้พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณายื่นคำร้องขอต่อศาล และพนักงานอัยการพิจารณาแล้วยื่นคำร้องจำนวน 1 รายคดี เป็นเงินจำนวน 1,985,117.00 บาท และศาลชั้นต้นได้มีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินจำนวน 2 รายคดี เป็นเงิน 35,999,388.54 บาท

ในปี 2558 (ข้อมูลถึงวันที่ 21 เมษายน 2558) สำนักงาน ป.ป.ง. ออกคำสั่งตรวจสอบรายงานการทำธุรกรรมจำนวน 1 เรื่อง คณะกรรมการธุรกรรมได้มีคำสั่งมอบหมายพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบธุรกรรมหรือทรัพย์สินจำนวน 7 เรื่อง มีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินจำนวน 3 รายคดี เป็นเงินจำนวน 35,111,736.06 บาท และมีมติเห็นชอบให้พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณายื่นคำร้องขอต่อศาลและพนักงานอัยการพิจารณาแล้วยื่นคำร้องจำนวน 1 รายคดี เป็นเงินจำนวน 3,317,629.06 บาทและศาลชั้นต้นได้มีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินจำนวน 1 รายคดี เป็นเงิน 34,237.00 บาท

ส่วนที่ 6 การติดตามเส้นทางการเงินเส้นทางการเงินในขบวนการค้าผู้หญิงและเด็กในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

1. มาตรฐานสากลด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (AML/CFT)

คณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงินเกี่ยวกับการฟอกเงิน ซึ่งก่อตั้งขึ้นโดยกลุ่มประเทศ G7 ในปี ค.ศ. 1989 (พ.ศ.2532) ซึ่งคณะทำงานดังกล่าวมีชื่อว่า The Financial Action Task Force on Money Laundering หรือใช้ชื่อย่อว่า FATF โดยในปี ค.ศ. 1990 คณะทำงาน FATF ได้จัดตั้งมาตรฐานด้านต่าง ๆ และส่งเสริมให้มีการใช้มาตรการทางกฎหมาย มาตรการด้านการกำกับดูแล และมาตรการด้านปฏิบัติการอย่างบังเกิดผลในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธตลอดจนภัยอื่น ๆ ที่คุกคามบูรณภาพของระบบการเงินระหว่างประเทศนอกจากนี้ คณะทำงาน FATF ยังได้ร่วมมือกับหน่วยงานระหว่างประเทศอื่น ๆ ที่มีส่วนได้เสียเพื่อระบุดูแลด้านต่าง ๆ ในระดับชาติ โดยมีเป้าหมายเพื่อคุ้มครองระบบการเงินระหว่างประเทศให้พ้นจากการนำไปใช้อย่างผิดๆ ได้ออกข้อแนะนำซึ่งเป็นแนวทางในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย สำหรับประเทศสมาชิก ซึ่งรู้จักกันในชื่อ FATF Recommendations และได้พัฒนาปรับปรุงสาระสำคัญเรื่อยมา จนกระทั่งเป็นแนวปฏิบัติที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล ว่าเป็นมาตรฐานสากลด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism)

ข้อแนะนำ FATF กำหนดรายละเอียดของมาตรการต่าง ๆ อย่างครอบคลุม ครอบคลุมและสอดคล้องกัน ซึ่งประเทศต่าง ๆ ได้นำไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ตลอดจนการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การแพร่ขยายอาวุธที่มีพลังทำลายล้างสูง โดยปรับใช้ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์เฉพาะของแต่ละประเทศ ข้อแนะนำ FATF กำหนดรายละเอียดของมาตรการ ต่างๆ ที่จำเป็น ซึ่งแต่ละประเทศ ควรมีพร้อมใช้อยู่แล้วเพื่อ :

- ระบุทราบความเสี่ยงต่างๆ และพัฒนานโยบายและการประสานงานภายในประเทศ
- ติดตามการฟอกเงิน การให้การสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย และการแพร่ขยายอาวุธ
- ใช้มาตรการป้องกันในภาคส่วนการเงิน และภาคส่วนอื่นๆที่กำหนดชื่อไว้

- กำหนดอำนาจและความรับผิดชอบของพนักงานเจ้าหน้าที่ (เช่น เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวน เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย (ตำรวจ) และเจ้าหน้าที่กำกับดูแล) และมาตรการอื่นๆของสถาบัน
- ส่งเสริมความโปร่งใสและส่งเสริมการมีข้อมูลเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของผู้รับผลประโยชน์ที่แท้จริงของนิติบุคคล และบุคคลที่มีการตกลงกันทางกฎหมาย และ
- อำนวยความสะดวกในการร่วมมือระหว่างประเทศ

ข้อแนะนำ FATF ชุดเดิม 40 ข้อจัดทำขึ้นในปี ค.ศ. 1990 (พ.ศ. 2533) นับเป็นการริเริ่มการต่อต้านการใช้ระบบการเงินของประเทศต่างๆไปเพื่อการฟอกเงินโดยกลุ่มบุคคลที่มีรายได้จากการค้ายาเสพติด ในปี ค.ศ. 1996 (พ.ศ. 2539) ข้อแนะนำของ FATF ดังกล่าวได้รับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเป็นครั้งแรก เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงวิวัฒนาการของแนวโน้มและเทคนิคในการฟอกเงิน และเพื่อขยายขอบเขตของข้อแนะนำให้ครอบคลุมไปไกลกว่าเรื่องการฟอกเงินที่ได้จากยาเสพติด ในเดือนตุลาคม ปี ค.ศ. 2001 (พ.ศ. 2544) FATF ได้ขยายอาณาเขตออกไปเพื่อดำเนินการกับประเด็นการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย และองค์กรก่อการร้าย และได้ดำเนินการขึ้นสำคัญโดยการจัดทำข้อแนะนำพิเศษ 8 ข้อ ว่าด้วยการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (ต่อมาขยายเป็น 9 ข้อ) ข้อแนะนำ FATF ได้รับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงอีกเป็นครั้งที่สองในปี ค.ศ. 2003 (พ.ศ. 2546) และมีการแก้ไขปรับปรุงครั้งล่าสุดเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2555 จากทั้งหมด 49 ข้อ เหลือเพียง 40 ข้อ ข้อแนะนำของ FATF ได้รับความเห็นชอบจากประเทศต่างๆมากกว่า 180 ประเทศ และเป็นที่ยอมรับโดยสากลว่าเป็นมาตรฐานระหว่างประเทศในการต่อต้านการฟอกเงินและการตอบโต้การสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย โดยในส่วนที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญา การดำเนินการกับทรัพย์สินและมาตรการเพื่อการตรวจสอบเส้นทางการเงิน มีข้อแนะนำที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

B. การฟอกเงินและการริบทรัพย์

3. ความผิดฐานฟอกเงิน

แต่ละประเทศควรกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดทางอาญา โดยอยู่บนพื้นฐานของอนุสัญญาเวียนนาและอนุสัญญาพาเลโอโม

4. การริบทรัพย์และมาตรการชั่วคราว

แต่ละประเทศควรใช้มาตรการที่คล้ายคลึงกับมาตรการทั้งหลายที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาเวียนนา อนุสัญญาพาเลโอโม และอนุสัญญาว่าด้วยการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย รวมถึงมาตรการทางนิติบัญญัติเพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบของตนสามารถอายัดหรือยึดและริบทรัพย์สิน

D. มาตรการป้องกัน

9. กฎหมายว่าด้วยการรักษาความลับของสถาบันการเงิน

แต่ละประเทศควรดำเนินการให้มั่นใจว่า กฎหมายว่าด้วยการรักษาความลับของสถาบันการเงินต้องไม่เป็นอุปสรรคต่อการนำข้อแนะนำ FATF ปฏิบัติให้บรรลุผล

การตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าและการเก็บรักษาหลักฐาน

10. การตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า

ควรห้ามสถาบันการเงินไม่ให้ใช้บัญชีที่ไม่ปรากฏชื่อ หรือบัญชีที่ใช้ชื่อปลอมอย่างเห็นได้ชัด ควรกำหนดให้สถาบันการเงินตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าเมื่อ:-

- (i) มีการจัดตั้งความสัมพันธ์ทางธุรกิจ
- (ii) ทำธุรกรรมเป็นบางครั้งบางคราว (i) ในจำนวนที่เกินกว่ายอดที่กำหนดไว้ (15,000 เหรียญสหรัฐ/ ยูโร) หรือ (ii) ทำธุรกรรมที่เป็นการโอนเงินในสภาพการณ์ที่กล่าวถึงไว้ในบันทึกการตีความสำหรับข้อแนะนำ FATF ข้อที่ 16
- (iii) มีข้อสงสัยว่าเป็นการฟอกเงินหรือเป็นการให้เงินสนับสนุนแก่การก่อการร้าย
- (iv) สถาบันการเงินมีข้อสงสัยเกี่ยวกับความถูกต้องหรือความเพียงพอของข้อมูลในการระบุตัวตนของลูกค้าที่ได้รับมาก่อนหน้านั้น

11. การเก็บรักษาหลักฐาน

ควรกำหนดให้สถาบันการเงินเก็บรักษาเอกสารที่จำเป็นทั้งหมดเกี่ยวกับการทำธุรกรรม ทั้งธุรกรรมภายในประเทศและธุรกรรมระหว่างประเทศไว้อย่างน้อย 5 ปี

มาตรการเพิ่มเติม เฉพาะลูกค้า และธุรกรรมบางประเภท

12. บุคคลที่มีสถานภาพทางการเงิน

เกี่ยวกับบุคคลที่มีสถานภาพทางการเงินในต่างประเทศ (ไม่ว่าในฐานะลูกค้าหรือในฐานะเจ้าของผู้รับผลประโยชน์ที่แท้จริงก็ตาม) ควรกำหนดให้สถาบันการเงินดำเนินการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าตามปกติ

13. ธนาкарตัวแทน

ในเรื่องที่เกี่ยวกับการเป็นธนาкарตัวแทนข้ามพรมแดนและความสัมพันธ์อื่นที่คล้ายคลึงกันนั้น นอกเหนือจากการกำหนดให้สถาบันการเงินใช้มาตรการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าตามปกติแล้ว ควรกำหนดให้สถาบันการเงินดำเนินการ เช่น รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถาบันธนาкарตัวแทนให้เพียงพอเพื่อทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงลักษณะของธุรกิจของธนาкарตัวแทนดังกล่าว

14. บริการการโอนเงินหรือการโอนมูลค่าเงิน

แต่ละประเทศควรใช้มาตรการที่ทำให้มั่นใจได้ว่าบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่ให้บริการโอนเงินหรือการโอนมูลค่าเงินนั้น ต้องมีใบอนุญาตหรือขึ้นทะเบียนไว้ และต้องอยู่ภายใต้ระบบที่ใช้ได้ผลในการติดตามเฝ้าดู และในการปฏิบัติตามมาตรการที่เกี่ยวข้องตามที่กำหนดไว้ในข้อแนะนำ FATF

15. เทคโนโลยีใหม่

แต่ละประเทศและสถาบันการเงินทั้งหลายควรระบุให้ทราบความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและประเมินความเสี่ยงดังกล่าวที่อาจเกิดขึ้นได้ในด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่และหลักปฏิบัติทางธุรกิจใหม่ รวมถึง กลไกในการนำส่งใหม่

16. การโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

แต่ละประเทศควรดำเนินการให้มั่นใจว่าสถาบันการเงินทั้งหลายต้องรวมข้อมูลที่กำหนดให้ต้องมีและเป็นข้อมูลที่ต้องเกี่ยวข้องกับผู้เป็นต้นทางในการโอนเงิน และข้อมูลเกี่ยวกับผู้รับผลประโยชน์ที่แท้จริงไว้ในการโอนเงินและเอกสารที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลดังกล่าวต้องติดอยู่กับการโอนเงินทางออนไลน์หรือข้อความที่เกี่ยวข้องนั้นตลอดสายการชำระเงิน

การพึ่งพา มาตรการควบคุม และกลุ่มการเงิน

17. การพึ่งพาคู่บุคคลที่สาม

แต่ละประเทศอาจอนุญาตให้สถาบันการเงินพึ่งบุคคลที่สาม ในการปฏิบัติตามองค์ประกอบข้อ (a) – (c) ของมาตรการการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า ตามที่กำหนดไว้ในข้อแนะนำ FATF ข้อที่ 10 หรือเพื่อแนะนำธุรกิจ

18. มาตรการควบคุมภายในและสาขาต่างประเทศและบริษัทในเครือ

ควรกำหนดให้สถาบันการเงินนำแผนดำเนินงาน/แผนปฏิบัติการในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ไปปฏิบัติให้บรรลุผล

19. ประเทศที่มีความเสี่ยงสูง

ควรกำหนดให้สถาบันการเงินทั้งหลายนำมาตราการตรวจสอบเชิงลึกเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า ไปใช้กับความสัมพันธ์ทางธุรกิจและการทำธุรกรรมที่ทำกับบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล และกับสถาบันการเงินทั้งหลาย จากประเทศที่ FATF กำหนดให้มีการดำเนินการดังกล่าว ประเภทของมาตรการตรวจสอบเชิงลึกเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าเช่นว่านั้นควรมีประสิทธิผลและสมสัดส่วนกับความเสี่ยง

การรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

20. การรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

ถ้าสถาบันการเงินสงสัยหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าเงินนั้นเป็นรายได้จากกิจกรรมอันเป็นอาชญากรรมหรือเกี่ยวข้องกับการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ก็ควรมีกฎหมายกำหนดให้สถาบันการเงินนั้นรายงานข้อสงสัยต่อหน่วยข่าวกรองทางการเงินทันที

21. การบอกใบ้และการเก็บเป็นความลับ

สถาบันการเงิน กรรมการบริหารของสถาบันการเงินดังกล่าว เจ้าหน้าที่ระดับบริหาร และพนักงาน ควร (a) ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย โดยไม่ต้องรับผิดทางอาญาและทางแพ่งในข้อหาละเมิดข้อห้ามไม่ให้เปิดเผยข้อมูลที่บังคับใช้ตามสัญญา หรือ ตามบทบัญญัติของกฎหมาย หรือ

บทบัญญัติเกี่ยวกับการกำกับดูแล หรือบทบัญญัติฝ่ายปกครองถ้าบุคคลเหล่านั้นรายงานข้อสงสัยของตน ต่อหน่วยข่าวกรองทางการเงิน ด้วยความสุจริต และ (b) ควรมีกฎหมายห้ามไม่ให้เปิดเผย (“บอกใบ้”) ข้อเท็จจริงว่ากำลังมีการส่งรายงานเกี่ยวกับธุรกรรมที่ต้องสงสัยหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้แก่หน่วยข่าวกรองทางการเงิน

ธุรกิจและผู้ประกอบวิชาชีพที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน

22. ธุรกิจและผู้ประกอบวิชาชีพที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน : การตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า

ข้อกำหนดเกี่ยวกับการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า และการเก็บรักษาหลักฐานตามที่ระบุไว้ในข้อแนะนำ FATF ข้อที่ 10,11,12,15 และ 17 นั้นให้ใช้กับธุรกิจและผู้ประกอบวิชาชีพที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน ในสถานการณ์ที่กำหนด

23. มาตรการอื่นสำหรับธุรกิจและผู้ประกอบวิชาชีพที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน

ข้อกำหนดซึ่งมีรายละเอียดอยู่ในข้อแนะนำ FATF ข้อที่ 18 ถึง ข้อที่ 21 ให้ใช้กับธุรกิจและผู้ประกอบวิชาชีพที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน

G. การร่วมมือระหว่างประเทศ

38. การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายระหว่างกัน : การอายัดและการริบ

แต่ละประเทศควรดำเนินการให้มั่นใจว่าประเทศของตนมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการได้ทันทีอย่างมีประสิทธิภาพในการตอบสนองคำร้องขอจากต่างประเทศที่ร้องขอให้ ระบุ อายัด ยึด และริบทรัพย์สินที่ได้จากการฟอกเงิน ตลอดจนรายได้จากการฟอกเงิน และจากความผิดมูลฐาน รวมทั้งการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

39. การส่งผู้ร้ายข้ามแดน

แต่ละประเทศควรดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปในทางก่อนในการปฏิบัติตามคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนในเรื่องที่เกี่ยวกับการฟอกเงินและการสนับสนุนการทางการเงินแก่การก่อการร้าย โดยไม่ล่าช้าเกินความจำเป็น

40. รูปแบบอื่นของการร่วมมือระหว่างประเทศ

แต่ละประเทศควรดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปในทางก่อนในการปฏิบัติตามคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนในเรื่องที่เกี่ยวกับการฟอกเงินและการสนับสนุนการทางการเงินแก่การก่อการร้าย โดยไม่ล่าช้าเกินความจำเป็น

2. การตรวจสอบและติดตามร่องรอยทางการเงิน

โดยการตรวจสอบเส้นทางการเงินเป็นการมุ่งเน้นการใช้มาตรการทางแพ่งดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดคือ การทำให้ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐานและความผิดฐานฟอกเงินตกเป็นของแผ่นดิน เป็นการตัดวงจรเงินและอิทธิพลทางเศรษฐกิจของอาชญากรรม

เพื่อป้องกันไม่ให้นำเงินที่ได้มากระทำผิดต่อไป ในการใช้มาตรการทางแพ่งนั้น ตำรวจจะต้องส่งเรื่องมาสำนักงาน ป.ปง. ทันทีหากตรวจสอบพบว่าเป็นความผิดมูลฐาน โดยไม่จำเป็นต้องรอให้เป็นคดีอาญาฐานฟอกเงินคือต้องรับรายงานมาให้สำนักงาน ป.ปง. ตรวจสอบ เพราะทางสำนักงาน ป.ปง. สามารถตรวจสอบเส้นทางการเงินของบุคคลที่ต้องดังกล่าวได้ว่ามีทรัพย์สินใดบ้าง และมีการทำธุรกรรมใดบ้าง จึงกล่าวได้ว่า การตรวจสอบร่องรอยทางการเงิน เริ่มต้นตั้งแต่ในขั้นตอนของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย ในชั้นของเจ้าหน้าที่ตำรวจในชุดสืบสวนสอบสวนคดีฟอกเงิน เป็นไปตามระเบียบ ตร. ว่าด้วยแนวทางปฏิบัติในการดำเนินคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามฟอกเงิน พ.ศ. 2544 ที่กำหนดให้ให้หัวหน้าหน่วยงานจัดให้มีเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการสืบสวนความผิดเกี่ยวกับฟอกเงินและพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบดำเนินคดีเกี่ยวกับการฟอกเงิน (ระเบียบฯ ข้อ 4)

โดยมีขั้นตอนและแนวทางปฏิบัติงานดังนี้

1. สืบสวนข้อมูลคดีที่ต้องทำการสืบสวน (หนังสือ ภ.1 ที่ 0016/7918 ลงวันที่ 28 กันยายน 2554) โดยเมื่อมีการร้องทุกข์ หรือกล่าวโทษ หรือจับกุมดำเนินคดีในความผิดมูลฐาน นอกจากพนักงานสอบสวนจะต้องสอบสวนดำเนินคดีในความผิดมูลฐานแล้วนั้น ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเบื้องต้น รายงานหัวหน้าหน่วยงานภายใน 48 ชั่วโมง นับแต่วันที่รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษหรือจับกุม เพื่อให้หัวหน้าหน่วยงานพิจารณาสั่งการให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการสืบสวนว่ามีเหตุอันควรเชื่อว่าการกระทำความผิดฐานฟอกเงินหรือไม่ และให้ปฏิบัติตามข้อ 11 ของระเบียบนี้ (ระเบียบฯ ข้อ 5)

2. ลงสารควบคุมสำนวนการสืบสวน โดยให้หัวหน้าหน่วยงานจัดให้มีสารควบคุมการสืบสวนความผิดฐานฟอกเงินไว้เพื่อตรวจสอบสวน สมุดสารควบคุมการสอบสวนให้ถือปฏิบัติตามระเบียบ คำสั่ง และข้อบังคับว่าด้วยการสอบสวน (ระเบียบฯ ข้อ 12)

3. ทำการสืบสวนโดยการแสวงหาพยานหลักฐานและข้อเท็จจริงจากคดีเดิมว่า ผู้ต้องหาในคดีมูลฐานเดิมหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องหาเดิม มีพฤติการณ์กระทำอาญาฐานฟอกเงินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา 5 หรือไม่ ตามระเบียบฯ ข้อ 11 ในการดำเนินการของเจ้าพนักงานตำรวจ เมื่อพบว่าบุคคล หรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดให้ปฏิบัติดังนี้

- ในกรณีที่บุคคลให้บันทึกข้อมูลส่วนตัวของบุคคลนั้นโดยให้ปรากฏรายละเอียดของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนั้นกับเจ้าของทรัพย์สิน ผู้รับโอนทรัพย์สิน ผู้มีส่วนได้เสีย หรือผู้รับประโยชน์จากทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และรายละเอียดของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนั้นกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด แล้วรวบรวมไว้ในสารควบคุมการสืบสวน

- ในกรณีที่พยานหลักฐานอื่น ให้บันทึกรายละเอียดของความสัมพันธ์ระหว่างพยานหลักฐานนั้นกับเจ้าของทรัพย์สิน ผู้รับโอนทรัพย์สิน ผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สิน หรือผู้รับประโยชน์จากทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และรายละเอียดของความสัมพันธ์

ระหว่างพยานหลักฐานนั้นกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด แล้วรวบรวมไว้ในสารบบควบคุมการสืบสวน

- ในกรณีที่มีการยึดทรัพย์สินหรืออายัดพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้เจ้าพนักงานตำรวจแจ้งให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทราบโดยเร็ว เพื่อดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

ในกรณีตรวจสอบพบว่ามีทรัพย์สินที่ได้โอนหรือรับโอน มาจากการกระทำความผิดมูลฐานและทรัพย์สินนั้น ยังไม่ได้มีการยึด อายัด ไว้ดำเนินการตามกฎหมายอื่นใด ให้ขอรับการสนับสนุนจาก สำนักงาน ปปง. สำหรับการตรวจสอบพบทรัพย์สินนั้นได้ รายละเอียดไม่เกิน 10,000 บาท

4. ให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้สืบสวนสรุปผลการสืบสวนทั้งข้อเท็จจริง พยานหลักฐาน และมีความเห็น รายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นถึงหัวหน้าหน่วยงาน เพื่อพิจารณาสั่งการ ดังนี้

- กรณีผลการสืบสวนไม่ปรากฏพยานหลักฐานเพียงพอที่จะดำเนินคดีความผิดฐานฟอกเงิน ให้หัวหน้าหน่วยสั่งระงับการสืบสวน

- กรณีผลการสืบสวนมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะดำเนินคดีความผิดฐานฟอกเงินให้หัวหน้าหน่วยงานพิจารณาให้มีการร้องทุกข์ หรือกล่าวโทษเพื่อดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป แล้วรีบรายงานไปยังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ปปง.) ผ่านส่วนปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ปปป. ตร.) ตามแบบรายงานท้ายระเบียบนี้

5. ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อออกหมายจับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงิน ในชั้นสืบสวน (ข้อบังคับประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ. 2548 ข้อ 9,10,14,16,17 และ 18)

6. ร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนท้องที่ที่พบการกระทำความผิด (ท้องที่ที่มีการโอนหรือรับโอน ทรัพย์สิน) พร้อมส่งสำนวนการสืบสวนและหมายจับให้พนักงานสอบสวน

อนึ่ง เมื่อพนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์ไว้แล้ว ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนโดยปฏิบัติคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 419 / 2556 เรื่อง การอำนวยความสะดวกธุรกรรมทางอาญา การทำสำนวนการสอบสวน และมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เฝ้าระวังการสอบสวนคดีอาญา อย่างเคร่งครัดต่อไป

7. แจ้ง ปปง. ดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงิน (ทางแพ่ง)

8. ส่งสำเนาหมายจับให้คณะติดตามประเมินผลฯ หรือ ศตส.ภ.1

9. ให้ขอรับการสนับสนุนจากสำนักงาน ปปง. สำหรับการสืบสวนเพื่อนำไปสู่การจับกุมตัวผู้กระทำความผิดได้หมายจับและ 15,000 บาท/ครั้ง/เดือน รวมแล้วไม่เกิน 3 ครั้งหรือ 45,000 บาท

10. ให้คำแนะนำแก่พนักงานสอบสวนในการสอบสวนปากคำพยานที่เกี่ยวข้องในสำนวนการสืบสวนเพื่อยืนยันเอกสารหรือคำให้การที่ให้ไว้ในชั้นสืบสวน

11. สอบสวนเพื่อขยายผลเพิ่มเติม ดังนี้

- การโอน รับโอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เพื่อชุกซ่อน หรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะ หรือหลังการกระทำความผิดมิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดฐานค้ำมนุษย์
  - การกระทำด้วยประการใดๆ เพื่อปกปิด หรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใด ๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด
  - การสนับสนุนการกระทำความผิด หรือช่วยเหลือผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินไม่ว่าก่อนหรือขณะกระทำความผิด
  - การจัดหา หรือให้เงิน หรือทรัพย์สิน ยานพาหนะ สถานที่ หรือวัตถุใดๆ หรือกระทำการใดๆ เพื่อช่วยให้ผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินหลบหนีหรือเพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินถูกลงโทษ หรือเพื่อให้ได้รับประโยชน์ในการกระทำความผิด
  - การพยายามกระทำความผิดฐานฟอกเงิน
  - การสมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงิน และกระทำความผิดเกิดขึ้นเพราะเหตุที่ได้มีการสมคบกัน
12. เมื่อสอบสวนเสร็จสิ้นแนะนำให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนเพื่อให้พนักงานอัยการพิจารณาก่อน ไม่ควรมีการจับกุมตัวผู้ต้องหาควบคุมไว้ระหว่างการสอบสวน
  13. จัดทำประกาศสืบจับตัวผู้กระทำความผิด
  14. ติดตามยึด आयัดทรัพย์สินร่วมกับสำนักงาน ปปง.
  15. ติดตามจับกุมตัวผู้กระทำความผิดส่งพนักงานสอบสวนเพื่อส่งตัวต่อพนักงานอัยการเพื่อฟ้องคดี

3. ระบบตรวจสอบและป้องกันโดยผู้มีหน้าที่รายงาน

3.1 การรายงานธุรกรรม

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 มาตรา 3 แห่งกำหนดให้ “สถาบันการเงิน” หมายความว่า

(1) ธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์ตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ และธนาคารตามที่ได้มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะ

(2) บริษัทเงินทุน และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ และบริษัทหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

(3) บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อมตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม

(4) บริษัทประกันชีวิตตามกฎหมายว่าด้วยการประกันชีวิต และบริษัทประกันวินาศภัยตามกฎหมายว่าด้วยการประกันวินาศภัย

(5) สหกรณ์ตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ เฉพาะสหกรณ์ที่มีทุนดำเนินการซึ่งมีมูลค่าหุ้นรวมตั้งแต่สองล้านบาทขึ้นไปและมีวัตถุประสงค์ดำเนินการเกี่ยวกับการรับฝากเงิน ให้กู้ยืมสินเชื่อรับจ้างหรือรับจําหน่ายทรัพย์สิน หรือจัดให้ได้มาซึ่งเงินและทรัพย์สินต่างๆ โดยวิธีใดๆ

(6) นิติบุคคลที่ดำเนินธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเงินตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

โดยกำหนดให้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม 3 ประเภทคือ ธุรกรรมเกี่ยวกับเงินสด ตั้งแต่ 2 ล้านบาทขึ้นไป ธุรกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินมีมูลค่าตั้งแต่ 5 ล้านบาทขึ้นไปและธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยซึ่งสถาบันการเงินต้องยึดหลักการรู้จักลูกค้าของตน (Know Your Customer) และมีหน้าที่ตรวจตราธุรกรรมเพื่อช่วยป้องกันการฟอกเงิน

นอกจากสถาบันการเงินตามมาตรา 3 แล้ว กฎหมายยังได้กำหนดให้สำนักงานที่ดินมีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมเมื่อมีการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ที่สถาบันการเงินมิได้เป็นคู่กรณีด้วย (มาตรา 15)

สำหรับผู้ประกอบอาชีพอื่นตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2552 มาตรา 16 ซึ่งกฎหมายได้กำหนดให้เป็นผู้มีหน้าที่ในการรายงานและการแสดงตนเหมือนเช่นสถาบันการเงินนั้น ได้แก่ ผู้ประกอบอาชีพ 9 ประเภทคือ

(1) ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการดำเนินการ การให้คำแนะนำ หรือการเป็นที่ปรึกษาในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับการลงทุนหรือการเคลื่อนย้ายเงินทุนตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ที่ไม่ใช่สถาบันการเงินตามมาตรา 13

(2) ผู้ประกอบอาชีพค้าอัญมณี เพชรพลอย ทองคำ หรือเครื่องประดับที่ประดับด้วยอัญมณี เพชรพลอย หรือทองคำ

(3) ผู้ประกอบอาชีพค้าหรือให้เช่าซีรยอนต์

(4) ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับนายหน้าหรือตัวแทนซื้อขายอสังหาริมทรัพย์

(5) ผู้ประกอบอาชีพค้าของเก่าตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า

(6) ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับสำหรับผู้ประกอบธุรกิจที่มีใช้สถาบันการเงินตามประกาศกระทรวงการคลังเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ หรือตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน

(7) ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ที่มีใช้สถาบันการเงินตามประกาศกระทรวงการคลังเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต หรือตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน

(8) ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินตามประกาศกระทรวงการคลังเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต หรือตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน และ

(9) ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ เมื่อปรากฏว่าธุรกรรมนั้นเป็นธุรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวงและธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

โดยกฎกระทรวงกำหนดจำนวนเงินในการทำธุรกรรมที่ใช้เงินสดซึ่งผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 ต้องรายงานต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินพ.ศ. 2554 กำหนดไว้ดังนี้

(1) ผู้ประกอบอาชีพตาม (1) (2) (3) (4) (5) และ (8) ให้รายงาน เมื่อมีการทำธุรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนตั้งแต่สองล้านบาทหรือกว่านั้นขึ้นไป

(2) ผู้ประกอบอาชีพตาม (6) ให้รายงาน เมื่อมีการทำธุรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนตั้งแต่ห้าแสนบาทหรือกว่านั้นขึ้นไป

(3) ผู้ประกอบอาชีพตาม (7) และ (9) ให้รายงาน เมื่อมีการทำธุรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนเกินกว่าหนึ่งแสนบาทขึ้นไป

โดยใน พ.ศ. 2557 สำนักงาน ปปง. ได้รับรายงานการทำธุรกรรม จำนวนทั้งสิ้น 15,833,709 ธุรกรรม โดยแบ่งเป็นรายงานธุรกรรมที่ใช้เงินสดจำนวน 1,120,059 ธุรกรรม รายงานการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน จำนวน 228,830 ธุรกรรม รายงานธุรกรรมการโอนเงินหรือการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 14,466,400 ธุรกรรม ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย จำนวน 13,963 ธุรกรรม และธุรกรรมเงินสดผ่านแดน จำนวน 4,457 ธุรกรรม⁴⁰ โดยจำนวนรายงานธุรกรรมเปรียบเทียบกับปี 2555 และ 2556 ปรากฏตามตารางดังนี้

⁴⁰ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน , รายงานประจำปี 2557 , www.amlo.go.th , หน้า 39.

ประเภทของรายงาน	จำนวนธุรกรรม		
	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 (1 ต.ค. 54 - 30 ก.ย. 55)	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 (1 ต.ค. 55 - 30 ก.ย. 56)	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 (1 ต.ค. 56 - 30 ก.ย. 57)
1. ธุรกรรมเงินสด	1,002,907	1,062,020	1,120,059
2. ธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน	206,640	171,340	228,830
3. ธุรกรรมที่เป็นการโอนเงินหรือ ชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์	14,430,814	15,941,448	14,466,400
4. ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย	110,835	74,596	13,963
5. เงินสดผ่านแดน	3,092	4,329	4,457
รวม	15,754,288	17,253,733	15,833,709

ที่มา : รายงานประจำปี 2557 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

3.2 การจัดให้ลูกค้าแสดงตน

มาตรา 20 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2552 กำหนดให้สถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 ทุกประเภทต้องจัดให้ลูกค้าแสดงตนทุกครั้งก่อนการทำธุรกรรมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งต้องกำหนดมาตรการเพื่อจัดอุปสรรคในการแสดงตนของคนพิการหรือทุพพลภาพด้วย เว้นแต่ลูกค้าได้แสดงตนไว้ก่อนแล้ว

โดยในปัจจุบันกฎกระทรวงที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 20 วรรคหนึ่งดังกล่าวคือ กฎกระทรวงกำหนดธุรกรรมที่สถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 ต้องจัดให้ลูกค้าแสดงตน พ.ศ. 2554 มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2554 โดยกฎกระทรวงดังกล่าวมีสาระสำคัญ ดังนี้

(1) กำหนดนิยาม “ลูกค้า” หมายความว่า บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่มีความสัมพันธ์หรือทำธุรกรรมกับสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16

(2) กำหนดนิยาม “ลูกค้าจร” หมายความว่า ลูกค้าที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และประสงค์จะสร้างความสัมพันธ์หรือทำธุรกรรมเป็นครั้งคราวและไม่ต่อเนื่องกับสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16

(3) กำหนดให้สถาบันการเงินจัดให้ลูกค้าแสดงตนทุกครั้งก่อนการทำธุรกรรม เว้นแต่ลูกค้าจรให้แสดงตนทุกครั้งก่อนการทำธุรกรรม ดังต่อไปนี้

(3.1) การทำธุรกรรมที่มีมูลค่าตั้งแต่เจ็ดแสนบาทขึ้นไป

(3.2) ธุรกิจที่เป็นการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ การโอนเงินหรือชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีมูลค่าตั้งแต่ห้าหมื่นบาทขึ้นไป

(4) กำหนดให้ผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 วรรคหนึ่ง (1) ถึง (5) จัดให้ลูกค้าแสดงตนทุกครั้งก่อนการทำธุรกรรมที่มีมูลค่าตั้งแต่เจ็ดแสนบาทขึ้นไป

(5) กำหนดให้ผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 วรรคหนึ่ง (6) ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับสำหรับผู้ประกอบ ธุรกิจที่มีใช้สถาบันการเงินตามประกาศกระทรวงการคลังเกี่ยวกับการประกอบ ธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับหรือตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน และ (8) ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินตามประกาศกระทรวงการคลังเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต หรือตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน จัดให้ลูกค้าแสดงตนทุกครั้งก่อนการทำธุรกรรม

(6) กำหนดให้ผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 วรรคหนึ่ง (7) ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่มีใช้สถาบันการเงินตาม ประกาศกระทรวงการคลังเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์หรือตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน จัดให้ลูกค้าแสดงตนทุกครั้งก่อนการทำธุรกรรมที่มีมูลค่าตั้งแต่ห้าหมื่นบาทขึ้นไป

(7) กำหนดให้ผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 วรรคหนึ่ง (9) ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ จัดให้ลูกค้าแสดงตนทุกครั้งก่อนการทำธุรกรรม ดังต่อไปนี้

(7.1) การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่มีมูลค่าตั้งแต่ห้าหมื่นบาทขึ้นไป

(7.2) การโอนเงินหรือการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีมูลค่าตั้งแต่ห้าหมื่นบาทขึ้นไป เว้นแต่เป็นการทำธุรกรรมที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องรายงานตามมาตรา 18

(8) กำหนดว่าในกรณีที่ไม่สามารถจัดให้ลูกค้าแสดงตนได้ก่อนการทำธุรกรรมเนื่องจากลูกค้าไม่ได้ทำธุรกรรมต่อหน้า สถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 ต้องให้ลูกค้าแสดงตนให้แล้วเสร็จโดยเร็วภายหลังจากการทำธุรกรรมนั้น

(9) กำหนดให้สถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 ต้องกำหนดมาตรการและควบคุมดูแลอย่างเคร่งครัด เพื่อมิให้มีการปฏิบัติอันเป็นอุปสรรคในการแสดงตนของคนพิการหรือทุพพลภาพ

3.3 การตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า

สำนักงานได้ออกมาตรการป้องกันปราบปรามการฟอกเงิน และการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายเรื่อง นโยบายการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การรู้จักลูกค้า/การตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า(Know Your Customer/Customer Due Diligence: KYC/CDD) ของสถาบันการเงิน (Financial Institutions) และหน่วยธุรกิจ หรือผู้ประกอบการวิชาชีพที่ไม่ใช่

สถาบันการเงิน(Designated Non-Financial Businesses and Professions, DNFBP) โดยมีเหตุผลในการออกนโยบายคือ เนื่องจากการฟอกเงินเป็นความผิดที่หลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยได้ให้ความสำคัญในการป้องกันและปราบปราม แม้การฟอกเงินจะมีใช่อาชญากรรมที่มีผลกระทบต่อชีวิต ร่างกาย และเสรีภาพของบุคคล แต่การฟอกเงินเป็นอาชญากรรมที่ทำให้วงจรการประกอบอาชญากรรมบางประเภทที่มีลักษณะการกระทำเป็นกระบวนการและมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศยังคงดำเนินต่อไปเป็นวงจรไม่มีที่สิ้นสุด ประกอบการฟอกเงินส่วนใหญ่ได้กระทำโดยองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติจึงเป็นผลให้องค์กรหรือหน่วยงานระหว่างประเทศได้ออกมาตรการต่างๆ เพื่อเรียกร้องหรือกระตุ้นให้ประเทศที่ประสงค์จะเข้าเป็นภาคีสมาชิก ต้องดำเนินการตามพันธกรณีซึ่งได้กำหนดเป็นอนุสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ดังนี้

1) อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 (UN Convention against Illicit Trafficking in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances)

2) อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 (UN Convention against Transnational Organized Crime)

3) อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ค.ศ.1999(International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism)

4) มติคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ

5) ข้อเสนอแนะของคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงินเกี่ยวกับการฟอกเงิน (Financial Action Task Force: FATF)

6) มาตรฐานการปฏิบัติของคณะกรรมการบาเซล (Basel Committee on Banking Supervision)เพื่อการกำกับดูแลสถาบันการเงิน

7) กฎบัตรแห่งสหประชาชาติ

ดังนั้น เพื่อเป็นการรองรับมาตรการต่างๆดังกล่าวประเทศไทยจึงได้มีการตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ขึ้น เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2542 โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 19 สิงหาคม 2542 เป็นต้นมา และจากผลการดำเนินการที่ผ่านมาของสำนักงาน ซึ่งเป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวในส่วนของการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิดมูลฐานที่ปัจจุบันมีทั้งหมด 9 มูลฐาน ได้แก่ (1) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (2) ความผิดเกี่ยวกับเพศ (3) ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชน(4)ความผิดเกี่ยวกับการยกยอกหรือฉ้อโกงตามกฎหมายการธนาคารพาณิชย์ (5) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ (6) ความผิดเกี่ยวกับการกรงหรือรีดเอาทรัพย์สิน (7) ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากร (8) ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา (9) ความผิดเกี่ยวกับการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน (ปัจจุบันมีทั้งสิ้น 25

ความผิดมูลฐาน) นั้นปรากฏว่า สำนักงานสามารถที่จะนำมาตรการดังกล่าวมาใช้ในการยึดอายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานเพื่อให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดินได้เป็นจำนวนมาก และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า มาตรการดังกล่าวมีประสิทธิภาพอย่างยิ่งในการตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมอันเป็นความผิดมูลฐาน

นอกจากการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในฐานะเป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวแล้วสำนักงาน ยังได้รับการมอบหมายจากคณะกรรมการยกระดับ Corporate Governance ด้านธนาการพาณิชย์ บริษัทเงินทุนและบริษัทประกันภัย ให้เป็นหน่วยงานหลักในคณะกรรมการเตรียมความพร้อมโครงการประเมินการปฏิบัติตามมาตรฐานสากล (Report on the Observance of Standards and Codes: ROSCs) ด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (Anti – Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism: AML/CFT) และจากการดำเนินการของคณะกรรมการดังกล่าวพบว่า ปัจจุบันกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินยังไม่มีหลักการที่ชัดเจนเกี่ยวกับการรู้จักลูกค้า/การตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า (Know Your Customer/Customer Due Diligence: KYC/CDD) ของสถาบันการเงิน (Financial Institutions) และหน่วยธุรกิจ หรือผู้ประกอบการวิชาชีพที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Designated Non-Financial Businesses and Professions, DNFBP) ซึ่งหลักการดังกล่าวจะช่วยลดความเสี่ยงเกี่ยวกับการกระทำผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ด้วยการช่วยชี้ให้เห็นถึงธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย อีกทั้ง หลักการดังกล่าวยังเป็นหลักเกณฑ์ตามมาตรฐานสากลที่ประเทศไทยจะต้องเข้ารับการประเมินตามโครงการ ROSCs แต่เนื่องจากการที่จะบัญญัติหลักการดังกล่าวไว้ในกฎหมายโดยการแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้น จะต้องใช้ระยะเวลาพอสมควร ดังนั้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการที่จะปฏิบัติตามหลักการดังกล่าวซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ตามมาตรฐานสากลที่ประเทศไทยจะต้องเข้ารับการประเมินตามโครงการ ROSCs ในระยะเวลาอันใกล้นี้ จึงจำเป็นต้องออกนโยบายนี้

โดยมีเนื้อหาสรุปได้ดังนี้ สำนักงานจะต้องดำเนินการ

1) ถือว่าความผิดฐานฟอกเงินและความผิดมูลฐานเป็นอาชญากรรมร้ายแรง และจะให้ความรับผิดชอบไปถึงนิติบุคคลด้วย

2) ดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงินและความผิดมูลฐาน โดยไม่ทำให้บุคคลผู้สุจริตเสียประโยชน์

สถาบันการเงินจะต้องดำเนินการ

1) ดำเนินการประเมินความเสี่ยงเพื่อทราบระดับความต้องการข้อมูลการรู้จักตัวตนของลูกค้า และมีการจัดเก็บข้อมูลที่เหมาะสมตามระดับความเสี่ยง ทั้งนี้ ข้อมูลที่จัดเก็บจะต้องได้รับการตรวจสอบความถูกต้องอย่างเหมาะสมเพียงพอและต้องจัดการวิเคราะห์ และตรวจทานอย่างเหมาะสมตามช่วงเวลา

2) ไม่ให้บุคคลหรือนิติบุคคลเปิดบัญชีโดยปกปิดชื่อเจ้าของบัญชี ใช้ชื่อแฝง หรือชื่อปลอม

3) มีมาตรการที่เหมาะสมในการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า และจำแนกประเภทลูกค้าตามความเสี่ยงต่อการที่จะกระทำความผิดมูลฐาน หรือความผิดฐานฟอกเงินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ทั้งนี้ให้รวมถึงสถาบันการเงินในต่างประเทศด้วย

4) มีมาตรการที่เหมาะสมและเข้มข้นมากกว่าปกติในการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าที่ต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ

5) ในกรณีที่มีผู้ดำเนินการแทนในการติดต่อกับลูกค้า ให้ผู้ดำเนินการแทนนั้นใช้หลักการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าเช่นเดียวกับสถาบันการเงินดำเนินการเอง

6) ให้ความสนใจเป็นพิเศษกับธุรกรรมขนาดใหญ่ที่ผิดปกติ หรือธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยซึ่งไม่มีวัตถุประสงค์ทางธุรกิจที่เห็นได้โดยชอบด้วยกฎหมายอย่างชัดเจน โดยต้องดำเนินการตรวจสอบธุรกรรมดังกล่าวให้มากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้และบันทึกผลการตรวจสอบไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อใช้แสดงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ตรวจสอบบัญชี

7) รายงานให้สำนักงานทราบทันที หากปรากฏเหตุอันควรสงสัยว่าทรัพย์สินที่นำมาทำธุรกรรมกับสถาบันการเงินนั้น เป็นเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน หรือความผิดฐานฟอกเงินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

8) จัดให้มีมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้ระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศในอนาคต

9) เก็บรักษาหลักฐานทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมให้เพียงพอกับการสืบค้นธุรกรรมเฉพาะเรื่องได้เป็นระยะเวลา 5 ปี นับแต่วันที่ปิดบัญชีหรือสิ้นสุดความสัมพันธ์กับลูกค้า

10) เก็บรักษาเอกสารการแสดงตนของลูกค้าไว้เป็นระยะเวลา 5 ปี นับแต่วันที่ปิดบัญชีหรือสิ้นสุดความสัมพันธ์กับลูกค้า และสามารถส่งมอบให้พนักงานเจ้าหน้าที่ได้เมื่อมีการร้องขอ

11) มีนโยบายที่เหมาะสมและต่อเนื่องในการบริหารจัดการองค์กร การพัฒนาบุคลากร และการตรวจสอบระบบ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบการดำเนินการตามนโยบาย

12) ดำเนินการวางระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ หรือแนวทางในการปฏิบัติตามนโยบายนี้

ผู้ประกอบการอาชีพที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน

ให้นำนโยบายสำหรับสถาบันการเงินข้างต้น มาปรับใช้กับผู้ประกอบการอาชีพที่ไม่ใช่สถาบันการเงินเท่าที่ไม่ขัดกับการดำเนินธุรกิจตามปกติ แต่ทั้งนี้ต้องมีการจัดให้ลูกค้าแสดงตนทุกครั้งก่อนการทำธุรกรรมที่ใช้เงินสดตั้งแต่หนึ่งล้านบาทขึ้นไป เว้นแต่ได้มีการแสดงตนไว้ก่อนแล้ว และรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยต่อสำนักงานแม้ไม่ใช่การทำธุรกรรมที่ใช้เงินสด

ตามมาตรฐานสากลว่าด้วยการป้องกันปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ข้อ 1 ว่าด้วยการประเมินความเสี่ยงและการใช้กระบวนการ

บริหารจัดการความเสี่ยง แนะนำให้แต่ละประเทศควรระบุให้ทราบถึงความเสี่ยงเกี่ยวกับการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายในประเทศของตนก่อน แล้วจึงประเมินความเสี่ยงและทำความเข้าใจความเสี่ยงนั้น และควรดำเนินการที่รวมถึงการระบุชื่อหน่วยงานหรือกลไกอย่างหนึ่งอย่างใด และมอบหมายให้หน่วยงานหรือกลไกนั้นทำหน้าที่ประสานงานในการประเมินความเสี่ยงและในการใช้ทรัพยากรทั้งหลายโดยมุ่งที่จะให้บรรลุถึงเป้าหมายในการบรรเทาความเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพ ข้อ 10 ว่าด้วยการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า กำหนดให้สถาบันการเงินตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าเมื่อ :-

- (1) มีการจัดตั้งความสัมพันธ์ทางธุรกิจ
- (2) ทำธุรกรรมเป็นบางครั้งบางคราว (2.1) ในจำนวนที่เกินกว่ายอดที่กำหนดไว้ (15,000 เหรียญสหรัฐ/ยูโร) หรือ (2.2) ทำธุรกรรมที่เป็นการโอนเงินในสภาพการณ์ที่กล่าวถึงไว้ในบันทึกการตีความสำหรับข้อแนะนำ FATF ข้อที่ 16
- (3) มีข้อสงสัยว่าเป็นการฟอกเงินหรือเป็นการให้เงินสนับสนุนแก่การก่อการร้าย(4)สถาบันการเงินมีข้อสงสัยเกี่ยวกับความถูกต้องหรือความเพียงพอของข้อมูลในการระบุตัวตนของลูกค้าที่ได้รับมาก่อนหน้านั้น

และข้อ 22 ว่าด้วยธุรกิจและผู้ประกอบอาชีพที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน : การตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า กำหนดว่าข้อกำหนดเกี่ยวกับการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า และการเก็บรักษาหลักฐานตามที่ระบุไว้ในข้อแนะนำ FATF ข้อที่ 10 (การตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า) ข้อ 11 (การเก็บรักษาหลักฐาน) ข้อ 12 (บุคคลที่มีสถานภาพทางการเมือง) ข้อ 15 (เทคโนโลยีใหม่) และข้อ 17 (การพึงบุคคลที่สาม) นั้นให้ใช้กับธุรกิจและผู้ประกอบวิชาชีพที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่กำหนดด้วย

เพื่อเป็นการปฏิบัติตามมาตรฐานสากล AML/CFT ดังกล่าวประเทศไทยจึงได้ออกกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินขึ้นมาใช้บังคับเมื่อ พ.ศ. 2542 โดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 20/1 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2552 กำหนดให้สถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 (1) และ(9) ต้องดำเนินการกำหนดนโยบายการบริหารความเสี่ยงที่อาจเกี่ยวกับการฟอกเงินของลูกค้าและดำเนินการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าเมื่อเริ่มทำธุรกรรมครั้งแรก โดยตรวจสอบเป็นระยะจนสิ้นสุดดำเนินการเมื่อมีการปิดบัญชีหรือยุติความสัมพันธ์กับลูกค้า

การตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าดังกล่าวข้างต้น ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงเกี่ยวกับการแสดงตนและการพิสูจน์ทราบลูกค้า การตรวจทานบัญชีลูกค้า และการติดตามความเคลื่อนไหวทางบัญชีของลูกค้าที่ได้รับการแจ้งจากสำนักงาน

ปัจจุบันได้มีกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้ำ พ.ศ. 2556 ออกความในมาตรา 20/1วรรคสอง โดยกำหนดให้สถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 (1) และ (9)⁴¹ ต้องกำหนดนโยบายการรับลูกค้ำและนโยบายในการบริหารความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ดำเนินการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้ำ เมื่อเริ่มมีความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับลูกค้ำ หรือมีการทำธุรกรรมเป็นครั้งคราว หรือเมื่อมีข้อสงสัยว่าจะเป็นการฟอกเงินหรือสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย หรือมีข้อสงสัยเกี่ยวกับข้อมูลการระบุตัวตนของลูกค้ำ หรือระบุตัวผู้รับประโยชน์ที่แท้จริง

โดยมีขั้นตอนการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้ำโดยสรุปดังนี้

(1) ระบุตัวตนของลูกค้ำ และตรวจสอบยืนยันตัวตนของลูกค้ำโดยใช้เอกสาร ข้อมูลหรือข่าวสาร จากแหล่งข้อมูลสาธารณะที่น่าเชื่อถือนอกเหนือจากการขอข้อมูลจากลูกค้ำก็ได้

(2) ระบุผู้ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริง และใช้มาตรการที่เหมาะสมในการตรวจสอบเพื่อยืนยันผู้ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริง

(3) ตรวจสอบข้อมูลของลูกค้ำ และผู้ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริงของลูกค้ำ กับข้อมูลรายชื่อบุคคล คณะบุคคล นิติบุคคล หรือองค์กร ซึ่งมีมติของหรือประกาศภายใต้คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติกำหนดให้เป็นผู้ที่มีการกระทำอันเป็นการก่อการร้าย

(4) ขอข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ประสงค์ในการสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจตามเจตจำนงที่แจ้งไว้

(5) ตรวจสอบความเคลื่อนไหวทางการเงินหรือการทำธุรกรรมรวมถึงข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินความสัมพันธ์ทางธุรกิจและการทำธุรกรรมตลอดช่วงเวลาที่ความสัมพันธ์ทางธุรกิจยังดำเนินอยู่ ว่ายังคงสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ประสงค์ในการสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจหรือการทำธุรกรรมที่ลูกค้ำแจ้งไว้ ข้อมูลทางเศรษฐกิจของลูกค้ำ ระดับความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายของลูกค้ำที่ได้ประเมินไว้ และข้อมูลอื่นของลูกค้ำที่มีอยู่ และต้องดำเนินการตรวจสอบเพื่อให้ข้อมูลของลูกค้ำโดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งที่มาของรายได้ เป็นข้อมูลที่เป็ปัจจุบันอยู่เสมอ

ต้องดำเนินการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้ำข้างต้น ให้สอดคล้องกับการบริหารความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายสำหรับลูกค้ำแต่ละราย

ต้องดำเนินการตาม (1) (2) และ (3) ให้แล้วเสร็จก่อนหรือระหว่างการสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับลูกค้ำ

⁴¹ มาตรา 16 (1) ได้แก่ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการดำเนินการ การให้คำแนะนำ หรือการเป็นที่ปรึกษาในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับการลงทุนหรือการเคลื่อนย้ายเงินทุนตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่ไม่ใช่สถาบันการเงินตามมาตรา 13

มาตรา 16 (9) ได้แก่ ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

สำหรับลูกค้าที่ไม่ได้สร้างความสัมพันธ์ต่อหน้า หรือที่ไม่ได้ทำธุรกรรมต่อหน้า อาจดำเนินการตาม (1) (2) และ (3) ในโอกาสแรกที่สามารถทำได้ ภายหลังจากที่มีการสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจหรือมีการทำธุรกรรมกับลูกค้า ทั้งนี้ ให้พิจารณาใช้กับการสร้างความสัมพันธ์หรือการทำธุรกรรมที่ไม่ได้ทำต่อหน้าสำหรับบริการหรือผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่มีความเสี่ยงต่ำเท่านั้น

3.4 การเก็บบันทึกข้อมูลลูกค้า

หน้าที่ในการเก็บรักษารายละเอียดเกี่ยวกับการแสดงตนตามมาตรา 20 และเกี่ยวกับการทำธุรกรรมและการบันทึกข้อเท็จจริงตามมาตรา 21 นั้น ตามมาตรา 22 (1) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กำหนดให้สถาบันการเงินเก็บรักษารายละเอียดเกี่ยวกับการแสดงตนของลูกค้าตามมาตรา 20 เป็นเวลา 5 ปีนับแต่วันที่มีการปิดบัญชี หรือยุติความสัมพันธ์กับลูกค้าและมาตรา 22 (2) กำหนดให้เก็บรักษารายละเอียดเกี่ยวกับการทำธุรกรรมและบันทึกข้อเท็จจริงตามมาตรา 21 เป็นเวลา 5 ปีนับแต่ได้มีการทำธุรกรรมหรือบันทึกข้อเท็จจริงนั้น เว้นแต่จะได้รับแจ้งเป็นหนังสือจากเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติเป็นอย่างอื่น

สำหรับความในวรรคสองของมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2552 กำหนดให้นำความในมาตรา 22 (1) มาใช้บังคับกับผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 ด้วย ดังนั้น ผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 จึงมีหน้าที่ต้องเก็บรักษารายละเอียดเกี่ยวกับการแสดงตนของลูกค้าตามมาตรา 20 เป็นเวลา 5 ปีนับแต่วันที่มีการปิดบัญชี หรือยุติความสัมพันธ์กับลูกค้าเว้นแต่จะได้รับแจ้งเป็นหนังสือจากเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติเป็นอย่างอื่นด้วย

ส่วนหน้าที่ในการเก็บรักษารายละเอียดเกี่ยวกับการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าตามมาตรา 20/1 นั้น ตามมาตรา 22/1 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2552 กำหนดให้สถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 (1) และ (9) คือ ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการดำเนินการ การให้คำแนะนำ หรือการเป็นที่ปรึกษาในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับการลงทุนหรือการเคลื่อนย้ายเงินทุนตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่ไม่ใช่สถาบันการเงินตามมาตรา 13 และผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ มีหน้าที่ต้องเก็บรักษารายละเอียดเกี่ยวกับการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าตามมาตรา 20/1 เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่มีการปิดบัญชีหรือยุติความสัมพันธ์กับลูกค้า เว้นแต่มีเหตุจำเป็นและสมควรเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 สำหรับลูกค้ารายใด ให้เลขาธิการ ปปง.มีอำนาจแจ้งเป็นหนังสือเพื่อให้ขยายเวลาได้ แล้วรายงานให้คณะกรรมการ ปปง. ทราบ

4. ด้านการดำเนินการกับทรัพย์สิน

สืบเนื่องจากรูปแบบการประกอบอาชญากรรมในปัจจุบัน มีลักษณะของการกระทำความผิดที่ซับซ้อน มีการเชื่อมโยงการทำงานเป็นเครือข่าย ทำให้ยากแก่การจับกุมและหาพยานหลักฐานมาผูกมัดผู้กระทำความผิด นอกจากนี้ ผลตอบแทนจากการกระทำความผิดยังเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อรูปแบบของอาชญากรรม กล่าวคือ เงินได้หรือทรัพย์สินจากการกระทำความผิดในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรมมักจะมีจำนวนมหาศาลและบรรดาอาชญากรก็จะนำเงินดังกล่าวมาเป็นทุนสนับสนุนการกระทำความผิดต่อไปไม่มีที่สิ้นสุด มาตรการร้องขอให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จึงเป็นมาตรการพิเศษอย่างหนึ่งที่น่ามาใช้ในการปราบปรามแหล่งเงินทุนขององค์กรอาชญากรรม โดยมาตรการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์สำคัญสองประการคือ ประการแรก เพื่อเป็นการริบทรัพย์สินซึ่งผู้กระทำความผิดมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย เพราะทรัพย์สินดังกล่าวเป็นทรัพย์สินซึ่งได้รับมาจากการกระทำความผิดถือเป็นมาตรการลงโทษผู้กระทำความผิด และประการที่สอง มุ่งประสงค์ต่อการลิดรอนและทำลายฐานทางการเงินขององค์กรอาชญากรรม โดยบรรดาทรัพย์สินขององค์กรอาชญากรรมนั้น มักจะถูกนำมาเป็นทุนในการก่ออาชญากรรมต่อไป ดังนั้น เมื่อแหล่งเงินทุนดังกล่าวถูกทำลายไปย่อมกระทบถึงความสามารถในการกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรมที่ต้องลดน้อยลงเช่นกันด้วย

พระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้ขยายหลักเกณฑ์มาตรการทางทรัพย์สินให้มีขอบเขตกว้างขวางขึ้นกว่าหลักเกณฑ์ตามกฎหมายอาญาที่มีอยู่เดิม โดยให้กระทำกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายได้ทั้งหมด โดยไม่คำนึงว่าทรัพย์สินดังกล่าวจะมีการจำหน่าย จ่าย โอน หรือเปลี่ยนแปลงสภาพไปแล้วกี่ครั้ง หรือตกเป็นกรรมสิทธิ์ของบุคคลอื่นแล้วก็ตาม ซึ่งมาตรการทางทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินพ.ศ. 2542 นั้น มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากการริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา โดยการนำเอามาตรการการริบทรัพย์สินทางแพ่ง ซึ่งเป็นมาตรการพิเศษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายนี้ไปเสริมกับมาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดที่จะต้องถูกดำเนินการริบทรัพย์สินในทางอาญาตามกฎหมายอื่นๆ ได้ จึงเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้นได้ แม้จะไม่มีผู้ถูกลงโทษในคดีอาญาก็ตาม

ดังนั้น เมื่อนำเอามาตรการร้องขอให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาดำเนินการควบคู่กับการริบทรัพย์สินทางอาญา จะเป็นการเสริมสร้างให้มาตรการดำเนินการกับทรัพย์สินมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพราะในส่วนของมาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่งนั้น เป็นกระบวนการพิจารณาคดีต่อตัวทรัพย์สินโดยตรงและผลของการดำเนินการย่อมกระทบต่อกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดหรืออาจกระทบถึงทรัพย์สินของบุคคลอื่นเนื่องจากกฎหมายมุ่งประสงค์จะดำเนินการกับทรัพย์สินที่มีความเกี่ยวพันกับการกระทำความผิดและถือว่าทรัพย์สินดังกล่าวเป็นสิ่งที่พึงริบเสมอ ในส่วนของการดำเนินคดีนั้นสามารถกระทำได้โดยการฟ้องตัวทรัพย์สินโดยตรงและไม่ต้องคำนึงถึงความผิดของเจ้าของทรัพย์สิน อย่างไรก็ตาม คำพิพากษาตาม

กระบวนการดังกล่าวนี้มีผลต่อกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเท่านั้นและไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดหรือผู้ใดได้ แตกต่างไปจากการริบทรัพย์สินทางอาญา ซึ่งเป็นกระบวนการที่มุ่งดำเนินคดีต่อตัวบุคคล อันเป็นการมุ่งประสงค์ไปในเชิงลงโทษผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญ โดยการดำเนินคดีจะต้องพิจารณาว่าบุคคลผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดตามที่ถูกฟ้องหรือไม่ เมื่ออัยการพิสูจน์ให้ศาลเห็นจนปราศจากข้อสงสัยว่าบุคคลผู้ตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยได้กระทำความผิดจริงตามฟ้อง ศาลจึงจะสามารถริบทรัพย์สินดังกล่าวของผู้กระทำความผิดได้

สำหรับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดซึ่งสามารถริบได้ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้แก่ เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินหรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน และเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอนด้วยประการใด ๆ ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำหรือสนับสนุนการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน และดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าว ทั้งนี้ ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะมีการจำหน่าย จ่าย โอน หรือเปลี่ยนแปลงไปกี่ครั้งและไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นของบุคคลใด หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใดก็ตาม ทั้งนี้ ปัจจุบันประเทศไทยมีการกำหนดความผิดมูลฐานไว้ทั้งสิ้น 25 ความผิดมูลฐาน โดยให้ความผิดมูลฐานดังกล่าว ให้ความหมายรวมถึงการกระทำความผิดอาญาอาชญากรรมซึ่งหากการกระทำความผิดนั้นได้กระทำลงในราชอาณาจักรจะเป็นความผิดมูลฐานด้วย บรรดาทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดทั้งสิ้น 25 ความผิดมูลฐาน ย่อมจะต้องถูกดำเนินการตามกฎหมายฟอกเงินทั้งสิ้น

ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดใดเป็นทรัพย์สินที่สามารถดำเนินการตามกฎหมายที่บัญญัติไว้เป็นพิเศษโดยเฉพาะอยู่แล้ว แต่ยังไม่มีการดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นตามกฎหมายดังกล่าวหรือดำเนินการไปแล้วแต่ไม่เป็นผล หรือหากดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จะก่อให้เกิดประโยชน์มากกว่าก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นต่อไปตามพระราชบัญญัติฯ โดยสามารถร้องขอให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้ แม้จะไม่มีผู้ถูกลงโทษในการกระทำความผิดนั้นตามคำพิพากษาในคดีอาญาก็ตาม หากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน โดยจะไม่พิจารณาถึงตัวผู้กระทำความผิดว่าได้รับโทษอาญาตามความผิดมูลฐานนั้นๆหรือไม่

มาตรการร้องขอให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จึงเป็นมาตรการพิเศษที่ให้นำมาบัญญัติไว้เพื่อใช้ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดของบรรดาองค์กรอาชญากรรมที่สามารถทำลายเศรษฐกิจของอาชญากรได้ ป้องกันไม่ให้อาชญากรนำเงินไปฟอกและนำมาใช้เป็นต้นทุนในการประกอบอาชญากรรมอื่นๆ ต่อไปได้อีก

การดำเนินการร้องขอให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดิน เป็นไปตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ

ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 ในหมวด 6 การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน ซึ่งเนื้อหาประกอบด้วย (1) การสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวมีกำหนดไม่เกินเก้าสิบวัน (2) การส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน (3) การขอคืนทรัพย์สิน (4) ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน (5) การสั่งคืนทรัพย์สินและการนำทรัพย์สินเข้ากองทุน (6) ศาลมีคำสั่งคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์ (7) การคืนทรัพย์สินในกรณีที่ปรากฏในภายหลัง (8) การยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินกรณีมีการกระทำความผิดเพิ่มขึ้น (9) การยื่นคำขอฝ่ายเดียวขอให้ศาลสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน (10) การดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน (11) การเก็บรักษาและการจัดการทรัพย์สิน (12) การใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ดำเนินการกับทรัพย์สินที่สามารถดำเนินการได้ตามกฎหมายอื่น และ (13) การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินทางศาล สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

(1) การสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวมีกำหนดไม่เกินเก้าสิบวัน

ในการตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวมีกำหนดไม่เกินเก้าสิบวัน (มาตรา 48)

(2) การส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน

ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้เลขาธิการ ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็ว (มาตรา 49)⁴²

(3) การขอคืนทรัพย์สิน

ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดิน ตามมาตรา 49 อาจยื่นคำร้อง ก่อนศาลมีคำสั่ง โดยแสดงให้ศาลเห็นว่า (1) ตนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือ (2) ตนเป็นผู้รับโอนโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาโดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ (มาตรา 50)

(4) ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน

เมื่อศาลทำการไต่สวนคำร้องของพนักงานอัยการตามมาตรา 49 แล้ว หากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับโอนทรัพย์สินข้างต้นฟังไม่ขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

⁴² มาตรา 49 วรรคสี่ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ.

ทรัพย์สินข้างต้นที่เป็นเงิน ให้สำนักงานส่งเข้ากองทุนกึ่งหนึ่งและส่งให้กระทรวงการคลังอีกกึ่งหนึ่ง ถ้าเป็นทรัพย์สินอื่น ให้ดำเนินการตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด (มาตรา 51)⁴³

(5) การสังคินทรัพย์สินและการนำทรัพย์สินเข้ากองทุน

ในกรณีที่ศาลเห็นว่าทรัพย์สินตามคำร้องไม่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้ศาลสังคินทรัพย์สินนั้น และในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าไม่มีผู้ใดขอรับคืนทรัพย์สินภายในสองปีนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งดังกล่าว ให้สำนักงานนำทรัพย์สินนั้นส่งเข้ากองทุนการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (มาตรา 51/1)⁴⁴

(6) ศาลมีคำสั่งคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์

ในกรณีที่ศาลสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดิน ถ้าศาลทำการไต่สวนคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์แล้วเห็นว่าฟังขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์โดยจะกำหนดเงื่อนไขด้วยก็ได้ (มาตรา 52)

(7) การคืนทรัพย์สินในกรณีที่ปรากฏในภายหลัง

ในกรณีที่ศาลสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดิน หากปรากฏในภายหลัง โดยคำร้องของเจ้าของ ผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์ทรัพย์สินนั้น ถ้าศาลไต่สวนแล้วเห็นว่ากรณีต้องด้วยบทบัญญัติของมาตรา 50 ให้ศาลสังคินทรัพย์สินนั้นหรือกำหนดเงื่อนไขในการคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์ หากไม่สามารถคืนทรัพย์สินหรือคุ้มครองสิทธิได้ให้ใช้ราคาหรือค่าเสียหายแทน แล้วแต่กรณี (มาตรา 53)

(8) การยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินกรณีมีการกระทำความผิดเพิ่มขึ้น

กรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดิน หากปรากฏว่ามีทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพิ่มขึ้นอีกก็ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้ และให้นำความในหมวด 6 (การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน) มาใช้บังคับโดยอนุโลม (มาตรา 54)

(9) การยื่นคำขอฝ่ายเดียวขอให้ศาลสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน

หลังจากที่พนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องตามมาตรา 49 หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอนจำหน่าย หรือยกย้ายไปเสียซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเลขาธิการจะส่งเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นคำขอฝ่ายเดียวร้องขอให้ศาลมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวก่อนมี

⁴³ มาตรา 51 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551

⁴⁴ มาตรา 51/1 เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551

คำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ก็ได้ เมื่อได้รับคำขอดังกล่าวแล้วให้ศาลพิจารณาคำขอเป็นการด่วน ถ้ามีหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าคำขอนั้นมีเหตุอันสมควร ให้ศาลมีคำสั่งตามที่ขอโดยไม่ชักช้า (มาตรา 55)

(10) การดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน

เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี ได้มีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินใดตามมาตรา 48 แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามคำสั่ง แล้วรายงานให้ทราบพร้อมทั้งประเมินราคาทรัพย์สินนั้นโดยเร็ว (มาตรา 56)

(11) การเก็บรักษาและการจัดการทรัพย์สิน

การเก็บรักษาและการจัดการทรัพย์สินที่คณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการหรือศาล แล้วแต่กรณี ได้มีคำสั่งยึดหรืออายัดไว้ ตามหมวด 6 (การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน) ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินว่าด้วยการเก็บรักษาและการจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัด พ.ศ. 2543 (มาตรา 57)⁴⁵

(12) การใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการกับทรัพย์สินที่สามารถดำเนินการได้ตามกฎหมายอื่น

ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดใดที่สามารถดำเนินการตามกฎหมายอื่นได้อยู่แล้ว แต่ยังไม่มีการดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นตามกฎหมายดังกล่าว หรือดำเนินการแล้วแต่ไม่เป็นผล หรือการดำเนินการตามกฎหมายฟอกเงินจะก่อให้เกิดประโยชน์มากกว่า ก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นต่อไปตามกฎหมายฟอกเงิน (มาตรา 58)

(13) การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินทางศาล

การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินตามหมวดนี้ให้ยื่นต่อศาลแพ่งและให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม (มาตรา 59)

5. ความร่วมมือระหว่างประเทศ

การฟอกเงินเป็นภัยคุกคามที่ร้ายแรงต่อสังคมไทย เป็นการกระทำความผิดที่เป็นภัยต่อประชาชน และ ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและเสถียรภาพของสถาบันทางการเงินและระบบต่างๆ รวมทั้งการลงทุนจากต่างประเทศ การหมุนเวียนของทุนระหว่างประเทศ สร้างความเสียหายต่อชื่อเสียงของประเทศไทย ทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดดังกล่าวสามารถเข้าสู่กระบวนการฟอกเงินได้ทั้งในประเทศหรือต่างประเทศ ทั้งนี้ ความเชื่อมโยงกันระหว่างประเทศต่างๆ ซึ่งเอื้อต่ออาชญากรรมและการก่อการร้ายข้ามชาติ ดังนั้น จึงไม่มีประเทศใดสามารถป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้โดยลำพัง ด้วยเหตุนี้ ประเทศต่างๆ จึงตระหนักถึงการให้ความร่วมมือกับประเทศอื่นในการป้องกันและปราบปราม

⁴⁵ มาตรา 57 วรรคหนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ.

การฟอกเงิน สำนักงาน ปปง. จึงมีพันธกิจในการสร้างระบบกฎหมายที่เข้มแข็งในการป้องกันปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายเพื่อจุดประสงค์ ดังต่อไปนี้

1) ให้หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายต่างๆ และพนักงานอัยการมีอำนาจและเครื่องมือทางกฎหมายอย่างเพียงพอในการดำเนินการสืบสวนและขัดขวางอาชญากรและผู้ก่อการร้ายไม่ให้กระทำความผิดและสร้างความมั่นใจว่าบุคคลที่กระทำความผิดดังกล่าวต่อประเทศ ประชาชน สถาบันต่างๆ เศรษฐกิจและประชาคมโลก จะต้องถูกดำเนินคดีและรับโทษตามกฎหมายซึ่งรวมทั้งการยึดทรัพย์

2) ให้สถาบันการเงินและหน่วยธุรกิจหรือผู้ประกอบการวิชาชีพที่ไม่ใช่สถาบันการเงินปฏิบัติตามมาตรการเชิงป้องกันเพื่อมิให้มีการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายเกิดขึ้นในภาคส่วนนั้นๆ ดำเนินการตรวจสอบในกรณีที่มีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้น รายงานเหตุที่ควรสงสัยต่อหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่และให้ข้อมูลและเอกสารที่เป็นพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดแก่หน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย

3) มีการให้และรับความร่วมมือและความช่วยเหลือระหว่างประเทศเพื่อสนับสนุนความพยายามของประชาคมโลกในการต่อต้านภัยคุกคามดังกล่าว

4) ขัดขวางมิให้กลุ่มอาชญากรหรือผู้ก่อการร้ายประกอบอาชญากรรมที่เป็นภัยต่อประเทศ ประชาชน สถาบันต่างๆ เศรษฐกิจ และประชาคมโลก⁴⁶

ประเทศไทยโดยสำนักงาน ปปง. เข้าร่วม ในกลุ่มองค์กรระหว่างประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์ของการเข้าร่วมกลุ่มคือเพื่อส่งเสริมความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านการฟอกเงินและการพัฒนาขีดความสามารถขององค์กรและบุคลากรด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ปัจจุบันมีองค์กรระหว่างประเทศด้านฟอกเงินและประเทศไทยมีความสัมพันธ์ด้วย ได้แก่ Financial Action Task Force (FATF) , Asia-Pacific Group on Money Laundering (APG) , ASEAN และ BIMSTEC , The Egmont Group of Financial Intelligence Units (Egmont Group) , International Monetary Fund (IMF) และ World Bank และประเทศที่มีความสัมพันธ์แบบทวิภาคี

5.1 ความร่วมมือกับ FATF

Financial Action Task Force (FATF) เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติด้านการฟอกเงินและต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่ได้เข้าเป็นสมาชิกของ FATF แต่อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยมีหน้าที่รายงานความคืบหน้าในการปฏิบัติ

⁴⁶ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน , ยุทธศาสตร์ชาติด้านการป้องกันปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายพ.ศ. 2553-2558 , หน้า 9.

ตามมาตรฐานสากลด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย รวมทั้ง การปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆ

องค์การสหประชาชาติได้กล่าวถึง FATF ไว้ในอนุสัญญาหลายฉบับ โดยให้ประเทศสมาชิกนำข้อเสนอแนะของ FATF ซึ่งเป็นมาตรฐานสากลด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism - AML/CFT) มาปรับใช้ นอกจากนี้ FATF ยังทำหน้าที่ติดตามผลการปฏิบัติของประเทศต่างๆ รวมทั้งประเทศไทย ซึ่งหากไม่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและไม่มีการปรับปรุงผลการปฏิบัติ FATF จะเรียกร้องให้นานาประเทศตอบโต้ด้วยการเฝ้าระวังการทำธุรกรรมกับประเทศนั้นซึ่งมีผลกระทบทางเศรษฐกิจ ดังนั้น สำนักงาน ปปง. จึงต้องติดตามความเคลื่อนไหวของ FATF ซึ่งปรับปรุงมาตรฐานสากลเป็นระยะ เพื่อที่สำนักงาน ปปง. จะสามารถดำเนินนโยบายที่เหมาะสมต่อความเคลื่อนไหวดังกล่าว นอกจากนี้ สำนักงาน ปปง. ยังได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ในสองช่องทางหลัก ได้แก่ การเข้าร่วมประชุมเต็มคณะของ FATF และการตอบแบบสอบถามของ FATF ซึ่ง FATF ได้นำข้อคิดเห็นของประเทศต่างๆ ไปประกอบการพิจารณาปรับปรุงมาตรฐานสากล

5.2 ความร่วมมือกับ APG

The Asia-Pacific Group on Money Laundering (APG) เป็นองค์กรความร่วมมือในภูมิภาคเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติของประเทศสมาชิกให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลด้านการป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้าน การสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย รวมทั้งเสริมสร้างขีดสมรรถนะในด้านดังกล่าวของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ประเทศไทยเป็นสมาชิกก่อตั้ง APG ซึ่งเป็นองค์กรเครือข่ายของ FATF ประจำภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ทำหน้าที่ส่งเสริมประเทศสมาชิกให้ปฏิบัติตามมาตรฐานสากลด้าน AML/CFT ที่กำหนดโดย FATF หน้าที่สำคัญ อีกประการหนึ่งของ APG คือดำเนินการประเมินผลการปฏิบัติของประเทศสมาชิกเพื่อรายงานต่อ FATF ซึ่งการประเมินจะทำเป็นรอบ รอบละประมาณ 5 ปีขึ้นไป ประเทศไทยรับการประเมินมาแล้ว 2 รอบ การประเมินรอบที่ 3 สำหรับประเทศไทยจะมีขึ้นในปลายปี 2559 ซึ่งจะเป็นการประเมินที่เข้มข้นกว่าเดิม เพราะเดิมการประเมินเน้นเพียงว่ามีกฎหมายที่ได้มาตรฐานและมีกลไกบังคับใช้กฎหมายที่เพียงพอ แต่ในการประเมินรอบที่ 3 จะเน้นประสิทธิผลของระบบ AML/CFT ด้วย นอกจากนี้ สำนักงาน ปปง. ได้ให้ความร่วมมือผ่านการแสดงความคิดเห็นเช่นเดียวกับความร่วมมือที่มีกับ FATF ตลอดจนในบางโอกาส สำนักงาน ปปง. ยังได้รับเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระหว่างประเทศในกรอบ AML/CFT เช่น APG Annual Typology workshop

5.3 ความร่วมมือกับ ASEAN และ BIMSTEC

การฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (Money Laundering and the Financing of Terrorism – ML/FT) มีลักษณะข้ามพรมแดน การต่อสู้กับปัญหาดังกล่าวต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยเฉพาะกับประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกันหรืออยู่ในภูมิภาคเดียวกัน ดังนั้น สำนักงาน ปปง. จึงพยายามผลักดันความร่วมมือในช่วงปัจจุบันได้แก่ กลุ่ม ASEAN และกลุ่ม BIMSTEC ซึ่งประเทศในกลุ่มทั้งสอง มีระดับการพัฒนาและสภาพปัญหาใกล้เคียงกับประเทศไทย

การผลักดันความร่วมมือใน ASEAN และ BIMSTEC ที่ผ่านมา สำนักงาน ปปง. แลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจในงาน AML/CFT ผ่านการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการที่สำนักงาน ปปง. เป็นเจ้าภาพ การจัดทำ web page สำหรับแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การแลกเปลี่ยนการเยือน การเป็นผู้สนับสนุนประเทศ ASEAN และ BIMSTEC อื่นๆ ให้เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มหน่วยข่าวกรองทางการเงินระหว่างประเทศ Egmont และการจัดทำ Consolidated List of Terrorism-Related Persons and Entities ตลอดจนการจัดทำ MOU เรื่องการแลกเปลี่ยนข้อมูลธุรกรรมทางการเงิน

5.4 ความร่วมมือกับ Egmont Group

The Egmont Group of Financial Intelligence Units เป็นกลุ่มความร่วมมือระหว่าง “หน่วยข่าวกรองทางการเงิน” (Financial Intelligence Unit : FIU) ทั่วโลกเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลธุรกรรมทางการเงิน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต่อต้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (AML/CFT) รวมทั้งสร้างความเชี่ยวชาญให้แก่บุคลากรของหน่วยงาน และช่วยเหลือสนับสนุนในการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ซึ่งมีการจัดประชุมประจำปีเพื่อแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดีในการปฏิบัติงานของ FIU และมีการสร้าง Egmont Secure Web เป็นช่องทางในการแลกเปลี่ยนข่าวกรองทางการเงินของประเทศสมาชิก นอกจากนี้ Egmont ยังส่งเสริมให้ประเทศสมาชิกจัดทำบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding: MOU) ระหว่างกันเพื่อแลกเปลี่ยนข่าวกรองทางการเงิน โดย Egmont ได้จัดทำ Model MOU เพื่อประโยชน์ดังกล่าว

5.5 ความร่วมมือกับ IMF และ World Bank

หน่วยงานดังกล่าวเป็นองค์กรระหว่างประเทศที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องมาตรฐานของระบบการเงิน ในด้านต่างๆ รวมทั้งด้าน AML/CFT ที่ผ่านมา องค์กรทั้งสองได้ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่ประเทศไทยในการปรับปรุงระบบ AML/CFT ให้ได้มาตรฐานสากล เช่น IMF ให้ความช่วยเหลือในการประเมินความเสี่ยงระดับชาติด้าน ML/FT นอกจากนี้ IMF ยังจัดอบรมระดับภูมิภาคเกี่ยวกับ

มาตรฐานสากลด้าน AML/CFT เป็นประจำ โดยสำนักงาน ปปง. ได้ส่งผู้แทนเข้าร่วมการอบรมตลอดมา ส่วน World Bank ได้ส่งผู้เชี่ยวชาญมาให้คำแนะนำในการต่อต้านการทุจริต

5.6 ความร่วมมือในกรอบทวิภาคี

สำนักงาน ปปง. มีความสัมพันธ์ทวิภาคีกับหน่วยงานคู่เจรจาในหลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย ฮองกง ไต้หวัน เป็นต้น ซึ่งได้ร่วมมือกันในการสืบสวนสอบสวนคดี และสำนักงาน ปปง. ยังได้รับความร่วมมือทางวิชาการจากประเทศเหล่านี้ในรูปของการเชิญเข้าร่วมการอบรม

โดยที่สำนักงาน ปปง. มีนโยบายกระชับความร่วมมือกับต่างประเทศ จึงมีแผนงานจัดกิจกรรมต่างๆ ซึ่งล้วนแต่ต้องใช้งบประมาณมาก และส่วนใหญ่ไม่สามารถขอรับการจัดสรรจากงบประมาณแผ่นดิน หากจะดำเนินกิจกรรมต้องแสวงหาการสนับสนุนจากต่างประเทศ เช่น ญี่ปุ่น และออสเตรเลีย โดยสำนักงาน ปปง. จะจัดทำโครงการเสนอต่อหน่วยงานที่ให้ทุนของประเทศทั้งสองเพื่อขอรับการสนับสนุนเงินทุนดำเนินกิจกรรม งานนี้ต้องมีการวางแผนล่วงหน้าทุกปีและติดตามสถานะของคำขอรับการสนับสนุน ดำเนินกิจกรรม รายงานผลต่อผู้ให้ทุน และติดตามผลสำเร็จของกิจกรรม

6 ความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง

สำนักงาน ปปง. ได้ดำเนินการส่งเสริมและประสานความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติ โดยการจัดทำบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding : MOU) เรื่องความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูลธุรกรรมทางการเงินเพื่อการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อลดปัญหาอุปสรรคในการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน โดยข้อมูลที่ได้รับจะเป็นประโยชน์ต่อการสืบสวนทางการเงิน แต่จะไม่ใช้ในกระบวนการฟ้องร้องดำเนินคดีเว้นแต่จะได้รับอนุญาตจาก FIU ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งต้องมีระบบการเก็บรักษาความลับของข้อมูลอย่างดี

สำนักงาน ปปง. ได้จัดทำร่างบันทึกความเข้าใจตามต้นแบบของกลุ่ม Egmont ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบให้ เลขาธิการ ปปง. เป็นผู้ที่มีอำนาจในการลงนาม กับ FIU ของประเทศต่าง ๆ ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2553 อนุมัติให้สำนักงาน ปปง. ใช้ร่างบันทึกความเข้าใจเรื่อง ความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูลธุรกรรมทางการเงินเพื่อการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่ปรับปรุงใหม่เป็นต้นแบบสำหรับการตกลงให้ความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ โดยมอบหมายให้ เลขาธิการ ปปง. เป็นผู้ที่มีอำนาจในการลงนามเกี่ยวกับความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูลธุรกรรมทางการเงิน เพื่อการป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน โดยปัจจุบัน สำนักงาน ปปง. ได้จัดทำบันทึก

ความเข้าใจ (MOU) รวมจำนวนทั้งสิ้น 47 ฉบับ และในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงสำนักงาน ปปง. ได้จัดทำบันทึกความเข้าใจว่าด้วยการแลกเปลี่ยนข่าวกรองทางการเงินกับ 4 ประเทศ ได้แก่ ประเทศเมียนมา (30 ก.ค. 2548) ประเทศเวียดนาม (22 ก.ค. 2556) ประเทศกัมพูชา (30 ม.ค. 2557) และประเทศจีน (30 มิถุนายน 2551)

ส่วนที่ 7 รายงานผลการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก

ในการดำเนินการวิจัย คณะผู้วิจัยได้ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เป็นบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายและมาตรการเพื่อติดตามเส้นทางการเงินของขบวนการค้าผู้หญิงและเด็กในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ได้แก่ ผู้แทนศูนย์ต่อต้านการค้ามนุษย์ระหว่างประเทศ สำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนกรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม ผู้แทนกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ ผู้แทนสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ผู้แทนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และผู้แทนกองบัญชาการตำรวจตรวจคนเข้าเมือง และ โดยกำหนดประเด็นสัมภาษณ์ดังนี้

1. ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับรูปแบบการกระทำความผิดและการฟอกเงิน และเส้นทางการเงินของขบวนการค้าผู้หญิงและเด็กในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง
2. ปัญหาและอุปสรรคการบังคับใช้กฎหมายกับความผิดฐานค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก
3. ปัญหาการดำเนินการกับทรัพย์สินและการตรวจสอบร่องรอยการเงินในความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะการค้าผู้หญิงและเด็ก
4. ความร่วมมือระหว่างประเทศในการบังคับใช้กฎหมาย โดยเฉพาะด้านการติดตามและตรวจสอบเส้นทางการเงินในขบวนการค้าผู้หญิงและเด็กในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง
5. ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายกับความผิดฐานค้ามนุษย์

สรุปผลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก มีรายละเอียดดังนี้

1) ผู้แทนศูนย์ต่อต้านการค้ามนุษย์ระหว่างประเทศ สำนักงานอัยการสูงสุด⁴⁷

ปัญหาและอุปสรรคการบังคับใช้กฎหมายและการดำเนินคดีกับความผิดฐานค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก

ปัญหาอุปสรรคคือเราอาศัยคำให้การของผู้เสียหายเป็นหลักในการพิสูจน์ความผิด เพราะคดีความผิดเกี่ยวกับเพศส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะของการสมัครใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็น เด็กไทย ปัจจุบันไม่ค่อยมีที่โดนหลอกมาหรือโดนบังคับให้ขายตัว หรือโดนทารุณกรรม ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นลักษณะของเด็กที่สมัครใจมาขายตัวมาค้าประเวณี และคนที่สมัครใจมาค้าประเวณี ไม่มีใครให้ เบาะแสและไม่ให้ความร่วมมือ ส่วนมากคนที่โดนจับจะไม่มีใครบอกว่าโดนหลอก คือเด็กจะรับสารภาพ เพราะเขารู้อยู่แล้วอายุต่ำกว่า 18 จะไม่โดนดำเนินคดี แค่เข้าสถานคุ้มครอง และไม่สาวต่อถึงคนชักชวน เพราะนี่คือแหล่งทำมาหากินของเขา ดังนั้น โอกาสที่จะสาวไปถึงคนที่ชักใยอยู่เบื้องหลังหรือคนที่ได้รับ ผลประโยชน์แทบไม่มีเลย ส่วนเด็กต่างด้าว จะไม่รู้ว่ามีใครเป็นคนอยู่เบื้องหลัง ที่ทราบคือเป็นแค่คนชักจูง ซึ่งอาจเป็นคนที่ไม่เห็นหน้ากันอยู่ทุกวัน ไม่มีทางที่จะรู้คนที่ชักใยอยู่เบื้องหลังเด็ดขาด แม้แต่ชื่อจริงยังไม่รู้ เลย แล้วจะมาให้ข้อมูลกับตำรวจได้อย่างไร แล้วคนต่างด้าวส่วนใหญ่ที่ไปช่วยมา เช่น เด็กไทยใหญ่จะเป็นลักษณะของยินยอม เพื่อมาแสวงหาประโยชน์รูปแบบอื่น ส่วนใหญ่ที่ตกเป็นเหยื่อจะเป็นคนต่างด้าว ไม่ใช่คนไทย ปัญหาแบบเดิมก็คือ คนต่างด้าวพวกนี้จะมีรู้จักกันแค่ผิวเผิน ที่เห็นหน้ารู้จักกันอยู่ไม่กี่คน จึงแทบจะไม่สามารถให้ข้อมูลได้ ตรงนี้เป็นความท้าทายของพนักงานสอบสวนที่จะต้องหาความเชื่อมโยง จากตัวจำเลยที่เราจับได้ แต่ตำรวจเองไม่ค่อยอยากทำ เพราะถ้าขยายผล จำนวนคดีจะมีมากขึ้น สำนวนมีมากขึ้น พนักงานสอบสวนก็ไม่ไหว รับไม่ได้ ส่วนการดำเนินคดี ถ้าได้รับความร่วมมือจากเหยื่อ ส่วนใหญ่ก็ไม่มีปัญหาอะไร สามารถฟ้องลงโทษได้ แต่ปัญหาคือปัจจุบันคดีที่ทำอยู่ ณ ขณะนี้เป็นเชิงปริมาณ ไม่ใช่เชิงคุณภาพ ส่วนเรื่องเส้นทางการเงินในลุ่มแม่น้ำโขงตามที่ศึกษาวิจัยไม่ต้องพูดถึง เพราะแค่การสืบหา ผู้กระทำผิดในลุ่มแม่น้ำโขงยังทำไม่ได้เลย

ปัญหาการดำเนินการกับทรัพย์สินและการตรวจสอบร่องรอยการเงินในความผิดเกี่ยวกับการค้า มนุษย์

เหตุผลสำคัญที่คดีค้ามนุษย์ขึ้นไปสู่สำนักงาน ป.ป.ง. น้อย ที่ทราบมากคือทาง ป.ป.ง. เอง มักจะอ้างว่าไม่ได้รับแจ้ง ไม่ได้รับการประสานจากหน่วยที่ทำหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญา ซึ่งหลักๆ คือ ปคม. กับ DSI ทั้ง 2 หน่วย ซึ่งส่วนตัวยุติธรรมทั้ง 2 หน่วยว่าเปอร์เซ็นต์ในการแจ้งมีมาก น้อยแค่ไหน ส่วนใหญ่แล้วก็จะน้อย ไม่ค่อยได้มีการแจ้งเกี่ยวกับเรื่องเบาะแสในคดีการค้ามนุษย์ไปให้ทาง ป.ป.ง. ได้สืบสวนสอบสวนขยายผล ขณะนี้ตัวเลขคดีการค้ามนุษย์ที่จับกุมดำเนินคดีอยู่ ผู้ต้องหาที่โดน จับกุมไม่ใช่ผู้ต้องหารายใหญ่ แต่จะเป็นรายเล็กรายน้อย ไม่มีทรัพย์สิน ซึ่งส่วนใหญ่ผู้บังคับใช้กฎหมายใน

⁴⁷ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2558 ณ สำนักงานอัยการสูงสุด

หน่วยงานหลัก ไม่ว่าจะเป็นการตรวจพื้นที่ตำรวจ ปคม. หรือ DSI มักไม่ให้ความสำคัญในส่วนนี้ จับได้ก็ส่งตัวที่ดำเนินคดีอาญาเป็นส่วนใหญ่ แล้วไม่ค่อยมีการสาวไปถึงตัวการหลักที่อยู่เบื้องหลังที่รับผลประโยชน์

ในการทำคดี ณ ปัจจุบัน ไม่มีการสืบสวนสอบสวนขยายผลให้ไปถึงผู้บงการ อย่างเช่น การเข้าไปช่วยผู้หญิงออกมาจากการค้าประเวณี ก็จับพวกพ่อเล้า พวกเด็กเชียร์แขก ซึ่งเป็นระดับลูกน้อง แล้วหลังจากนั้นก็คือจบปิดคดี ไม่มีการขยายผล นี่คือเหตุผลหลัก ๆ ที่ทำให้คดีค้ำมนุษย์ขึ้นไปสู่ ปปง. น้อย และคดีที่ไปสู่ ปปง. แล้ว ก็ไม่มีเงินหรือทรัพย์สินให้ทำการยึดอายัดตรวจสอบ

สาเหตุอีกประการคือการทำงานของพนักงานสอบสวนในปัจจุบันเหมือนทำงานคนเดียว เพราะตำรวจจะแบ่งเป็นสาย สายสอบสวน สายปราบปราม สายสืบสวน แล้วหน้าที่ค่อนข้างจะแยกจากกัน ตำรวจที่ทำหน้าที่สอบสวนจะต้องทำสำนวนสอบสวนและงานที่เกี่ยวข้องทุกอย่างด้วยตัวเอง ไม่มีอำนาจที่จะไปสั่งหรือการที่จะไปบอกให้เจ้าหน้าที่สายสืบสายปราบไปช่วยหาเบาะแสหรือสืบสวนใดๆ และผู้บังคับบัญชาของตำรวจส่วนใหญ่ก็ไม่ให้ความสำคัญ ดังนั้น เมื่อมีคดีค้ำมนุษย์เข้ามา ก็จะรีบดำเนินการปิดคดี เพราะปริมาณคดีมาก เป็นภาระหนักของฝ่ายสอบสวน จึงอยากปิดคดี ไม่อยากขยายผลต่อ แม้กระทั่งพนักงานสอบสวนที่สังกัด ปคม. เองยังมีจำนวนน้อย น่าจะประมาณ 20 กว่าคนและมีคนที่เชี่ยวชาญเรื่องค้ำมนุษย์จริง ๆ เพียงไม่กี่คน แต่คดีการค้ำมนุษย์ทั่วประเทศ 70 - 80 เปอร์เซ็นต์อยู่ที่ ปคม. ดังนั้น คุณภาพในการขยายหรือสาวไปถึงตัวการใหญ่ ๆ จึงเป็นเรื่องยาก และเมื่อไม่ขยายผลเส้นทางการเงินก็จะหายไปด้วย อย่างไรก็ตาม อาจโทษตำรวจได้ไม่เต็มที่ เช่น หากตำรวจสืบสวนคดีการค้ำมนุษย์แล้วรีบแจ้งไปที่ ปปง. อย่างไม่เป็นทางการ ถามว่า ปปง. เองจะมีเวลาพอหรือมีกำลังคนพอที่จะมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ของ ปปง. มารับผิดชอบในการร่วมสืบสวนหรือไม่ เพื่อตรวจสอบเส้นทางการเงินไปพร้อม ๆ กับการดำเนินคดี หรือในกรณีที่ประสานไปยัง ปปง. ปปง. สามารถเริ่มการตรวจสอบเส้นทางการเงินได้เลยหรือไม่ หรือต้องรอข้อมูลจากทางตำรวจ ปปง. มีมาตรการมีการสืบสวนเชิงรุกมากขึ้นแค่ไหน ซึ่งหากอยากให้เกิดคดีการค้ำมนุษย์มีผลกระทบในแง่ของการยึดทรัพย์สิน ปปง. เองต้องรุกเหมือนกัน ไม่ใช่การรอ ไม่ใช่ให้ตำรวจส่งข้อมูลมา แล้วนั่งในออฟฟิศเพื่อเช็คเส้นทางการเงินในระบบอย่างเดียว เพราะบางคดี ปปง. ก็สามารถดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินได้เลย โดยไม่จำเป็นต้องรอให้มีการดำเนินคดี เพราะในบางครั้งที่เข้าร่วมประชุมกับ ปปง. ปปง. เองจะบอกว่าตำรวจส่งข้อมูลมาช้าเกินไป มีการโยกย้ายทรัพย์สินหนีไป เพราะเมื่อตำรวจสรุปสำนวนส่งให้อัยการเสร็จถึงได้แจ้ง ปปง. หรือในกรณีที่แจ้งมาก่อน ปปง. ก็บอกว่าหลักฐานยังไม่ชัดเจนว่าเกี่ยวข้องกับความผิดมูลฐาน

ปัญหาอีกประการคือเรื่องการยึดทรัพย์สิน ปปง. บอกว่ากฎหมายของ ปปง. เป็นการยึดทรัพย์สินทางแพ่งโดยไม่จำเป็นต้องยึดโยงกับทางอาญา จึงมีคำถามว่าถ้าในคดีอาญาพิสูจน์ไม่ได้เลย ไม่มีความเชื่อมโยงกับความผิดมูลฐานที่ปัจจุบันได้ขยายไปมีมูลฐานที่มากขึ้น แล้วถามว่าทรัพย์สินที่ยึดไปจะทำอะไร ตัวอย่าง คดีโรฮิงญาที่บอกว่าเป็นการค้ำมนุษย์ และ ปปง. ได้เข้าไปยึดทรัพย์สินอยู่ ในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งบอกว่าไม่ใช่ค้ำมนุษย์แต่เป็นขบวนการลักลอบนำคนเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ซึ่งเป็นคนละฐานความผิด และการขนานคนเข้าประเทศโดยผิดกฎหมาย จะยึดทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงินไม่ได้ แต่ ปปง. ได้ยึดไปแล้วโดยยึดตามกฎหมายค้ำมนุษย์ ถ้าในที่สุดศาลยกฟ้องคดีค้ำมนุษย์ ปปง. ก็บอกว่า

ไม่เป็นไร เจ้าของเงินก็ต้องมาพิสูจน์ ที่พิสูจน์ไม่ได้ต้องตกเป็นของแผ่นดิน เพราะกฎหมายไม่สนใจผลคดี คำนุชย์ว่าศาลจะยกฟ้องหรือศาลจะลงโทษหรืออัยการจะสั่งไม่ฟ้อง ซึ่งจริง ๆ แล้วตั้งต้นผิดตั้งแต่แรก คือแทนที่จะตั้งต้นว่าเป็นคดีลักลอบนำคนเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย แต่ไปตั้งต้นว่าเป็นคดีคำนุชย์ และ อาศัยเหตุผลที่ตั้งต้นผิดไปยึดทรัพย์ ที่หยาบคายประเด็นนี้ขึ้นมาเพราะ ปปง. บอกว่าคดีตามกฎหมายฟอก เงินมันไม่ยึดโยงกับคดีทางอาญา

ความร่วมมือระหว่างประเทศในการบังคับใช้กฎหมาย โดยเฉพาะด้านการติดตามและตรวจสอบ เส้นทางทางการเงินในขบวนการค้าผู้หญิงและเด็กในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

เรามี ASEAN MLAT ที่ประเทศไทยเป็นประเทศสุดท้ายที่ลงนาม แต่ในการ implement จะเป็นไปตามกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ เพราะฉะนั้นแทบจะทำอะไรไม่ได้เลย แม้จะขอไปตาม ASEAN MLAT แต่ในที่สุดแล้วต้องเป็นไปตามกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ ASEAN MLAT จะมีประโยชน์เฉพาะบางประเทศที่เขาให้ความร่วมมือได้ เฉพาะมีข้อตกลงร่วมกัน อย่าง ประเทศลาวเคยปฏิเสธความร่วมมือกับไทยตอนที่เรายังไม่ได้ลงนามใน ASEAN MLAT โดยอ้างว่าไม่ได้ เป็นภาคีสมาชิกข้อตกลง

ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายกับความผิดฐานคำนุชย์

ควรทำคดีตัวอย่างขึ้นมาเป็นแนวทาง ให้ทุกหน่วยงานร่วมกัน จับคนที่เกี่ยวข้องให้หมด ประสานงานกับ ปปง. ให้ ปปง. สืบสวนเส้นทางทางการเงินของคนที่เกี่ยวข้องทั้งหมด โดยทำไปพร้อม ๆ กัน เลย รวมถึงการโยกโยยถึงเครือข่ายต่างประเทศหรือยึดทรัพย์ในต่างประเทศ เพราะอัยการจะเป็นคน รับผิดชอบในการรวบรวมพยานหลักฐานระหว่างประเทศ และปัจจุบันกำลังแก้ไขพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 ซึ่งจะมีประเด็นสำคัญคือเรื่องของการติดตามยึด ทรัพย์สินระหว่างประเทศ และแก้ไขเกี่ยวกับเรื่องการเพิ่มอำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการ ตามความร่วมมือ

ควรพัฒนาเรื่องการฝึกอบรมพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการบังคับใช้ กฎหมาย ซึ่งอาจจะไม่ใช่หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายอย่างเดียว แต่รวมไปถึง NGO ฯลฯ ควรอบรมให้คน เหล่านี้เข้าใจกฎหมายไปในทิศทางเดียวกัน ต้องมีการพัฒนาสื่อในการสอนที่สามารถใช้เป็นทิศทาง เดียวกันได้ เพราะบางครั้งมีปัญหาการตีความกฎหมาย เช่น นิยามของการคำนุชย์ ซึ่งของไทยยัง ค่อนข้างไม่ชัดเจน แต่ไปอ่านพิธิสารแล้วกลับเข้าใจง่ายกว่า

ในส่วนของการร่วมมือระหว่างประเทศ ควรพัฒนาร่วมกันทำงานร่วมกัน อย่างเช่น พัฒนาระบบงานสอบสวนร่วมกันใน 6 ประเทศ หรือว่าพัฒนาความร่วมมือกันในการแชร์ข้อมูลอย่างเป็น รูปธรรม

2) ผู้แทนกรมสอบสวนคดีพิเศษ⁴⁸

ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับรูปแบบการกระทำความผิด การฟอกเงินและเส้นทางการเงินของขบวนการค้าผู้หญิงและเด็กในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง

ขบวนการค้ามนุษย์ในรูปแบบการค้าหญิงและเด็ก เป็นรูปแบบการค้ามนุษย์แบบหนึ่งที่กลุ่มขบวนการหรือนายหน้า ซึ่งมีทั้งชาวต่างชาติและชาวไทย เข้าร่วมเป็นขบวนการ ซึ่งมีลักษณะเป็นการแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินการ โดยมีรายละเอียดรูปแบบและลักษณะของการกระทำความผิด ซึ่งอาจยกตัวอย่างของกรณีคดีพิเศษที่ 5/2555 กรณีการหลอกลวงเด็กและหญิงชาวลาวเพื่อนำมาค้าประเวณี ที่ อำเภอสุโขทัย จังหวัดนครราชสีมา กล่าวคือ

1. กลุ่มผู้ต้องหา จะมีการทั้งชาวลาว และชาวไทย ร่วมกันกระทำความผิดเป็นขบวนการโดยมีการสมคบและแบ่งหน้าที่กันทำ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาประโยชน์จากการนำเด็กหรือบังคับหญิงชาวลาวให้ค้าประเวณี

2. กลุ่มนายหน้าฝั่งลาว จะหลอกลวง และชักชวนให้มาทำงานเสิร์ฟอาหารที่ร้านอาหารหรือนั่งตมเปียร์กับลูกค้า ซึ่งเปิดเป็นร้านคาราโอเกะ หรือบางรายถูกชวนมาขายเสื้อผ้า เมื่อเด็กหลงเชื่อก็จะพาเด็กเดินทางข้ามมาประเทศไทยทางฝั่งจังหวัดหนองคาย เพื่อเดินทางมายังร้านของกลุ่มคนไทยในอำเภอสุโขทัย จังหวัดนครราชสีมา โดยเจ้าของร้านซึ่งเป็นคนไทย จะออกค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และค่าทำหนังสือเดินทางทั้งหมดให้

3. ในการทำหนังสือเดินทางในประเทศลาว กลุ่มนายหน้าฝั่งลาวจะให้ผู้เสียหายซึ่งเป็นเด็กที่อายุต่ำกว่า 18 ปี แจ้งกับเจ้าหน้าที่ว่ามีอายุ 20 ปี เพื่อสะดวกในการออกเอกสาร และการเดินทางมาทำงานในประเทศไทย

4. เมื่อผู้เสียหาย ซึ่งเดินทางพร้อมกลุ่มนายหน้า ข้ามฝั่งมายังประเทศไทย ก็จะถูกยึดหนังสือเดินทางทั้งหมด เพื่อเป็นการควบคุมพยานทั้งหมดมิให้หลบหนี และประสานเจ้าของร้านให้มารับตัวที่จังหวัดหนองคาย แล้วรวมกันเดินทางไปอำเภอสุโขทัย จังหวัดนครราชสีมา เพื่อไปยังร้านคาราโอเกะ

5. เมื่อมาถึงร้านคาราโอเกะ จะแจ้งแก่เด็กและหญิงชาวลาวว่า เป็นหนี้สินจากการจัดทำหนังสือเดินทาง ค่าเดินทาง ค่าน้ำชา (ค่านายหน้าจัดหาเด็ก) จำนวนประมาณ 50,000 บาท

6. นอกจากนี้ เจ้าของร้าน จะพูดข่มขู่ไว้ว่า หากหลบหนีจะถูกจับกุมเข้าคุก ผู้ใดขัดขืนจะถูกดุด่า จึงจำยอมต้องทำงานขายบริการทางเพศ เพื่อชดใช้หนี้ให้หมดจึงจะได้กลับบ้าน

7. ภายในร้านคาราโอเกะ จะมีการติดตั้งกล้องวงจรปิด ไว้ดูว่ามีการหลบหนีหรือไม่ และดูพฤติกรรมของเด็กในร้าน

8. ค่าใช้บริการ ค้างคืน จำนวน 1,800 บาท หักเป็นค่านายหน้า จำนวน 300 บาท คงเหลือ 1,500 บาท เจ้าของร้านจะเก็บไว้

⁴⁸ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2558 ณ กรมสอบสวนคดีพิเศษ

9. คดีนี้ ศาลอาญาได้มีคำพิพากษาจำคุกนายหน้าชาวลาว และเจ้าของร้านคนไทย คนละ 119 ปี (คงจำคุกเพียง 50 ปี)

ปัญหาอุปสรรคการบังคับในกฎหมายและการดำเนินคดีกับความผิดฐานค้ามนุษย์โดยเฉพาะ ผู้หญิงและเด็ก

เนื่องจากคดีพิเศษดังกล่าว มีพยานหลักฐานสำคัญ เกี่ยวกับหนังสือเดินทางซึ่งออกโดย ประเทศลาว ซึ่งปรากฏรายละเอียดข้อเท็จจริงว่า ความเป็นจริงเด็กผู้หญิงดังกล่าวที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี หรือในบางรายมีอายุต่ำกว่า 15 ปี นั้น ในทางความเป็นจริงที่มีข้อค้นพบจากการสอบสวนของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ พบข้อพิรุธว่า พยานซึ่งเป็นเด็กได้ให้ถ้อยคำว่ามี การตกลงกันในการทำหนังสือเดินทางในประเทศลาว ให้มีการแจ้งเจ้าหน้าที่ว่ามีอายุเกินกว่า 18 ปี จึงได้มีการพิสูจน์ความจริง โดยใช้หลักทฤษฎี การตรวจสอบทางการแพทย์โดยการตรวจมวลกระดูก หรือสภาพร่างกายทางเทคโนโลยีทางการแพทย์ พบว่า เด็กบางรายมีอายุต่ำกว่า 15 ปี หรือในบางรายมีอายุต่ำกว่า 18 ปี ซึ่งเป็นกรณีที่มีประเด็นข้อ ขัดแย้งที่แตกต่างจากพยานเอกสาร คือ หนังสือเดินทางดังกล่าว อันนำไปสู่การพิสูจน์ การวินิจฉัย การ พิจารณาและการพิพากษาคดีในเรื่องดังกล่าว ซึ่งเป็นอุปสรรคในการดำเนินคดีอาญา หากผู้ต้องหา หรือ จำเลย มีการต่อสู้คดีตามกฎหมาย

อย่างไรก็ตาม อาจมีข้อคำถามเพื่อเพิ่มเติมว่า เพราะเหตุใด ในการตรวจค้นเพื่อช่วยเหลือ ผู้เสียหาย หรือตามเป้าหมายต่าง ๆ จึงไม่มีการประสานสำนักงาน ปปง. ไปพร้อมกันทีเดียว นั้นใน เรื่องดังกล่าวนี้ เนื่องจากมีความเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและร่างกายของผู้เสียหาย ประกอบกับ เวลาหรือช่วงที่มีความจำเป็นต้องเข้าตรวจค้นนั้น อาจมีความไม่แน่นอน และบางกรณีต้องเข้าดำเนินการ อย่างเร่งด่วน ทันที เพราะหากล่าช้า อาจเกิดภัยอันตรายต่อผู้เสียหายได้ ฉะนั้นโดยหลักการแล้ว การ รักษาความลับและการรักษาชีวิตของผู้เสียหายเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากที่สุด และถือเป็นเรื่องลำดับแรก ที่ต้องดำเนินการ

อนึ่ง สำหรับในส่วนของการตรวจค้นที่เกี่ยวกับการแสวงหาข้อเท็จจริงหรือ พยานหลักฐานเพิ่มเติม นั้น กรมสอบสวนคดีพิเศษ จะมีการประสานข้อมูลและการดำเนินการร่วมกันมา โดยตลอด อย่างเช่น ในคดีที่มีการตรวจค้นเพื่อจับกุมผู้ต้องหาในคดีบังคับใช้แรงงานประมงในจังหวัด สมุทรสงคราม จะประสานความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ปปง. เพื่อปฏิบัติงานร่วมกันทุกครั้ง

นอกจากนี้ ปัญหาอุปสรรคในการทำงานเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการค้า มนุษย์ ยังมีประเด็นอื่น ๆ อีก เช่น

- ยังไม่มีการประสานงาน หรือมีการบูรณาการอย่างเต็มประสิทธิภาพ ทำให้เกิด ภาพลักษณ์ในส่วนของแต่ละฝ่ายต่างทำ ไม่มีการแบ่งปันข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทำให้การบังคับใช้กฎหมาย เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ขาดหน่วยงานเจ้าภาพที่ รับผิดชอบโดยตรง และส่งผลให้ขาดประสิทธิภาพในการปราบปรามให้ถึงขบวนการใหญ่ที่แท้จริง เพื่อ เป็นการตัดไฟแต่ต้นลม และสิ้นซากไปจากสังคมไทย สำหรับของกรมสอบสวนคดีพิเศษ นั้น ในคดี

ความผิดฐานค้ำมนุษย์ จะมีพนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวนด้วยทุกคดี เพื่อให้เกิดความรอบคอบและถูกต้องเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย

- จากการติดตามจากครอบครัวเด็กที่ประเทศลาว พบว่า แม่ได้นำเด็กมาขายเพื่อไปค้าประเวณี ซึ่งเด็กบางคนก็ยินยอมสมัครใจมาค้าประเวณีเอง เพื่อนำเงินไปช่วยเหลือครอบครัว หรือพ่อซึ่งป่วยด้วยโรคมะเร็ง ต่อมาเมื่อมีการช่วยเหลือเด็ก ทำให้ไม่มีรายได้ในช่วงนี้ และไม่สามารถนำส่งเงินให้ทางครอบครัวได้ ต่อมาพ่อถึงแก่ความตายเพราะไม่มีเงินรักษาโรค จึงมีประเด็นปัญหาเชิงสังคมว่า การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว เป็นกรณีก่อให้เกิดผลกระทบต่อครอบครัวเด็ก จะมีวิธีการแก้ไข หรือช่วยเหลือในเรื่องดังกล่าวอย่างไร

ปัญหาการดำเนินการกับทรัพย์สินและการตรวจสอบร่องรอยการเงินในความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์

การบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2553 มาตรา 34 ได้บัญญัติให้ความผิดฐานค้ำมนุษย์ เป็นมูลฐานความหนึ่งตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ดังนั้น มาตรการดังกล่าว โดยทั่วไป พนักงานสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ จะดำเนินการประสานในการตรวจสอบและเตรียมดำเนินการในส่วนของการยึด หรืออายัดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดในคดี อย่างไรก็ตาม ปัญหาเกี่ยวกับการติดตามทรัพย์สินหรือร่องรอยทางการเงินนั้น อาจพบได้ในกรณีต่าง ๆ เช่น

(1) เนื่องจากในการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ ส่วนใหญ่จะรอคอย หรือรอความเห็นในการสั่งสำนวนคดีจากพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการก่อน จึงทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินการในเรื่องดังกล่าวบ้าง

(2) ผู้กระทำความผิดในเรื่องดังกล่าว ส่วนใหญ่จะดำเนินการในรูปของขบวนการ หรือ สบคบ หรือแบ่งแยกหน้าที่กันรับผิดชอบ ดังนั้น การตัดตอนขบวนการ หรือร่องรอยการเชื่อมต่อในโครงสร้างคดี ก็เป็นปัญหาความยากในการติดตามและตรวจสอบพอสมควร เพื่อให้ถึงหัวหน้าขบวนการใหญ่

(3) อาชญากรรมกลุ่มนี้ จะกระทำการโดยไม่ผ่านช่องทางระบบธุรกรรมทางการเงินของสถาบันการเงิน แต่จะใช้รูปแบบเงินสดเป็นหลัก ดังนั้น ในการเข้าตรวจค้น เจ้าหน้าที่จึงต้องใช้ความรู้และประสบการณ์ในการค้นหาแหล่งเก็บเงินในสถานที่เกิดเหตุ รวมทั้งการตรวจค้นบ้านหรือที่พักอาศัยของกลุ่มผู้กระทำความผิดในโอกาสแรก หรือโดยทันที

(4) ปัญหาการขาดการประสานความร่วมมือที่ดีระหว่างองค์กร โดยเฉพาะในช่วงการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2552 ใหม่ ๆ ดังนั้น รัฐควรพิจารณาออกระเบียบกลางเฉพาะเรื่องว่าด้วยการประสานความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ เพื่อให้หน่วยงานยึดถือปฏิบัติมากกว่าการประสานความร่วมมือกันเองอย่างไร้ระบบ อาศัยความคุ้นเคย หรือความสัมพันธ์เชิงส่วนบุคคล ทำบ้าง ไม่ทำบ้าง ซึ่งไม่เป็นระบบหรือมาตรฐานที่ถูกต้อง

ความร่วมมือระหว่างประเทศในการบังคับใช้กฎหมาย โดยเฉพาะด้านการติดตามและตรวจสอบเส้นทางการเงินในขบวนการค้าหญิงและเด็กในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

กรมสอบสวนคดีพิเศษ ได้มีการทำบันทึกข้อความร่วมกับทางการตำรวจเมียนมา เพื่อประสานความร่วมมือในการบังคับใช้กฎหมาย และการแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกัน เพื่อดำเนินการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ และในหลายคดีที่กรมสอบสวนคดีพิเศษได้รับความร่วมมือจากทางการตำรวจเมียนมา ในการติดตามพยานในคดีสำคัญ รวมทั้งการจับกุมผู้ต้องหาที่เป็นนายหน้าฝั่งประเทศเมียนมา ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดีอย่างมาก

อย่างไรก็ดี ในขณะเดียวกัน ทางการตำรวจเมียนมา ก็ได้ประสานขอความร่วมมือในการช่วยเหลือผู้เสียหายซึ่งเป็นชาวเมียนมา ซึ่งกรมสอบสวนคดีพิเศษ ก็ได้ดำเนินการภายใต้บังคับกฎหมายอย่างเต็มที่

ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายกับความผิดฐานค้ามนุษย์

ปัญหาที่พบในปัจจุบัน เกิดขึ้นจากการหลากหลายสาเหตุและปัจจัย โดยแบ่งออกเป็น

1. ปัญหาเชิงโครงสร้างองค์กร ขาดองค์กรเจ้าภาพที่มีเอกภาพทั้งในด้านการป้องกันการแก้ไข และการปราบปรามเฉพาะทาง และทำหน้าที่รับผิดชอบทั้งระบบ ส่งผลให้ระบบการทำงานยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทั้งในด้านการวางแผน การกำหนดรูปแบบแนวทาง ระบบการทำงานที่เป็นมาตรฐาน หรือการบูรณาการที่เป็นระบบอย่างแท้จริง โดยเฉพาะการทำงานตามสถานการณ์ของสื่อต่างๆ มากกว่าการปฏิบัติงานเชิงรุก
2. ปัญหาการบริการจัดการปัญหา ที่มีมุมมองที่แตกต่าง และความรู้ความเข้าใจที่ไม่ตรงกันในกฎหมาย สภาพปัญหา หรือแนวทางการทำงาน
3. ปัญหาด้านบุคลากร ที่มีความรู้ความเข้าใจในปัญหา องค์ประกอบทางกฎหมาย หรือความรับผิดชอบที่แตกต่างกัน

3) ผู้แทนกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ (ปคม.)⁴⁹

ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับรูปแบบการกระทำความผิด การฟอกเงินและเส้นทางการเงินของขบวนการค้าผู้หญิงและเด็กในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

ส่วนใหญ่ในลุ่มแม่น้ำโขงคดีที่เกิดขึ้นจะเป็นคดีเกี่ยวกับเรื่องค้าประเวณี โดยมีเหยื่อเป็นเด็กคนไทยและคนลาว รูปแบบของขบวนการไม่ใช่เป็นเครือข่ายอย่างที่เข้าใจ แต่เป็นการชักนำชักจูงโดยคนรู้จัก ทำให้คดีที่เกิดขึ้นเป็นคดีเล็กๆ เช่น การชักจูงมาค้าประเวณี เช่น เพื่อนชักจูงเพื่อนมา หรือบางที่

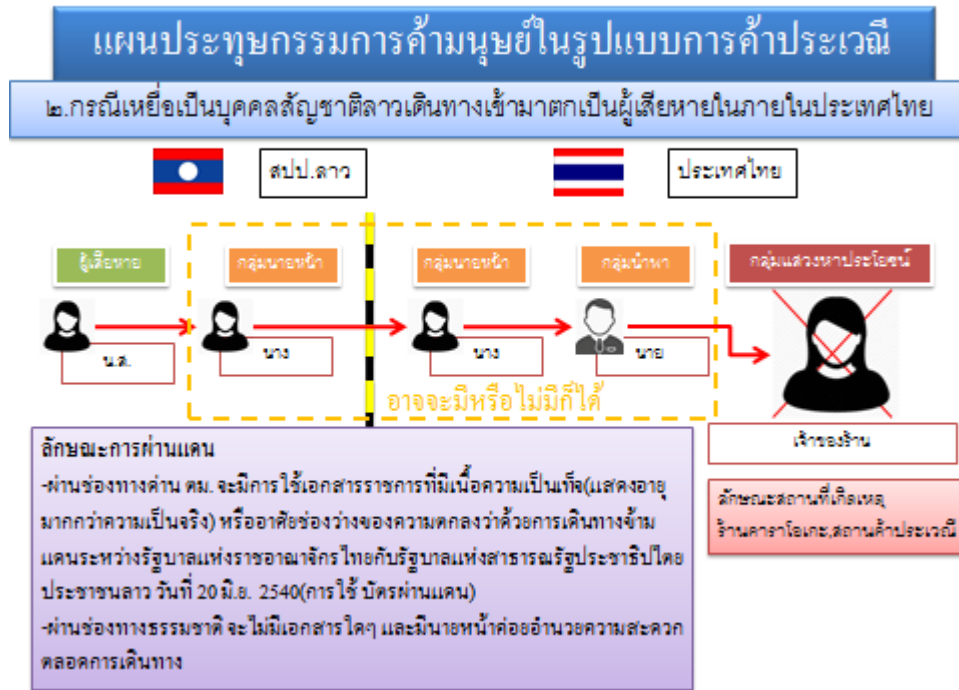
⁴⁹ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2558 ณ กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์

มีคนรู้จักฝั่งลาวชวนมาทำงานคาราโอเกะ ซึ่งคาราโอเกะในพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นคาราโอเกะเล็กๆ แต่เป็นแหล่งที่ค้าประเวณี ในช่วงหลังรัฐมีนโยบายเข้มข้น ทั้งฝ่ายปกครองทั้งตำรวจก็เน้นย้ำตรวจตราจับกุมกัน จึงเชื่อมั่นน้อยลงมาก หรือมันแทบจะไม่มีเลย ตอนนี้รูปแบบปรับเปลี่ยนมาเป็นเอาเฉพาะคนที่เป็นลูกค้าประจำ แล้วชำระเงินตามโรงแรม และพอส่วนใหญ่เป็นคดีเล็ก ผู้ต้องหาบางที่เป็นชาวบ้าน เป็นคนหาเด็กส่งไปค้าประเวณี เป็นชาวบ้านธรรมดาเลย ไม่ได้ทำเป็นเครือข่ายเป็นองค์กร นโยบายที่ผ่านมาจะเน้นแต่ในเรื่องของการจับและการดำเนินคดี ไม่ได้มุ่งเป้าเน้นไปในเรื่องการยึดทรัพย์อย่างจริงจัง

ในประเทศกลุ่มแม่น้ำโขงส่วนใหญ่คดีที่มาสู่กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ (ปคม.) เหลือจะเป็นหญิงลาวและมีรูปแบบของการกระทำความผิดที่ใกล้เคียงกัน มีแผนประทุษกรรมเป็นรูปแบบเดียวกัน ดังแผนภูมิ

ปัญหาและอุปสรรคการบังคับใช้กฎหมายและการดำเนินคดีกับความผิดฐานค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก

ปัญหามาจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานขาดความเข้าใจในกระบวนการบังคับใช้กฎหมายกับความผิดฐานค้ามนุษย์ว่ามีกระบวนการขั้นตอนอย่างไร การคัดแยกเหยื่อ การคุ้มครองเหยื่อ ส่งผลไปถึงการทำการสืบทรัพย์หรือส่งเรื่องให้ ปปง. ปัจจุบันคดีที่เกิดขึ้น พอเห็นว่าเป็นคดีเล็ก ไม่มีทรัพย์ให้สืบหา จะไม่มีการส่งเรื่องให้ ปปง. อย่างไรก็ตาม รูปแบบของการค้าประเวณีได้เปลี่ยนไป มีการปลอมหนังสือเดินทางเพื่อเพิ่มอายุเด็ก ซึ่งเจ้าหน้าที่รัฐจะใช้วิธีการตรวจสอบโดยการตรวจทางมวลงระดู แล้วบางครั้งเด็กก็ยืนยันรับสารภาพ รูปแบบของการทำเป็นขบวนการลดน้อยลงไป ทำให้เรื่องอาจไปไม่ถึง ปปง.

ปัญหาอีกส่วนมากจากความเห็นของเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ตรงกัน แม้ว่าตอนนี้ทุกหน่วยได้ร่วมกันทำงานก็ตาม เช่น ความเห็นเรื่องการคัดแยกเหยื่อ ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญของการค้ามนุษย์เรื่องหนึ่ง การคัดแยกเหยื่อว่าคนนี้จะเป็นเหยื่อหรือเปล่า คือถ้าไม่เป็นมันจะตัดเรื่องคดีค้ามนุษย์ไปเลย แต่ถ้าดีว่าเป็น อย่างเช่น การบังคับใช้แรงงาน ก็มีปัญหาคาการตีความว่าตรงไหนคือบังคับ แบบไหนหรือกรณีอยู่ในสภาพบังคับ การวินิจฉัยตรงนี้ยังมีความไม่ชัดเจน บางครั้งเรื่องเดียวกันอาจจะมองไม่ตรงกัน จึงต้องมีต้องการบูรณาการพูดคุยกันหรือหารือระหว่างหน่วยงานอย่างสม่ำเสมอ

ปัญหาการดำเนินการกับทรัพย์สินและการตรวจสอบร่องรอยการเงินในความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์

ในด้านการสืบสวนทางการเงิน นโยบายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติจะกำชับเรื่องของการสืบทรัพย์และการใช้มาตรการในการยึดทรัพย์ แต่ส่วนใหญ่ผู้ต้องหาที่จับได้จะเป็นการชักจูงกันมา

โทรชวนมา มาค้าประเวณี โดยให้ส่งเรื่องให้สำนักงาน ปปง. ดำเนินการกับทรัพย์สิน แต่ที่ผ่านมามีการจะเน้นการจับกุมผู้กระทำความผิดในพื้นที่ เนื่องจากคดีที่เกิดขึ้น ปคม. จะส่งไปยังพื้นที่เพื่อดำเนินคดี เพราะว่าการดำเนินคดีการฝากขังการฟ้องศาลต้องฟ้องในพื้นที่ ส่วนใหญ่จะอยู่ในท้องที่ ตำรวจท้องที่ ภาค 3 ภาค 4 และในการดำเนินคดี จะเป็นนโยบายของพื้นที่นั้นๆ ว่าทำการยึดทรัพย์สินหรือสืบทรัพย์สินหรือส่งเรื่องให้ ปปง. หรือไม่ เพราะในบางกรณีอาจไม่มีทรัพย์สินที่จะยึดได้ อย่างไรก็ตาม นโยบายตอนนี้ภาครัฐมุ่งขจัดเรื่องปัญหาค้ามนุษย์ทุกพื้นที่ก็จะเน้นในเรื่องของการสืบทรัพย์สิน เน้นในเรื่องของการที่จะทำงานร่วมกับ ปปง. ในการที่จะตรวจสอบทรัพย์สิน

ความร่วมมือระหว่างประเทศในการบังคับใช้กฎหมาย โดยเฉพาะด้านการติดตามและตรวจสอบเส้นทางการเงินในขบวนการค้าผู้หญิงและเด็กในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

ความร่วมมือระหว่างประเทศส่วนใหญ่ของความร่วมไปทางสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านตามแนวชายแดน แล้วจะมีคณะกรรมการภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงเป็นตัวกลางในการประสาน ซึ่งได้ทำงานมาตลอดในเรื่องความร่วมมือระหว่างลุ่มแม่น้ำโขง

ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายกับความผิดฐานค้ามนุษย์

การเพิ่มประสิทธิภาพต้องเน้นย้ำในระดับพื้นที่ เพราะส่วนใหญ่ ปคม. ส่งคดีให้ในระดับพื้นที่ทำ ยกเว้นคดีที่เป็นคดีใหญ่ เป็นขบวนการเครือข่าย และที่ผ่านมามี ปคม. ได้ส่งเรื่องให้ ปปง. แทบทุกคดี แต่ถ้าในลุ่มแม่น้ำโขงส่วนใหญ่เป็นคดีที่พื้นที่รับไปทำ เพราะไม่ได้เป็นคดีเชื่อมโยงขบวนการเครือข่าย อย่างไรก็ตาม ทาง ปคม. มีวิทยากรไปบรรยายให้กับพนักงานสอบสวนในพื้นที่และได้เน้นย้ำเรื่องการทำงานแบบบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ อย่างเช่น การส่งเรื่องให้ ปปง. จะเน้นว่าถึงแม้ว่าจะทรัพย์สินมากหรือน้อยก็ต้องส่งเรื่องให้ ปปง. เพื่อตรวจสอบหรือในการสืบทรัพย์สินจะมีการประสานกับ ปปง. ในการที่จะยึดทรัพย์สินให้สิ้นไป

4) ผู้แทนสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน⁵⁰

ปัญหาการดำเนินการกับทรัพย์สินและการตรวจสอบร่องรอยการเงินในความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์

กระบวนการของ ปปง. คือ เมื่อได้รับการรายงานเข้ามาและมีพฤติการณ์ในการกระทำความผิด ปปง. จะเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบธุรกรรมและทรัพย์สิน ในการตรวจสอบธุรกรรมและทรัพย์สิน พนักงานเจ้าหน้าที่จะรวบรวมพยานหลักฐานดูพฤติการณ์หรือผู้เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดครั้งนี้ ไล่มาตั้งแต่ใครที่มาเกี่ยวข้องในการกระทำความผิด จะเป็นทางด้านทรัพย์สินด้าน

⁵⁰ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2558 ณ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

สนับสนุนหรือเกี่ยวข้องในพฤติการณ์ ก็ต้องรวบรวมพยานหลักฐาน ถ้าเขามีส่วนเกี่ยวข้อง ก็เข้าสู่กระบวนการตรวจสอบตรวจสอบธุรกรรมทรัพย์สินของกลุ่มคนพวกนี้ ถ้าเจอหรือมีทรัพย์สินที่เรารวบรวมเห็นว่า เป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดค้ำมนุษย์ เราก็เสนอธุรกรรมเพื่อยึดอายัด ถ้าธุรกรรมเห็นชอบก็ส่งรายงานการตรวจสอบให้อัยการ อัยการก็ร้องต่อศาลให้ตกเป็นของแผ่นดิน

ความผิดมูลฐานค้ำมนุษย์ไม่ได้อยู่ในกฎหมายของ ปปง. โดยตรง แต่ถูกบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ฯ โดยได้กำหนดให้เป็นความผิดตามตามกฎหมายฟอกเงิน ถ้าในส่วนของ ปปง. ความผิดค้ำมนุษย์ จะเกี่ยวพันกับความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญาด้วย ในเรื่องการเป็นธุระจัดหาล่อไปพาไป ซึ่งเป็นความผิดมูลฐานในกฎหมาย ปปง. ที่ผ่านมามีการดำเนินคดีในความผิดเกี่ยวกับเพศ เป็นคดีใหญ่ ๆ หลายคดี ที่ผ่านมามีการดำเนินกระบวนการยึดทรัพย์สินไปแล้ว แต่ไม่ปรากฏมีทรัพย์สิน ปัญหาอุปสรรคเกิดจากกระบวนการซึ่ง ปปง. ไม่ได้เริ่มมาตั้งแต่ต้นในการที่จะเข้าไปดำเนินการ เพราะเหล่านี้เป็นคดีอาญาซึ่งมีหน่วยที่รับผิดชอบอยู่แล้ว อย่างเช่น เมื่อมีการจับกุมเกิดขึ้น พอจับกุมจะรายงานมาที่ ปปง. ในคดีความผิดตามมูลฐาน เพราะมีระเบียบให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรายงานเข้ามา แต่การที่ตำรวจหรือ DSI ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในคดีอาญาหลัก มีการเข้าจับกุม มีการบูรณาการร่วมกันมาตั้งแต่ตอนแรกขั้นตอนการรวบรวมพยานหลักฐาน แต่ไม่ได้มุ่งเรื่องทรัพย์สินเท่าไร ไม่ได้รวบรวมหรือเก็บพยานหลักฐานในส่วนนี้เท่าไร หรือพฤติการณ์ที่เชื่อมโยงไปหาตัวผู้กระทำความผิดคือผู้ได้รับประโยชน์จากการกระทำนี้ที่แท้จริงเท่าไร เช่น ในคดีค้าหญิงและเด็กหรือพวกจับกันได้ตามสถานอาบอบนวดที่มีการดำเนินคดีในส่วนความผิดค้ำมนุษย์จะไปโดนแค่ในชั้นแรกแค่นั้นคือผู้ชักพา

ปัญหาและอุปสรรคการบังคับใช้กฎหมายและการดำเนินคดีกับความผิดฐานค้ำมนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก

ปัญหาคือการที่ไม่สามารถดำเนินคดีกับตัวการหรือผู้อยู่เบื้องหลังในขบวนการของการค้ำมนุษย์ได้ พยานหลักฐานและพยานที่เข้าไปเอาผิดหายไป และในปัจจุบันคดีค้ำมนุษย์ที่มีการจับกุมและรายงานเข้ามา ส่วนใหญ่แล้วมันจะเป็นรายย่อย ซึ่งเรามองว่าเป็นความผิด คือพอมีการจับกุมโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ เช่น ชายบริการ หรือชาวเพื่อนบ้าน ชาวลาว ชาวพม่า ที่ถูกล่อลวงมาค้าบริการตามสถานบริการ พอมีการจับกุม ก็เป็นเพียงรายย่อย จึงไม่มีทรัพย์สินหรือไม่มีเครือข่ายที่จะได้ประโยชน์จากตรงนี้ อย่างยกตัวอย่าง คดีที่เกิดขึ้นที่มีการจับกุม เช่น มีการจับคนเป็นนายหน้าพามาเร่ขายบริการคนหรือสองคน พอเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบของ ปปง. ปรากฏว่าไม่ได้เป็นเครือข่าย เป็นเพียงนายหน้าเล็ก มีเด็กอยู่ไม่เยอะ หรือคดีค้ำมนุษย์มีการจับกุมบังคับใช้แรงงานหรือเข้าไปสู่โรงงานหรือเรือประมง เพราะถูกล่อลวงไป ก็จะสาวไม่ถึงผู้รับประโยชน์ที่แท้จริง เพราะพยานหลักฐานที่ไปสู่กระบวนการไปไม่ถึง อย่างกรณีชาวโรฮิงญา เป็นการทำงานร่วมกันที่สัมฤทธิ์ผล โดยการทำงานของผู้จับกุมของภาค 8 การสืบสวนขยายผลของ ปปง. ทำให้เจอขบวนการว่าไม่ใช่เรื่องของค้ำมนุษย์ เป็นการนำพา เป็นการทำ

ร่วมกัน สืบร่องรอยทางการเงินและตรวจสอบจนมีพยานหลักฐานเพียงพอเพื่อนำไปสู่คนรับประโยชน์ และนำไปสู่การอายัดทรัพย์สินของเครือข่าย ทำให้มีการ

ความร่วมมือระหว่างประเทศในการบังคับใช้กฎหมาย โดยเฉพาะด้านการติดตามและตรวจสอบเส้นทางการเงินในขบวนการค้าผู้หญิงและเด็กในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง

เมื่อมีการกระทำความผิดที่อาจเกี่ยวข้องกับเหยื่อหรือผู้ถูกกระทำหรือคนในขบวนการอยู่ต่างประเทศ เช่น ลาวหรือมาเลเซีย ปบง. จะประสานข้อมูลกับประเทศนั้นๆ โดยใช้ช่องทางความร่วมมือผ่านกองความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อสอบถามข้อมูล โดยกองความร่วมมือระหว่างประเทศจะเป็นผู้ประสานข้อมูลผ่านช่องทางของกลุ่มประเทศในลุ่มแม่น้ำโขง

ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายกับความผิดฐานค้ามนุษย์

อยากเห็นความร่วมมือจากหน่วยซึ่งรับผิดชอบหลักอย่างเช่น ตำรวจ ผู้ที่จับกุมเขาในเบื้องต้น อยากให้ทำงานร่วมมือกันตั้งแต่ตอนแรก ตั้งแต่ขั้นในการรวบรวมพยานหลักฐาน เพราะว่าทางเจ้าหน้าที่ตำรวจจะช่วยจับกุมและมีข้อมูลในข้อเท็จจริงมากกว่า ปบง. ถ้าสามารถให้ข้อมูลทั้งหมดตั้งแต่เริ่มต้น ข้อมูลดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการขยายผลในชั้นการดำเนินการกับทรัพย์สิน เพื่อจะตรวจสอบธุรกรรมและทรัพย์สินของผู้เกี่ยวข้อง แต่ถ้าบางที่มีการจับกุมแล้วกลับไม่มีร่องรอยที่จะสืบสวนต่อไปถึงผู้ที่รับประโยชน์ที่แท้จริง ทำให้เกิดความยุ่งยากในการที่ติดตามทรัพย์สิน ไม่ได้ถึงตัวผู้บงการ เพราะส่วนใหญ่หลักฐานเบื้องต้นจะได้แค่ผู้ที่ซักพาเท่านั้นเอง พวกนี้จะได้ประโยชน์ไปแค่คนนำหน้าหรือส่วนแบ่งเล็กน้อย เพราะตัวหลักถูกตัดตอนออกไปแล้ว และเสนอว่าควรแก้ไขกฎหมายค้ามนุษย์ที่บอกว่าการนำพาไม่ใช่เรื่องการค้ามนุษย์ แต่จุดประสงค์จริง ๆ การนำพาคนหรือนำพาแรงงานมาก็เพื่อมาแสวงหาประโยชน์ ดังนั้น จึงควรที่จะเป็นความผิดค้ามนุษย์ เพราะเป็นการนำเข้ามาแสวงหาประโยชน์ และได้ประโยชน์จากการนำพา

5) ผู้แทนกองต่อต้านการค้ามนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์⁵¹

สถานการณ์และแนวโน้มการค้ามนุษย์ในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง

สถานการณ์ค้ามนุษย์ปัจจุบันค่อนข้างจะมีมาตรการค่อนข้างเข้มงวดในการที่จะปราบปรามแก้ไขการค้ามนุษย์ ซึ่งดูแนวโน้มสถานการณ์แล้ว สถานการณ์น่าจะเบาบางลงจากที่ผ่านมา เพราะว่าที่ผ่านมามีการล้อมเข้าเมืองกระทำได้ดีค่อนข้างง่าย มีการลักลอบเข้ามาทั้งในส่วนของการเข้ามาผ่านชายแดนโดยที่ถูกกฎหมายและทั้งการลักลอบเข้ามาในช่องทางธรรมชาติ ซึ่งที่ผ่านมานี้เนื่องจากเราไม่

⁵¹ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2558 ณ กองต่อต้านการค้ามนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

มีการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวด แต่หลังจากที่รัฐบาลได้ประกาศวาระนี้เป็นวาระแห่งชาติและมีการจริงจังในเรื่องของการปราบปรามแล้ว ส่วนตัวคิดว่าปัญหาต่างๆ น่าจะลดน้อยลง แต่อย่างไรก็ตาม การบังคับใช้กฎหมายหรือว่าการจริงจังกับการปราบปรามค้ำมนุษย์จะต้องทำอย่างต่อเนื่อง นอกจากการเข้ามาในลักษณะของแรงงานที่ผิดกฎหมายและการตกเป็นเหยื่อที่ถูกล่อลวงมา ยังมีการเข้าไปในช่องทางของแรงงานทางทะเลที่เข้ามาในลักษณะของโรฮิงญา ซึ่งโรฮิงญานั้นแม้ว่าส่วนใหญ่เป็นการลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย แต่ก็มีบางส่วนที่เป็นค้ำมนุษย์ แต่เป็นจำนวนน้อย

ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับรูปแบบการกระทำความผิดและลักษณะของเหยื่อจากการค้ำมนุษย์

รูปแบบที่เป็นลักษณะของการค้ำมนุษย์ในลักษณะของการบังคับใช้แรงงานเป็นรูปแบบที่มีมากที่สุด ซึ่งในปี 2557 ที่ผ่านมา ผู้เสียหายในส่วนของ พม. จำนวน 303 ราย จะเป็นแรงงานบังคับใช้ประมาณ 198 ราย ส่วนลำดับที่ 2 จะเป็นลักษณะแรงงานที่ขายบริการทางเพศ และลำดับที่ 3 เป็นการถูกหลอกมาเป็นขอทาน โดยรูปแบบการค้ำมนุษย์ส่วนใหญ่ไม่เปลี่ยนแปลงจะมีอยู่ 3 รูปแบบหลัก ๆ สำหรับในกลุ่มแม่น้ำโขงที่เป็นเหยื่อหรือผู้เสียหาย ส่วนใหญ่จะเป็นชาวพม่า โดยในจำนวนผู้เสียหาย 303 รายจะเป็นผู้เสียหายที่เป็นชาวไทยอยู่ประมาณ 76 ราย ที่เหลือจะเป็นชาวต่างชาติที่อยู่ในภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง

นโยบายและบทบาทในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับค้ำมนุษย์

เนื่องจากปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้าง จากเดิมที่มีศูนย์ปฏิบัติการค้ำมนุษย์สำนักป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้าหญิงและเด็ก ตอนนี้ได้เปลี่ยนโครงสร้างมารวมกันเป็นกองต่อต้านค้ำมนุษย์ โดยในส่วนของ พม. ก็ยังคงทำตามหลักมาตรฐานสากล "5P" (Policy, Prevention, Prosecution, Protection, Partnership) คือในด้านการให้ความคุ้มครอง ดูแลในเรื่องของการดูแลผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ที่มีการคัดแยกผู้เสียหายมาแล้ว และในส่วนที่ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องบังคับใช้กฎหมายหรือการดำเนินคดีร่วมกับทางตำรวจ หรือกรมสอบสวนคดีพิเศษนั้น บทบาทของ พม. จะเป็นเรื่องของการคัดแยกเหยื่อ แล้วหลังจากนั้นก็จะเป็นลักษณะของการสนับสนุนข้อมูล

ความร่วมมือระหว่างประเทศของ พม. ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับค้ำมนุษย์ในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง

ในส่วนของ พม. ได้ทำบันทึกข้อตกลงกับประเทศในกลุ่มแม่น้ำโขงหลายประเทศ เช่น พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม ส่วนกับประเทศจีนแม้ว่ายังไม่ได้ทำบันทึกข้อตกลงกัน แต่ก็มีการทำงานประสานกันคือการส่งต่อก็ยังเป็นการส่งต่อแบบรัฐต่อรัฐอยู่ ตอนนี้ที่จะเด่นชัดและต่อเนื่องกันมากที่สุดจะเป็นพม่ากับลาว และนอกเหนือจากการทำ MOU แล้ว ก็จะมีการประชุมร่วมกันปีละ 2 ครั้ง คือเป็นการประชุม CMM (Case Management Meeting) มีการประชุมหารือและคุยกันว่าทุก 6 เดือน มีการปฏิบัติงานที่มีประเด็นปัญหาอะไรบ้าง ที่เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน และในส่วนของพม่า ได้มีการลงนามกันในเรื่องของมาตรฐานในการส่งกลับภูมิลำเนาและการคืนสู่สังคมอย่างปลอดภัย

ซึ่งปัจจุบันกำลังมีการทำเหมือนกับเป็นข้อตกลงร่วมกันว่าในการส่งกลับหรือการคืนกลับสู่สังคมจะมีวิธีการดำเนินการอย่างไรบ้าง ตรงนี้ยังไม่ได้มีการลงนามกัน อยู่ในขั้นของการพูดคุยกันอยู่

ประเด็นปัญหาสำคัญในการดำเนินการช่วยเหลือผู้เสียหายคือในเรื่องภาษาและล่าม ค่อนข้างมีปัญหาในการสื่อสารกับผู้เสียหาย เพราะหลังจากที่รับผู้เสียหายเข้ามา มีการสัมภาษณ์ เรียบร้อยแล้ว จะต้องมีการประสานส่งต่อข้อมูลไปยังประเทศต้นทางเพื่อให้เขาพิสูจน์สัญชาติ ซึ่งในการ พิสูจน์สัญชาติของประเทศต้นทางนั้น ด้วยความที่บางประเทศระบบฐานข้อมูลจะไม่เหมือนประเทศไทย และการติดตามค่อนข้างยาก ทำให้ตรงนี้อาจจะเหมือนกับเข้าไป หรือในบางครั้งเขาไม่สามารถพิสูจน์ สัญชาติได้ว่าเป็นคนของเขา ทำให้เราไม่สามารถที่จะส่งผู้เสียหายพวกนี้กลับไปได้

ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับค้า มนุษย์ในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

ในการแก้กฎหมายค้ามนุษย์ฉบับล่าสุดที่มีในเรื่องการปิดสถานที่ประกอบกิจการที่เข้าไป ตรวจสอบพบว่ามีการค้ามนุษย์นั้น ผู้ที่รักษากฎหมายหรือผู้ใช้กฎหมายต้องมีการบังคับใช้กฎหมายอย่าง จริงจัง เพราะที่ผ่านมาบางเรื่องกฎหมายมี แต่ว่าบังคับใช้กฎหมายไม่มีความจริงจัง ก็เหมือนกับไม่ได้ช่วย อะไรขึ้นมา

6) ผู้แทนกองบัญชาการตำรวจตรวจคนเข้าเมือง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ⁵²

ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับรูปแบบการกระทำความผิด การฟอกเงินและเส้นทางการเงินของขบวนการค้าผู้หญิงและเด็กในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

ในหน้าที่ของตำรวจตรวจคนเข้าเมืองที่ต้องทำงานอยู่ตรงชายแดน ไม่ว่าจะเป็นชายแดน ทางบกทางน้ำหรือทางอากาศ ความผิดที่พบบางที่ไม่ใช่รูปแบบคดีค้ามนุษย์โดยตรง แต่มาพร้อมกับ ขบวนการนำพาการหลบหนีเข้าเมือง ซึ่ง 2 ฐานความผิดนี้ จะเป็นฐานความผิดที่ใกล้เคียงกัน สำหรับ สถานการณ์ในปัจจุบันในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงมันจะมีอยู่ 2 ลักษณะคือ 1) นำคนเข้ามาเพื่อที่เป็น แรงงาน เป็นแรงงานประมงบ้าง ไปเป็นแรงงานกรรมกรบ้าง 2) การค้าประเวณี แต่ลักษณะที่กล่าวมา จะต้องเริ่มต้นจากการหลบหนีเข้าเมือง และก็จะมีขบวนการนำพา ซึ่งในขั้นตอนของกระบวนการนำพา ตัวเหยื่อเองอาจจะรู้หรือไม่รู้ก็ได้ ซึ่งสันนิษฐานก่อนว่าเหยื่อไม่รู้ เหยื่ออาจจะเข้าใจว่านำพาไปเพื่อทำงาน เพื่อหาโอกาสในชีวิตที่ดีขึ้น สุดท้ายคือโดนหลอกไป

⁵² สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2558 ณ กองบัญชาการตำรวจตรวจคนเข้าเมือง

ปัญหาและอุปสรรคการบังคับใช้กฎหมายและการดำเนินคดีกับความผิดฐานค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก

ปัญหาการดำเนินคดีค้ามนุษย์ มีปัจจัยหลายประการคือ

1) ปัจจัยจากตัวเหยื่อเอง คือความร่วมมือของเหยื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเหยื่อเป็นชาวต่างชาติ ก็จะถูกปลุกฝังมาว่าไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น เด็กเมียนมาเข้ามาค้าประเวณีในไทย แล้วเราไปจับกุมผู้ที่นำเด็กมาขาย แล้วก็ช่วยเหลือเด็ก แทนที่เด็กจะให้การที่เป็นประโยชน์กับรูปคดี เด็กกลับปกปิดข้อมูล เช่น ปกปิดข้อมูลว่าอายุเท่าไร บางทีอายุ 16 แต่บอกว่าอายุ 20 เพราะเค้ารู้กฎหมายไทยและถูกปลุกฝังมาว่าถ้าถูกจับได้ ต้องบอกว่าอายุ 20 ถ้าตอบว่า 20 คุณ โทษจะเบาแล้ว ตม. จะส่งคุณกลับประเทศ แต่ถ้าตอบว่าเป็นเด็ก ขึ้นตอนทางกฎหมายอาจจะต้องผ่านกระบวนการช่วยเหลือผ่านกระบวนการของกระทรวง พม. ซึ่งจะถูกขู่ว่าจะต้องโดนกักตัวอยู่ในประเทศไทยเป็นปีจนกว่าคดีจะจบ

2) ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทั่วไป เช่น บางกรณีเราแยกทางกายภาพไม่ออกว่าผู้เสียหายเป็นเด็ก เป็นเยาวชนหรือว่าเป็นผู้ใหญ่ พอเราแยกไม่ออก เราต้องอาศัยการพิสูจน์โดยแพทย์แล้วถ้าคดีที่เกิดในพื้นที่ห่างไกล ถ้าเราจับได้ตอนเย็นหรือตอนกลางคืน จะต้องรอผลการพิสูจน์จากแพทย์ การตรวจพิสูจน์จะล่าช้า หรือในกรณีที่กฎหมายกำหนดว่าในการที่จะสอบสวนคดีพวกนี้ จะต้องทำเป็นทีมสหวิชาชีพ ก็จะทำให้ปัญหาเรื่องการรวมคนจากหลายหน่วยงานเข้ามา ซึ่งในบางพื้นที่ที่ห่างไกล ทำให้โอกาสที่ทีมสหวิชาชีพจะมาร่วมงานกันก็ยาก แล้วก็ผลที่เกิดขึ้นมาบางครั้งมันบิดเบือนไปเลย เช่น การตามมาเพื่อลงชื่อในภายหลัง ซึ่งการกระทำแบบนี้มันผิดเจตนารมณ์ของกฎหมาย

3) ปัจจัยด้านตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ เช่น เรื่องทัศนคติในการทำงาน พนักงานสอบสวนเฉพาะลำพังคดีมโนสารเร่กั๊วหวอยู่แล้ว แล้วมารับคดีค้ามนุษย์ซึ่งภาระในการพิสูจน์เยอะมาก เอาแค่เงื่อนไขแรกเวลาในการควบคุมตัวเด็ก การเอาตัวเด็กไว้กับเราก็มมีปัญหาแล้ว โยงไปถึงปัญหาสภาพแวดล้อมแรกทีและข้อจำกัดต่าง ๆ ที่ไม่เอื้อเลย สหวิชาชีพก็ไม่มา แพทย์ก็ไม่อยู่ แพทย์เวรก็ไม่มีหรือแพทย์เวรผ่าตัดอยู่ พนักงานสอบสวนก็รู้สึกว่ามันยุ่งยากมาก จึงไม่อยากจะทำ หรือเรื่องความรู้ความเข้าใจของพนักงานเจ้าหน้าที่ เพราะกฎหมายค้ามนุษย์มีแนวทางการปฏิบัติเยอะมาก เหมือนกับกฎหมายออกแบบมาว่าต้องมุ่งคุ้มครอง เหยื่อ ทำให้เหมือนกับจำกัดขอบเขตการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ค่อนข้างมาก ขอเปรียบเทียบให้เห็นระหว่างกฎหมายค้ามนุษย์กับกฎหมายคนเข้าเมืองที่ตราเป็นพระราชบัญญัติเหมือนกัน แต่กฎหมายคนเข้าเมืองค่อนข้างให้ดุลยพินิจของเจ้าพนักงานเยอะ ยกตัวอย่างเรื่องการส่งคนต่างด้าวกลับออกไปนอกราชอาณาจักร ในมาตรา 54 บัญญัติว่าในเมื่อพบคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง เจ้าพนักงานก็คือ ตม. จะส่งคนต่างด้าวกลับออกไปนอกราชอาณาจักรก็ได้ กฎหมายใช้คำว่าก็ได้ หมายความว่า คุณไม่ต้องจับส่งดำเนินคดีก็ได้ ถ้าคนอยู่ชายแดนพม่าจับเขาส่งกลับไปก็จบแล้ว เพราะถ้านำตัวเขาเข้ามาดำเนินคดีก็ต้องมาดูแลค่าอาหาร เงินที่ดูแลคือภาษีคนไทย ดังนั้นกฎหมายก็ให้ดุลยพินิจของเจ้าพนักงานว่าถ้าเขาเป็นคนต่างด้าวที่หลบหนีเข้าเมือง และไม่มี ความผิดฐาน

อื่น สามารถส่งกลับไปเลย แต่ในขณะที่เดียวกันกฎหมายคุ้มครองผู้ค้ามนุษย์ไม่เป็นเช่นนั้น มีรายละเอียดของหลักปฏิบัติมาก ตั้งแต่ระยะเวลาในการควบคุมตัว สถานที่คุมตัว การช่วยเหลือ เป็นต้น

ปัญหาการดำเนินการกับทรัพย์สินและการตรวจสอบร่องรอยการเงินในความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์

หน้าที่ของ ตม. คงจะไม่มีหน้าที่ประสานเรื่องการติดตามทรัพย์สินโดยตรง เพราะเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ตม. จะไม่ได้เกี่ยวข้องในตอนแรก แต่อาจจะไปเกี่ยวข้องในขั้นตอนการสืบสวนของสำนักงาน ปปง. โดยจากผลการดำเนินคดีที่ผ่านมาในประเทศไทย ส่วนใหญ่ไม่สามารถสาวถึงตัวผู้บงการที่เป็นหัวหน้าองค์กรอาชญากรรมได้

ความร่วมมือระหว่างประเทศในการบังคับใช้กฎหมาย โดยเฉพาะด้านการติดตามและตรวจสอบเส้นทางการเงินในขบวนการค้าผู้หญิงและเด็กในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง (ตม.) ได้ร่วมมือกับกระทรวงกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ในการจัดตั้งศูนย์ประสานงานระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยนำร่องไปที่ชายแดนไทยกับเมียนมา มีอยู่ 3 ศูนย์ คือ เชียงราย แม่สอดและระนอง เป็นศูนย์สำหรับประสานงานระหว่างตำรวจไทยกับตำรวจเมียนมาในการที่จะช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ เพราะบางทีความผิดมันคาบเกี่ยว ถ้าเป็นชายแดนเมียนมา ก็อาจจะมีทั้งลักลอบนำแรงงานเข้ามากับการนำพาเข้ามาค้าประเวณี อย่างเช่น นักท่องเที่ยวไปเที่ยว อาจจะนอนกับผู้หญิงเมียนมา นายหน้าก็จะพาผู้หญิงข้ามฝั่งมาส่งให้นักท่องเที่ยว ซึ่งในบรรดาผู้หญิงที่มาค้าประเวณีบางส่วนก็อาจจะเป็นเด็ก เข้าองค์ประกอบของการค้ามนุษย์ ลักษณะอย่างนี้เป็นความผิดที่คาบเกี่ยวระหว่าง 2 ประเทศ จำเป็นจะต้องมีศูนย์ประสานงานช่วยเหลือและดำเนินคดี ซึ่งเป็นความร่วมมือระดับที่ ตม. รับผิดชอบอยู่ แต่ส่วนเมื่อจับกุมคดีเกิดแล้ว ถ้าหากว่านำสืบได้หรือสืบสวนขยายผลได้ว่าเป็นเรื่องการถูกหลอกลวงเป็นเรื่องที่เข้าองค์ประกอบการค้ามนุษย์ ทุกขั้นตอนเราก็จะส่งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไปเป็นกระบวนการในลักษณะเดียวกันทั่วประเทศ

ในส่วนของ ตม. เห็นว่าควรที่จะเร่งเจรจากับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อเพิ่มกลไกในการประสานงานร่วมกัน เพื่อติดตามและดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดอย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ และควรทำบันทึกข้อตกลงเพื่อกำหนดกติการ่วมกันในเรื่องการดำเนินการเรื่องการค้ามนุษย์เพื่อเป็นการสกัดกั้นตั้งแต่ประเทศต้นทาง เพราะปัจจุบัน ตม. มีบันทึกข้อตกลงเฉพาะเรื่องการข้ามแดน คือการเดินทางเท่านั้น โดยกติกาต่างๆ ควรอยู่บนพื้นฐานของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000

ส่วนที่ 8 ปัญหาการดำเนินคดีและการติดตามเส้นทางการเงินในความผิดฐานค้ามนุษย์

1. การดำเนินคดีอาญาในความผิดฐานค้ามนุษย์

รูปแบบของการค้ามนุษย์ในปัจจุบันเปลี่ยนไปจากอดีต กล่าวคือ แต่เดิมเหยื่อของการค้ามนุษย์อาจจะถูกบังคับข่มขืนใจหรือลักพาตัวจากถิ่นฐานเดิมของตน แต่ในปัจจุบันเหยื่อของการค้ามนุษย์อาจจะตัดสินใจย้ายถิ่นด้วยความสมัครใจ แต่ถูกหลอกลวงในเรื่องประเภทของงานและรายได้ และนักค้ามนุษย์อาจจะใช้วิธีการลักลอบพาเหยื่อเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ทำให้เหยื่อต้องกลายเป็นคนเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายเป็นแรงงานผิดกฎหมาย และถูกลงโทษจากเจ้าหน้าที่ของรัฐแทนการได้รับความช่วยเหลือ กระบวนการสอบสวนและลงโทษทำให้เหยื่อต้องถูกระงับการกระทำซ้ำ เหยื่อของการค้ามนุษย์ในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงและเด็ก เหยื่อมักจะถูกนำไปสู่ตลาดธุรกิจบริการทางเพศ และการทำงานบ้าน และตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงทั้งทางร่างกาย จิตใจ และทางเพศ มีชีวิตอยู่ภายใต้การครอบงำและการกระทำตามอำเภอใจของนักค้ามนุษย์และนายจ้างที่ซื้อตนมา⁵³ และการนำเหยื่อเข้ามาจากประเทศเพื่อนบ้านจะมีการปลอมแปลงหนังสือเดินทางเพื่อให้มีอายุมากกว่า 18 ปี

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่า ปัญหาการดำเนินคดีอาญาในความผิดฐานค้ามนุษย์มีหลายประการคือ

- พบปัญหาด้านพยานหลักฐานในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด โดยเฉพาะพยานบุคคล เนื่องจากส่วนใหญ่เหยื่อหรือผู้เสียหายจะไม่ยอมชดทอนไปถึงนายหน้า หรือผู้ที่ชักจูงตนเข้ามาเพื่อแสวงหาประโยชน์ทางเพศ ส่วนหนึ่งมาจากผู้ที่ชักจูงมักเป็นบุคคลรู้จัก หรือเป็นคนที่รู้จักกันแคผิวเผินจึงทราบแต่ชื่อสมมติ ทำให้การติดตามขยายผลต่อเพื่อให้ไปถึงผู้บงการค่อนข้างยาก จะเห็นได้จากการดำเนินคดีประเภทนี้ ส่วนใหญ่จะดำเนินคดีกับผู้ที่เป็นรายเล็ก ไม่สามารถดำเนินคดีกับผู้บงการหรือองค์กรอาชญากรรมได้

- ไม่มีการสืบสวนขยายผลให้ไปถึงผู้บงการและขาดการขยายผลคดีเพื่อตรวจสอบและติดตามเส้นทางการเงินและดำเนินการกับทรัพย์สิน เนื่องจากคดีส่วนใหญ่อยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวนในพื้นที่ และพนักงานสอบสวนส่วนใหญ่ต้องการปิดคดี ไม่อยากขยายผล การขยายผลเป็นการเพิ่มภาระหน้าที่และสำนวนคดี ทั้งนี้ สาเหตุสำคัญมาจากระบบการจัดการคดีและการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในสถานีตำรวจ ที่พนักงานสอบสวนมักจะทำงานคนเดียว ไม่ได้ทำงานเป็นทีม และเป็นเอกเทศจากสายงานอื่นในสถานีตำรวจ เช่น ฝ่ายสืบสวน ฝ่ายปราบปราม ไม่มีการประสานความร่วมมือกัน

⁵³ กอบกุล ราชะนาคร, ความท้าทายทางสังคมในภูมิภาคแม่น้ำโขง, ศูนย์วิจัยสังคมอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2550, หน้า 36.

- ในการดำเนินคดียังขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงาน หรือมีการบูรณาการอย่างเต็มประสิทธิภาพ ในปัจจุบันมีลักษณะต่างฝ่ายต่างทำ ไม่มีการแบ่งปันข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทำให้การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

2. การดำเนินคดีอาญาฐานฟอกเงิน

ในปัจจุบันไม่พบว่ามีกรณีการดำเนินคดีอาญาฐานฟอกเงินกับผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ ส่วนใหญ่แล้วเป็นการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด สาเหตุประการหนึ่งคือ สำนักงานปปง. มีมาตรการทางกฎหมายที่มุ่งเน้นเรื่องการดำเนินการทรัพย์สิน เพื่อเป็นการตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมมิให้ได้นำเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้นมากระทำการในรูปแบบต่าง ๆ อันเป็นการฟอกเงิน และนำเงินหรือทรัพย์สินนั้นไปใช้เป็นประโยชน์ในการกระทำความผิดต่อไปได้อีก อีกทั้ง การดำเนินคดีอาญาฐานฟอกเงินจะต้องประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับพนักงานสอบสวน ผู้รับผิดชอบคดีอาญาหลักในความผิดมูลฐาน ซึ่งที่ผ่านมาแม้จะมีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พ.ศ. 2544 ที่กำหนดให้ในกรณีที่มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ หรือจับกุมดำเนินคดีในความผิดมูลฐานให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่หรือหน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ทำการสอบสวนในความผิดดังกล่าว ดำเนินการสืบสวนสอบสวนว่ามีหรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการกระทำความผิดฐานฟอกเงินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ด้วยหรือไม่ หากปรากฏว่ามีการกระทำความผิดฐานฟอกเงินฐานใดฐานหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสืบสวนสอบสวนในความผิดฐานนั้นๆ ด้วย แล้วให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่หรือหน่วยงานนั้นรับรายงานต่อสำนักงาน ปปปง. โดยให้รายงานทุกฐานความผิด แต่ในทางปฏิบัติไม่ปรากฏว่าเป็นเช่นนั้น ที่ผ่านมามีการจะเน้นการจับกุมผู้กระทำความผิดในพื้นที่เท่านั้น อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันการดำเนินการตามกฎหมายฟอกเงินในส่วนของการดำเนินคดีตามกฎหมายฟอกเงินในคดีการค้ามนุษย์ทุกคดี โดยให้มีการรายงานพฤติการณ์และบุคคลที่เกี่ยวข้องทางคดีไปยังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทราบ เพื่อดำเนินการตรวจสอบธุรกรรมทางการเงินและดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลเพื่อให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตกเป็นของรัฐ

3. การดำเนินคดีแพ่งเพื่อร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามกฎหมายฟอกเงิน

จากการวิเคราะห์คำพิพากษาเรื่องการร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินในความผิดมูลฐานมาตรา 3 (2) ความผิดเกี่ยวกับเพศและการค้าหญิงและเด็กตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจารหญิงและเด็ก เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น

และความผิดฐานพรากรเด็กและผู้เยาว์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี หรือความผิดเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการการค้าประเวณี และความผิดที่เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 14 พบว่า นับตั้งแต่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มีผลใช้บังคับ มีจำนวนทั้งสิ้น 18 เรื่อง⁵⁴ ซึ่งส่วนใหญ่แล้ว เป็นการกระทำความผิดตามความผิดมูลฐานที่ 2 เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจารหญิงและเด็ก เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น ซึ่งมีลักษณะและรูปแบบการกระทำความผิดดังนี้

- เป็นการชักชวนหญิงชาวต่างชาติให้เข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาต โดยส่วนมากเป็นหญิงชาวพม่าและชาวลาว
- ส่วนใหญ่พบการกระทำความผิดและจับกุมได้ในสถานบริการ ประเภทอาบอบนวด และในร้านคาราโอเกะ
- พื้นที่ที่พบการกระทำความผิดมากที่สุดคือ กรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะในสถานบริการย่านสุขุมวิทและรัชดา ส่วนพื้นที่ต่างจังหวัดพบการกระทำความผิดที่จังหวัดสงขลา เชียงใหม่และเชียงราย
- จากข้อมูลพบว่ามี การชักชวนให้เหยื่อไปค้าประเวณีในประเทศสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ออสเตรเลียและอังกฤษ ในรูปแบบของการทำงานในร้านสปา
- รายงานการจับกุม ส่วนใหญ่พบผู้กระทำความผิดมากกว่า 3 คน ในลักษณะของการกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรม
- จากคำพิพากษาของศาลในเรื่องการร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินพบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 95 ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดิน เว้นแต่ในบางรายการที่มีผู้คัดค้านและผู้คัดค้านสามารถหาพยานหลักฐานมายืนยันที่มาของทรัพย์สินได้ว่าไม่ใช่ทรัพย์สินที่ได้มากจากการกระทำความผิดและตกไม่มีส่วนรู้เห็นการกระทำความผิด
- คดีที่เข้ามาสู่ ปปง. และศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินนั้น จากข้อมูลปรากฏว่ามีการรายงานมายังสำนักงาน ปปง. เมื่อมีการ

⁵⁴ คำพิพากษาศาลแพ่งที่ ฟ. 34/2546 คำพิพากษาศาลแพ่งที่ ฟ. 65/2549 คำพิพากษาศาลแพ่งที่ ฟ. 27/2550 คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ที่ 4674/2551 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1008/2554 คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ที่ 7401/2551 คำพิพากษาศาลแพ่งที่ ฟ. 10/2551 คำพิพากษาศาลแพ่งที่ ฟ. 22/2551 คำพิพากษาศาลแพ่งที่ ฟ. 45/2551 คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ที่ 13954 – 13955/2551 คำพิพากษาศาลแพ่งที่ ฟ. 4/2552 คำพิพากษาศาลแพ่งที่ ฟ. 12/2552 คำพิพากษาศาลแพ่งที่ ฟ. 33/2552 คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ที่ 16120/2554 คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ที่ 11823/2555 คำพิพากษาศาลแพ่งที่ ฟ. 3/2556 คำพิพากษาศาลแพ่งที่ ฟ. 38/2556 และคำพิพากษาศาลแพ่งที่ ฟ. 52/2557

ดำเนินคดีหรือพบเห็นการกระทำความผิด และขยายผลนำไปสู่การดำเนินการกับ
ทรัพย์สิน

- มูลค่าของทรัพย์สินที่ตกเป็นของแผ่นดินมีจำนวนไม่มาก ส่วนใหญ่แต่ละรายคดีอยู่
ระหว่าง 50,000 – 3,000,000 บาท และตั้งแต่มีกฎหมายฟอกเงินใช้บังคับมากกว่า
16 ปี สามารถริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดได้ประมาณ 200 ล้านบาทเท่านั้น

จากคำพิพากษาทั้งหมด มีเพียง 2 เรื่องที่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและ
ปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2551 กล่าวคือ คำพิพากษาศาลแพ่งที่ พ. 38/2556 ในความผิดร่วมกัน
ค้ำมนุษย์ ซึ่งเป็นคดี "แก๊งอุ้มบุญไต้หวัน" ที่มีพฤติการณ์การกระทำความผิดโดยการสคบหลอกลวง
หญิงชาวเวียดนามให้เข้ามาทำงานในไทยโดยไม่มีใบอนุญาตทำงานและบังคับให้รับจ้างตั้งครรภ์ให้กับ
บริษัท เบบี 101 จำกัดและหน่วยงานเกี่ยวกันต่างดาว คดีนี้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน
จำนวน 2,991,961.02 บาท และ คำพิพากษาศาลแพ่งที่ พ. 52/2557 ในความผิดร่วมกันค้ำมนุษย์
โดยการให้ที่พักอาศัยแก่คนต่างดาวเพื่อให้พ้นจากการจับกุม เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น เป็นธุระจัดหา
หรือพาไปซึ่งบุคคลใดเพื่อให้บุคคลนั้นค้าประเวณี คดีนี้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน จำนวน
31,699.092.86 บาท ส่วนหนึ่งที่มีคดีความผิดฐานค้ำมนุษย์มีน้อย เพราะกฎหมายมีผลบังคับใช้ไม่นาน
และอาจมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินคดีดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น

ทั้งนี้จากการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล พบปัญหาและอุปสรรคการดำเนินการกับ
ทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์และความผิดที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- อาชญากรรมมักทำธุรกรรมโดยไม่ผ่านสถาบันการเงิน แต่จะใช้รูปแบบเงินสดเป็นหลัก จึงมี
ความยากในการตรวจสอบร่องรอยทางการเงิน เพื่อเชื่อมโยงไปยังเครือข่าย
- มีปัญหาในการพิสูจน์ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ของทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดมาว่าเกี่ยวข้องกับ
ความผิดมูลฐานและเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐานหรือไม่ การใช้ดุลพินิจของสำนักงาน
ปปง. ในการดำเนินการกับทรัพย์สินใดๆ โดยหลักแล้วจำเป็นต้องได้ข้อมูลที่ปรากฏชัดเจนว่าเป็นการ
กระทำความผิดมูลฐานและเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐาน เช่น มีการชี้มูลความผิดจาก
สำนักงาน ป.ป.ช. แล้ว หรือมีการดำเนินคดีอาญาในความผิดมูลฐานแล้ว ทำให้การดำเนินงานของ
สำนักงาน ปปป. อาจมีความล่าช้าและส่งผลทำให้มีการยกย้ายถ่ายเททรัพย์สินของผู้กระทำความผิด และ
ปัญหาที่พบอีกกรณีคือ การตั้งข้อหาหรือวินิจฉัยความผิดที่เกี่ยวกับการลักลอบขนคนเข้าเมืองโดยผิด
กฎหมายตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ว่าเป็นความผิดฐานค้ำมนุษย์ เพื่อจะได้ดำเนินการ
ด้านทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงินได้ แต่ต่อมาเมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าไม่ใช่การค้ำมนุษย์ จึงมีปัญหา
ตามมาว่า สำนักงาน ปปป. จะดำเนินการอย่างไรในทรัพย์สินที่ได้ยึดหรืออายัดไป

- การดำเนินการกับทรัพย์สินในทางแพ่งของสำนักงาน ป.ป.ช. มีกระบวนการตรวจสอบที่ค่อนข้างมากและมีความชัดเจน เพราะเป็นเรื่องที่กระทบสิทธิและทรัพย์สินของประชาชน โดยในขั้นตอนการตรวจสอบของพนักงานเจ้าหน้าที่ ในทางสอบสวนจะต้องมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กระทำความผิดได้ไปซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 หรือไม่ อย่างไร และจะทำการตรวจสอบข้อมูลทะเบียนราษฎร์จากฐานข้อมูลของกรมการปกครอง ตรวจสอบข้อมูลการทำธุรกรรมทางการเงิน จากระบบ Smart Search & DSS ตรวจสอบข้อมูลจากระบบสารสนเทศสาธารณะ (www.Google.com) ตรวจสอบข้อมูลการถือครองยานพาหนะ ตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับที่ดินและอาคารจากสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร และสำนักงานที่ดินจังหวัด ซึ่งการสอบสวนของพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องอาศัยข้อมูลจากการสืบสวนสอบสวนของตำรวจหรือพนักงานสอบสวนร่วมด้วย โดยเฉพาะประเด็นการกระทำความผิดมูลฐาน เมื่อตำรวจหรือพนักงานสอบสวนในระดับพื้นที่มีปัญหาในการดำเนินคดีประเภทนี้อยู่แล้ว ข้อมูลที่ได้จากชั้นตำรวจจึงไม่เพียงพอต่อการวินิจฉัยและไม่สามารถเชื่อมโยงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ของทรัพย์สินกับความผิดมูลฐาน ไม่ปรากฏหลักฐานว่าอันควรเชื่อได้ว่าไปซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดและปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า ทรัพย์สินที่เป็นกรรมสิทธิ์หรืออยู่ในความครอบครองของผู้กระทำความผิดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด จึงจำเป็นต้องมีสิ่งเพิกถอน หรือไม่ดำเนินการกับทรัพย์สินดังกล่าว ส่งผลให้การร้องขอให้ความทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินในความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์มีน้อย

- แม้ว่าข้อมูลจะปรากฏจากรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ในประเทศไทยปี 2557 ว่าประเทศไทยได้มีการปรับกลยุทธ์ในการดำเนินคดีเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์การค้ามนุษย์ โดยหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายได้กำหนดยุทธศาสตร์การปฏิบัติงานแบบบูรณาการและเพิ่มความพยายามในการสืบสวน ขยายผลเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดให้ครบวงจรตั้งแต่กลุ่มนายหน้า ผู้นำพา ผู้รับ ผู้ควบคุม ผู้ค้า รวมถึงตลอดถึงผู้ใช้บริการหรือลูกค้า และให้มีการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดให้ครบทุกตัวบทกฎหมาย โดยเฉพาะการดำเนินการยึดทรัพย์สินผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 รวมทั้งนำมาตรการทางด้านภาษีมาบังคับใช้กับโรงงาน สถานบริการ สถานประกอบการ รวมทั้งนิติบุคคลและบุคคลที่เกี่ยวข้องที่เป็นนายทุนอยู่เบื้องหลัง สนับสนุน หรือมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ ซึ่งอาจจะยังไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ประมวลกฎหมายอาญา หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องได้ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการกีดกันและลดทอนปัจจัยที่สนับสนุนการกระทำความผิด แต่ผลการดำเนินการเรื่องยึดทรัพย์สินกลับได้ผลที่สวนทางกับผลการดำเนินการตามกฎหมายฟอกเงินในส่วนของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในปีงบประมาณ 2557 ที่ปรากฏว่า มีเรื่องที่อยู่ระหว่างการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและตรวจสอบทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ที่ได้รับรายงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 107 เรื่อง ได้ดำเนินการสืบสวน รวบรวมพยานหลักฐาน และตรวจสอบทรัพย์สินแล้วไม่พบว่าผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์มีทรัพย์สินที่สามารถ

ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้ จำนวน 50 เรื่อง ได้ดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน จำนวน 1 เรื่อง มูลค่าทรัพย์สินประมาณ 2 ล้านบาท กรณีความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ในลักษณะของการแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี เหตุเกิดที่อำเภอสุโขทัย-ลก จังหวัดนราธิวาส ขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลแพ่งและศาลแพ่งได้มีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานค้ามนุษย์ตกเป็นของแผ่นดิน จำนวน 1 เรื่อง มูลค่าทรัพย์สินประมาณ 30 ล้านบาทกรณีเกี่ยวกับการดำเนินการช่วยเหลือหญิงชาวลาว 31 คน เมียนมา 2 คน ไทยใหญ่ 20 คน ซึ่งเป็นเหยื่อของการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ในลักษณะของการแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี เหตุเกิดที่อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงข้อบกพร่องในการบังคับใช้กฎหมายกับความผิดฐานค้ามนุษย์และการดำเนินการกับทรัพย์สินในความผิดประเภทนี้

ส่วนที่ 9 ข้อเสนอแนะแนวทางการติดตามเส้นทางการเงินของขบวนการค้ามนุษย์ข้ามชาติ

แนวโน้มและรูปแบบการฟอกเงินที่อาชญากรนำมาใช้ในการแปรสภาพทรัพย์สินและปกปิดแหล่งที่มาเพื่อให้ยากแก่การตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่รัฐ เป็นการฟอกเงินผ่านสถาบันการเงินในลักษณะที่เป็นจำนวนเงินไม่มากและฟอกเงินผ่านธุรกิจบังหน้า เช่น ธุรกิจสถานบริการ ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ การลงทุนในหลายรูปแบบ เพื่อป้อนเงินที่ได้จากการกระทำความผิดกับธุรกิจที่ถูกกฎหมาย และกระทำเป็นเครือข่ายองค์กรอาชญากรรม วิธีการฟอกเงินที่นิยมใช้ในองค์กรอาชญากรรมมักกระทำผ่านธุรกิจบริการเงิน การซื้อสินทรัพย์มูลค่าสูงด้วยเงินสด และการใช้ระบบธนาคารใต้ดิน หรือ Underground Banking เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกรายงานธุรกรรมทางการเงินโดยสถาบันการเงินในระบบ อีกทั้งไม่ทิ้งร่องรอยของพยานหลักฐานไว้ให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบได้ วิธีการฟอกเงินยังมีความแตกต่างตามภูมิภาค ขบวนการค้ามนุษย์ในยุโรปมีแนวโน้มเน้นไปที่ธุรกิจที่ใช้เงินสด เช่น ธุรกิจบริการเงิน การซื้อขายอสังหาริมทรัพย์และสินค้าที่มีมูลค่าสูง ในสหรัฐอเมริกามีการใช้คาสิโน การโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ และการใช้บริษัทนำเข้า/ส่งออกบังหน้า เพื่อเคลื่อนย้ายและฟอกเงินได้จากการค้ามนุษย์ ในเอเซียนิยมใช้ระบบการโอนเงินอย่างไม่เป็นทางการมากกว่าการโอนเงินผ่านธนาคาร และขบวนการค้ามนุษย์ในแอฟริกา มักใช้ระบบการธนาคารใต้ดินและผู้ส่งเงินสดเพื่อเคลื่อนย้ายเงินสดและซื้ออสังหาริมทรัพย์

ลักษณะของการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กในประเทศลุ่มแม่น้ำโขง ส่วนใหญ่เป็นการแสวงหาประโยชน์ทางเพศ ธุรกิจที่มีความเกี่ยวข้อง ได้แก่ ธุรกิจสถานบริการ เช่น อาบอบนวด บาร์ ร้านอาหารไอเกะ โรงแรม ธุรกิจรับทำงานบ้าน (ส่วนใหญ่เหยื่อมาจากประเทศลาว และพม่า) และส่วนหนึ่งเป็นการแสวงหาประโยชน์จากการบังคับใช้แรงงาน ในภาคธุรกิจก่อสร้าง การเกษตร การประมง และการขุดหิน (ส่วนใหญ่เป็นชาวกัมพูชา) โดยลักษณะของผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดโดยตรงจากความผิดฐานค้ามนุษย์จะเป็นเงินจำนวนต่อครั้งไม่สูงนักเมื่อเทียบกับองค์กรอาชญากรรมประเภทอื่น แต่ความผิดดังกล่าวจะมีความเชื่อมโยงกับองค์กรอาชญากรรมร้ายแรงประเภท

อื่นเสมอ เช่น ธุรกิจการค้าประเวณี การเข้าเมืองผิดกฎหมาย การค้ายาเสพติดและค้าอาวุธ การพนัน การปลอมแปลงเอกสาร เป็นต้น

ปัญหาเรื่องการติดตามเส้นทางการเงินและการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการค้ำมนุษย์พบว่า แต่ละประเทศใช้มาตรการเพื่อปราบปรามการค้ามนุษย์โดยมุ่งเน้นไปที่ตัวผู้กระทำความผิดเป็นหลัก ไม่ได้มุ่งเน้นไปที่เงิน ทรัพย์สินหรือรายได้ที่ได้มาจากการกระทำความผิดและเงินทุนที่หมุนเวียนในวงจรการค้ามนุษย์ ส่งผลให้ไม่มีการสอบสวนเพื่อขยายผลเพื่อจัดการกับเงิน ทรัพย์สิน รายได้และกิจกรรมทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับขบวนการค้ำมนุษย์ และคดีค้ำมนุษย์ที่เป็นองค์รอาชญากรรมข้ามชาติก็ยิ่งพบความยากลำบากในการดำเนินคดีและการสืบสวนสอบสวนคดีระหว่างประเทศอีกด้วย รวมทั้งมีความยากในการเข้าถึงและการแสวงหาพยานหลักฐาน โดยเฉพาะพยานหลักฐานจากเหยื่อการค้ามนุษย์ ซึ่งเมื่อนำมาวิเคราะห์กับหลักเกณฑ์ตามกฎหมายไทยพบว่า ยังขาดกฎหมายในด้านความร่วมมือประเทศในการดำเนินการตรวจสอบเส้นทางการเงิน การยึดอายัดและการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์ ประเด็นด้านความร่วมมือระหว่างประเทศจึงเป็นปัญหาที่สำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อการบังคับใช้มาตรการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

เครื่องมือตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่สามารถนำมาใช้เพื่อต่อต้านขบวนการค้ำมนุษย์ที่สำคัญมี 4 ประการคือ

1. การรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยและการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินของผู้มีหน้าที่รายงาน เป็นเครื่องมือที่เป็นประโยชน์ต่อการติดตามร่องรอยทางการเงินและวิเคราะห์แนวโน้มการฟอกเงิน
2. การสนับสนุนการสอบสวนทางการเงินโดยหน่วยข่าวกรองทางการเงินและหน่วยบังคับใช้กฎหมายที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เป็นหน่วยงานที่สามารถสอบสวนเพื่อระบุเส้นทางการเงินและระงับการทำธุรกรรมที่เชื่อมโยงกับธุรกิจในขบวนการค้ำมนุษย์ได้
3. กลไกด้านความร่วมมือระหว่างประเทศในคดีที่ได้รับการร้องขอเกี่ยวข้องกับ ความผิดฐานค้ำมนุษย์ การฟอกเงิน และความผิดอื่นที่เชื่อมโยง โดยเฉพาะความร่วมมือในการสอบสวน การยึดอายัดทรัพย์สิน ทรัพย์สิน และการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยข่าวกรองทางการเงิน
4. มาตรการระงับการทำธุรกรรม การยึดและอายัดชั่วคราว และมาตรการด้านทรัพย์สิน ที่ส่งผลกระทบต่อเงินทุนดำเนินงานของขบวนการค้ำมนุษย์ มีบทบาทต่อการลดความสามารถในการทำกำไรของขบวนการค้ำมนุษย์ และตัดเงินทุนในการประกอบอาชญากรรมครั้งต่อไป

ดังนั้น ข้อเสนอแนะแนวทางการติดตามเส้นทางการเงินของขบวนการค้ำมนุษย์และแนวทางการกำกับดูแลสถาบันการเงินของประเทศไทย เพื่อป้องกันการถูกใช้เป็นช่องทางในการทำธุรกรรม

และการฟอกเงินในขบวนการค้ำมนุษย์ที่ปรากฏนี้ จะเป็นกระบวนการหลังจากมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับการค้าหญิงและเด็ก ความผิดฐานค้ำมนุษย์ ความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และความผิดร้ายแรงประเภทอื่นซึ่งเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงินของประเทศไทยและมีความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ร่วมอยู่ด้วย และได้มีการสืบสวนสอบสวนเพื่อขยายผลไปสู่การดำเนินคดีในความผิดฐานฟอกเงินและการสอบสวนทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดและองค์กรอาชญากรรมที่เกี่ยวข้อง มีเหตุผลที่ใช้วิเคราะห์สามประการคือ

ประการแรก เห็นว่าการติดตามเส้นทางการเงินในขบวนการค้ำมนุษย์ที่มีลักษณะเป็นความผิดข้ามชาติ ปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการสอบสวน ดำเนินคดีและดำเนินการกับทรัพย์สินในความผิดฐานค้ำมนุษย์มาจากความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีกฎหมายบัญญัติไว้อย่างจำกัด โดยจะเห็นได้ว่าในทุกรายงานการศึกษาเกี่ยวกับการฟอกเงิน ประเด็นเรื่องความร่วมมือระหว่างประเทศเป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญมาก ความร่วมมือระหว่างประเทศจะกระทำได้อาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งประเทศที่เป็นต้นทาง ทางผ่านและปลายทางของการค้ำมนุษย์ เพื่อร่วมกันดำเนินการสืบสวน สอบสวน รวบรวมพยานหลักฐาน การยึดอายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว และการริบทรัพย์สินโดยการใช้กระบวนการตามกฎหมายฟอกเงิน ซึ่งไม่ใช่กระบวนการทางอาญาทั้งหมด ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องพิจารณาความพร้อมของกฎหมายภายในที่รองรับกระบวนการติดตามและดำเนินการกับทรัพย์สินเหล่านี้ เพราะการจะได้รับความช่วยเหลือทางทรัพย์สินจากประเทศอื่น ประเทศไทยต้องมีมาตรการหรือบทบัญญัติในการให้ความช่วยเหลือในทางเดียวกัน ในลักษณะต่างตอบแทนเสียก่อน ข้อเสนอแนะประเด็นนี้จะเสนอแนะเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินคดีฟอกเงิน ซึ่งครอบคลุมทั้งความผิดฐานค้ำมนุษย์และความผิดอื่นที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับความผิดฐานค้ำมนุษย์ด้วย

ประการที่สอง เห็นว่านอกจากด้านความร่วมมือระหว่างประเทศแล้ว ที่มาสำคัญของข้อมูลที่น่าไปสู่การตรวจสอบเส้นทางการเงินของขบวนการค้ำมนุษย์ข้ามชาติ ได้แก่ ข้อมูลจากรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยและการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า การที่กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกำหนดหน้าที่ให้สถาบันการเงินมีส่วนสำคัญในการป้องกันการฟอกเงินโดยผ่านการรายงานธุรกรรม การจัดให้ลูกค้าแสดงตนและการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า นับเป็นเครื่องมือที่เป็นประโยชน์ในการระบุและวิเคราะห์เส้นทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับขบวนการค้ำมนุษย์ ตลอดจนผู้มีส่วนได้เสียและผู้ที่เกี่ยวข้องในขบวนการได้ ดังนั้น จึงเสนอให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินออกแนวปฏิบัติในการเฝ้าระวังการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ สำหรับสถาบันการเงิน โดยการกำหนดกลุ่มอาชีพเป้าหมาย พื้นที่เป้าหมายเพื่อเฝ้าระวังมิให้มีการใช้สถาบันการเงินเป็นช่องทางในการฟอกเงิน ซึ่งนอกจากจะเป็นการสกัดกั้นการแปรสภาพของเงินที่ได้จากการกระทำความผิดแล้ว ยังเป็นแหล่งข้อมูลในการสนับสนุนการดำเนินคดีทั้งความผิดฐานค้ำมนุษย์ ความผิด

ฐานฟอกเงินและความผิดอื่นที่เกี่ยวข้องและเป็นเครื่องมือตรวจสอบเส้นทางการเงินในขบวนการค้ำมนุษย์ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศอีกด้วย

ประการที่สาม เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของกฎหมายฟอกเงินที่อาจไม่ครอบคลุมไปถึงรูปแบบการฟอกเงินที่ใช้ระบบธนาคารใต้ดินซึ่งเป็นวิธีการฟอกเงินที่นิยมใช้เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกตรวจสอบธุรกรรมและเส้นทางการเงินจากสถาบันการเงินในระบบ และกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไม่สามารถตรวจสอบควบคุมได้ จึงได้เสนอแนวทางในการตรวจสอบและป้องกันการฟอกเงินโดยใช้ระบบธนาคารใต้ดิน เพื่อให้รัฐสามารถกำหนดมาตรการกฎหมายในการตรวจสอบและควบคุมที่มีประสิทธิภาพ

1. ความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการกับทรัพย์สินในขบวนการค้ำมนุษย์

ประเด็นเรื่องการค้นและยึด

ในการติดตามเส้นทางการเงินและดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับความผิดฐานค้ำมนุษย์ในระหว่างประเทศลุ่มแม่น้ำโขง แม้ว่าประเทศไทยจะมีพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้หลักความช่วยเหลือเฉพาะกรณีที่เป็นความผิดอาญาของทั้งสองประเทศ (ประเทศผู้ร้องขอและประเทศผู้รับคำร้องขอ) และใช้หลักการให้ความช่วยเหลือและส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนในกรณีที่มีสนธิสัญญาต่อกันหรือกรณีช่วยเหลือต่างตอบแทน อย่างไรก็ตาม ภายใต้อาณัติของทั้งสองประเทศ (ประเทศไทยและประเทศผู้ร้องขอ) ได้กำหนดวิธีการให้ความช่วยเหลือ หรือประเภทของความช่วยเหลือ โดยยึดหลักเกณฑ์วิธีการดำเนินกระบวนยุติธรรมทางอาญาเป็นหลักเท่านั้น ซึ่งกระบวนการตามกฎหมายฟอกเงิน โดยเฉพาะการยึดอายัดและการร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินนั้น เป็นกระบวนการทางแพ่ง อีกทั้งยังมีความจำเป็นต้องขอความช่วยเหลือด้านข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีร่วมด้วย จึงทำให้เมื่อมีความผิดฐานฟอกเงินเกิดขึ้นซึ่งเป็นความผิดอาญา แต่วิธีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินชั่วคราวเป็นกระบวนการทางแพ่ง จึงทำให้เกิดปัญหาในการให้ความร่วมมือระหว่างประเทศในคดีฟอกเงิน

เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดบทบัญญัติกฎหมายที่รองรับการบังคับใช้เรื่องการดำเนินการกับทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงินในทางระหว่างประเทศ จึงเห็นควรให้มีการเพิ่มเติมพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 เกี่ยวกับกระบวนการที่เอื้อต่อการตรวจสอบและติดตามเส้นทางการเงินที่เกี่ยวกับการฟอกเงิน แต่ในส่วนกระบวนการฟ้องคดีอาญาที่มีใช้เรื่องการดำเนินการทางทรัพย์สิน ยังคงสามารถนำกฎหมายว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญาที่มีอยู่มาใช้บังคับได้ ประเด็นที่เสนอให้แก้ไข ได้แก่ เรื่องการได้รับการร้องขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศให้ค้น ยึด และส่งมอบสิ่งของ ซึ่งตามพระราชบัญญัติฯ มาตรา 24 ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้นมาใช้บังคับโดยอนุโลม ดังนั้น จึงเห็นควรเพิ่มเติม

ประเด็นเรื่องความร่วมมือในเรื่องการค้นหรือยึดเอกสารทางการเงินจากสถาบันการเงินและนิติบุคคล ที่อาจเข้าข่ายเป็นเอกสารความลับของลูกค้า ซึ่งสถาบันการเงินหรือนิติบุคคลอื่นมีหน้าที่ต้องรักษาความลับตามกฎหมายเฉพาะของประเทศที่ถูกร้องขอ โดยการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา ฯ กำหนดให้ “ในกรณีได้รับคำร้องขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศให้ค้น ยึด และส่งมอบสิ่งของตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 หากคำร้องขอดังกล่าวเป็นเรื่องเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย และเป็นกรณีค้นหรือยึดเพื่อตรวจพบเอกสารทางการเงินหรือเอกสารอันเป็นความลับของลูกค้าของสถาบันการเงินหรือนิติบุคคลอื่นหรือผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง ให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 อันเกี่ยวกับการค้นหรือยึดมาใช้บังคับโดยอนุโลม”

ประเด็นเรื่องอำนาจในการตรวจสอบและจัดส่งข้อมูลทางการเงิน

ในกรณีที่คำร้องขอเป็นเรื่องที่กระทบถึงความลับของลูกค้าสถาบันการเงิน ควรบัญญัติให้เป็นอำนาจของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งเป็นหน่วยข่าวกรองทางการเงินและเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง มีอำนาจหน้าที่ในการขอและให้ความช่วยเหลือ รวมถึงแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงินและมีอำนาจในการได้มาซึ่งข้อมูลดังกล่าว เป็นผู้พิจารณาและดำเนินการตามคำร้องขอ เพราะปัจจุบันกฎหมายกำหนดให้อำนาจในการพิจารณาดังกล่าวอยู่ที่ผู้ประสานงานกลางคือสำนักงานอัยการสูงสุด จึงทำให้เกิดปัญหาในการพิจารณาให้ความช่วยเหลือ ดังนั้น ควรกำหนดให้ผู้ประสานงานกลางส่งคำร้องขอมายังหน่วยงานที่รับผิดชอบเป็นผู้พิจารณาโดยตรง เนื่องจากมีความเชี่ยวชาญในการบังคับใช้กฎหมายมากกว่า โดยเฉพาะความร่วมมือในการติดตามทรัพย์สินและดำเนินคดีในคดีฟอกเงิน เอกสารหรือบันทึกทางการเงิน เป็นพยานหลักฐานที่มีความสำคัญมาก ซึ่งโดยหลักทั่วไป กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทั่วโลกต่างกำหนดให้หน่วยข่าวกรองทางการเงิน มีอำนาจในการได้มาซึ่งบัญชีหรือบันทึกทางการเงินของลูกค้าสถาบันการเงินเพื่อตรวจสอบหรือสืบสวน ดังนั้น กรณีหากมีคำร้องขอจากต่างประเทศ เพื่อให้ประเทศไทยจัดส่งเอกสารหรือบันทึกด้านการเงินของลูกค้าสถาบันการเงิน ผู้ประสานงานกลางอาจส่งเรื่องให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อพิจารณาดำเนินการ เนื่องจากพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ให้อำนาจสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในการเข้าถึงเอกสารทางการเงินหรือบัญชีลูกค้าสถาบันการเงิน โดยไม่ถือว่าขัดต่อกฎหมายว่าด้วยการรักษาความลับของลูกค้าสถาบันการเงิน อีกทั้งด้วยสภาพการเป็นสมาชิกกลุ่มหน่วยข่าวกรองทางการเงินระหว่างประเทศ Egmont Group ทำให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีพันธกรณีในการแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ดังนั้น เพื่อสร้างกระบวนการให้เรื่องได้ที่รับการร้องขอได้รับการช่วยเหลือโดยหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่อย่างรวดเร็ว เป็นการลดขั้นตอน ทำให้การช่วยเหลือตรงกับความต้องการและรวดเร็วกว่าการประสานผ่านผู้ประสานงานกลาง ควรเพิ่มเติมอำนาจดังกล่าวนี้โดยการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 กำหนดให้ “กรณีคำร้องขอความช่วยเหลือจากประเทศผู้ร้องขอเกี่ยวเนื่องกับคดีฟอกเงิน ในเรื่องการขอให้จัดส่งเอกสารทางการเงินของลูกค้ำของผู้มีหน้าที่รายงานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ให้ผู้ประสานงานกลางส่งคำร้องขอให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการประสานงานโดยตรงกับประเทศที่ร้องขอ และเมื่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการตามคำร้องขอเสร็จสิ้นแล้ว ให้ส่งรายงานการดำเนินการให้ผู้ประสานงานกลาง”

ประเด็นเรื่องการดำเนินการกับทรัพย์สิน

ประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการแบ่งเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด เนื่องจากพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญา พ.ศ. 2535 มาตรา 32-35 กำหนดกระบวนการให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการยึดอายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญาซึ่งไม่ได้เจาะจงว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับความผิดทางอาญาที่เป็น การฟอกเงิน และในตอนท้ายระบุที่ทรัพย์สินที่ศาลไทยให้ความร่วมมือในการพิพากษาให้ริบนี้ จะตกเป็นของแผ่นดินไทย ไม่มีนโยบายหรือกฎหมายกำหนดให้ส่งคืนประเทศที่ร้องขอแต่อย่างใด จะเห็นว่ามาตรการการให้ความช่วยเหลือในการริบทรัพย์สินตามคำร้องขอของต่างประเทศ ยังมีความเหลื่อมล้ำและไม่เป็นธรรมด้านผลประโยชน์ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะทรัพย์สินที่ริบตามคำร้องขอนั้นเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการฟอกเงิน ทั้งที่เป็นความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์และความผิดอื่น เนื่องจากรูปแบบของการกระทำความผิดฐานฟอกเงินที่เป็นกระบวนการข้ามชาตินั้น ผู้กระทำความผิดอาจลงมือกระทำความผิดซึ่งก่อให้เกิดผลประโยชน์อันเป็นเงินผิดกฎหมายจำนวนมากจากประเทศใดประเทศหนึ่ง ทำให้ประเทศนั้นเกิดความเสียหายด้านเศรษฐกิจอย่างมาก และต่อมาผู้กระทำความผิดดำเนินการเคลื่อนย้ายเงินโดยวิธีการฟอกเงิน โดยทำด้วยวิธีการใดๆ ให้เงินทั้งหมดมาอยู่ในอีกประเทศหนึ่ง เพื่อผู้กระทำความผิดจะได้ใช้เงินนั้นในประเทศนั้นอย่างถูกกฎหมาย หรือส่งต่อไปยังประเทศอื่นและใช้ในประเทศอื่นต่อไป

จึงเห็นว่า ควรพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญา พ.ศ.2535 โดยมีสาระสำคัญในการส่งคืนทรัพย์สินที่ริบให้ตามคำร้องขอ กรณีที่ประเทศผู้ร้องขอพิสูจน์ได้ว่า ทรัพย์สินที่ขอให้ริบนั้น เป็นทรัพย์สินของประเทศผู้ร้องขอ และการที่ประเทศไทยส่งคืนทรัพย์สินดังกล่าว ไม่เป็นการปฏิบัติที่ทำให้ประเทศไทยสูญเสียผลประโยชน์ของชาติในทางสุจริตแต่อย่างใด แต่จะต้องกำหนดให้ประเทศเจ้าของทรัพย์สินรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการดำเนินการช่วยเหลือ

ต่างๆ โดยอาจทำความตกลงก่อนดำเนินการให้ความช่วยเหลือ ซึ่งหากดำเนินการตามหลักการนี้ จะทำให้เกิดความเป็นธรรมในการรักษาผลประโยชน์ระหว่างประเทศทั้งสองและจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันต่อไป

จากข้อเสนอแนะใน 3 ประเด็นข้างต้นเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาการติดตามเส้นทางการเงินในความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินระหว่างประเทศในระยะสั้น อย่างไรก็ตาม กฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์ในการให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศในคดีอาญามีเพียงฉบับเดียว ได้แก่ พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญา พ.ศ. 2535 ซึ่งมีได้ระบุถึงเงื่อนไขในการช่วยเหลือเรื่องการดำเนินการทางทรัพย์สินในความผิดฐานฟอกเงิน ซึ่งมีหลักการที่แตกต่างจากหลักการทั่วไปเรื่องการริบทรัพย์ทางอาญาดังนั้น แนวทางในระยะยาว เห็นว่าควรจัดทำร่างพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน พ.ศ. .... โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินคดีฟอกเงินและการดำเนินการกับทรัพย์สิน ดังนี้

- นิยามคำว่า “ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” หมายถึง ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

- การดำเนินการต่อทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด กำหนดให้ในกรณีที่มีคำร้องขอจากรัฐต่างประเทศเกี่ยวกับการดำเนินการต่อทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ทั้งนี้ โดยไม่คำนึงถึงความผิดมูลฐานอันเป็นที่มาของความผิดฐานฟอกเงินที่เกิดขึ้นในคำร้องขอรัฐต่างประเทศ แต่พิจารณาจากความผิดฐานฟอกเงินที่เป็นความผิดปลายเหตุ ประเทศไทยอาจพิจารณาให้ความช่วยเหลือ ดังนี้

- 1) การตรวจสอบเส้นทางการเงินหรือทรัพย์สิน เพื่อระบุทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามคำร้องขอ
- 2) ดำเนินกระบวนการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เพื่อยึดหรืออายัดชั่วคราว หรือร้องขอให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามคำร้องขอตกเป็นของแผ่นดิน โดยขอพยานหลักฐานเพื่ออ้างถึงการกระทำความผิดตามคำร้องขอจากประเทศที่ร้องขอเพื่อดำเนินการดังกล่าว (ในกรณีที่มีกระบวนการทางศาล ต้องนำเสนอพยานหลักฐานต่อศาลตามหลักกระบวนการยุติธรรมของไทย)
- 3) ในกรณีที่ประเทศผู้ร้องขอพิสูจน์ได้ว่า ทรัพย์สินที่ขอให้ริบนั้น เป็นทรัพย์สินของประเทศผู้ร้องขอ ให้ดำเนินการส่งคืนทรัพย์สินที่ริบให้ตามคำร้องขอ

ทั้งนี้ เพื่อให้ความร่วมมือระหว่างประเทศ ในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมต่อความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินบรรลุผล ประเทศไทยควรกำหนดความผิดมูลฐานให้มากที่สุด เพื่อที่จะลดปัญหาในเรื่องการไม่สามารถให้ความร่วมมือเนื่องจากขัดกับหลัก Dual Criminality

2. แนวทางปฏิบัติในการเฝ้าระวังการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ สำหรับสถาบันการเงิน

ในด้านการกำกับดูแลสถาบันการเงิน สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินควรจัดทำแนวทางปฏิบัติในการเฝ้าระวังการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ สำหรับสถาบันการเงิน เพื่อให้สถาบันการเงินทุกแห่งใช้เป็นแนวทางในการตรวจสอบและเฝ้าระวังการกระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์และเพื่อป้องกันมิให้สถาบันการเงินถูกขบวนการค้ำมนุษย์ใช้เป็นช่องทางในการฟอกเงิน โดยมีสาระสำคัญในข้อต่อไปนี้

กำหนดบทนิยาม

ความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ หมายถึง ความผิดตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์และความผิดอื่นที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ ซึ่งเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

การตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้ำ หมายถึง การขยายขอบข่ายของข้อมูลเกี่ยวกับลูกค้ำให้เพิ่มมากขึ้นในเชิงการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้ำ ทั้งนี้ เป็นไปตามกฎกระทรวงการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้ำ พ.ศ. 2556

ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย หมายความว่า ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ากระทำขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงมิให้ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือธุรกรรมที่เกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดมูลฐานหรือการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการทำธุรกรรมเพียงครั้งเดียวหรือหลายครั้ง และให้หมายความรวมถึงการพยายามกระทำธุรกรรมดังกล่าวด้วย

การตรวจสอบเฝ้าระวังอย่างเข้มข้น หมายถึง การตรวจสอบการทำธุรกรรม การตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้ำ การรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย อย่างเข้มข้นต่อกลุ่มบุคคลที่มีความเสี่ยงกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็ความเสี่ยงด้านอาชีพหรือความเสี่ยงด้านพื้นที่

กำหนดประเภทความผิด

สถาบันการเงินจะต้องตรวจสอบเฝ้าระวังอย่างเข้มข้นต่อการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ โดยต้องตระหนักว่าความผิดฐานค้ำมนุษย์ อาจมีหลายความผิดมูลฐานที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็ความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจารหญิงและเด็ก เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่นและความผิดฐานพรากเด็กและผู้เยาว์ หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไปหรือชักพาไปเพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณี หรือความผิดเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการการค้าประเวณี ผู้ดูแลหรือผู้จัดการกิจการการค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี หรือความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมาย

ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดหรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือความผิดตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ หรือความผิดเกี่ยวกับการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน เป็นต้น

กำหนดกลุ่มอาชีพที่มีความเสี่ยง

สถาบันการเงินจะต้องดำเนินการตรวจสอบเฝ้าระวังอย่างเข้มข้นในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ผ่านบทบาทและหน้าที่ของสถาบันการเงินตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยกลุ่มเป้าหมายที่ต้องเฝ้าระวังเป็นพิเศษ ได้แก่ บุคคล กลุ่มบุคคล นิติบุคคล (ทั้งที่เป็นบุคคลสัญชาติไทยและต่างประเทศ) ที่ปรากฏข้อมูลด้านอาชีพที่มีความเสี่ยงสูงตามประกาศสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเรื่อง แนวทางการกำหนดปัจจัยเพื่อพิจารณาความเสี่ยงของลูกค้าเกี่ยวกับอาชีพ และอาชีพในภาคธุรกิจที่ต้องเฝ้าระวังเพิ่มเติมเป็นพิเศษตามที่ปรากฏในแนวปฏิบัตินี้

กำหนดพื้นที่เป้าหมาย/พื้นที่เสี่ยง

พื้นที่เป้าหมายหรือพื้นที่เสี่ยงของการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ข้ามชาติ และการฟอกเงินที่ต้องตรวจสอบเฝ้าระวังอย่างเข้มข้น ได้แก่ จังหวัดที่มีชายแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้าน 31 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ตาก กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร ระนอง พะเยา น่าน อุตรดิตถ์ พิษณุโลก หนองคาย บึงกาฬ เลย นครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ สระแก้ว จันทบุรี ตราด สงขลา นราธิวาส ยะลา สตูล

แนวทางการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

การรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ให้สถาบันการเงินที่มีสาขาดำเนินการอยู่ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการค้ำมนุษย์ใน 31 จังหวัด พิจารณาการทำธุรกรรมของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องเฝ้าระวังการกระทำความผิดเป็นพิเศษที่มีข้อมูลปรากฏว่าเป็นอาชีพที่มีความเสี่ยงสูงตามประกาศสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเรื่อง แนวทางการกำหนดปัจจัยเพื่อพิจารณาความเสี่ยงของลูกค้าเกี่ยวกับอาชีพ ซึ่งตามประกาศดังกล่าวอาชีพที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับความผิดฐานค้ำมนุษย์ ได้แก่ อาชีพประกอบธุรกิจสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ อาชีพที่เกี่ยวข้องกับขบวนการนำพาเหยื่อทั้งในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ อาชีพบริษัทหรือนายหน้าจัดหางาน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการรับคนเข้ามาทำงานจากต่างประเทศหรือส่งคนไปทำงานในต่างประเทศ และอาชีพธุรกิจนำเที่ยว บริษัททัวร์ ส่วนอาชีพที่เป็นช่องทางในการฟอกเงินโดยเฉพาะพื้นที่บริเวณชายใต้ ได้แก่ อาชีพรับแลกเปลี่ยนเงินตราทั้งนิติบุคคลและบุคคลธรรมดา อาชีพที่ให้บริการโอนและรับโอนมูลค่าเงินทั้งภายในประเทศและข้ามประเทศซึ่งไม่ใช่สถาบันการเงิน นอกจากนี้ ต้องพิจารณาเพิ่มเติมถึงภาคธุรกิจที่ต้องเฝ้าระวังเป็น

พิเศษ เช่น ภาคบันเทิง ภาคเกษตรกรรม ภาคบริการ ภาคเหมืองแร่ ภาคการประมง_ธุรกิจโรงแรม ภัตตาคาร ร้านอาหาร ธุรกิจก่อสร้าง ธุรกิจโรงงานสิ่งทอ ธุรกิจค้าปลีก ภาคการทำเหมืองแร่และการประมง ให้สถาบันการเงินใช้ดุลพินิจอย่างเข้มข้นเพื่อพิจารณาว่าการทำธุรกรรมดังกล่าวเป็นธุรกรรมที่เข้าข่ายเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยหรือไม่ หากเข้าข่ายให้รายงานเป็นธุรกรรมสงสัยและรายงานอย่างมีคุณภาพต่อสำนักงาน ปปง.

การตรวจสอบเพื่อรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

หลังจากที่พบเบื้องต้นว่า ลูกคามีการทำธุรกรรมที่อาจเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงกับการค้ำมนุษย์ ผู้สถาบันการเงินต้องกำหนดกระบวนการให้บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า สามารถตรวจสอบและแสวงหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับลูกค้าอย่างกว้างขวาง ไม่จำเป็นต้องตรวจสอบเฉพาะข้อมูลการดำเนินความสัมพันธ์กับผู้มีหน้าที่รายงานเท่านั้น อาจพึงพาข้อมูลสาธารณะอื่นหรือข้อมูลจากสถาบันการเงินอื่นๆ ที่สามารถให้ข้อมูลได้ ทั้งนี้ แนวทางในการตรวจสอบข้อเท็จจริง อาจพิจารณาตรวจสอบข้อมูลการเส้นทางการโอนเงิน ตัวอย่างเช่น

- ตรวจสอบข้อมูลผู้ที่ทำธุรกรรมกับลูกค้าในยอดจำนวนเงินมูลค่าสูง ว่าผู้ทำธุรกรรมดังกล่าวอยู่ในพื้นที่หรือประเทศที่มีความเสี่ยงต่อการกระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์หรือไม่ เช่น อยู่ในกลุ่มประเทศที่ถูกจัดอันดับให้อยู่ในบัญชีกลุ่มที่ 3 (Tier 3) ตาม Trafficking in Persons Report 2015 หรือ TIP Report หรือไม่
- ตรวจสอบข้อมูลการทำธุรกรรมของลูกค้าว่า มีการโอนเงินไปยังบัญชีที่อยู่ในพื้นที่ที่เสี่ยงสูงต่อการกระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์หรือไม่
- ตรวจสอบข้อมูลการทำธุรกรรมของลูกค้าว่า มีการถอนและเบิกเงินสดระหว่างบัญชีในจำนวนหลายครั้งจนผิดปกติในสาขาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงตามแนวปฏิบัติหรือไม่
- ตรวจสอบการทำธุรกรรมหลายทอดของลูกค้าและผู้ที่ทำธุรกรรมกับลูกค้า โดยเฉพาะเมื่อพบว่า มีการโอนมูลค่าเงินจำนวนมากถึงลูกค้าและลูกค้าโอนต่อไปยังบุคคลนิติ/บุคคลอื่นในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน และบัญชีปลายทางได้ถอนเงินออกไป ณ พื้นที่/ประเทศที่มีความเสี่ยงต่อการกระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์หรือไม่

ข้อพิจารณาเพิ่มเติมในการส่งรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

การรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย นอกจากการรายงานเนื่องจากพบว่าเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ากระทำขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงมิให้ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือเป็นธุรกรรมที่เกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานหรือการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ยังหมายรวมถึงกรณีการรายงานเรื่องต่อไปนี้ด้วย

- เมื่อพบว่า พฤติการณ์ในการขอสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจของลูกค้า มีความผิดปกติอันอาจเกี่ยวข้องกับหลักการเบื้องต้นของการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยและมีผลการประเมินความเสี่ยงในระดับสูงถึงขั้นที่ผู้มีหน้าที่รายงานธุรกรรมพิจารณาปฏิเสธการสร้างความสัมพันธ์และเห็นควรแจ้งต่อสำนักงาน ปปง.

- เมื่อตรวจสอบในขั้นตอนการระบุตัวตน หรือขั้นตอนการบริหารความเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง พบว่า ลูกค้าหรือบุคคลที่ทำธุรกรรมแบบครั้งคราว มีข้อมูลตรงกับรายชื่อที่กฎหมายกำหนดให้ตรวจสอบ

- เมื่อตรวจสอบในขั้นตอนการตรวจทานความเคลื่อนไหวทางการเงินหรือการทำธุรกรรมหรือการดำเนินความสัมพันธ์ พบว่า ลูกค้ามีความเคลื่อนไหวที่ผิดปกติมากและอาจเกี่ยวข้องกับพฤติการณ์ตามหลักการเบื้องต้นของการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย นอกจากนี้ผู้มีหน้าที่รายงานธุรกรรมจะปรับปรุงความเสี่ยงของลูกค้าไปสู่ระดับสูงหรือพิจารณายุติความสัมพันธ์แล้ว อาจพิจารณารายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยต่อสำนักงานได้ด้วย

การกำหนดขั้นตอนการกลั่นกรองก่อนส่งรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

ให้สถาบันการเงินปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และแนวทางในการรายงานธุรกรรมและธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยตามแนวปฏิบัติของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและกำหนดขั้นตอนในการตรวจสอบและตรวจอีกครั้งเพื่อให้มั่นใจว่าเป็นพฤติการณ์ที่น่าจะเข้าข่ายการรายงานต่อสำนักงาน ปปง. โดยเฉพาะอย่างยิ่งในความผิดที่เกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ในกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ที่มีความเสี่ยงตามแนวปฏิบัตินี้ โดยต้องกำหนดหลักการในการตรวจสอบข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อยืนยันว่ามีเหตุอันควรสงสัยเพียงพอที่จะรายงาน กล่าวคือ ในการพิจารณาว่าจะส่งรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ผู้มีหน้าที่รายงานควรมีขั้นตอนในการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับธุรกรรมและผู้ทำธุรกรรม ซึ่งอย่างน้อย ผู้มีหน้าที่รายงานควรมีรายงานข้อเท็จจริงอันเป็นเหตุผลประกอบการพิจารณาว่า เหตุจึงทำให้เชื่อว่าธุรกรรมดังกล่าวเป็นไปธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยที่ต้องถูกรายงาน และเพื่อให้การรายงานธุรกรรมเป็นรายงานธุรกรรมที่มีคุณภาพและมีประโยชน์ต่อการสอบสวนติดตามเส้นทางการเงินและตรวจสอบการฟอกเงิน สถาบันการเงินต้องกำหนดให้ผู้บริหารที่มีอำนาจซึ่งอาจมอบอำนาจช่วงหรือไม่ก็ตาม เป็นผู้อนุมัติการส่งรายงานธุรกรรมและข้อมูลการรายงานธุรกรรม รวมถึงอนุมัติข้อเท็จจริงที่ระบุในรายงานด้วย

กำหนดแนวทางการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าที่มีความเสี่ยงสูง

ในการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า สถาบันการเงินต้องพิจารณาจากปัจจัยด้านอาชีพตามประกาศสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเรื่อง แนวทางการกำหนดปัจจัยเพื่อพิจารณาความเสี่ยงของลูกค้าเกี่ยวกับอาชีพ สถาบันการเงินต้องตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับลูกค้าเพื่อทราบว่าลูกค้าแต่ละรายมีปัจจัยความเสี่ยงในระดับสูงหรือไม่ โดยต้องทราบข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพอันเป็นแหล่งที่มาของเงินหรือรายได้ของลูกค้า ในกรณีที่สถาบันการเงินพบว่าลูกค้าประกอบอาชีพที่กำหนดไว้ใน

ประกาศฯ อาจพิจารณาได้ว่าลูกค้ายกย่องว่ามีปัจจัยความเสี่ยงระดับสูงอันเนื่องมาจากการประกอบอาชีพ สถาบันการเงินอาจพิจารณาปฏิเสธการสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจหรือยุติความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับลูกค้าและรายงานเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยก็ได้ ถือเป็นการบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการภายในองค์กรของสถาบันการเงิน

ทั้งนี้ การดำเนินธุรกรรมของสถาบันการเงินตามแนวปฏิบัตินี้ สถาบันการเงินจะต้องดำเนินการกระบวนการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงสำหรับกลุ่มลูกค้าที่มีความเสี่ยงสูงคือ การเพิ่มระดับความเข้มข้นในขั้นตอนต่างๆ ตั้งแต่ขั้นตอนการระบุตัวตน ขั้นตอนการบริหารความเสี่ยง ขั้นตอนการตรวจสอบความเคลื่อนไหวทางการเงินหรือธุรกรรม จนถึงขั้นตอนการทบทวนข้อมูลของลูกค้า โดยให้สถาบันการเงินต้องกำหนดนโยบายหรือมาตรการหรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า พ.ศ. 2556 และประกาศที่เกี่ยวข้อง

การตรวจสอบความเคลื่อนไหวทางการเงินของลูกค้าที่มีความเสี่ยงสูง

ในการกำหนดมาตรการสำหรับขั้นตอนการตรวจสอบความเคลื่อนไหวทางการเงิน การทำธุรกรรมหรือการดำเนินความสัมพันธ์อย่างเข้มข้นกับลูกค้าที่เป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงเกี่ยวกับความผิดฐานค้ำมนุษย์ สถาบันการเงินต้องกำหนดวิธีการหรือลักษณะการตรวจสอบที่ชัดเจนและมีความเข้มข้นกว่าการมาตรการตรวจสอบสำหรับลูกค้าที่มีความเสี่ยงต่ำกว่า โดยต้องคำนึงถึงรูปแบบหรือลักษณะของความสัมพันธ์ทางธุรกิจของลูกค้ากับสถาบันการเงินด้วย ซึ่งอย่างน้อยควรพิจารณาถึงแนวทางดังต่อไปนี้ โดยอาจพิจารณาดำเนินการทุกข้อหรือเลือกเฉพาะข้อที่เหมาะสมกับรูปแบบความสัมพันธ์ทางธุรกิจที่สามารถดำเนินการได้จริง

- 1) การกำหนดระบบการกลั่นกรอง ตรวจสอบและตรวจทานข้อมูลที่เข้มข้นกว่าลูกค้ากลุ่มอื่น หรือ
- 2) การกำหนดระยะเวลาในการทบทวนข้อมูลที่สั้นหรือถี่กว่าลูกค้ากลุ่มอื่น หรือ
- 3) การกำหนดระบบการอนุมัติรายงานการสรุปผลวิเคราะห์ ข้อเท็จจริง หรือ การประเมินผลข้อมูล ที่เข้มข้นหรือซับซ้อนกว่าลูกค้ากลุ่มอื่น และกำหนดให้ผู้บริหารระดับสูงที่มีอำนาจ เป็นผู้อนุมัติผลลัพธ์สำหรับลูกค้ากลุ่มนี้เสมอ หรือ
- 4) การตรวจสอบและทบทวนข้อมูลการระบุตัวตนที่เข้มข้นกว่าลูกค้ากลุ่มอื่น โดยเฉพาะ ในเรื่องแหล่งรายได้ ที่มาของเงินและทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินความสัมพันธ์ทางธุรกิจระหว่างลูกค้ากับสถาบันการเงิน เรื่อง ผู้รับประโยชน์ที่แท้จริงของลูกค้า และกรณีที่ลูกค้ามีความเสี่ยงสูง

เนื่องมาจากการมีสถานภาพทางการเมือง ควรตรวจสอบการผันสภาพ หรือการคงอยู่ของสถานภาพทางการเมืองของลูกค้า

3. การตรวจสอบป้องกันการใช้ระบบธนาคารใต้ดิน

ในกรณีการฟอกเงินโดยใช้ระบบธนาคารใต้ดิน แน่แน่นอนว่าจะต้องมีการนำตราสารทางการเงิน ออกไปนอกประเทศเพื่อไปเรียกให้ชำระเงินปลายทางให้ได้เสียก่อน และธนาคารใต้ดินปลายทางจะต้อง รับภาระในการออกเงินชำระแก่ผู้ถือตราสารเสียก่อน แล้วจึงจะได้รับการชำระเงินที่ตนเองได้เสียไป โดย วิธีการชำระเงิน อาจเป็นการส่งเงินไปให้ธนาคารใต้ดินปลายทางในภายหลัง (ซึ่งอาจเป็นร้านแลกเปลี่ยน เงินตราต่างประเทศ หรือธุรกิจลักษณะเดียวกัน) โดยใช้วิธีโอนเงินผ่านธนาคารพาณิชย์หรือวิธีการนำ เงินตราออกนอกประเทศอื่นๆ ที่ถูกต้องตามกฎหมายและนำไปเข้าบัญชีของธนาคารใต้ดินปลายทาง โดยตรง หรือใช้วิธีให้มีการหักกลบลบหนี้โดยสร้างการทำธุรกรรมเกี่ยวกับการชำระราคาในสิ่งอื่นที่ไม่ใช่ การโอนเงินผ่านธนาคารพาณิชย์ เช่น มีการส่งสินค้าที่มีมูลค่าเท่ากับมูลค่าของจำนวนเงินที่ธนาคารใต้ดิน ปลายทางที่ได้จ่ายไป เช่น ทองคำ ฯลฯ หรือทำธุรกรรมเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าแต่มีการตกแต่งบัญชี ให้ผิดจากความเป็นจริงเพื่อไปหักกลบลบหนี้เก่าที่มีอยู่เดิม

ปัญหาของประเทศไทยคือกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันเกี่ยวกับการควบคุมการเคลื่อนย้ายเงินตรา คือ พระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 และพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 สามารถบังคับได้เพียงธุรกรรมเงินสดหรือเงินตราหรือหลักทรัพย์ที่ใช้ในการชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย เท่านั้น และแม้ควบคุมการทำธุรกรรมเกี่ยวกับการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราในสถาบันการเงินต่างๆ ได้ แต่ก็ไม่มีความมาตรการที่บังคับหรือจัดการเงินตราหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับกระบวนการนำเงินตราออกนอก ประเทศอย่างผิดกฎหมายได้ ส่วนมาตรการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เป็นมาตรการที่สามารถเข้าไปควบคุมมิให้มีการธุรกรรมทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับการฟอก เงินในสถาบันการเงิน โดยมาตรการตามพระราชบัญญัตินี้ได้แก่ การเรียกให้สถาบันการเงินที่มีความน่า สงสัยว่าจะกระทำการฟอกเงินหรือเกี่ยวข้องกับฟอกเงินมาสอบถามเพื่อตรวจสอบว่าธุรกรรมที่ กระทำในสถาบันการเงินแต่ละรายการเกี่ยวข้องกับการฟอกเงินหรือไม่ มาตรการในการเรียกให้สถาบัน การเงินระงับการทำธุรกรรมที่เป็นการฟอกเงินตามมาตรา 34 และมาตรการในการบังคับเอาเกี่ยวกับทรัพย์สิน ทางแพ่ง ซึ่งได้แก่ การยึดอายัดและริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำผิด แต่การใช้ระบบธนาคารใต้ดิน เป็นรูปแบบของการเคลื่อนย้ายเงินระหว่างประเทศที่หลีกเลี่ยงการรายงานธุรกรรมทางการเงินในตัวเอง อยู่แล้วเพราะไม่ได้กระทำผ่านสถาบันการเงินในระบบ และก็ไม่ใช่การขนเงินตราข้ามประเทศในอันที่จะ เป็นของที่สามารถตรวจสอบได้ ณ ด่านศุลกากร

วิธีป้องกันการใช้ระบบธนาคารใต้ดินในการฟอกเงิน จึงมุ่งเน้นการใช้มาตรการควบคุมการลักลอบนำเงินตราออกนอกประเทศ ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยมีพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 มาตรา 8 ทวิ ที่กำหนดให้เงินตราเป็น “ของ” ตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 โดยการส่งหรือนำ หรือพยายามส่งหรือนำ หรือช่วยเหลือหรือเกี่ยวข้องด้วยประการใด ๆ ในการส่งหรือนำเงินตรา เงินตราต่างประเทศ ธนาकारบัตรต่างประเทศ หรือหลักทรัพย์ไม่ว่าของไทยหรือต่างประเทศ ออกไปนอกหรือเข้ามาในประเทศไทย โดยฝ่าฝืนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวง ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามความในมาตรานี้ ไม่ว่าจะกระทำด้วยวิธีใด ๆ ให้ถือว่าเป็นการส่งหรือนำของต้องจำกัดออกไปนอกหรือเข้ามาในประเทศไทยอันเป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร และให้นำบทกฎหมายว่าด้วยศุลกากรและอำนาจพนักงานศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ว่าด้วยการตรวจของและป้องกันลักลอบหนีศุลกากร การตรวจค้น การยึดและริบของ หรือการจับกุมผู้กระทำความผิด การแสดงเท็จ และการฟ้องร้องมาใช้บังคับแก่การกระทำดังกล่าวรวมทั้งบุคคลและสิ่งของที่เกี่ยวข้อง แต่อย่างไรก็ดี มาตรา 8 ทวิ ยังไม่ครอบคลุมไปถึงตราสารทางการเงินในรูปแบบต่างๆ ทำให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรมีอำนาจในการตรวจและยึดเฉพาะเงินตราที่ผู้ถือไม่สำแดงต่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรตามกฎหมาย นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ศุลกากรยังไม่มีอำนาจสืบสวนเงินตราที่เจ้าของทำการสำแดงตามกระบวนการของกฎหมายอย่างถูกต้อง ดังนั้น หากพบบุคคลที่ถือเงินตรามาเป็นจำนวนมากทำการสำแดงต่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรตามหลักเกณฑ์ เจ้าหน้าที่ศุลกากรก็ไม่มีอำนาจตามกฎหมาย ในการกักตัวหรือยึดเงินตราดังกล่าวไว้ชั่วคราวแต่ประการใด

จึงมีข้อเสนอแนะแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 บทบัญญัติกำหนดให้ “ตราสารทางการเงิน” เป็นของตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรและออกประกาศกระทรวงการคลังกำหนดวงเงินในการถือตราสารทางการเงินเข้ามาในราชอาณาจักรไทยและออกนอกราชอาณาจักรไทย เช่นเดียวกับการกำหนดวงเงินของเงินตรา
- แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 กำหนดให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรมีอำนาจในการสอบถาม ขอข้อมูล และตรวจสอบเบื้องต้น เกี่ยวกับการถือเงินตราหรือตราสารทางการเงินเข้าหรือออกนอกประเทศ เพื่อวัตถุประสงค์ในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้ และมีอำนาจในการกักเงินตราหรือตราสารทางการเงินที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าอาจเกี่ยวข้องกับการฟอกเงินและแจ้งให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทราบเพื่อส่งเจ้าหน้าที่มาดำเนินการตรวจสอบอย่างเร่งด่วนต่อไป
- แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2452 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรผู้ใดได้รับแจ้งรายการเกี่ยวกับการนำเงินตราตามกฎหมายควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน เข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักร อันมีมูลค่าเกินกว่าที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกำหนด ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรดังกล่าวรวบรวมข้อมูลและจัดส่งข้อมูลที่

ได้รับแจ้งนั้นไปยังสำนักงาน ปปง. โดยสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะต้องมีการเก็บบันทึกข้อมูลที่ได้รับรายงานจากเจ้าหน้าที่ศุลกากร และในกรณีที่เกิดเหตุอันควรสงสัยว่าการถือเงินตราหรือตราสารทางการเงินผ่านแดนที่เกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน ให้ดำเนินการสืบสวนสอบสวนขยายผลเพื่อดำเนินคดีและติดตามเส้นทางการเงินตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

รายการอ้างอิง

- Askew, M. (2002). Bangkok: Place, Practice and Representation. London and New York: Routledge .
<http://www.ccsenet.org/journal/index.php/ass/article/viewFile/12012/8439>
- FATF . Money Laundering Risks Arising from Trafficking in Human Beings and Smuggling of Migrants, 2011.
<http://www.fatfgafi.org/media/fatf/documents/reports/trafficking%20in%20human%20beings%20and%20smuggling%20of%20migrants.pdf>
- Louise Shelley . Human Trafficking: A Global Perspective .Cambridge University Press, 2010.
- Meyer, W. Beyond the mask: toward a transdisciplinary approach of selected social problems related to the evolution and context of international tourism in Thailand., Sozialwissenschaftliche Studien zu Internationalen Problemen 1988 , quoted in Askew, 2002.
- Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE). Leveraging Anti-Money Laundering Regimes to Combat Trafficking in Human Beings .
<http://www.osce.org/secretariat/121125>.
- Swagler, Roger. (1994). Evolution and Applications of the Term Consumerism: Theme and Variations. The Journal of Consumer Affairs, Winter; 28(2) (1994).
- Tarancon, 2013.
https://repository.library.georgetown.edu/bitstream/handle/10822/558363/Taranc_on_georgetown_0076M_12079.pdf?sequence=1
- THAILAND'S COUNTRY REPORT . 14th ASEAN Senior Officials Meeting on Transnational Crime – SOMTC , 22 – 27 June 2014. Brunei.
- UNIAP . SIREN . The Mekong Region Human Country Datasheets on Human Trafficking 2010 . www.no-trafficking.org/reports_docs/siren/uniap_2010ht_datasheets.pdf.

- United Nations Office on Drugs and Crime , Transnational Organized Crime in East Asia and the Pacific : A Threat Assessment ,2013.
- US Congressional Research Service (CRS) (2010), Trafficking in Persons: US Policy and Issues for Congress, Report for Congress Prepared for Members and Committees of Congress, 23 December 2010 www.fas.org/sgp/crs/misc/RL34317.pdf
- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ . รายงานผลการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของประเทศไทย ประจำปี 2557, 2557.
- กอบกุล ราชะนาคร. ความท้าทายทางสังคมในภูมิภาคแม่น้ำโขง . ศูนย์วิจัยสังคมอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2550.
- กิตติ อินทรกุล. การจัดสวัสดิการชุมชนแก่เด็กที่ติดตามครอบครัวเข้ามาทำงานในไทย. รายงานการศึกษาส่วนบุคคล, หลักสูตรบริหารการทูต รุ่นที่ 5 . สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ, 2556.
- คณะทำงานจัดทำคู่มือสำหรับเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ . คู่มือสำหรับเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ , 2555 .
- บุญส่ง ชัยสิงห์กานานนท์ , 2545. http://hadesworld-boonsong.blogspot.com/2013/10/blog-post_5061.html
- พัทธกร ศาสนะสุพินธ์,ดุชฎี อายุวัฒน์ และมณีนัย ทองอยู่. “กระบวนการย้ายถิ่นข้ามชาติของผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์” . วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น: ฉบับสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 เมษายน - มิถุนายน 2554 .
- มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์. รายงานการวิจัยการศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมครอบครัวของผู้ตกเป็นเหยื่อและกลุ่มเสี่ยงที่มีผลให้เกิดการค้ามนุษย์โดยเฉพาะกรณีการค้าหญิงและเด็ก, กรุงเทพมหานคร: บริษัท มิสเตอร์ก็อปปี (ประเทศไทย), 2549.
- มูลนิธิกระเจกเงา . รายงานการค้ามนุษย์ประจำปี พ.ศ. 2554, **2554**.
http://www.notforsale.in.th/autopagev4/show_page.php?topic_id=1349&auto_id=8&TopicPk=
- ยศ สันตสมบัติ. แม่หญิงสี่ขาตัว : ชุมชนการค้าประเวณีในสังคมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สถาบันชุมชน- ท้องถิ่นพัฒนา, 2535.
- รายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ 2557. <http://thai.bangkok.usembassy.gov/tipthaireport14-t.html>
- ศิบัติ นพประเสริฐ. ความมั่นคงของมนุษย์: การค้ามนุษย์ในไทย . จุลสารความมั่นคงศึกษา, ฉบับที่ 84. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสแควร์ปรีนซ์, 2553.
- ศูนย์ข้อมูล ICR, 2557, <http://thai.bangkok.usembassy.gov/tipthaireport14-t.html>

- ศูนย์วิจัยและพัฒนาอาชีวศึกษาและกระบวนการยุติธรรม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. โครงการวิจัยเรื่องกระบวนการเข้าสู่การคุ้มครอง, 2550.
- สมร นิตินันท์ประภาส . คำบรรยายวิชาอารยธรรมอเมริกันปีที่ 1 . พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพฯ : คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2512.
- สว่าง กันศรีเวียง . สิทธิมนุษยชนในกระแสโลกาภิวัตน์
 . http://www.baanjomyut.com/library/global_community/06_2.html
- สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
 โครงการศึกษาเจตคติของคนไทยรุ่นใหม่ต่อการส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์รัตนชัยการพิมพ์, 2551.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. GDP ไตรมาสที่สี่และทั้งปี 2557 และแนวโน้มปี 2558 ,2558.
- สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน . ยุทธศาสตร์ชาติด้านการป้องกันปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย พ.ศ. 2553-2558.
- สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน . รายงานประจำปี 2557 . www.amlo.go.th.
- สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรและสำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร . การก้าวสู่ประชาคมอาเซียน.
 กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2555.
- สุชาติ ทวีสิทธิ์ . <http://www2.ipsr.mahidol.ac.th/newsletter/index.php/2012-11-08-03-49-15/mnu-vol33-no4/86-vol33-no3/99-vol33-no3-03.html> , 2556.